ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)

ปริญญา

หลักสูตรและการสอน | การศึกษา

สาขา | **ภาควิชา**

เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

Development of Buddhism-Oriented School Management for Watsungwej Secondary School Under the Bangkok Education Service Area Office 1

นามผู้วิจัย นายสวัสดิ์ เพชรบูรณ์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ .....

(รองศาสตราจารย์นาตยา ปิลันธนานนท์, Ph.D.)

กรรมการ .....

(รองศาสตราจารย์สมถวิล ธนะโสภณ, Ed.D.)

กรรมการ .....

(พระศรีสิทธิมุนี (พล อาภากโร), Ph.D.

หัวหน้าภาควิชา .....

(รองศาสตราจารย์พรทิพย์ ไชยโส, ค.ด.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....

(รองศาสตราจารย์วินัย อาจคงหาญ, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... **เดือน** ..... **พ.ศ.** .....

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

Development of Buddhism-Oriented School Management for Watsungwej Secondary School Under the Bangkok Education Service Area Office 1

โดย

นายสวัสดิ์ เพชรบูรณ์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)
พ.ศ. 2550

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่งของ รองศาสตราจารย์ ดร.นาตยา ปิลันธนานนท์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สมถวิล ธนะโสภณ ดร. พระศรีสิทธิมุนี (พล อาภากโร) กรรมการวิชาเอก และรองศาสตราจารย์ ดร.วิกร ตัณฑวุฑโฒ ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัยที่กรุณาให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณนางสุกัญญา พงษ์สุกรี นางสาวชบาไพร ธรรมวาสี นางเบญจวรรณ สุรินทร์ นางสาวพรสวรรค์ เตชะดี นางอรพรรณ หงส์ทอง นางสาวพรรณทิพย์ หิรัญบัฏ นางสาวสำอาง เภาสูตร นางวัชรินทร์ ตรีกมล และนายสมเกียรติ วิชัยวัฒนา ครูโรงเรียนวัดสังเวช ที่เป็นครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ขอขอบคุณครูและนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ที่ให้ความร่วมมืออย่างดีในการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนานี้

ขอขอบพระคุณนางสาววิภา พงษ์พิจิตรและนางวิรัตน์ ขวัญยืน ที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการทำวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณครอบครัวนัวเนียแห่งโรงเรียนสิริรัตนาธรที่ช่วยตรวจพิสูจน์อักษรทำให้การพิมพ์มีความถูกต้องสมบูรณ์ ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ครั้งนี้สมบูรณ์ ขอขอบคุณครอบครัวเพชรบูรณ์อันเป็นกำลังใจสำคัญยิ่ง และพี่ เพื่อน น้อง ที่ศึกษาด้วยกันที่ให้ความช่วยเหลือในช่วงของการศึกษา

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา รวมถึงผู้เขียนตำรา เอกสาร บทความต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและนำมาอ้างอิงในงานวิจัยครั้งนี้

คุณค่าอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สวัสดิ์ เพชรบูรณ์

ตุลาคม 2550

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง (4)

สารบัญภาพ (9)

บทที่ 1 บทนำ 1
ความสำคัญของปัญหา 1
คำถามเพื่อการวิจัย 8
วัตถุประสงค์ของการวิจัย 9
ขอบเขตของการวิจัย 9
นิยามศัพท์ 9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 10
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร 11
หลักพุทธธรรม 11
แนวการสอนพุทธวิธี 49
แนวความคิดเกี่ยวกับโรงเรียนสอนศาสนา 56
โรงเรียนสอนศาสนาคริสต์ 56
โรงเรียนวิถีพุทธ 63
แนวความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณศึกษา (Character Education) 74
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 84
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณศึกษา 84
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพุทธธรรม 89
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนวิถีพุทธ 98
บทที่ 3 วิธีการวิจัย 102
ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อม และบรรยากาศโรงเรียน 104
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 110

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปใช้ 114
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์ 125
ตอนที่ 1 การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อม และบรรยากาศโรงเรียน 125
ตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 138
ตอนที่ 3 การนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปใช้ 153
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ 200
สรุปผลการวิจัย 200
ข้อเสนอแนะ 211

เอกสารและสิ่งอ้างอิง 213

ภาคผนวก 226
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 227
ภาคผนวก ข แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ 238
ภาคผนวก ค แบบสอบถามความคิดเห็นของครู 241
ภาคผนวก ง โครงร่างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ รายวิชาพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 243
ภาคผนวก จ ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ รายวิชา พ 31102 พลศึกษา 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 268
ภาคผนวก ฉ ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ รายวิชา ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 301

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก ช ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ รายวิชา ค 31101
คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้
คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 324
ภาคผนวก ซ ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ รายวิชา ว 32101
วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง กลุ่มสาระการเรียนรู้
วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 353
ภาคผนวก ฌ ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ รายวิชา ส 32101
โลกตะวันออก กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 378
ภาคผนวก ญ ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ รายวิชา อ 32101
ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 (English for Super Goal 2)
กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 406
ภาคผนวก ฎ ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ รายวิชา ง 33102
พณิชยกรรมเพื่อการตลาด กลุ่มสาระการเรียนรู้
การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 437
ภาคผนวก ฏ ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ
รายวิชา ท 33101 ภาษาไทยในโลกความเป็นจริง
กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 459
ภาคผนวก ฐ ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 492

ประวัติการศึกษา และการทำงาน 501

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ปฏิทินการพัฒนาคุณลักษณ์ ปี 2004 – 2005 ของ Cobb County School District	81
2	จำนวนแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 ที่จัดส่งไปและได้รับคืน จำแนกตามประชากร	127
3	จำนวนประชากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียน จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล	128
4	ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัย จำแนกตามตัวบ่งชี้คุณลักษณะ	130
5	ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์ จำแนกตามตัวบ่งชี้คุณลักษณะ	131
6	ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความขยัน อดทน จำแนกตามตัวบ่งชี้คุณลักษณะ	132
7	ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความประหยัด จำแนกตามตัวบ่งชี้คุณลักษณะ	133

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
8	ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือ ผู้ปกครองนักเรียนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความเมตตากรุณา จำแนกตามตัวบ่งชี้คุณลักษณะ	134
9	ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือ ผู้ปกครองนักเรียนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความกตัญญูกตเวที จำแนกตามตัวบ่งชี้คุณลักษณะ	135
10	จำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือ ผู้ปกครองนักเรียนที่เลือกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ลำดับ 1	136
11	โครงสร้างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ จำแนกตาม กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้น รหัสวิชา รายวิชาพื้นฐาน และเวลาเรียน (ช.ม./ปี)	140
12	รายชื่อครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ จำแนกตาม รหัสวิชา รายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและระดับชั้น	142
13	ระยะเวลาในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์	144
14	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ที่ใช้หลักสูตร โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ก่อนและหลังเรียน รายวิชา พ 31102 พลศึกษา 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1	155

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
15	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ที่ใช้หลักสูตร โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ก่อนและหลังเรียน รายวิชา ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1	156
16	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ที่ใช้หลักสูตร โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ก่อนและหลังเรียน รายวิชา ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	157
17	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ที่ใช้หลักสูตร โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ก่อนและหลังเรียน รายวิชา ว 32101 วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	158
18	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ที่ใช้หลักสูตร โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ก่อนและหลังเรียน รายวิชา ส 32101 โลกตะวันออก กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	159
19	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ที่ใช้หลักสูตร โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ก่อนและหลังเรียน รายวิชา อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 (English for Super Goal 2) กลุ่มสาระ การเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	160

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
20	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ที่ใช้หลักสูตร โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ก่อนและหลังเรียน รายวิชา ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	161
21	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ที่ใช้หลักสูตร โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ก่อนและหลังเรียน รายวิชา ท 33101 ภาษาไทยในโลกความเป็นจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	162
22	ผลการประเมินคุณลักษณะด้านความกตัญญูกตเวที จำแนกตามระดับปฏิบัติ	163
23	ผลการประเมินคุณลักษณะด้านความมีวินัย จำแนกตามระดับปฏิบัติ	163
24	ผลการประเมินคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์ จำแนกตามระดับปฏิบัติ	164
25	ผลการประเมินคุณลักษณะด้านความขยัน อดทน จำแนกตามระดับปฏิบัติ	164
26	ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนรายวิชา พ 31102 พลศึกษา 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช	165
27	ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนรายวิชา ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช	167

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
28	ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนรายวิชา ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช	169
29	ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรายวิชา ว 32101 วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช	171
30	ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรายวิชา ส 32101 โลกตะวันออก กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช	173
31	ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรายวิชา อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย (English for Super Goal 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช	175
32	ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชา ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช	177
33	ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชา ท 33101 ภาษาไทยในโลกความเป็นจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช	179

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1	103
2	รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	198

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

กระแสอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติมีส่วนทำให้ค่านิยมและความเชื่อของคนไทยและสังคมไทยเบี่ยงเบนออกจากเอกลักษณ์ วัฒนธรรมที่ดีงามและคุณค่าชีวิตแบบไทยดั้งเดิม ไปติดยึดกับกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง แก่งแย่งเอารัดเอาเปรียบกัน เพื่อแสวงหาอำนาจทั้งทางการเมืองและอำนาจเงินมากขึ้น เริ่มออกห่างจากศาสนา มีความหย่อนยานในศีลธรรมและจริยธรรม ประพฤติผิดทำนองคลองธรรม สังคมไทยจึงเริ่มมีลักษณะของการเป็นสังคมที่มีระดับของศีลธรรมถดถอยลดน้อยลงเรื่อย ๆ ยิ่งขึ้น ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมด้านต่าง ๆ ตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหายาเสพติด ครอบครัวแตกแยก อาชญากรรม การทารุณกรรมต่อเด็ก ที่สำคัญยิ่งคือ ในด้านคุณภาพทางการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ ไม่ว่าจะเป็นวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์ อีกทั้งพบว่า นักเรียนบางส่วนมีพฤติกรรมไม่สนใจศึกษาเล่าเรียน มีการมั่วสุมตามสถานเริงรมย์ เสพสิ่งเสพติด ยกพวกตีกัน ปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาคุณธรรมจริยธรรมทางสังคมที่เกิดจากการไม่มีการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและไม่ยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนาทั้งสิ้น นอกจากนั้นกระบวนการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนยังขาดการบูรณาการศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์และค่านิยมอันดีงามเข้าไว้ด้วยกัน ทำให้การเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่แท้จริงที่มนุษย์พึงเรียนรู้ด้วยระบบของความรู้คู่คุณธรรม ส่งผลให้ผู้เรียนขาดปัญญาที่จะสามารถพัฒนาและแก้ปัญหาชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันอย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 9-27) อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 กำหนดไว้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดความมุ่งหมาย หรือจุดหมายของการจัดการศึกษาที่เป็นอุดมการณ์ของการศึกษา หรือปรัชญาการศึกษาไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และ

คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กล่าวคือ มาตรา 6 ระบุความมุ่งหมายและหลักการของการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบรูณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในมาตรา 23(3) ระบุแนวการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา และมาตรา 24(4) ระบุแนวการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กรมวิชาการ, 2545ค: 4) มีจุดหมายมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขและมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ โดยได้กำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์

2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียนและรักการค้นคว้า

3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์

4. มีทักษะและกระบวนการโดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิดการสร้างปัญญาและทักษะในการดำเนินชีวิต

5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค

7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดียึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544) ได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545 – 2549) มีจุดหมายมุ่งเน้นการแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศ ให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย และสร้างค่านิยมร่วมให้คนไทยตระหนักถึงความจำเป็นและปรับเปลี่ยนกระบวนการคิด ทัศนคติและกระบวนการทำงาน โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทางให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารจัดการประเทศแนวใหม่ที่มุ่งสู่ประสิทธิภาพ คุณภาพและก้าวตามโลกได้อย่างรู้เท่าทัน และเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างคุณค่าที่ดีในสังคมไทยบนพื้นฐานของการอนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของความเป็นไทย โดยได้กำหนดสภาพสังคมไทยที่พึงประสงค์โดยมุ่งพัฒนาสู่สังคมเข้มแข็งและมีดุลยภาพใน 3 ด้าน คือ

1. สังคมคุณภาพ ที่ยึดหลักความสมดุลความพอดี สามารถสร้างคนทุกคนให้เป็นคนดี คนเก่ง พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกสาธารณะ พึ่งตนเองได้ คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีเมืองและชุมชนน่าอยู่ มีระบบดี มีประสิทธิภาพ ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพ มีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ ได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสมดุลกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระบบการเมืองการปกครองโปร่งใส เป็นประชาธิปไตย ตรวจสอบได้และมีความเป็นธรรมในสังคมไทย

2. สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ที่เปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนสามารถคิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต รู้เท่าทันโลก เพื่อพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง สามารถสั่งสมทุนทางปัญญา รักษาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

3. สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ที่ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและคุณค่าของเอกลักษณ์สังคมไทยที่พึ่งพาเกื้อกูลกัน รู้รัก สามัคคี มีจารีตประเพณีดีงาม มีความเอื้ออาทร รักภูมิใจในชาติและท้องถิ่น มีสถาบันครอบครัวที่เข้มแข็ง ตลอดจนเครือข่ายชุมชนทั่วประเทศ

อีกทั้งในแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: 12 – 31) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปการศึกษา การบริหารและการจัดการด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกัน ทั้งประเทศในระยะ 15 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 - 2559 ได้กำหนดวัตถุประสงค์และแนวนโยบายเพื่อดำเนินการไว้เป็นนโยบาย และแนวนโยบาย ดังนี้

วัตถุประสงค์ 1 พัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา

แนวนโยบายเพื่อการดำเนินงาน 1 การพัฒนาทุกคนตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิตให้มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้

แนวนโยบายเพื่อการดำเนินงาน 2 การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

แนวนโยบายเพื่อการดำเนินงาน 3 การปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตที่ดีงาม

แนวนโยบายเพื่อการดำเนินงาน 4 การพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพึ่งพาตนเองและเพิ่มสมรรถนะการแข่งขันในระดับนานาชาติ

วัตถุประสงค์ 2 สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้

แนวนโยบายเพื่อการดำเนินงาน 5 สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้

แนวนโยบายเพื่อการดำเนินงาน 6 การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และการเรียนรู้ของคนและสังคมไทย

แนวนโยบายเพื่อการดำเนินงาน 7 การสร้างสรรค์ประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้และการเรียนรู้ เพื่อสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ 3 พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้

แนวนโยบายเพื่อการดำเนินงาน 8 การส่งเสริมและสร้างสรรค์ทุนทางสังคม วัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บนฐานของศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย

แนวนโยบายเพื่อการดำเนินงาน 9 การกำจัด ลด ขจัด ปัญหาทางโครงสร้างที่ก่อให้เกิดหรือคงไว้ซึ่งความยากจน ขัดสน ด้อยทั้งโอกาสและศักดิ์ศรีของคนและสังคมไทย เพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม

แนวนโยบายเพื่อการดำเนินงาน 10 การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและการพัฒนาประเทศ

แนวนโยบายเพื่อการดำเนินงาน 11 การจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาคนและสังคมไทย

ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ (2545) ก็ได้กำหนดแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระยะที่ 9 (2545 - 2549) โดยได้กำหนดเป็นปณิธานไว้ว่า มุ่งมั่นที่จะพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้เป็นกลไกในการพัฒนาคนอย่างเหมาะสม ทั้งด้าน จิตใจ สังคม สติปัญญา สุขภาพ พลานามัยและการประกอบอาชีพ เพื่อให้ประชากรในชาติมีนิสัยรักการพัฒนาตนเอง มีหลักศาสนาเป็นครรลองชีวิต มีจิตสำนึกในความเป็นไทย ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข มีส่วนร่วมรับผิดชอบการพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืนของธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ชุมชน สังคม ประเทศชาติ ตลอดจนมนุษยชาติในประชาคมโลก โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาไว้ดังนี้

1. ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

2. ปฏิรูปการผลิต การสรรหา และพัฒนาครู-อาจารย์และบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ มีความตระหนัก สำนึกและรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้อย่างมีคุณภาพ

3. จัดหาและระดมทรัพยากรให้เพียงพอ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสมมาใช้เพื่อการพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

4. ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคเอกชนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา

5. สร้างและกระจายเครือข่ายความรู้ เพื่อเป็นแหล่งอำนวยประโยชน์ให้เยาวชนและประชาชนสามารถแสวงหาความรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและนำไปสู่การสร้างสังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

6. ปฏิรูปการบริหารและการจัดการ การศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อีกทั้งรัฐบาลปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548) ได้จัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2548 - 2551 เพื่อเป็นกรอบ และแนวทางในการจัดทำแผนนิติบัญญัติและแผนปฏิบัติราชการเพื่อใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินตลอดระยะเวลาสี่ปี หลังจากแผนดังกล่าวประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ส่วนราชการจะต้องนำแผนการบริหารราชการแผ่นดินไปจัดทำแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี และแผนปฏิบัติราชการประจำปี ซึ่งจะแสดงสาระสำคัญเกี่ยวกับนโยบายการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของงาน รวมทั้งประมาณการรายได้และรายจ่าย และทรัพยากรอื่นที่จะต้องใช้เพื่อเสนอรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบต่อไป ซึ่งแผนการบริหารราชการแผ่นดินฉบับนี้ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์หลักที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก รวม 9 ประการ คือ

1. การขจัดความยากจน
2. การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ
3. การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและแข่งขันได้
4. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. การต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
6. การพัฒนากฎหมายและส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
7. การส่งเสริมประชาธิปไตยและกระบวนการประชาสังคม
8. การรักษาความมั่นคงของรัฐ
9. การรองรับการเปลี่ยนแปลงและพลวัตโลก

ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ได้กำหนดไว้ว่า การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร เศรษฐกิจและสังคมในอนาคตจะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างคนให้มีความรู้ มีความสุข มีสุขภาพแข็งแรง ครอบครัวอบอุ่น มีวัฒนธรรม มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีสังคมที่สันติสุขและเอื้ออาทร ปราศจากอบายมุขและสิ่งเสพติด โดยการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตพัฒนาคนให้มีความรู้คู่คุณธรรม จริยธรรมและจิตสำนึกสาธารณะ เพื่อให้คนมีศักยภาพและความสามารถในการแข่งขัน ปรับตัว รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมทั้งมีค่านิยมและพฤติกรรมที่เหมาะสม อนุรักษ์สืบทอดประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม และพัฒนาภูมิปัญญาให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนอย่างครบวงจรและมีคุณภาพมาตรฐาน เพื่อลดภาระรายจ่ายด้านการรักษาพยาบาลของรัฐ เสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชน และทำให้ผู้ด้อยโอกาส ผู้ประกอบอาชีพและเกษตรกรรายย่อยได้รับการคุ้มครองทางสังคม รวมทั้งเตรียมความพร้อมแก่สังคมเพื่อให้ผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2548: 1) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติไว้เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่งและเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีอุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ คือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้กล่าวคือ การศึกษาที่สร้างคุณภาพชีวิตและสังคมบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรมและวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง

มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาความรู้ความสามารถ เพื่อการทำงานที่มีคุณภาพโดยให้สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและสามารถตรวจสอบได้อย่างมั่นใจว่าการศึกษาเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคม เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน สามารถพึ่งตนเองและพึ่งกันเองได้ และสามารถแข่งขันกันได้ในระดับนานาชาติ

จากความพยายามที่จะปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ทั้งด้านโครงสร้าง ด้านระบบบริหารจัดการและการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามนโยบายของรัฐบาลก่อให้เกิดการพัฒนาโรงเรียนรูปแบบใหม่แบบต่าง ๆ อีกหลายรูปแบบและโรงเรียนวิถีพุทธเป็นนวัตกรรมการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ที่สำคัญรูปแบบหนึ่ง ที่กระทรวงศึกษาธิการ (2547: ปฐมบท) เร่งดำเนินการด้วยความปรารถนาให้เป็นจุดสำคัญของการนำคุณค่ามหาศาลของพุทธธรรมมาสู่สังคมไทยโดยผ่านการจัดสภาพและการเรียนรู้ของโรงเรียนที่ชัดเจน

ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมดีงาม ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงเป็นเรื่องที่ควรรีบเร่งดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่อง ประกอบกับโรงเรียนวัดสังเวชได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนรูปแบบใหม่โรงเรียนวิถีพุทธตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 แต่ยังขาดรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธที่ดีและเหมาะสมเพียงพอที่จะใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพได้ ผู้วิจัยในฐานะที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสังเวช มีความสนใจที่จะนำหลักพุทธธรรมของพระพุทธศาสนาและหลักการของคุณลักษณศึกษา (Character Education) มาใช้เป็นแนวทางเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนรูปแบบใหม่โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

คำถามเพื่อการวิจัย

การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

2. เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ได้พัฒนา

ขอบเขตของการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีขอบเขตของการวิจัยครอบคลุม ดังนี้

1. พุทธธรรมที่ใช้ในงานวิจัยนี้นำมาจาก ธรรมนูญชีวิต ที่พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตฺโต) ได้เสนอไว้เป็นหมวดหมู่

2. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 จำนวน 1,164 คน ครู จำนวน 70 คน พ่อ แม่หรือผู้ปกครอง จำนวน 1,079 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน

3. ระยะเวลาในการดำเนินงาน ปีการศึกษา 2548 และ 2549 ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 ถึง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

นิยามศัพท์

โรงเรียนวิถีพุทธ หมายถึง โรงเรียนที่นำหลักพุทธธรรมของพระพุทธศาสนาและหลักการของคุณลักษณศึกษามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและการพัฒนาผู้เรียนโดยรวม

คุณลักษณศึกษา หมายถึง การพัฒนาเด็กโดยมุ่งเน้นให้มีคุณลักษณะที่ดี โดยสอนให้เด็กได้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง งดเว้นการกระทำสิ่งผิด ๆ ดังที่ได้กระทำอยู่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ หมายถึง การดำเนินงานโดยนำหลักพุทธธรรมของพระพุทธศาสนาและหลักการของคุณลักษณศึกษามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ ด้วยการดำเนินการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน และพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ

โรงเรียนวิถีพุทธที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง โรงเรียนที่นำหลักพุทธธรรมของพระพุทธศาสนาและหลักการของคุณลักษณศึกษามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ แล้วทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีคุณลักษณะพึงประสงค์ดียิ่งขึ้น

สภาพแวดล้อมของโรงเรียน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวบุคคลในโรงเรียน ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องพิเศษ บริเวณโรงเรียนและรอบ ๆ โรงเรียน ครุภัณฑ์และวัสดุต่าง ๆ สภาพการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน ระบบการบริหารจัดการ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียน

บรรยากาศของโรงเรียน หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคล เป็นสภาพการณ์ที่ไม่อาจมองเห็นหรือจับต้องได้ โรงเรียนที่มีบรรยากาศที่ดีจะทำให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้สึกพอใจ ภูมิใจ อบอุ่นใจ สบายใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีประสิทธิภาพ

2. สถานศึกษาที่สนใจสามารถนำรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีประสิทธิภาพนี้ไปประยุกต์ใช้ได้

3. โรงเรียนวิถีพุทธมีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีคุณลักษณะพึงประสงค์ดียิ่งขึ้น ประเทศชาติได้พลเมืองที่มีคุณภาพเป็นผู้ที่มีความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันดีงาม

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการนำหลักพุทธธรรมของพระพุทธศาสนาและหลักการของคุณลักษณ-ศึกษามาใช้เป็นแนวทางเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. หลักพุทธธรรม
2. แนวการสอนพุทธวิธี
3. แนวความคิดเกี่ยวกับโรงเรียนสอนศาสนา
4. แนวความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักพุทธธรรม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดหมายที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีความเป็นไทย มีศักยภาพในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และกำหนดสาระการเรียนรู้ที่เป็นองค์ความรู้ครอบคลุมการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 12 ปี และด้วยที่การพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรม เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้จึงได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ไว้ทุกมาตรฐาน ซึ่งจะต้องบูรณาการไว้ในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และที่สำคัญคือ พระพุทธศาสนามีความสำคัญในฐานะที่เป็นศาสนาประจำชาติ เป็นวิถีชีวิตและเป็นรากฐานวัฒนธรรมที่หล่อหลอมลักษณะอันดีงามของคนไทยให้เป็นคนมีน้ำใจ อ่อนโยน เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เสียสละ มีเมตตา สามัคคี เป็นต้น กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายให้มุ่งเน้นการนำพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปการศึกษา (กรมวิชาการ, 2545ข: คำนำ) แต่เนื่องด้วยหลักพุทธธรรมนั้นมีมากหลากหลาย การวิจัยครั้งนี้จึงเลือกศึกษาเฉพาะหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตามที่พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547) ได้เสนอไว้เป็นหมวดหมู่ในหนังสือธรรมนูญชีวิต ทั้งนี้ด้วยเป็นการประมวลหลักธรรมทั่วไปเพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีงาม เป็นหลักธรรมที่เป็นความจริงเกี่ยวกับข้อปฏิบัติเพื่อประโยชน์กับตนเอง สังคมและประเทศชาติ โดยอาศัยความเมตตา กรุณา สามัคคี การสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ตลอดจนการใช้ปัญญาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองและสังคมในยุคปัจจุบัน

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547) ได้กล่าวไว้ในธรรมนูญชีวิตว่า ชาวพุทธทั่วไปจะต้องมีวินัยที่ต้องปฏิบัติให้เป็นมาตรฐานดำเนินชีวิตที่ดีงาม และร่วมสร้างสรรค์สังคมให้เจริญมั่นคง โดยกล่าวหลักพุทธธรรมไว้ใน หมวดนำ : คนกับความเป็นคน ซึ่งกล่าวถึงคนผู้เป็นสัตว์ประเสริฐ (สมาชิกในสังกัดมนุษยชาติ) (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2547: 11-13) ไว้ว่า มนุษย์เป็นสัตว์พิเศษแตกต่างจากสัตว์อื่นได้แก่ สิกขา หรือการศึกษา คือการเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนา มนุษย์ที่ฝึก ศึกษา หรือพัฒนาแล้ว ชื่อว่าเป็น "สัตว์ประเสริฐ" เป็นผู้รู้จักดำเนินชีวิตที่ดีงามด้วยตนเองและช่วยให้สังคมดำรงอยู่ในสันติสุข และมนุษย์ที่จะนำฝึก ศึกษา หรือพัฒนา โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนนั้นควรพึงมีคุณสมบัติ 7 ประการ เรียกว่า แสงเงินแสงทองของชีวิตที่ดีงาม หรือรุ่งอรุณของการศึกษา ดังนี้

1. กัลยาณมิตตตา (มีกัลยาณมิตร) แสวงแหล่งปัญญาและแบบอย่างที่ดี คือ อยู่ร่วม หรือใกล้ชิดกัลยาณชน เริ่มตั้งแต่มีพ่อแม่เป็นกัลยาณมิตรในครอบครัว รู้จักคบคนและเข้าร่วมสังคมกับกัลยาณชน รู้จักใช้ปัจจัยภายนอก ทั้งที่เป็นบุคล หนังสือและเครื่องมือสื่อสารทั้งหลาย ให้เป็นประโยชน์ในการแสวงหาความรู้และความดีงาม เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาชีวิต แก้ปัญหาและทำการสร้างสรรค์

2. สีลสัมปทา (ทำศีลให้ถึงพร้อม) มีวินัยเป็นฐานของการพัฒนาชีวิต คือ รู้จักจัดระเบียบความเป็นอยู่ กิจกรรมกิจการและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อโอกาสแก่การพัฒนาชีวิต อย่างน้อยมีศีลขั้นพื้นฐาน และในความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางวัตถุด้วยการกินใช้ปัจจัย 4 ตลอดจนอุปกรณ์เทคโนโลยีทั้งหลายในทางที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิต เกื้อหนุนการศึกษา การสร้างสรรค์และระบบดุลยสัมพันธ์ของธรรมชาติ

3. ฉันทสัมปทา (ทำฉันทะให้ถึงพร้อม) มีจิตใจใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์ คือ เป็นผู้มีพลังแห่งความใฝ่รู้ ใฝ่ดี ใฝ่ทำ ใฝ่สร้างสรรค์ ใฝ่สัมฤทธิ์ ใฝ่ความเป็นเลิศ อยากทำทุกสิ่งทุกคนที่ตนประสบเกี่ยวข้องให้เข้าถึงภาวะที่ดีงาม ไม่หลงติดอยู่แค่คิดจะได้จะเอา และหาความสุขจากการศึกษาและมีความสุขจากการทำสิ่งที่งาม

4. อัตตสัมปทา (ทำตนให้ถึงพร้อม) มุ่งมั่นฝึกตนจนเต็มสุดภาวะที่ความเป็นคนจะให้ถึงได้ คือ ระลึกอยู่เสมอถึงความจริงแท้แห่งธรรมชาติของมนุษย์ผู้เป็นสัตว์ที่ฝึกได้และต้องฝึก ซึ่งเมื่อฝึกแล้วจะประเสริฐเลิศสูงสุดแล้วตั้งใจฝึกตนจนมองเห็นความยากลำบากอุปสรรคและปัญหาเป็นดุจเวทีที่ทดสอบและพัฒนาสติปัญญาความสามารถ มีจิตสำนึกในการพัฒนาตนยิ่งขึ้นไปจนเต็มสุด แห่งศักยภาพ ด้วยการพัฒนาที่พร้อมทุกด้าน ทั้งพฤติกรรม จิตใจและปัญญา

5. ทิฏฐิสัมปทา (ทำทิฏฐิให้ถึงพร้อม) ถือหลักเหตุปัจจัยมองอะไร ๆ ตามเหตุและผล อย่างน้อยถือหลักเหตุปัจจัยที่จะนำไปสู่การพิจารณาไตร่ตรองสืบสวนค้นคว้าเป็นทางเจริญปัญญาและเชื่อการกระทำว่าเป็นอำนาจใหญ่สุดที่บันดาลชะตากรรม กับทั้งมีพฤติกรรมและจิตใจที่อยู่ในอำนาจเหตุผล ตลอดจนไม่ปล่อยตัวเลื่อนไหลไปตามกระแสความตื่นข่าวและค่านิยม

6. อัปปมาทสัมปทา (ทำความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม) ตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท มีจิตสำนึกในความไม่เที่ยง มองเห็นตระหนักถึงความไม่คงที่ไม่คงทนและไม่คงตัว เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยทั้งภายในและภายนอกตลอดเวลา ทำให้นิ่งนอนใจอยู่ไม่ได้และมองเห็นคุณค่าความสำคัญของกาลเวลา แล้วกระตือรือร้นขวนขวายเร่งศึกษาและป้องกันแก้ไขเหตุปัจจัยของความเสื่อม

7. โยนิโสมนสิการสัมปทา (ทำโยนิโสมนสิการให้ถึงพร้อม) ฉลาดคิดแยบคายให้ได้ประโยชน์และความจริง คือ รู้จักคิด รู้จักพิจารณา มองเป็น คิดเป็น เห็นสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็นไปในระบบความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยโดยใช้ปัญญาพิจารณาสอบสวนสืบค้นวิเคราะห์วิจัย ไม่ว่าจะเพื่อให้เห็นความจริง หรือเพื่อให้เห็นแก่ด้านที่จะใช้ให้เป็นประโยชน์ กับทั้งสามารถแก้ไขปัญหาและจัดทำดำเนินการต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ด้วยวิธีการแห่งปัญญาที่จะทำให้พึ่งตนเองและเป็นที่พึ่งของคนอื่นได้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547: 14-16) ยังกล่าวหลักพุทธธรรมถึงคนผู้เป็นสัตว์ประเสริฐ (สมาชิกในสังกัดมนุษยชาติ) ไว้ว่า คนสมบูรณ์แบบ หรือมนุษย์โดยสมบูรณ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสมาชิกที่ดีมีคุณค่าอย่างแท้จริงของมนุษยชาติ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นคนเต็มคน สามารถนำหมู่ชนและสังคมไปสู่สันติสุข และความสวัสดี มีธรรมหรือคุณสมบัติ 7 ประการ เรียกว่า สัปปุริสธรรม แปลว่า ธรรมของสัปปุริสชน คือ คนดี หรือคนที่แท้ ซึ่งมีคุณสมบัติของความเป็นคนที่สมบูรณ์ ดังนี้

1. ธัมมัญญุตา (รู้หลักและรู้จักเหตุ) คือ รู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลาย ที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต ในการปฏิบัติกิจหน้าที่และดำเนินกิจการต่าง ๆ รู้เข้าใจสิ่งที่ตนจะต้องประพฤติปฏิบัติตามเหตุผล เช่น รู้ว่าตำแหน่ง ฐานะ อาชีพ การงานของตน มีหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างไร มีอะไรเป็นหลักการ จะต้องทำอะไร อย่างไร จึงจะเป็นเหตุให้บรรลุถึงผลสำเร็จที่เป็นไปตามหน้าที่และความรับผอดชอบนั้น ๆ ดังนี้เป็นต้น ตลอดจนชั้นสูงสุดคือ รู้เท่าทันกฎธรรมดาหรือหลักความจริงของธรรมชาติเพื่อปฏิบัติต่อโลกและชีวิตอย่างถูกต้อง มีจิตใจเป็นอิสระ ไม่ตกเป็นทาสของโลกและชีวิตนั้น

2. อัตถัญญุตา (รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล) คือ รู้ความหมายและความมุ่งหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจการที่ตนกระทำรู้ว่าที่ตนทำอยู่อย่างนั้น ๆ ดำเนินชีวิตอย่างนั้น เพื่อประสงค์ประโยชน์อะไร หรือควรจะได้บรรลุถึงผลอะไรที่ให้มีหน้าที่ ตำแหน่ง ฐานะการงานอย่างนั้น ๆ เขากำหนดวางกันไว้เพื่อความมุ่งหมายอะไร กิจการที่ตนทำอยู่ขณะนี้เมื่อทำไปแล้วจะบังเกิดผลอะไรบ้าง เป็นผลดีหรือผลเสียอย่างไร เป็นต้น

3. อัตตัญญุตา (รู้ตน) คือ รู้ตามเป็นจริงว่าตัวเรานั้น ว่า โดยฐานะ ภาวะเพศ กำลัง ความรู้ความถนัด ความสามารถและคุณธรรม เป็นต้น บัดนี้เท่าไร อย่างไร แล้วประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมและทำการต่าง ๆ ให้สอดคล้องถูกจุดที่จะสัมฤทธิ์ผล ตลอดจนแก้ไขปรับปรุงตนให้เจริญงอกงามถึงความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป

4. มัตตัญญุตา (รู้ประมาณ) คือ รู้จักพอดี เช่น รู้จักประมาณในการบริโภค ในการใช้จ่ายทรัพย์ รู้จักความพอเหมาะพอดี ในการพูด การปฏิบัติกิจและทำการต่าง ๆ ตลอดจนการพักผ่อนนอนหลับและการสนุกสนานรื่นเริงทั้งหลาย ไม่ทำการทุกอย่างด้วยความเข้าใจ ชอบใจ หรือเอาแต่ใจของตนแต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัยหรือองค์ประกอบทั้งหลาย ที่จะลงตัวให้เกิดผลดีงามตามที่มองเห็นด้วยปัญญา

5. กาลัญญุตา (รู้กาลเวลาอันเหมาะสม) และระยะเวลาที่พึงใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่การงาน ปฏิบัติการต่าง ๆ และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น เช่น รู้ว่า เวลาไหน ควรทำอะไร อย่างไรและทำให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะเวลา ให้ถูกเวลา ตลอดจนรู้จักกะเวลาและวางแผนการใช้เวลาอย่างได้ผล

6. ปริสัญญุตา (รู้ชุมชน) คือ รู้จักถิ่น รู้จักที่ชุมนุมและชุมชน รู้การอันควรประพฤติปฏิบัติในถิ่นที่ชุมนุมและต่อชุมชนนั้นว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหาควรต้องทำกิริยาอย่างนี้ ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหาควรต้องทำกิริยาอย่างนี้ ควรต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้มีระเบียบวินัยอย่างนี้ มีวัฒนธรรมประเพณีอย่างนี้ มีความต้องการอย่างนี้ ควรเกี่ยวข้อง ควรต้องสงเคราะห์ ควรรับใช้ ควรบำเพ็ญประโยชน์ให้อย่างนี้ ๆ เป็นต้น

7. ปุคคลัญญุตา (รู้บุคคล) คือ รู้จักและเข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคลว่า โดยอัธยาศัย ความสามารถและคุณธรรม เป็นต้น ใคร ๆ ยิ่ง หรือหย่อนอย่างไร และรู้จักที่จะปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ด้วยดีว่า ควรจะคบหรือไม่ ได้คติอะไรจะสัมพันธ์เกี่ยวข้อง จะใช้ จะยกย่องจะตำหนิ หรือจะแนะนำสั่งสอนอย่างไร จึงจะได้ผลดี ดังนี้ เป็นต้น

อีกทั้งพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547: 17-19) ยังได้กล่าวถึงหลักพุทธธรรมไว้ในหมวดหนึ่ง : คนกับสังคม ถึงคนมีศีลธรรม (สมาชิกในหมู่อารยชน) ไว้ว่า คนมีศีลธรรม หรือมีมนุษยธรรม ที่เรียกได้ว่าเป็นอารยชน มีธรรม เรียกว่า กุศลกรรมบถ (ทางทำกรรมดี) หรือ ธรรมจริยา หรืออารยธรรม มีรายละเอียดความสุจริต ดังนี้

1. มีสุจริตทั้งสาม คือ มีความประพฤติดี ประพฤติชอบ 3 ประการ

1) กายสุจริต ความสุจริตทางกาย ทำสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยกาย
2) วจีสุจริต ความสุจริตทางวาจา พูดสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยวาจา
3) มโนสุจริต ความสุจริตทางใจ คิดสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยใจ

2. ประพฤติตามอารยธรรม โดยปฏิบัติถูกต้องตามทางแห่งกุศลกรรม 10 ประการ คือ

ทางกาย 3

1) ละเว้นการฆ่า การสังหาร การบีบคั้นเบียดเบียน มีเมตตากรุณาช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์กัน

2) ละเว้นการแย่งชิง ลักขโมยและการเอารัดเอาเปรียบ เคารพสิทธิในทรัพย์สินของกันและกัน

3) ละเว้นการประพฤติผิดล่วงละเมิดในของรักของหวงแหนของผู้อื่น ไม่ข่มเหงจิตใจ หรือทำลายลบหลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกันและกัน

ทางวาจา 4

4) ละเว้นการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง กล่าวแต่คำสัตย์ ไม่จงใจพูดให้ผิดจากความจริง เพราะเห็นแก่ผลประโยชน์ใด ๆ

5) ละเว้นการพูดส่อเสียด ยุยง สร้างความแตกแยก พูดแต่คำที่สมานและส่งเสริมสามัคคี

6) ละเว้นการพูดคำหยาบคาย สกปรกเสียหาย พูดแต่คำสุภาพนุ่มนวลควรฟัง

7) ละเว้นการพูดเหลวไหลเพ้อเจ้อ พูดแต่คำจริง มีเหตุมีผลมีสารประโยชน์ ถูกกาลเทศะ

ทางใจ 3

8) ไม่ละโมบ ไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่จะได้ คิดให้ คิดเสียสละ ทำใจให้เผื่อแผ่กว้างขวาง

9) ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน หรือเพ่งมองให้แง่ที่จะทำลาย ตั้งความปรารถนาดี แผ่ไมตรีมุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่กัน

10) มีความเห็นถูกต้อง เป็นสัมมาทิฏฐิ เข้าใจในหลักกรรมว่า ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว รู้เท่าทันความจริงที่เป็นธรรมดาของโลกและชีวิต มองเห็นความเป็นไปตามเหตุปัจจัย

หลักความประพฤติ 10 ข้อข้างต้นนั้น เป็นธรรมจริยาและเป็นอารยธรรมที่ครบถ้วนสมบูรณ์ทำคนให้เจริญขึ้นพร้อม ทั้งทางกาย ทางวาจาและทางใจ

3. อย่างต่ำมีศีล 5

ผู้ใดยังไม่มั่นคงในอารยธรรม ผู้นั้นพึงควบคุมตนให้ได้ในทางกายและวาจาก่อน เป็นอย่างน้อย ด้วยการประพฤติตามหลัก ศีล 5 ก็ยังจะได้ชื่อว่าเป็นคนมีศีลธรรม คือ

1) เว้นจากปาณาติบาต ละเว้นการฆ่าการสังหาร ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย

2) เว้นจากอทินนาทาน ละเว้นการลักขโมย เบียดบังแย่งชิงไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน

3) เว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร ละเว้นการประพฤติผิดในกาม ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงแหน อันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจตลอดจนทำวงศ์ตระกูลของเขาให้สับสน

4) เว้นจากมุสาวาท ละเว้นการพูดเท็จโกหกหลอกลวง ไม่ประทุษร้ายเขา หรือประโยชน์สุขของเขาด้วยวาจา

5) เว้นจากสุราเมรัย ไม่เสพเครื่องดองของมึนเมาสิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทมัวเมา ก่อความเสียหายผิดพลาดเพราะขาดสติ เช่น ทำให้เกิดอุบัติเหตุ แม้อย่างน้อยก็เป็นผู้คุกคามต่อความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัยของผู้ร่วมสังคม

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547: 20-21) ยังกล่าวถึงหลักพุทธธรรมซึ่งกล่าวถึงคนมีคุณแก่ส่วนรวม (สมาชิกที่ดีของสังคม) ไว้ว่า สมาชิกที่ดีผู้ช่วยสร้างสรรค์สังคมมีธรรมคือ หลักความประพฤติ ดังนี้

1. มีพรหมวิหาร คือ ธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐ หรือผู้มีจิตใจยิ่งใหญ่กว้างขวาง ดุจพระพรหม 4 อย่าง คือ

1) เมตตา ความรัก คือ ความปรารถนาดี มีไมตรี ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข

2) กรุณา ความสงสาร คือ อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ใฝ่ใจที่จะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของคนและสัตว์ทั้งปวง

3) มุทิตา ความเบิกบานพลอยยินดี เมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข ก็มีใจแช่มชื่นเบิกบานเมื่อเห็นเขาทำดีงามประสบความสำเร็จก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ก็พลอยยินดีบันเทิงใจด้วย พร้อมที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุน

4) อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง คือ มองตามเป็นจริง โดยวางจิตเรียบสม่ำเสมอ มั่นคงเที่ยงตรงดุจตาชั่ง มองเห็นการที่บุคคลจะได้รับผลดี หรือชั่วสมควรแก่เหตุที่ตนประกอบ พร้อมที่จะวินิจฉัย วางตนและปฏิบัติไปตามหลักการเหตุผลและความเที่ยงธรรม

เมื่อมีคุณธรรมภายในเป็นพื้นฐานจิตใจเช่นนี้แล้ว พึงแสดงออกภายนอกตามหลักความประพฤติ ต่อไปนี้

2. บำเพ็ญการสงเคราะห์ คือ ปฏิบัติตามหลักการสงเคราะห์ หรือธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี ที่เรียกว่า สังคหวัตถุ 4 อย่าง ดังต่อไปนี้

1) ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุน หรือทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจและศิลปวิทยา

2) ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจงแนะนำ สิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดีสมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3) อัตถจริยา ทำประโยชน์แก่เขา คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกายและขวนขวายช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

4) สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอกันต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบและเสมอในสุขทุกข์ คือ ร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

และพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547: 22-24) ได้กล่าวถึงหลักพุทธธรรมซึ่งกล่าวถึงคนผู้เป็นส่วนร่วมที่ดีของหมู่ชน (สมาชิกที่ดีของชุมชน) ไว้ว่า คนผู้เป็นส่วนร่วมที่ดีของหมู่ชน ซึ่งจะช่วยให้หมู่ชนอยู่ร่วมกันด้วยดี มีธรรม คือ หลักความประพฤติ ดังนี้

1. พึ่งตนเองได้ คือ ทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนได้ พร้อมที่จะรับผิดชอบตนเองไม่ทำตัวให้เป็นปัญหา หรือเป็นภาระถ่วงหมู่คณะ หรือหมู่ญาติ ด้วยการประพฤติธรรมสำหรับ สร้างที่พึ่งแก่ตนเอง (เรียกว่า นาถกรณธรรม) 10 ประการ คือ

1) ศีล ประพฤติดีมีวินัย คือ ดำเนินชีวิตโดยสุจริต ทั้งทางกาย ทางวาจา มีวินัยและประกอบสัมมาชีพ

2) พาหุสัจจะ ได้ศึกษาสดับมาก คือ ศึกษาเล่าเรียนสดับตรับฟังมากอันใดเป็นสายวิชาของตน หรือตนศึกษาศิลปวิทยาใด ก็ศึกษาให้ช่ำชอง มีความเข้าใจกว้างขวางลึกซึ้ง รู้ชัดเจนและใช้ได้จริง

3) กัลยาณมิตตตา รู้จักคบคนดี คือ มีกัลยามิตร รู้จักเลือกเสวนาเข้าหาที่ปรึกษา หรือผู้แนะนำสั่งสอนที่ดี เลือกสัมพันธ์เกี่ยวข้องและถือเยี่ยงอย่างสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี ซึ่งจะทำให้ชีวิตเจริญงอกงาม

4) โสวจัสสตา เป็นคนที่พูดกันง่าย คือ ไม่ดื้อรั้นกระด้าง รู้จักรับฟังเหตุผลและข้อเท็จจริง พร้อมที่จะแก้ไขปรับปรุงตน

5) กิงกรณีเยสุ ทักขตา ขวนขวายกิจของหมู่ คือเอาใจใส่ช่วยเหลือธุระและกิจการของชนร่วมหมู่คณะ ญาติ เพื่อนฟ้องและของชุมชน รู้จักใช้ปัญญาไตร่ตรองหาวิธีดำเนินการที่เหมาะทำได้จัดได้ ให้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

6) ธรรมกามตา เป็นผู้ใคร่ธรรม คือ รักธรรม ชอบศึกษา ค้นคว้า สอบถามหาความรู้หาความจริง รู้จักพูด รู้จักรับฟัง สร้างความรู้สึก สนิทสนมสบายใจ ชวนให้ผู้อื่นอยากเข้ามาปรึกษาและร่วมสนทนา

7) วิริยารัมภะ มีความเพียรขยัน คือ ขยันหมั่นเพียร พยายามหลีกละความชั่ว ประกอบความดี บากบั่นก้าวหน้า ไม่ย่อท้อ ไม่ละเลยทอดทิ้งธุระหน้าที่

8) สันตุฏฐี มีสันโดษรู้พอดี คือ ยินดี พึงพอใจแต่ในลาภผล ผลงานและผลสำเร็จต่าง ๆ ที่ตนสร้าง หรือแสวงหามาได้ด้วยเรี่ยวแรงความเพียรพยายามของตนเองโดยทางชอบธรรม และไม่มัวเมาเห็นแก่ความสุขทางวัตถุ

9) สติ มีสติคงมั่น คือ รู้จักกำหนดจดจำ ระลึกการที่ทำ คำที่พูดกิจที่ทำแล้ว และที่จะต้องทำต่อไปได้ จะทำอะไรก็รอบคอบ รู้จักยับยั้งชั่งใจไม่ผลีผลามไม่เลินเล่อ ไม่เลื่อนลอย ไม่ประมาท ไม่ยอมถลำลงในทางผิดพลาด ไม่ปล่อยปละละเลยทิ้งโอกาสสำหรับความดีงาม

10) ปัญญา มีปัญญาเหนืออารมณ์ คือ มีปัญญาหยั่งรู้เหตุผล รู้ดี รู้ชั่ว คุณโทษ ประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ มองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้จักพิจารณาวินิจฉัยด้วยใจเป็นอิสระ ทำการต่าง ๆ ด้วยความคิดและมีวิจารณญาณ

2. อยู่ร่วมในหมู่ด้วยดี ในด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่เป็นเพื่อนร่วมงานร่วมกิจการ หรือร่วมชุมชน ตลอดจนพี่น้องร่วมครอบครัว พึงปฏิบัติตามหลักการอยู่ร่วมกัน ที่เรียกว่า สาราณียธรรม (ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน) 6 ประการ คือ

1) เมตตากายกรรม ทำต่อกันด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรี และความหวังดี ต่อเพื่อนร่วมงาน ร่วมกิจการ ร่วมชุมชน ด้วยการช่วยเหลือกิจธุระต่าง ๆ โดยเต็มใจ แสดงอาการกิริยาสุภาพเคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง

2) เมตตาวจีกรรม พูดต่อกันด้วยเมตตา คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน หรือแนะนำตักเตือนกันด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพแสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

3) เมตตามโนกรรม คิดต่อด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน

4) สาธารณโภคี ได้มาแบ่งกันกินใช้ คือ แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อยก็แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน

5) สีลสามัญญตา ประพฤติให้ดีเหมือนเขา คือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจ หรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ

6) ทิฏฐิสามัญญตา ปรับความเห็นเข้ากันได้ คือ เคารพรับฟังความคิดเห็นกัน มีความเห็นชอบร่วมกัน ตกลงกันได้ในหลักการสำคัญ ยึดถืออุดมคติ หลักแห่งความดีงาม หรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547: 31-34) ได้กล่าวถึงหลักพุทธธรรมไว้ในหมวดสอง : คนกับชีวิต ถึงคนมีชีวิตอยู่อย่างมั่นใจ (ชีวิตที่เลิศล้ำสมบูรณ์) ไว้ว่า คนที่มีความมั่นใจในชีวิตของตน จนไม่หวาดหวั่นพรั่นพรึงแม้ต่อความตายก็เพราะได้ดำเนินชีวิตของตนอยู่อย่างดีที่สุดและได้ใช้ชีวิตนั้นให้เกิดคุณประโยชน์คุ้มค่ากับการที่ได้เกิดมาแล้วชาติหนึ่งเรียกได้ว่าเป็นอยู่อย่าง ผู้มีชัย ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต คนเช่นนั้นคือ ผู้ที่ได้เข้าถึงจุดหมายแห่งการมีชีวิตและดำเนินชีวิตของตนตามหลักการต่อไปนี้

1. นำชีวิตสู่จุดหมาย คือ ดำเนินชีวิตให้บรรลุประโยชน์ที่เป็นจุดหมายของการมีชีวิต ที่เรียกว่า อัตถะ หรืออรรถ 3 คือ

ทิฏฐธัมมิกัตถะ จุดหมายขั้นตาเห็น หรือประโยชน์ปัจจุบัน ที่สำคัญ คือ

1) มีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง ไร้โรค งามสง่า อายุยืนยาว
2) มีเงินมีงาน มีทรัพย์จากอาชีพสุจริต พึ่งตนได้ทางเศรษฐกิจ
3) มีสถานภาพดี ทรงยศ เกียรติ ไมตรี เป็นที่ยอมรับในสังคม
4) มีครอบครัวผาสุก ทำวงศ์ตระกูลให้เป็นที่นับถือ

ทั้งหมดนี้ พึงให้เกิดมีโดยธรรมและใช้หรือปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สุขโดยชอบ ทั้งแก่ตนและผู้อื่น

สัมปรายิกัตถะ จุดหมายขั้นเลยตาเห็น หรือประโยชน์เบื้องหน้า ที่เป็นคุณค่าของชีวิต ซึ่งให้เกิดความสุขล้ำลึกภายใน โดยเฉพาะ

1) ความอบอุ่น ซาบซึ้งสุขใจ ด้วยศรัทธา มีหลักใจ
2) ความภูมิใจ ในชีวิตสะอาด ที่ได้ประพฤติแต่การดีงามสุจริต
3) ความอิ่มใจ ในชีวิตมีคุณค่า ที่ได้เสียสละบำเพ็ญประโยชน์
4) ความแกล้วกล้ามั่นใจ ด้วยมีปัญญาที่จะแก้ปัญหานำพาชีวิตไป
5) ความโปร่งโล่งมั่นใจ ว่าได้ทำกรรมดี มีหลักประกันวิถีสู่ภพใหม่

ปรมัตถะ จุดหมายสูงสุด หรือประโยชน์อย่างยิ่งคือ การมีปัญญารู้เท่าทันความจริง เข้าถึงธรรมชาติของโลกและชีวิต อันทำให้จิตใจเป็นอิสระ

1) ไม่หวั่นไหวหรือถูกครอบงำด้วยความผันผวนปรวนแปรต่าง ๆ
2) ไม่ผิดหวังโศกเศร้าบีบคั้นจิตเพราะความยึดติดถือมั่นในสิ่งใด
3) ปลอดโปร่ง สงบ ผ่องใส สดชื่น เบิกบานใจตลอดเวลา
4) เป็นอยู่และทำการด้วยปัญญาซึ่งมองที่เหตุปัจจัย

อัตถะ 3 ขั้นนี้ จัดแบ่งใหม่เป็น 3 ด้านดังนี้

1) อัตตัตถะ จุดหมายเพื่อตน หรือประโยชน์ตน คือ ประโยชน์ 3 ขั้นข้างต้น ซึ่งพึงทำให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง หรือพัฒนาชีวิตของตนให้บรรลุถึง

2) ปรัตถะ จุดหมายเพื่อผู้อื่น หรือประโยชน์ผู้อื่น คือ ประโยชน์ 3 ขั้นข้างต้น ซึ่งพึงช่วยเหลือให้ผู้อื่น หรือเพื่อนมนุษย์ได้บรรลุถึง ด้วยการชักนำสนับสนุนให้เขาพัฒนาชีวิตของเขาเองขึ้นไปจนเข้าถึงตามลำดับ

3) อุภยัตถะ จุดหมายร่วมกัน หรือประโยชน์ทั้งสองฝ่าย คือ ประโยชน์สุขและความดีงามร่วมกันของชุมชน หรือสังคม รวมทั้งภาวะและปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งทางวัตถุ เช่น ป่า แม่น้ำ ถนนหนทางและทางนามธรรม เช่น ศีลธรรม วัฒนธรรม ซึ่งพึงช่วยกันสร้างสรรค์บำรุงรักษา เพื่อเกื้อหนุนให้ทั้งตนและผู้อื่นก้าวไปสู่จุดหมาย 3 ขั้นข้างต้น อย่างน้อยไม่ให้การแสวงประโยชน์ตนส่งผลกระทบเสียหายต่อประโยชน์สุขของส่วนรวมดังตัวอย่าง พระภิกษุเมื่อปฏิบัติตามพระวินัยย่อมช่วยรักษาสามัคคีแห่งสงฆ์ อันเป็นบรรยากาศที่เกื้อหนุนให้ภิกษุที่อยู่ร่วมกันทุกรูปอยู่ผาสุกและเจริญงอกงามในการปฏิบัติ จนอาจลุถึงปรมัตถ์คือ ประโยชน์สูงสุด

2. ภายในทรงพลัง คือ มีกำลังที่เกิดจากคุณธรรมความประพฤติปฏิบัติที่เป็นหลักประกันของชีวิต ซึ่งทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองจนไม่มีความหวาดหวั่นกลัวภัย เรียกว่า พละ (ธรรมอันเป็นกำลัง) มี 4 ประการ กล่าวคือ

1) ปัญญาพละ กำลังปัญญา คือ ได้ศึกษา มีความรู้ความเข้าใจถูกต้องชัดเจนในเรื่องราวและกิจการที่ตนเกี่ยวข้อง ตลอดไปถึงสภาวะอันเป็นธรรมดาของโลกและชีวิต เป็นผู้กระทำการต่าง ๆ ด้วยความเข้าใจเหตุผลและสภาพความจริง

2) วิริยพละ กำลังความเพียร คือ เป็นผู้ประกอบกิจทำหน้าที่การงานต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลาด้วยความบากบั่นพยายาม ไม่ได้ทอดทิ้งหรือย่อหย่อนท้อถอย

3) อนวัชชพละ กำลังสุจริต หรือกำลังความบริสุทธิ์ คือ มีความประพฤติและหน้าที่การงาน สุจริตไร้โทษ สะอาดบริสุทธิ์ ไม่มีข้อที่ใครจะติเตียนได้

4) สังคหพละ กำลังการสงเคราะห์ คือ ได้ช่วยเหลือเกื้อกูล ทำตนให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ เป็นสมาชิกที่มีคุณประโยชน์ของชุมชน

ตัวอย่างเช่น เป็นข้าราชการ พึงจำสั้น ๆ ว่า รู้งานดี ทำหน้าที่ไม่บกพร่อง มือสะอาด ไม่ขาดมนุษยสัมพันธ์

3. ตั้งตนบนฐานที่มั่น ซึ่งใช้เป็นที่ยืนหยัดให้สามารถยึดเอาผลสำเร็จสูงสุดอันเป็นที่หมายได้ โดยไม่เกิดความสำคัญตนผิด ไม่เปิดช่องแก่ความผิดพลาด เสียหายและไม่เกิดสิ่งมัวหมองหมักหมมทับถมตน ด้วยการปฏิบัติตามหลักธรรมที่เรียกว่า อธิษฐาน (ธรรมเป็นที่มั่น) 4 ประการ คือ

1) ปัญญา ใช้ปัญญา คือ ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา ทำกิจการต่าง ๆ ด้วยความคิด เมื่อประสบเหตุใด ๆ ก็ไม่วู่วามตามอารมณ์ หรือหลงไปตามสิ่งที่เย้ายวน ศึกษาสิ่งต่าง ๆ ให้มีความรู้ชัด หยั่งเห็นเหตุผล เข้าใจภาวะของสิ่งทั้งหลายจนเข้าถึงความจริง

2) สัจจะ รักษาสัจจะ คือ สงวนรักษาดำรงตนมั่นในความจริง ที่รู้ชัดเห็นชัดด้วยปัญญา เริ่มแต่จริงวาจา จริงในหลักการ จริงในการปฏิบัติ จนถึงจริงปรมัตถ์

3) จาคะ เพิ่มพูนจาคะ คือ คอยเสริม หรือทวีความเสียสละให้เข้มแข็ง มีกำลังแรงยิ่งขึ้นอยู่เสมอ เพื่อป้องกันหรือทัดทานตนไว้ มิให้ตกไปเป็นทาสของลาภสักการะและผลสำเร็จเป็นต้นที่ตนได้สร้างขึ้น อันคอยล่อเร้าเย้ายวน ให้เกิดความยึดติด ลำพอง และลุ่มหลงมัวเมา สิ่งใดเคยชิน

เป็นนิสัยหรือเคยยึดถือไว้ แต่ผิดพลาด ไม่จริง ไม่ถูกตัว ก็สามารถละได้ทั้งหมด เริ่มแต่ละอามิส จนถึงสละกิเลส

4) อุปสมะ รู้จักสงบใจ คือ รู้จักหาความสุขสงบทางจิตใจ ฝึกตน ให้สามารถระงับความมัวหมอง ดับความขัดข้องวุ่นวายอันเกิดจากกิเลสได้ ทำจิตใจให้สงบผ่องใส รู้จักรสแห่งสันติ คนที่รู้จักรสแห่งความสุขอันเกิดจากความสงบใจแล้ว ย่อมจะไม่หลงใหลมัวเมาในวัตถุ หรือ ลาภ ยศ สรรเสริญ โดยง่าย

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547: 35-37) ยังได้กล่าวถึงหลักพุทธธรรมซึ่งกล่าวถึงคนประสบความสำเร็จ (ชีวิตที่ก้าวหน้าและสำเร็จ) ไว้ว่า ผู้ที่ต้องการดำเนินชีวิตให้เจริญ ก้าวหน้า ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะในด้านการศึกษา หรืออาชีพการงานก็ตาม พึงปฏิบัติตามหลักต่อไปนี้

1. หลักความเจริญ ปฏิบัติตามหลักธรรม ที่จะนำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองที่เรียกว่า จักร (ธรรมประดุจล้อทั้งสี่ที่จะนำรถไปสู่จุดหมาย) ซึ่งมี 4 ข้อ คือ

1) ปฏิรูปเทสวาสะ เลือกอยู่ถิ่นที่เหมาะ คือ เลือกหาถิ่นที่อยู่ หรือแหล่งเล่าเรียนดำเนินชีวิตที่ดี ซึ่งมีบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่อำนวยแก่การศึกษา พัฒนาชีวิต การแสวงธรรมหาความรู้ การสร้างสรรค์ความดีงามและความเจริญก้าวหน้า

2) สัปปุริสูปัสสยะ เสาะเสวนาคนดี คือ รู้จักเสวนาคบหา หรือร่วมหมู่กับบุคคลผู้รู้ ผู้ทรงคุณและผู้ที่จะเกื้อกูลแก่การแสวงธรรมหาความรู้ ความก้าวหน้างอกงาม และความเจริญโดยธรรม

3) อัตตสัมมาปณิธิ ตั้งตนไว้ถูกวิถี คือ ดำรงตนมั่นอยู่ในธรรมและทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ตั้งเป้าหมายชีวิตและการงานให้ดีงามแน่ชัด และนำตนไปถูกทางสู่จุดหมาย แน่วแน่ มั่นคง ไม่พร่าส่าย ไม่ไถลเชือนแช

4) ปุพเพกตปุญญตา มีทุนดีได้เตรียมไว้ ทุนดีส่วนหนึ่ง คือ ความมีสติปัญญา ความถนัดและร่างกายดี เป็นต้น ที่เป็นพื้นมาแต่เดิม และอีกส่วนหนึ่ง คือ อาศัยพื้นเดิมเท่าที่ตัวมีอยู่ รู้จักแก้ไข ปรับปรุงตน ศึกษาหาความรู้ สร้างเสริมคุณสมบัติ ความดีงาม ฝึกฝนความชำนิชำนาญเตรียมไว้ก่อน

แต่ต้น ซึ่งเมื่อมีเหตุต้องใช้ก็จะเป็นผู้พร้อมที่จะต้อนรับความสำเร็จสามารถสร้างสรรค์ ประโยชน์สุข และก้าวสู่ความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

2. หลักความสำเร็จ ปฏิบัติตามหลักธรรม ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการนั้น ๆ ที่เรียกว่า **อิทธิบาท** (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ) ซึ่งมี 4 ข้อ คือ

1) ฉันทะ มีใจรัก คือ พอใจจะทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จ ๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัล หรือผลกำไร

2) วิริยะ พากเพียรทำ คือ ขยันหมั่นประกอบ หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ท้อถอย ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ

3) จิตตะ เอาจิตฝักใฝ่ คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด ไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อย ๆ เสมอ ๆ ทำกิจหรืองานนั้น อย่างอุทิศตัว อุทิศใจ

4) วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน เกินเลย บกพร่อง ขัดข้องเป็นต้น ในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงเป็นต้น เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป

ตัวอย่างเช่น ผู้ทำงานทั่ว ๆ ไป อาจจำสั้น ๆ ว่า รักงาน สู้งาน ใส่ใจงานและทำงานด้วยปัญญา

3. หลักเผล็ดโพธิญาณ ดำเนินตามพระพุทธปฏิปทา ด้วยการปฏิบัติตามธรรม 2 อย่างที่เป็นเหตุให้พระองค์บรรลุสัมโพธิญาณ เรียกว่า อุปัญญาตธรรม (ธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงปฏิบัติเห็นคุณประจักษ์กับพระองค์เอง) คือ

1) อสนฺตุฏฐิตา กุสเลสุ ธมฺเมสุ ไม่สันโดษในกุศลธรรม คือ ไม่รู้อิ่ม ไม่รู้พอ ในการสร้างสรรค์ความดีและสิ่งที่ดี

2) อปฺปฏิวาณิตา จ ปธานสฺมึ บำเพ็ญเพียรไม่ระย่อ คือ เพียรพยายามก้าวหน้าเรื่อยไป ไม่ยอมถอยหลัง ไม่ยอมแพ้ ไม่ยอมท้อถอยต่ออุปสรรคและความเหน็ดเหนื่อยยากลำบาก

อีกทั้งพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547: 38-40) ยังได้กล่าวถึงหลักธรรมซึ่งกล่าวถึงคนรู้จักทำมาหาเลี้ยงชีพ (ชีวิตที่เป็นหลักฐาน) ไว้ว่า คนที่จะเรียกได้ว่า รู้จักหา รู้จักใช้ทรัพย์ หรือหาเงินเป็น ใช้เงินเป็น เป็นคนทำมาหากินที่ดี ตั้งตัวสร้างหลักฐานได้และใช้ทรัพย์สมบัติให้เป็นประโยชน์ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางเศรษฐกิจอย่างถูกต้อง ก็เพราะปฏิบัติตามหลักธรรมต่อไปนี้

1. ขั้นหาและรักษาสมบัติ ปฏิบัติตามหลักธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ปัจจุบัน หรือหลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้น ที่เรียกว่า ทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4 ประการ

1) อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือ ขยันหมั่นเพียร ในการปฏิบัติหน้าที่การงานและการประกอบอาชีพที่สุจริต ฝึกฝนให้มีความชำนิชำนาญและรู้จริง รู้จักใช้ปัญญาสอดส่องตรวจตรา หาวิธีการที่เหมาะที่ดีจัดการและดำเนินการให้ได้ผลดี

2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักคุ้มครอง เก็บ รักษา โภคทรัพย์และผลงาน ที่ตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยชอบธรรมด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสีย

3) กัลยณมิตตา คบหาคนดีเป็นมิตร คือ รู้จักเสวนาคบหาคน ไม่คบไม่เอาอย่างผู้ที่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย เลือกเสวนาศึกษาเยี่ยงอย่างท่านผู้รู้ผู้ทรงคุณ ผู้มีความสามารถ ผู้น่าเคารพนับถือและมีคุณสมบัติ เกื้อกูลแก่อาชีพการงาน

4) สมชีวิตา เลี้ยงชีวิตแต่พอดี คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่าย เป็นอยู่พอดี สมรายได้ มิให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย ให้รายได้เหนือรายจ่าย มีประหยัดเก็บไว้

2. ขั้นแจงจัดสรรทรัพย์ เมื่อหาทรัพย์มาได้แล้ว รู้จักจัดสรรทรัพย์นั้น โดยถือหลักการแบ่งทรัพย์เป็น 4 ส่วนที่เรียกว่า โภควิภาค 4 คือ

- **เอเกน โภเค ภุญฺเชยฺย 1 ส่วน** ใช้จ่ายเลี้ยงตน เลี้ยงคนที่ควรบำรุงเลี้ยงและทำประโยชน์
- **ทฺวีหิ กมฺมํ ปโยชเย 2 ส่วน** ใช้เป็นทุนประกอบการงาน
- **จตุตฺถญฺจ นิธาเปยฺย อีก 1 ส่วน** เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น

3. ขั้นจับจ่ายกินใช้ พึงเข้าใจและคำนึงไว้เสมอว่า การที่เพียรพยายาม แสวงหา รักษาและครอบครองโภคทรัพย์ไว้นั้นก็เพื่อจะใช้ให้เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนและคนอื่น ถ้าไม่ใช้ทรัพย์สมบัติให้เกิดคุณประโยชน์แล้ว การหาและการมีทรัพย์สมบัติก็ปราศจากคุณค่า หาความหมายใด ๆ มิได้ ดังนั้นเมื่อมีทรัพย์ หรือหาทรัพย์มาได้แล้วพึงปฏิบัติต่อทรัพย์หนึ่งส่วนแรกในข้อ 2 ตามหลักโภคาทิยะ (ประโยชน์ที่ควรถือเอาจากโภคะ หรือเหตุผลที่อริยสาวกควรยึดถือ ในการที่จะมีหรือครอบครองทรัพย์สมบัติ) 5 ประการ ดังพุทธพจน์ว่า

อริยสาวกแสวงหาโภคทรัพย์มาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงความขยันหมั่นเพียรของตนและโดยทางสุจริตชอบธรรมแล้ว

1) เลี้ยงตัว เลี้ยงมารดาบิดา บุตร ภรรยาและคนในปกครองทั้งหลายให้เป็นสุข
2) บำรุงมิตรสหายและผู้ร่วมกิจการงานให้เป็นสุข
3) ใช้ปกป้องรักษาสวัสดิภาพ ทำตนให้มั่นคงปลอดจากภยันตราย
4) ทำพลี คือ สละเพื่อบำรุงและบูชา 5 อย่าง
   ก. ญาติพลี สงเคราะห์ญาติ
   ข. อติถิพลี ต้อนรับแขก
   ค. ปุพพเปตพลี ทำบุญหรือสักการะอุทิศผู้ล่วงลับ
   ง. ราชพลี บำรุงราชการด้วยการเสียภาษีอากร เป็นต้น
   จ. เทวตาพลี ถวายเทวดา คือ ทำบุญอุทิศสิ่งที่เคารพบูชาตามความเชื่อถือ
5) อุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์และเหล่าบรรพชิตผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ผู้ไม่ประมาทมัวเมา เมื่อได้ใช้โภคะนั้นให้เป็นประโยชน์ถูกต้องตามเหตุผลแล้วถึงโภคะเพิ่มขึ้นก็สบายใจเช่นเดียวกัน เป็นอันไม่ต้องเดือดร้อนใจในทั้งสองกรณี

การใช้จ่ายใน 5 ข้อ นี้ ท่านมุ่งแจกแจงรายการที่พึงจ่าย ให้รู้ว่าควรใช้ทรัพย์ทำอะไรบ้าง มิใช่หมายความว่า ให้แบ่งส่วนเท่ากันไปทุกข้อ นอกจากนั้น ท่านมุ่งกล่าวเฉพาะรายการที่พึงจ่ายเป็นประจำสำหรับคนทั่วไป แต่ถ้าผู้ใดสามารถ ก็ควรบำเพ็ญประโยชน์ให้มากขึ้นไปอีก ตามหลักสังคหวัตถุ เป็นต้น

รวมทั้งพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547: 41-45) ยังได้กล่าวถึงหลักพุทธธรรมซึ่งกล่าวถึงคนครองเรือนที่เลิศล้ำ (ชีวิตบ้านที่สมบูรณ์) ไว้ว่า คนที่จะเรียกได้ว่าประสบความสำเร็จในการครองเรือนเป็นคฤหัสถ์หรือชาวบ้านที่ดี น่าเคารพนับถือ เป็นแบบฉบับ ควรถือเป็นตัวอย่าง จะต้องวัดด้วยหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. มีความสุขสี่ประการ คือ ความสุขอันชอบธรรมที่ผู้ครองเรือนควรมี หรือความสุขที่ชาวบ้าน ควรพยายามทำให้เกิดขึ้นแก่ตนอยู่เสมอ เรียกสั้น ๆ ว่า สุขของคฤหัสถ์ (กามโภคีสุข) 4 คือ

1) อัตถิสุข สุขเกิดจากความมีทรัพย์ คือ ความภูมิใจ เอิบอิ่มและอุ่นใจว่าตนมีโภคทรัพย์ที่ได้มาด้วยน้ำพักน้ำแรงความขยันหมั่นเพียรของตนและโดยชอบธรรม

2) โภคสุข สุขเกิดจาการใช้จ่ายทรัพย์ คือ ความภูมิใจ เอิบอิ่มใจว่า ตนได้ใช้ทรัพย์ที่ได้มาโดยชอบนั้น เลี้ยงตัว เลี้ยงครอบครัว เลี้ยงผู้ที่ควรเลี้ยงและบำเพ็ญคุณประโยชน์

3) อนณสุข สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ คือ ความภูมิใจ เอิบอิ่มใจว่า ตนเป็นไท ไม่มีหนี้สินติดค้างใคร

4) อนวัชชสุข สุขเกิดจากความประพฤติไม่มีโทษ คือ ความภูมิใจ เอิบอิ่มใจว่า ตนมีความประพฤติสุจริต ไม่บกพร่องเสียหาย ใครติเตียนไม่ได้ ทั้งทางกาย ทางวาจาและทางใจ

บรรดาสุข 4 อย่างนี้ อนวัชชสุขมีค่ามากที่สุด

2. เป็นชาวบ้านแบบฉบับ คนครองเรือน แยกได้เป็นหลายประเภท จัดเป็นชั้น ๆ ได้ตั้งแต่ร้ายไปถึงดีและที่ดีก็มีหลายระดับ คฤหัสถ์ที่ดี น่าเคารพนับถือแท้จริง คือประเภทที่ 10 ใน ชาวบ้าน 10 ประเภทต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 หาทรัพย์โดยทางไม่ชอบธรรม

1) ได้ทรัพย์มาแล้ว ไม่เลี้ยงตนให้เป็นสุข ทั้งไม่เผื่อแผ่แบ่งปันและไม่ใช้ทรัพย์นั้นทำความดี (เสียทั้ง 3 ส่วน)

2) ได้ทรัพย์มาแล้ว เลี้ยงตนให้เป็นสุข แต่ไม่เผื่อแผ่แบ่งปันและไม่ใช้ทรัพย์นั้นทำความดี (เสีย 2 ส่วน ดี 1 ส่วน)

3) ได้ทรัพย์มาแล้ว เลี้ยงตนให้เป็นสุขด้วย เผื่อแผ่แบ่งปันและใช้ทรัพย์นั้นทำความดีด้วย (เสีย 1 ส่วน ดี 2 ส่วน)

กลุ่มที่ 2 หาชอบธรรมบ้าง ไม่ชอบธรรมบ้าง

4) ได้ทรัพย์มาแล้ว ทำอย่างข้อ 1 (เสีย 3 ดี 1)
5) ได้ทรัพย์มาแล้ว ทำอย่างข้อ 2 (เสีย 2 ดี 2)
6) ได้ทรัพย์มาแล้ว ทำอย่างข้อ 3 (เสีย 1 ดี 3)

กลุ่มที่ 3 หาได้ชอบธรรม

7) ได้ทรัพย์มาแล้วทำอย่างข้อ 1 (เสีย 2 ดี 1)
8) ได้ทรัพย์มาแล้ว ทำอย่างข้อ 2 (เสีย 1 ดี 2)
9) ได้ทรัพย์มาแล้ว ทำอย่างข้อ 3 แต่ยังติด ยังมัวเมา หมกมุ่น กินใช้ทรัพย์สมบัติโดยไม่รู้เท่าทันเห็นโทษ ไม่มีปัญญาที่จะทำตนให้เป็นอิสระ เป็นนายเหนือโภคทรัพย์ได้ (เสีย 1 ดี 3)

พวกพิเศษ ผู้ที่แสวงหาชอบธรรมและใช้อย่างมีสติสัมปชัญญะ มีจิตใจ เป็นอิสระ มีลักษณะดังนี้

10) แสวงหาทรัพย์โดยทางชอบธรรม ได้มาแล้วเลี้ยงตนให้เป็นสุขเผื่อแผ่แบ่งปันและใช้ทรัพย์นั้นทำความดี ไม่ลุ่มหลงไม่หมกมุ่นมัวเมา กินใช้ทรัพย์สมบัติโดยรู้เท่าทัน เห็นคุณโทษทางดีทางเสียของมัน มีปัญญา ทำตนให้เป็นอิสระหลุดพ้น เป็นนายเหนือโภคทรัพย์

3. กำกับชีวิตด้วยธรรมสี่ คือ ปฏิบัติตามหลักธรรมสำหรับการครองชีวิต ของคฤหัสถ์ ที่เรียกว่า ฆราวาสธรรม 4 ประการ ดังนี้

1) สัจจะ ความจริง คือ บังคับควบคุมตนเองได้ รู้จักปรับตัวและแก้ไขปรับปรุงตนให้ก้าวหน้าดีงามยิ่งขึ้นอยู่เสมอ

2) ทมะ ฝึกตน คือ บังคับควบคุมตนเองได้ รู้จักปรับตัวและแก้ไขปรับปรุงตนให้ก้าวหน้าดีงามยิ่งขึ้นอยู่เสมอ

3) ขันติ อดทน คือ มุ่งหน้าทำหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียรเข้มแข็งอดทน ไม่หวั่นไหว มั่นใจไม่ท้อถอย

4) จาคะ เสียสละ คือ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ ชอบช่วยเหลือเกื้อกูล บำเพ็ญประโยชน์ สละโลภ ละทิฐิมานะได้ ร่วมงานกับคนอื่นได้ ไม่ใจแคบเห็นแก่ตัวหรือเอาแต่ใจตน

4. รับผิดชอบชีวิตที่เกี่ยวข้อง คือ มีความสัมพันธ์อันดีงามอบอุ่นเป็นสุขภายในครอบครัว ตลอดถึงญาติมิตร ผู้ร่วมงานและคนที่พึ่งพาอาศัยอยู่ในปกครองทั้งหมด โดยทำหน้าที่มิใช่เพียงนำประโยชน์ทางวัตถุมาให้เขาอย่างเดียว แต่นำประโยชน์สุขทางจิตใจมาให้ด้วย โดยประพฤติตนเป็นตัวอย่าง ช่วยชักจูงให้คนในครอบครัวและผู้เกี่ยวข้องใกล้ชิดทั้งหลายเจริญงอกงามขึ้นด้วยคุณธรรมที่เรียกว่า อารยวัฒิ ทั้ง 5 ดังต่อไปนี้

1) งอกงามด้วยศรัทธา คือ ให้มีความเชื่อความมั่นใจในพระรัตนตรัยและในการที่จะทำความดี มีหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ

2) งอกงามด้วยศีล คือ ให้มีความประพฤติดีงาม สุจริต รู้จักเลี้ยงชีวิต

3) งอกงามด้วยสุตะ คือ ให้มีความรู้จากการเล่าเรียนสดับฟัง โดยแนะนำหรือขวนขวายให้ศึกษาหาความรู้ที่จะฟื้นฟูปรับปรุงชีวิตจิตใจ

4) งอกงามด้วยจาคะ คือ ให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจต่อกันและพอใจทำประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์

5) งอกงามด้วยปัญญา คือ ให้มีความรู้คิด เข้าใจเหตุผล รู้ดี รู้ชั่ว รู้คุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ มองสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง มีวิจารณญาณรู้จักใช้ปัญญาพิจารณาเหตุปัจจัย แก้ไขปัญหา และจัดทำดำเนินการต่าง ๆ ให้ได้ผลดี

5. ครองตนเป็นพลเมืองที่ดี นำชีวิตและครอบครัวของตนไปสู่ความเจริญ สงบสุขและเป็นพลเมืองที่สร้างสรรค์สังคม โดยประพฤติ ดังนี้

1) น สาธารณทารสฺส ไม่คบชู้สู่หามัวหมกมุ่นในทางเพศ
2) น ภุญฺเช สาธุเมกโก ไม่ใจแคบเสพสิ่งเลิศรสผู้เดียว
3) น เสเว โลกายติกำ ไม่พร่าเวลาถกถ้อยที่เลื่อนลอยไร้สาระ
4) สีลวา ประพฤติดี มีวินัย ตั้งอยู่ในศีล 5
5) วตฺตสมฺปนฺโน ปฏิบัติกิจหน้าที่สม่ำเสมอโดยสมบูรณ์
6) อปฺปมตฺโต ไม่ประมาท กระตือรือร้นทุกเวลา
7) วิจกฺขโณ มีวิจารณญาณ ทำการโดยใช้ปัญญา
8) นิวาตวุตฺติ อตฺถทฺโธ สุภาพ ไม่ดื้อดึง ยินดีรับฟังผู้อื่น
9) สุรโต เสงี่ยมงาม รักความประณีตสะอาดเรียบร้อย
10) สขิโล มุทุ พูดจาน่าฟัง ทั้งใจกายก็อ่อนโยน ไม่หยาบคาย
11) สงฺคเหตา จ มิตฺตานำ มีน้ำใจเอื้อสงเคราะห์ต่อมิตรสหาย
12) สำวิภาคี เผื่อแผ่แบ่งปัน ช่วยเหลือคนทั่วไป
13) วิธานวา รู้จักการงานให้เรียบร้อยและได้ผลดี
14) ตปฺเปยฺย บำรุงพระสงฆ์ทรงความรู้ ผู้ทรงศีลทรงธรรม
15) ธมฺมกาโม ใคร่ธรรม รักความสุจริต
16) สุตาธโร อ่านมากฟังมาก รู้วิชาของตนเชี่ยวชาญ
17) ปริปุจฺฉโก ชอบสอบถามค้นคว้า ใฝ่หาความรู้ยิ่งขึ้นไป

นอกจากนั้นพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547: 46-48) ยังได้กล่าวถึงหลักพุทธธรรมซึ่งกล่าวถึงคนไม่หลงโลก (ชีวิตที่ไม่ถลำพลาด) ไว้ว่า บุคคลที่ไม่ประมาทมัวเมาจนตกเป็นทาสของโลกและชีวิต อย่างที่เรียกได้ว่า หลงโลก เมาชีวิต ก็เพราะมีสติ รู้จักมอง รู้จักพิจารณา รู้จักวางตัววางใจต่อความจริงต่าง ๆ อันมีประจำอยู่กับโลกและชีวิตเป็นคติธรรมดา ดังนี้

1. รู้ทันโลกธรรม คือ รู้จักพิจารณา รู้เท่าทัน ตั้งสติให้ถูกต้องต่อสภาวะอันหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ในชีวิตที่อยู่ท่ามกลางโลก ซึ่งเรียกว่า โลกธรรม (ธรรมดาของโลก หรือ ความเป็นไปตามคติธรรมดา ซึ่งหมุนเวียนมาหาชาวโลก และชาวโลกก็หมุนเวียนตามมันไป) 8 ประการ คือ

ชื่นชม	**ขมขื่น**
1. ได้ลาภ	2. เสื่อมลาภ
3. ได้ยศ	4. เสื่อมยศ
5. สรรเสริญ	6. นินทา
7. สุข	8. ทุกข์

โลกธรรม 8 นี้ จัดเป็น 2 ฝ่าย คือที่ชมน่าปรารถนาน่าชอบใจคนทั่วไปอยากได้ เรียกว่า อิฏฐารมณ์ พวกหนึ่ง ที่ขมขื่น ไม่น่าปรารถนา ไม่น่าพอใจ คนทั่วไปเกลียดกลัว เรียกว่า อนิฏฐารมณ์ พวกหนึ่ง แต่จะชอบใจอยากได้หรือไม่ก็ตาม โลกธรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้แก่ทุกคน ทั้งแก่ปุถุชนผู้ไม่มีการศึกษาและแก่อริยสาวกผู้มีการศึกษา จะแตกต่างกันก็แต่การวางใจและการปฏิบัติตนต่อสิ่งเหล่านี้กล่าวคือ

1) ปุถุชนผู้ไม่มีการศึกษา ไม่รู้จักฝึกอบรมตน ย่อมไม่เข้าใจ ไม่รู้เท่าทันตามความเป็นจริง ลุ่มหลงลืมตน ยินดียินร้าย คราวได้หลงใหลมัวเมา หรือลำพองจนเหลิงลอย คราวเสียก็หงอยละเหี่ยหมดกำลังหรือถึงกับคลุ้มคลั่งไป ปล่อยให้โลกธรรมเข้าครอบงำย่ำยีจิต ฟู ยุบ เรื่อยไป ไม่พ้นจากทุกข์โศก

2) ส่วนผู้มีการศึกษา เป็นอริยสาวก รู้จักพิจารณารู้เท่าทันตามความเป็นจริงว่า สิ่งเหล่านี้ไม่ว่าอย่างไรก็ตามที่เกิดขึ้นแก่ตน ล้วนไม่เที่ยง ไม่คงทน ไม่สมบูรณ์ มีความแปรปรวนได้เป็นธรรมดา จึงไม่หลงใหลมัวเมาเคลิ้มไปตามอิฏฐารมณ์ ไม่ขุ่นมัวหม่นหมองคลุ้มคลั่งไปเพราะอนิฏฐารมณ์ มีสติดำรงอยู่ได้ วางตัววางใจพอดี ไม่เหลิงในสุขและไม่ถูกทุกข์ท่วมทับ

ยิ่งกว่านั้น อริยสาวกอาจใช้โลกธรรมเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์ เช่น ใช้อนิฏฐารมณ์เป็นบทเรียน บททดสอบ หรือเป็นแบบฝึกหัดในการพัฒนาตน และใช้อิฏฐารมณ์เป็นโอกาสหรือเป็นอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ความดีงามและบำเพ็ญคุณประโยชน์ให้ยิ่งขึ้นไป

2. ไม่มองข้ามเทวทูต คือ รู้จักมอง รู้จักพิจารณาสภาวะที่ปรากฏอยู่เสมอในหมู่มนุษย์ อันเป็นสัญญาณเตือนใจให้ระลึกถึงคติธรรมดาของชีวิตที่ไม่ควรลุ่มหลงมัวเมา ซึ่งเรียกว่า เทวทูต (สื่อแจ้งข่าวของยมเทพ หรือตัวแทนของพญายม) 5 อย่าง คือ

1) เด็กอ่อน ว่าคนเราทุกคนเกิดมา ก็อย่างนี้ เพียงเท่านี้
2) คนแก่ ว่าทุกคน หากมีชีวิตอยู่ได้นานก็ต้องประสบภาวะเช่นนี้
3) คนเจ็บ ว่าภาวะเช่นนี้ เราทุกคนอาจประสบได้ด้วยกันทั้งนั้น
4) คนต้องโทษ ว่ากรรมชั่วนั้น ไม่ต้องพูดถึงตายไป แม้ในบัดนี้ก็มีผลเดือดร้อนเป็นทุกข์
5) คนตาย ว่าภาวะนี้ เราทุกคนต้องได้พบ ไม่มีใครพ้นและกำหนดไม่ได้ว่าที่ไหน เมื่อใด

มองเห็นสภาพเช่นนี้เมื่อใด เช่น เมื่อผ่านเข้าไปในสุสาน ทัณฑสถานและโรงพยาบาล เป็นต้น ก็มิให้มีใจหดหู่หรือหวาดกลัว แต่ให้มีสติ รู้จักใช้ปัญญาพิจารณาจะได้เกิดความสังเวช เร่งขวนขวายประกอบแต่กัลยาณกรรม คือ การทำที่ดีงาม ดำเนินชีวิตด้วยความไม่มัวเมา ไม่ประมาท

3. คำนึงสูตรแห่งชีวิต แม้ไม่ใช่เวลาที่มองเห็นเทวทูตก็ควรพิจารณาอยู่เสมอตามหลักที่เรียกว่า อภิณหปัจจเวกขณ์ (สิ่งที่ทุกคน ไม่ว่าหญิง ไม่ว่าชาย ไม่ว่าชาวบ้าน ไม่ว่าชาววัด ควรหัดพิจารณาเนือง ๆ) ซึ่งมี 5 ประการ คือ

1) ชราธัมมตา ควรพิจารณาเนือง ๆ ว่า เรามีความแก่เป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความแก่ไปได้

2) พยาธิธัมมตา ควรพิจารณาเนือง ๆ ว่า เรามีความเจ็บป่วยไข้เป็นธรรมดาไม่ล่วงพ้นความเจ็บป่วยไปได้

3) มรณธัมมตา ควรพิจารณาเนือง ๆ ว่า เรามีความตายเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้

4) ปิยวินาภาวตา ควรพิจารณาเนือง ๆ ว่า เราจักต้องประสบความพลัดพรากทั้งจากคนและของที่รักที่ชอบใจไปทั้งสิ้น

5) กัมมัสสกตา ควรพิจารณาเนือง ๆ ว่า เรามีกรรมเป็นของตน เราทำกรรมใดดีก็ตาม ชั่วก็ตาม จักต้องเป็นทายาทของกรรมนั้น

เมื่อพิจารณาอยู่เสมออย่างนี้ก็จะช่วยป้องกันความมัวเมาในความเป็นหนุ่มสาว ในทรัพย์สมบัติและในชีวิต เป็นต้น บรรเทาความลุ่มหลงความถือมั่นยึดติดและป้องกันการทำความทุจริต ทำให้เร่งขวนขวายทำแต่สิ่งที่ดีงามเป็นประโยชน์

และพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547: 49-52) ได้กล่าวถึงหลักพุทธธรรมไว้ในหมวดสาม : คนกับคนถึงคนร่วมชีวิต (คู่ครองที่ดี) ไว้ว่า คู่ครองที่ดี ที่จะเป็นคู่ร่วมชีวิตกันได้ นอกจาก กามคุณแล้ว ควรมีคุณสมบัติ และประพฤติตามข้อปฏิบัติ ดังนี้

1. คู่สร้างคู่สม มีหลักธรรมของคู่ชีวิตที่จะทำให้คู่สมรสมีชีวิตสอดคล้องกลมกลืนกัน เป็นพื้นฐานอันมั่นคงที่จะทำให้อยู่ครองกันได้ยืดยาว เรียกว่า สมชีวิธรรม 4 ประการ คือ

1) สมสัทธา มีศรัทธาสมกัน เคารพนับถือในลัทธิศาสนา สิ่งเคารพบูชาแนวความคิด ความเชื่อถือ หรือหลักการต่าง ๆ ตลอดจนแนวความสนใจอย่างเดียวกัน หนักแน่นเสมอกันหรือปรับเข้าหากัน ลงกันได้

2) สมสีลา มีศีลสมกัน มีความประพฤติ ศีลธรรม จรรยา มารยาท พื้นฐานการอบรม พอเหมาะสอดคล้องไปกันได้

3) สมจาคา มีจาคะสมกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความโอบอ้อมอารีความมีใจกว้าง ความเสียสละ ความพร้อมที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น พอกลมกลืนกัน ไม่ขัดแย้งบีบคั้นกัน

4) สมปัญญา มีปัญญาสมกัน รู้เหตุรู้ผล เข้ากัน อย่างน้อยพูดกันรู้เรื่อง

2. คู่ชื่นชมคู่ระกำ หรือคู่บุญคู่กรรม คือ คู่ครองที่มีคุณธรรม ลักษณะนิสัยความประพฤติปฏิบัติการแสดงออกต่อกันที่ทำให้เกื้อกูลกันหรือถูกกันก็มี ต้องยอมทนกันหรืออยู่กันอย่างขมขื่นก็มี ในกรณีนี้ท่านแสดงภรรยา ประเภทต่าง ๆ ไว้ 7 ประเภท คือ

1) วธกาภริยา ภรรยาเยี่ยงเพชฌฆาต คือ ภรรยาที่มิได้อยู่กินด้วยความพอใจ ดูหมิ่นและคิดทำลายสามี

2) โจรีภริยา ภรรยาเยี่ยงโจร คือ ภรรยาชนิดที่ล้างผลาญทรัพย์สมบัติ

3) อัยยาภริยา ภรรยาเยี่ยงนาย คือ ภรรยาที่เกียจคร้าน ไม่ใส่ใจการงานปากร้าย หยาบคาย ชอบข่มสามี

4) มาตาภริยา ภรรยาเยี่ยงมารดา คือ ภรรยาที่หวังดีเสมอ คอยห่วงใยเอาใจใส่สามี หาทรัพย์มาได้ก็เอาใจใส่ คอยประหยัดรักษา

5) ภคินีภริยา ภรรยาเยี่ยงน้องสาว คือ ภรรยาผู้เคารพรักสามี ดังน้องรักพี่มีใจอ่อนโยน รู้จักเกรงใจ มักคล้อยตามสามี

6) สขีภริยา ภรรยาเยี่ยงสหาย คือ ภรรยาที่เป็นเหมือนเพื่อน มีจิตภักดี เวลาพบสามีก็ร่าเริงยินดี วางตัวดี ประพฤติดี มีกิริยามารยาทงามเป็นคู่คิดคู่ใจ

7) ทาสีภริยา ภรรยาเยี่ยงนางทาสี คือ ภรรยาที่ยอมอยู่ใต้อำนาจสามีถูกสามีตะคอก ตบตีก็อดทน ไม่แสดงความโกรธตอบ

ท่านสอนให้ภรรยาสำรวจตนว่า ที่เป็นอยู่ตนเป็นภรรยาประเภทไหน ถ้าจะให้ดีควรเป็นภรรยาประเภทใด

สำหรับชายอาจใช้เป็นหลักสำรวจอุปนิสัยของตนว่าควรแก่หญิงประเภทใดเป็นคู่ครองและสำรวจหญิงที่จะเป็นคู่ครองว่าเหมาะกับอุปนิสัยตนหรือไม่

แม้สามีก็ย่อมมีหลายประเภท พึงเทียบเอาจากภรรยาประเภทต่าง ๆ เหล่านั้น

3. คู่ศีลธรรมคู่ความดี เอาหลักธรรมสำหรับการครองเรือนคือ ฆราวาสธรรม 4 ประการมาใช้ต่อกันในบ้านด้วย ดังนี้

1) สัจจะ ความจริง คือ ซื่อสัตย์ต่อกัน ทั้งจริงใจ จริงวาจาและจริงในการกระทำ

2) ทมะ ฝึกตน คือ รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดดัดนิสัยแก้ไขข้อบกพร่องข้อขัดแย้ง ปรับตัวปรับใจเข้าหากันและปรับปรุงตนให้ดีงามยิ่งขึ้นไป

3) ขันติ อดทน คือ มีจิตใจเข้มแข็งหนักแน่น ไม่วู่วาม ทนต่อความล่วงล้ำก้ำเกินกันและร่วมกันอดทนต่อความเหนื่อยยากลำบากตรากตรำฝ่าฟันอุปสรรคไปด้วยกัน

4) จาคะ เสียสละ คือ มีน้ำใจ สามารถเสียสละความสุขสำราญความพอใจส่วนตนเพื่อคู่ครองได้ เช่น อดหลับอดนอนพยาบาลกันในยามเจ็บไข้ เป็นต้น ตลอดจนมีจิตใจอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อญาติมิตรสหายของคู่ครอง ไม่ใจแคบ

4. คู่ถูกหน้าที่ต่อกัน สงเคราะห์ อนุเคราะห์กัน ตามหลักปฏิบัติในทิศ 6 ข้อที่ว่าด้วยทิศเบื้องหลัง คือ

สามีปฏิบัติต่อภรรยา โดย

1) ยกย่องให้เกียรติสมฐานะที่เป็นภรรยา
2) ไม่ดูหมิ่น
3) ไม่นอกใจ
4) มอบความเป็นใหญ่ในงานบ้าน
5) หาเครื่องแต่งตัวมาให้เป็นของขวัญตามโอกาส

ภรรยาอนุเคราะห์สามี โดย

1) จัดงานบ้านให้เรียบร้อย
2) สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี
3) ไม่นอกใจ
4) รักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้
5) ขยัน ช่างจัดช่างทำ เอางานทุกอย่าง

5. พ่อบ้านเห็นใจภรรยา สตรีมีความทุกข์ใจเพราะตัวอีกส่วนหนึ่งต่างหากจากผู้ชาย ซึ่งสามีพึงเข้าใจ และพึงปฏิบัติด้วยความเอาใจใส่ เห็นอกเห็นใจ คือ

1) ผู้หญิงต้องจากหมู่ญาติมาอยู่กับตระกูลของสามี ทั้งที่ยังเป็นเด็กสาวสามีควรให้ความอบอุ่นใจ

2) ผู้หญิงมีระดู ซึ่งบางคราวก่อปัญหาให้เกิดความแปรปรวนทั้งใจกายฝ่ายชายควรเข้าใจ

3) ผู้หญิงมีครรภ์ ซึ่งยามนั้นต้องการความเอาใจใส่บำรุงกายใจเป็นพิเศษ

4) ผู้หญิงคลอดบุตร ซึ่งเป็นคราวเจ็บปวดทุกข์แสนสาหัสและเสี่ยงชีวิตมาก สามีควรใส่ใจเหมือนเป็นทุกข์ของตน

5) ผู้หญิงต้องคอยปรนเปรอ เอาใจฝ่ายชาย ฝ่ายชายไม่ควรเอาแต่ใจตัว พึงซาบซึ้งในความเอื้อเฟื้อและมีน้ำใจตอบแทน

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547: 53-54) ได้กล่าวถึงหลักพุทธธรรมซึ่งกล่าวถึงคนรับผิดชอบตระกูล (หัวหน้าครอบครัวที่ดี) ไว้ว่า ผู้ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวนอกจากปฏิบัติตามหลักธรรมอื่น ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น เช่น เป็นคนที่รู้จักทำมาหาเลี้ยงชีพเป็นต้นแล้ว พึงปฏิบัติตามหลักธรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อวงศ์ตระกูลบางอย่าง ต่อไปนี้

1. รักษาตระกูลให้คงอยู่ โดยปฏิบัติตามหลักธรรมสำหรับดำรงความมั่งคั่งของตระกูลให้ยั่งยืน หรือเหตุที่ทำให้ตระกูลมั่นคงตั้งอยู่ได้นาน เรียกว่า กุลจิรัฏฐิธรรม 4 อย่าง คือ

1) นัฏฐคเวสนา ของหายของหมด รู้จักหามาไว้
2) ชิณณปฏิสังขรณา ของเก่าของชำรุด รู้จักบูรณะซ่อมแซม
3) ปริมิตปานโภชนา รู้จักประมาณในการกิน การใช้
4) อาธิปัจจสีลวันตสถาปนา ทั้งหญิง หรือชายมีศีลธรรมเป็นพ่อบ้านแม่เรือน

2. บูชาคนที่เหมือนไฟ บุคคลต่อไปนี้เปรียบเหมือนไฟ ถ้าปฏิบัติถูกต้องย่อมเกิดคุณมาก แต่ถ้าปฏิบัติผิดอาจเกิดโทษร้ายแรงเป็นเหมือนไฟเผาผลาญตัว จึงควรปฏิบัติดุจพวกนับถือการบูชาไฟในสมัยโบราณ บำเรอไฟที่ตนบูชาด้วยความเอาใจใส่ระมัดระวัง ตั้งใจทำให้ถูกต้องเพราะมีความเคารพยำเกรง เรียกว่า อัคคิปาริจริยา (ไฟที่ควรบำรุง หรือบุคคลที่ควรบูชาด้วยการใส่ใจบำรุงเลี้ยง และให้ความเคารพนับถือตามควรแก่ฐานะ ดุจไฟบูชาของผู้บูชาไฟ) มี 3 อย่าง คือ

1) อาหุไนยัคคิ ไฟที่ควรแก่ของคำนับ ได้แก่ บิดา มารดา
2) คหปตัคคิ ไฟประจำตัวเจ้าบ้าน ได้แก่ บุตร ภรรยาและคนในปกครอง
3) ทักขิไณยัคคิ ไฟทักขิไณย ได้แก่ บรรพชิต หรือพระภิกษุสงฆ์ผู้ทรงศีลซึ่งทำหน้าที่สั่งสอน ผดุงธรรม ที่ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ไม่ประมาทมัวเมา

3. ใส่ใจบุตรธิดา ในฐานะที่เป็นบิดามารดา พึงรู้จัก บุตร 3 ประเภท และให้การศึกษาอบรมให้เป็นบุตรชนิดที่ดีที่สุดคือ

1) อภิชาตบุตร บุตรที่ยิ่งกว่าบิดามารดา ดีเลิศกว่าพ่อแม่
2) อนุชาตบุตร บุตรที่ตามเยี่ยงบิดามารดา เสมอด้วยพ่อแม่
3) อวชาตบุตร บุตรที่ต่ำลงกว่าบิดามารดา เสื่อมทรามทำลายวงศ์ตระกูล

4. ทำหน้าที่ผู้มาก่อน คือ พึงอนุเคราะห์บุตรธิดาตามหลักปฏิบัติในฐานะที่บิดามารดาเป็นเสมือน ทิศเบื้องหน้า ดังนี้

1) ห้ามปรามป้องกันจากความชั่ว
2) ดูแลฝึกอบรมให้ตั้งอยู่ในความดี
3) ให้ศึกษาศิลปวิทยา
4) เป็นธุระในเรื่องจะมีคู่ครองที่สมควร
5) มอบทรัพย์สมบัติให้เมื่อถึงโอกาส

5. เป็นราษฎรที่มีคุณภาพ ครอบครัวเป็นหน่วยสังคมพื้นฐานที่จะเป็นส่วนประกอบช่วยให้ประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองมั่นคง ดังนั้น หัวหน้าครอบครัวที่ดีพึงเป็นราษฎรที่ดีของรัฐด้วยโดยครองตนเป็นพลเมืองที่ดี

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547: 55-58) ยังได้กล่าวถึงหลักพุทธธรรม ซึ่งกล่าวถึงคนสืบตระกูล (ทายาทที่ดี) ไว้ว่า ผู้เป็นทายาท นอกจากจะรับทรัพย์สมบัติและวงศ์ตระกูลมารักษาสืบต่อแล้ว จะต้องรับเอาหน้าที่และคุณธรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการรักษาวงศ์ตระกูลมาปฏิบัติสืบต่อไปด้วย แต่ในเบื้องต้นในฐานะที่เป็นทายาทที่ดีพึงปฏิบัติตามหลักธรรมต่อไปนี้

1. เปิดประตูสู่ความเจริญก้าวหน้า ดำเนินตามหลักธรรมที่เป็นทวารแห่งประโยชน์สุข หรือข้อปฏิบัติที่ดุจประตูชัยอันเปิดออกไปสู่ความเจริญก้าวหน้าของชีวิต ที่เรียกว่า วัฒนมุข 6 ประการต่อไปนี้

1) อาโรคยะ รักษาสุขภาพดี มีลาภอันประเสริฐ คือ ความไร้โรคทั้งจิตและกาย
2) ศีล มีระเบียบวินัย ประพฤติดีมีมรรยาทงาม ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่สังคม
3) พุทธานุมัต ได้คนดีเป็นแบบอย่าง ศึกษาเยี่ยงนิยมแบบอย่างของมหาบุรุษ พุทธชน
4) สุตะ ตั้งใจเรียนให้รู้จริง เล่าเรียนค้นคว้าให้รู้เชี่ยวชาญ ใฝ่สดับเหตุการณ์ให้รู้เท่าทัน
5) ธรรมานุวัติ ทำแต่สิ่งที่ถูกต้องดีงาม ดำรงมั่นในสุจริต ทั้งชีวิตและงานดำเนินตามธรรม
6) อลีนตา มีความขยันหมั่นเพียร มีกำลังใจแข็งกล้า ไม่ท้อถอยเฉื่อยชาเพียรก้าวหน้าเรื่อยไป

2. ปิดช่องทางที่เข้ามาของความเสื่อม หลีกเว้นความประพฤติที่เป็นช่องทางของความเสื่อม ความพินาศซึ่งจะเป็นเหตุให้โภคทรัพย์ย่อยยับไปที่เรียกว่า อบายมุข 6 ประการคือ

1) ติดสุรายาเมา ซึ่งมีโทษ 6

ก. ทรัพย์หมดไป ๆ เห็นชัด ๆ
ข. ก่อการทะเลาะวิวาท
ค. ทำลายสุขภาพ
ง. เสื่อมเกียรติเสียชื่อเสียง
จ. ทำให้แสดงด้านไม่รู้จักอาย
ฉ. ทอนกำลังปัญญา

2) เอาแต่เที่ยวกลางคืน ซึ่งมีโทษ 6

ก. เป็นการไม่รักษาตัว
ข. เป็นการไม่รักษาลูกเมีย
ค. เป็นการไม่รักษาทรัพย์สมบัติ
ง. เป็นที่ระแวงสงสัย
จ. เป็นเป้าให้เขาใส่ความ หรือข่าวลือ
ฉ. เป็นทางมาของเรื่องเดือดร้อนเป็นอันมาก

3) จ้องจะดูการเล่น ซึ่งมีโทษทำให้การงานเสื่อมเสียเพราะใจกังวลคอยคิดจ้องและเสียเวลาเมื่อไปดูสิ่งนั้น ๆ เช่น เต้นรำที่ไหน ขับร้อง ดนตรีที่ไหน ไปที่นั่น

4) ไม่เว้นการพนัน ซึ่งมีโทษ 6

ก. เมื่อชนะ ย่อมก่อเวร
ข. เมื่อแพ้ ก็เสียดายทรัพย์ที่เสียไป
ค. ทรัพย์หมดไป ๆ เห็นชัด ๆ
ง. เข้าที่ประชุมเขาไม่เชื่อถือถ้อยคำ
จ. เป็นที่หมิ่นประมาทของเพื่อนฝูง

ฉ. ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของผู้จะหาคู่ครองให้ลูกของเขาเพราะเห็นว่าจะเลี้ยงลูกเมียไม่ไหว

5) มั่วสุมมิตรชั่ว ซึ่งมีโทษทำให้กลายไปเป็นคนชั่วอย่างคนที่ตนคบ ทั้ง 6 ประเภท คือ ได้เพื่อนที่ชักนำให้กลายเป็นนักการพนัน นักเลงผู้หญิง นักเลงเหล้า นักลวงของปลอม นักหลอก นักต้มและนักเลงหัวไม้

6) มัวแต่เกียจคร้าน ซึ่งมีโทษทำให้ยกเหตุต่าง ๆ เป็นข้ออ้าง ผัดเพี้ยงไม่ทำการงาน โภคะใหม่ก็ไม่เกิด โภคะที่มีอยู่ก็หมดสิ้นไป คือ ให้อ้างไปทั้ง 6 กรณี ว่า หนาวนัก ร้อนนัก เย็นไปแล้ว ยังเช้านัก หิวนัก อิ่มนัก แล้วไม่ทำการงาน

3. เชื่อมสายสัมพันธ์กับบุรพการี คือ ในฐานะที่เป็นบุตรธิดา พึงเคารพบิดามารดา ผู้เปรียบเสมือน ทิศเบื้องหน้า ดังนี้

1) ท่านเลี้ยงเรามาแล้ว เลี้ยงท่านตอบ
2) ช่วยทำกิจธุรการงานของท่าน
3) ดำรงวงศ์สกุล
4) ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท
5) เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศให้ท่าน

4. มีหลักประกันของชีวิตที่พัฒนา พระพุทธเจ้าตรัสว่า ลูก ๆ คือ เด็กทั้งหลายเป็นฐานรองรับมนุษยชาติ ลูกในครอบครัวคือ เด็กในสังคม ควรได้รับการฝึกการอบรมให้เป็นผู้มีคุณสมบัติที่เป็นต้นทุนในตัว ซึ่งจะทำให้พร้อมที่จะก้าวหน้าไปในการศึกษาพัฒนาชีวิตของตนและเป็นสมาชิกที่มีคุณค่าของสังคม ด้วยการปลูกฝังคุณสมบัติที่เรียกว่า แสงเงินแสงทองของชีวิตที่ดีงาม หรือรุ่งอรุณของการศึกษา 7 ประการ ดังนี้

1) แสวงหาแหล่งปัญญาและแบบอย่างที่ดี
2) มีวินัยเป็นฐานของการพัฒนาชีวิต
3) มีจิตใจใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์
4) มุ่งมั่นฝึกตนจนเต็มสุดภาวะที่ความเป็นคนจะให้ถึงได้
5) ยึดถือหลักเหตุปัจจัยมองอะไร ๆ ตามเหตุและผล

6) ตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท

7) ฉลาดคิดแยบคายให้ได้ประโยชน์และความจริง

อีกทั้งพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547: 59-61) ได้กล่าวถึงหลักพุทธธรรมซึ่งกล่าวถึงคนที่จะคบหา (มิตรแท้-มิตรเทียม) ไว้ว่า การคบเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญมีผลต่อความเจริญก้าวหน้าและความเสื่อมของชีวิตอย่างมาก จึงควรทราบหลักธรรมเกี่ยวกับเรื่องมิตรที่เป็นข้อสำคัญ ๆ ไว้ในที่นี้ จะแสดงเรื่องคนที่ควรคบ คนที่ไม่ควรคบและหลักปฏิบัติต่อกันระหว่างมิตรสหาย ดังต่อไปนี้

1. มิตรเทียม พึงรู้จักมิตรเทียม หรือศัตรูผู้มาในร่างของมิตร (มิตรปฏิรูปก์) 4 ประเภท ดังนี้

1) คนปอกลอก ขนเอาของเพื่อนไปถ่ายเดียว (หรชน) มีลักษณะ 4

ก. คิดเอาแต่ได้ฝ่ายเดียว

ข. ยอมเสียน้อยโดยหวังจะเอาให้มาก

ค. ตัวมีภัยจึงมาช่วยทำกิจของเพื่อน

ง. คบเพื่อนเพราะเห็นแก่ประโยชน์

2) คนดีแต่พูด (วจีบรม) มีลักษณะ 4

ก. ดีแต่ยกของหมดแล้วมาปราศรัย

ข. ดีแต่อ้างของยังไม่มีมาปราศรัย

ค. สงเคราะห์ด้วยสิ่งที่หาประโยชน์มิได้

ง. เมื่อเพื่อนมีกิจอ้างแต่เหตุขัดข้อง

3) คนหัวประจบ (อนุปิยภาณี) มีลักษณะ 4

ก. จะทำชั่วก็เออ ออ

ข. จะทำดีก็เออ ออ

ค. ต่อหน้าสรรเสริญ

ง. ลับหลังนินทา

4) คนชวนฉิบหาย (อปายสหาย) มีลักษณะ 4

ก. คอยเป็นเพื่อนดื่มน้ำเมา
ข. คอยเป็นเพื่อนเที่ยวกลางคืน
ค. คอยเป็นเพื่อนเที่ยวดูการละเล่น
ง. คอยเป็นเพื่อนไปเล่นการพนัน

2. มิตรแท้ พึงรู้จักมิตรแท้ หรือมิตรด้วยใจจริง (สุหทมิตร) 4 ประเภท ดังนี้

1) มิตรอุปการะ (อุปการก์) มีลักษณะ 4

ก. เพื่อนประมาทช่วยรักษาเพื่อน
ข. เพื่อนประมาทช่วยรักษาทรัพย์สินของเพื่อน
ค. เมื่อมีภัยเป็นที่พึ่งพำนักได้
ง. มีกิจจำเป็นช่วยออกทรัพย์ให้เกินกว่าที่ออกปาก

2) มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ (สมานสุขทุกข์) มีลักษณะ 4

ก. บอกความลับแก่เพื่อน
ข. รักษาความลับของเพื่อน
ค. มีภัยอันตรายไม่ละทิ้ง
ง. แม้ชีวิตก็สละให้ได้

3) มิตรแนะนำประโยชน์ (อัตถักขายี) มีลักษณะ 4

ก. จะทำชั่วเสียหายคอยห้ามปรามไว้
ข. แนะนำสนับสนุนให้ตั้งอยู่ในความดี
ค. ให้ได้ฟังได้รู้สิ่งที่ไม่เคยได้รู้ได้ฟัง
ง. บอกทางสุขทางสวรรค์ให้

4) มิตรมีใจรัก (อนุกัมปี) มีลักษณะ 4

ก. เพื่อนมีทุกข์พลอยไม่สบายใจ (ทุกข์ ทุกข์ด้วย)
ข. เพื่อนมีสุขพลอยแช่มชื่นยินดี (สุข สุขด้วย)
ค. เขาติเตียนเพื่อนช่วยยับยั้งแก้ให้
ง. เขาสรรเสริญเพื่อนช่วยพูดเสริมสนับสนุน

3. มิตรต่อมิตรพึงสงเคราะห์อนุเคราะห์กัน ตามหลักปฏิบัติในฐานะที่เป็นเสมือนทิศเบื้องซ้าย ดังนี้

พึงปฏิบัติต่อมิตรสหาย ดังนี้

1) เผื่อแผ่แบ่งปัน
2) พูดจามีน้ำใจ
3) ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
4) มีตนเสมอ ร่วมสุขร่วมทุกข์ด้วย
5) ซื่อสัตย์จริงใจ

มิตรสหายอนุเคราะห์ตอบ ดังนี้

1) เมื่อเพื่อนประมาทช่วยรักษาป้องกัน
2) เมื่อเพื่อนประมาทช่วยรักษาทรัพย์สมบัติของเพื่อน
3) ในคราวมีภัยเป็นที่พึ่งได้
4) ไม่ละทิ้งในยามทุกข์ยาก
5) นับถือตลอดถึงวงศ์ญาติของมิตร

และพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547: 62) ยังได้กล่าวหลักพุทธธรรมถึงคนงาน-นายงาน (ลูกจ้าง-นายจ้าง) ไว้ว่า คนที่มาทำกิจการงานร่วมกัน ในฐานะลูกจ้างฝ่ายหนึ่งและนายจ้างฝ่ายหนึ่ง ควรปฏิบัติต่อกันให้ถูกต้องตามหน้าที่ เพื่อความสัมพันธ์อันดีต่อกันและเพื่อให้งานได้ผลดี โดยทำตามหลักปฏิบัติในทิศ 6 ข้อที่ว่าด้วย ทิศเบื้องล่าง ดังนี้

1. นายจ้าง พึงบำรุงคนรับใช้และคนงาน ดังนี้

1) จัดงานให้ทำตามความเหมาะสมกับกำลัง เพศ วัย ความสามารถ
2) ให้ค่าจ้างรางวัลสมควรแก่งานและความเป็นอยู่
3) จัดสวัสดิการดี มีช่วยรักษาพยาบาลในยามเจ็บไข้ เป็นต้น
4) มีอะไรได้พิเศษมาก็แบ่งปันให้
5) ให้มีวันหยุดและพักผ่อนหย่อนใจตามโอกาสอันควร

2. คนรับใช้และคนงาน มีน้ำใจช่วยเหลือนาย ดังนี้

1) เริ่มทำงานก่อน
2) เลิกงานทีหลัง
3) เอาแต่ของที่นายให้
4) ทำการงานให้เรียบร้อยและดียิ่งขึ้น
5) นำความดีของนายงานและกิจการไปเผยแพร่

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547: 63-65) ได้กล่าวถึงหลักพุทธธรรมไว้ใน หมวดสี่ : คนกับมรรคา ซึ่งกล่าวถึงคนผู้สั่งสอนหรือให้การศึกษา (ครู อาจารย์ หรือผู้แสดงธรรม) ไว้ว่า ผู้ทำหน้าที่ สั่งสอน ให้การศึกษาแก่ผู้อื่น โดยเฉพาะครู อาจารย์ พึงประกอบด้วยคุณสมบัติและประพฤติตามหลักปฏิบัติ ดังนี้

1. เป็นกัลยาณมิตร คือ ประกอบด้วยองค์คุณของกัลยาณมิตร หรือกัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ ดังนี้

1) ปิโย น่ารัก คือ มีเมตตากรุณา ใส่ใจคนและประโยชน์สุขของเขา เข้าถึงจิตใจ สร้างความรู้สึกสนิทสนมเป็นกันเอง ชวนใจผู้เรียนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม

2) ครุ น่าเคารพ คือ เป็นผู้หนักแน่น ถือหลักการเป็นสำคัญและมีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย

3) ภาวนีโย น่าเจริญใจ คือ มีความรู้จริง ทรงภูมิปัญญาแท้จริงและเป็นผู้ฝึกฝนปรับปรุงตนอยู่เสมอ เป็นที่น่ายกย่องควรเอาอย่าง ทำให้ศิษย์เอ่ยอ้างและรำลึกถึงด้วยความซาบซึ้ง มั่นใจและภาคภูมิใจ

4) วตฺตา รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี

5) วนกฺขโม อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถามแม้จุกจิก ตลอดจนคำล่วงเกินและคำตักเตือนวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ อดทนฟังได้ ไม่เบื่อหน่าย ไม่เสียอารมณ์

6) คมฺภีรญฺจ กถํ กตฺตา แถลงเรื่องล้ำลึกได้ คือ กล่าวชี้แจงเรื่องต่าง ๆ ที่ยุ่งยากลึกซึ้งให้เข้าใจได้และสอนศิษย์ให้ได้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

7) โน จฏฺฐาเน นโยชเย ไม่ชักนำในอฐาน คือไม่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย หรือเรื่องเหลวไหลไม่สมควร

2. ตั้งใจประสิทธิ์ความรู้โดยตั้งตนอยู่ในธรรมของผู้แสดงธรรม ที่เรียกว่า ธรรมเทศธรรม 5 ประการ คือ

1) อนุบุพพิกถา สอนให้มีขั้นตอนถูกลำดับ คือ แสดงหลักธรรม หรือเนื้อหาตามลำดับความง่ายยากลุ่มลึก มีเหตุสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปโดยลำดับ

2) ปริยายทัสสาวี จับจุดสำคัญมาขยายให้เข้าใจเหตุผล คือ ชี้แจง ยกเหตุผลมาแสดงให้เข้าใจชัดในแต่ละประเด็น อธิบายยักเยื้องไปต่าง ๆ ให้มองเห็นกระจ่างตามแนวเหตุผล

3) อนุทยตา ตั้งจิตเมตตาสอนด้วยความปรารถนาดี คือ สอนเขาด้วยจิตเมตตา มุ่งจะให้เป็นประโยชน์แก่ผู้รับคำสอน

4) อนามิสันตร ไม่มีจิตเพ่งเล็งมุ่งเห็นแก่อามิส คือ สอนเขามิใช่มุ่งที่ตนจะได้ลาภ สินจ้างหรือผลประโยชน์ตอบแทน

5) อนุปหัจจ์ วางจิตตรงไม่กระทบตนและผู้อื่น คือ สอนตามหลักตามเนื้อหามุ่งแสดงอรรถ แสดงธรรม ไม่ยกตน ไม่เสียดสีข่มขี่ผู้อื่น

3. มีลีลาครูครบทั้งสี่ ครูที่สามารถมีลีลาของนักสอน ดังนี้

1) สันทัสสนา ชี้ให้ชัด จะสอนอะไรก็ชี้แจงแสดงเหตุผล แยกแยะอธิบายให้ผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง ดังจูงมือไปเห็นกับตา

2) สมาทปนา ชวนให้ปฏิบัติ คือ สิ่งใดควรทำก็บรรยายให้มองเห็นความสำคัญและซาบซึ้งในคุณค่า เห็นสมจริง จนผู้ฟังยอมรับ อยากลงมือทำ หรือนำไปปฏิบัติ

3) สมุตเตชนา เร้าให้กล้า คือ ปลุกใจให้คึกคัก เกิดความกระตือรือร้นมีกำลังใจแข็งขัน มั่นใจที่จะทำให้สำเร็จ ไม่กลัวเหน็ดเหนื่อยหรือยากลำบาก

4) สัมปหังสนา ปลุกให้ร่าเริง คือ ทำบรรยากาศให้สนุกสดชื่น แจ่มใสเบิกบานใจ ให้ผู้ฟังแช่มชื่น มีความหวัง มองเห็นผลดีและทางสำเร็จ

4. มีหลักตรวจสอบสาม เมื่อพูดอย่างรวบรัดที่สุด ครูอาจตรวจสอบตนเองด้วยลักษณะการสอนของพระบรมครู 3 ประการคือ

1) สอนด้วยความรู้จริง รู้จริง ทำได้จริง จึงสอนเขา

2) สอนอย่างมีเหตุผล ให้เขาพิจารณาเข้าใจแจ้งด้วยปัญญาของเขาเอง

3) สอนให้ได้ผลจริง สำเร็จความมุ่งหมายของเรื่องที่สอนนั้น ๆ เช่น ให้เข้าใจได้จริง เห็นความจริง ทำได้จริง นำไปปฏิบัติจริง เป็นต้น

5. ทำหน้าที่ครูต่อศิษย์ คือ ปฏิบัติต่อศิษย์โดยอนุเคราะห์ตามหลักธรรมเสมือนเป็นทิศเบื้องขวา ดังนี้

1) แนะนำฝึกอบรมให้เป็นคนดี

2) สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง

3) สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง

4) ส่งเสริมยกย่องความดีงามความสามารถให้ปรากฏ

5) สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ คือ สอนฝึกศิษย์ให้ใช้วิชาเลี้ยงชีพได้จริงและรู้จักดำรงตนด้วยดีที่จะเป็นประกันให้ดำเนินชีวิตดีงามโดยสวัสดี มีความสุขความเจริญ

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547: 66-69) ยังได้กล่าวถึงหลักพุทธธรรมซึ่งกล่าวถึงคนผู้เล่าเรียนศึกษา (นักเรียน นักศึกษา นักค้นคว้า) ไว้ว่าคนที่เล่าเรียนศึกษาจะเป็นนักเรียน นักศึกษา หรือนักค้นคว้าก็ตามนอกจากจะพึงปฏิบัติตามหลักธรรมสำหรับคนที่จะประสบความสำเร็จ คือ จักร 4 และอิทธิบาท 4 แล้ว ยังมีหลักการที่ควรรู้และหลักปฏิบัติที่ควรประพฤติอีก ดังต่อไปนี้

1. รู้หลักบุพภาคของการศึกษา คือ รู้จักองค์ประกอบที่เป็น ปัจจัยแห่งสัมมาทิฏฐิ 2 ประการ ดังนี้

1) องค์ประกอบภายนอกที่ดี ได้แก่ มีกัลยาณมิตร หมายถึง รู้จักหาผู้แนะนำ สั่งสอน ที่ปรึกษา เพื่อน หนังสือ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทางสังคมโดยทั่วไป ที่ดี ที่เกื้อกูล ซึ่งจะชักจูง หรือกระตุ้นให้เกิดปัญญาได้ ด้วยการฟังการสนทนา ปรึกษา ซักถาม การอ่าน การค้นคว้า ตลอดจนการรู้จักเลือกใช้สื่อมวลชนให้เป็นประโยชน์

2) องค์ประกอบภายในที่ดี ได้แก่ โยนิโสมนสิการ หมายถึง การใช้ความคิดถูกวิธี รู้จักคิดหรือคิดเป็นคือ มองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณาสืบสาวหาเหตุผล แยกแยะ สิ่งนั้น ๆ หรือปัญหานั้น ๆ ออกให้เป็นตามสภาวะและตามสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย จนเข้าถึงความจริงและแก้ปัญหาหรือทำประโยชน์ให้เกิดขึ้นได้

กล่าวโดยย่อว่า

ข้อหนึ่ง รู้จักพึ่งพาให้ได้ประโยชน์จากคนและสิ่งที่แวดล้อม

ข้อสอง รู้จักพึ่งตนเองและทำตัวให้เป็นที่พึ่งของผู้อื่น

2. มีหลักประกันของชีวิตที่พัฒนา เมื่อรู้หลักบุพภาคของการศึกษา 2 อย่างแล้ว พึงนำมาปฏิบัติในชีวิตจริง พร้อมกับสร้างคุณสมบัติอื่นอีก 5 ประการ ให้มีในตน รวมเป็นองค์ 7 ที่เรียกว่าแสงเงินแสงทองของชีวิตที่ดีงาม หรือรุ่งอรุณของการศึกษา ที่พระพุทธเจ้าทรงเปรียบว่าเหมือนแสงอรุณเป็นบุพนิมิตแห่งอาทิตย์อุทัยเพราะเป็นคุณสมบัติต้นทุนที่เป็นหลักประกันว่าจะทำให้ก้าวหน้าไปในการศึกษาและชีวิตจะพัฒนาสู่ความดีงามและความสำเร็จที่สูงประเสริฐอย่างแน่นอน ดังต่อไปนี้

1) แสวงแหล่งปัญญาและแบบพัฒนาชีวิต
2) มีวินัยเป็นฐานของการพัฒนาชีวิต
3) มีจิตใจใฝ่รู้ใฝ่สรรค์
4) มุ่งมั่นฝึกตนจนเต็มสุดภาวะที่ความเป็นคนจะให้ถึงได้
5) ยึดถือหลักเหตุปัจจัยมองอะไร ๆ ตามเหตุและผล
6) ตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท
7) ฉลาดคิดแยบคายให้ได้ประโยชน์และความจริง

3. ทำตามหลักเสริมสร้างปัญญา ในทางปฏิบัติอาจสร้างปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ 2 อย่างข้างต้นนั้นได้ ด้วยการปฏิบัติตามหลัก วุฒิธรรม (หลักการสร้างความเจริญงอกงามแห่งปัญญา) 4 ประการ

1) สัปปุริสสังเสวะ เสวนาผู้รู้ คือ รู้จักเลือกหาแหล่งวิชา คบหาท่านผู้รู้ ผู้ทรงคุณความดี มีภูมิธรรมภูมิปัญญาน่านับถือ

2) สัทธัมมัสสวนะ ฟังดูคำสอน คือ เอาใจใส่สดับตรับฟังคำบรรยาย คำแนะนำสั่งสอน แสวงหาความรู้ ทั้งจากตัวบุคคลโดยตรงและจากหนังสือหรือสื่อมวลชน ตั้งใจเล่าเรียน ค้นคว้า หมั่นปรึกษาสอบถาม ให้เข้าถึงความรู้ที่แท้จริง

3) โยนิโสมนสิการ คิดให้แยบคาย คือ รู้ เห็น ได้อ่าน ได้ฟังสิ่งใด ก็รู้จักคิดพิจารณาด้วยตนเอง โดยแยกแยะให้เห็นสภาวะและสืบสาวให้เห็นเหตุผลว่านั่นคืออะไร เกิดขึ้นได้อย่างไร ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น จะเกิดผลอะไรต่อไป มีข้อดี ข้อเสีย คุณโทษอย่างไร เป็นต้น

4) ธรรมานุธรรมปฏิบัติ ปฏิบัติให้ถูกหลัก นำสิ่งที่ได้เล่าเรียนรับฟังและตริตรองเห็นชัดแล้วไปใช้ หรือปฏิบัติ หรือลงมือทำให้ถูกต้องตามหลักตามความมุ่งหมาย ให้หลักย่อยสอดคล้องกับหลักใหญ่ ข้อปฏิบัติธรรมอย่างรู้เป้าหมาย เช่น สันโดษเพื่อเกื้อหนุนการงาน ไม่ใช่สันโดษกลายเป็นเกียจคร้าน เป็นต้น

4. ศึกษาให้เป็นพหูสูต คือ จะศึกษาเล่าเรียนอะไรก็ทำตนให้เป็นพหูสูตในด้านนั้น ด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แจ่มแจ้งชัดเจนถึงขั้นครบ องค์คุณของพหูสูต (ผู้ได้เรียนมาก หรือผู้คงแก่เรียน) 5 ประการ คือ

1) พหุสฺสุตา ฟังมาก คือ เล่าเรียน สดับฟัง รู้เห็น อ่าน สั่งสมความรู้ในด้านนั้นไว้ให้มากมายกว้างขวาง

2) ธตา จำได้ คือ จับหลัก หรือสาระได้ทรงจำเรื่องราวหรือเนื้อหา สาระไว้ได้แม่นยำ

3) วจสา ปริจิตา คล่องปาก คือ ท่องบ่น หรือใช้พูดอยู่เสมอ จนแคล่วคล่องจัดเจน ใครสอบถามก็พูดชี้แจงแถลงได้

4) มนสานุเปกฺขิตา เจนใจ คือ ใส่ใจนึกคิดจนเจนใจ นึกถึงครั้งใด ก็ปรากฏเนื้อความสว่างชัดเจน มองเห็นโล่งตลอดไปทั้งเรื่อง

5) ทิฏฺฐิยา สุปฏิวิทฺธา ขบได้ด้วยทฤษฎี คือ เข้าใจความหมายและเหตุผลแจ่มแจ้งลึกซึ้ง รู้ที่ไปที่มา เหตุผลและความสัมพันธ์ของเนื้อความและรายละเอียดต่าง ๆ ทั้งภายในเรื่องนั้นเอง และที่เกี่ยวโยงกับเรื่องอื่นในสายวิชา หรือทฤษฎีนั้นปรุโปร่งตลอดสาย

5. เคารพผู้จุดประทีปปัญญา ในด้านความสัมพันธ์กับครูอาจารย์ พึงแสดงคารวะนับถือตามหลักปฏิบัติในเรื่องทิศ 6 ข้อว่าด้วย ทิศเบื้องขวา ดังนี้

1) ลุกต้อนรับแสดงความเคารพ
2) เข้าไปหาเพื่อบำรุง รับใช้ ปรึกษา ซักถาม รับคำแนะนำ เป็นต้น
3) ฟังด้วยดี ฟังเป็น รู้จักฟังให้เกิดปัญญา
4) ปรนนิบัติ ช่วยบริการ
5) เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ เอาจริงเอาจัง ถือเป็นกิจสำคัญ

แนวการสอนพุทธวิธี

การนำหลักพุทธธรรมมาเป็นกรอบในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามพุทธวิธี สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิต และนำกระบวนการเรียนรู้ตามพุทธวิธีไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ทำงานและประกอบอาชีพเป็นสิ่งที่ล้ำเลิศ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำคู่มือสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา (กรมวิชาการ, 2545ข: 199-209) โดยได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนพุทธวิธี ไว้ดังนี้

1. การสอนแบบอุปมา อุปไมย

วิธีสอนแบบอุปมา อุปไมย หมายถึง วิธีสอนโดยการบรรยายเนื้อหาเปรียบเทียบกับคน สัตว์ หรือสิ่งของเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและมองเห็นภาพ เกิดมโนทัศน์ง่าย ชัดเจนและสมจริง ใช้วิธีการบรรยายอธิบายเนื้อหาที่เป็นนามธรรม หรือเรื่องที่เข้าใจยาก เปรียบเทียบกับสิ่งที่นักเรียนจะเข้าใจและมองเห็นเป็นรูปธรรมได้ ในการเปรียบเทียบอุปมา อุปไมย จะต้องเลือกตัวอย่างสิ่งของที่นำมา

เปรียบเทียบอุปมา อุปไมย ที่ชัดเจนและตรงกับเนื้อหา ตรงกับจุดมุ่งหมายของการสอนเรื่องนั้น ๆ มากที่สุด

2. วิธีสอนแบบปุจฉาวิสัชนา

วิธีการสอนแบบปุจฉาวิสัชนา หมายถึง วิธีสอนที่ใช้การถาม - ตอบ ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน โดยผู้สอนเป็นผู้ถาม นักเรียนเป็นผู้ตอบ หรือนักเรียนเป็นผู้ถาม นักเรียนเป็นผู้ตอบ เพราะในการถาม - ตอบนี้ ผู้สอนจะไม่ตอบคำถามเอง แต่จะกระตุ้นเร้าหรือส่งเสริมให้นักเรียนช่วยกันตอบ เป็นวิธีทำให้นักเรียนเกิดปัญญาขึ้นในตนเอง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

3. วิธีสอนแบบธรรมสากัจฉา

การสอนแบบธรรมสากัจฉา หมายถึง วิธีสอนที่ผู้สอนเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาของการปฏิบัติศีล หรือการขาดหลักธรรม ให้นักเรียนสนทนากันจนได้ข้อสรุปความรู้ทางธรรม โดยมีลักษณะการสนทนา ดังนี้

1. อภิปรายตามหัวข้อธรรมในหมู่นักเรียน จนนักเรียนสรุปหลักธรรมได้
2. ซักถามกันระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครูผู้สอน โดยนักเรียนเป็นฝ่ายถามหรือเป็นฝ่ายตอบสลับกัน หรือนักเรียนและครูผู้สอนผลัดกันถาม - ตอบ จนนักเรียนสรุปหลักธรรมได้
3. ตั้งตัวแทนขึ้นซักถามกันระหว่างนักเรียนสองฝ่ายจนสรุปหลักธรรมได้

วิธีสอนแบบนี้เหมาะกับนักเรียนที่มีพื้นความรู้ในเนื้อหาพอสมควรและต้องการที่จะหาความกระจ่างในเนื้อหาเพิ่มขึ้น วิธีการนี้ใช้ได้ดีกับนักเรียนจำนวนน้อยและมีความสามารถในการใช้ภาษาการซักถาม โต้ตอบ แสดงความคิดเห็น อภิปราย อธิบายได้ดีพอสมควร

4. วิธีสอนแบบอริยสัจ 4

วิธีสอนแบบอริยสัจ 4 มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหา หรือขั้นทุกข์ ครูช่วยนักเรียนให้ได้ศึกษาพิจารณาดูปัญหาที่ เกิดขึ้นด้วยตัวเอง ด้วยความรอบคอบและพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหา ซึ่งนักเรียนจะต้อง คิดแก้ไขให้ได้

2. ขั้นตั้งสมมติฐาน หรือขั้นสมุทัย

2.1 ครูช่วยนักเรียนให้ได้พิจารณาตัวเองว่าสาเหตุของปัญหาที่ยกขึ้นมากล่าวในขั้นที่ 1 นั้นมีอะไรบ้าง

2.2 ครูช่วยนักเรียนให้เกิดความเข้าใจว่า ในการแก้ปัญหาใด ๆ นั้นจะต้องกำจัดหรือดับที่ต้นตอ หรือแก้ปัญหาเหล่านั้น

2.3 ครูช่วยนักเรียนให้คิดว่าในการแก้ที่สาเหตุนั้น อาจจะกระทำอะไรได้บ้าง คือให้กำหนดสิ่งที่กระทำเป็นข้อ ๆ ไป

3. ขั้นการทดลองและเก็บข้อมูล หรือขั้นนิโรธ

3.1 ขั้นทำให้แจ้ง ครูต้องสอนให้นักเรียนได้กระทำหรือทำการทดลองด้วยตนเองตามหัวข้อต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในขั้นที่ 2 ข้อ 2.3

3.2 เมื่อทดลองได้ผลประการใด ต้องบันทึกผลการทดลองแต่ละอย่าง หรือที่เรียกว่าข้อมูลไว้เพื่อพิจารณาในขั้นต่อไป

4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล หรือขั้นมรรค

4.1 จากการทดลองกระทำด้วยตนเองหลาย ๆ อย่างนั้น ย่อมจะได้ผลออกมาให้เห็นชัดผลบางประการชี้ให้เห็นว่า แก้ปัญหาได้บ้าง แต่ไม่ค่อยชัดเจนนัก ผลที่ถูกต้องชี้ให้เห็นว่า แก้ปัญหาได้บ้าง แต่ไม่ค่อยชัดเจนนัก ผลที่ถูกต้องชี้ให้เห็นว่าแก้ปัญหาได้แน่นอนแล้วและได้บรรลุจุดหมายแล้ว ได้แนวทางหรือข้อปฏิบัติที่เราต้องการแล้ว เหล่านี้หมายความว่า จะต้องวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้บันทึกไว้ในขั้นที่ 3 ข้อ 3.2 นั้น จนแจ่มแจ้งว่าทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาที่กำหนดในขั้นที่ 1 ได้สำเร็จ

4.2 จากการวิเคราะห์ดังกล่าวนั้นจะทำให้เห็นว่าสิ่งใดแก้ปัญหาได้จริง ต่อไปก็สรุปการกระทำที่ได้ผลนั้นไว้เป็นข้อ ๆ หรือเป็นระบบ หรือเป็นแนวทางปฏิบัติและให้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามแนวทางนั้นโดยทั่วกัน

5. วิธีสอนแบบสืบสวน สอบสวนตามแนวพุทธศาสตร์

ระบบการเรียนการสอนแบบสืบสวน สอบสวน มีแนวคิดว่า การสืบสวน สอบสวนเป็นกระบวนการหาความจริงและวิธีการแก้ปัญหาด้วยการตั้งคำถามในแนวกระบวนการวิทยาศาสตร์ทั้งทางโลกและทางธรรม โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. การเห็นปัญหาและการวิเคราะห์ปัญหา
2. การเสนอเหตุแห่งปัญหาในรูปของการตั้งสมมติฐาน
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การทดสอบสมมติฐานด้วยข้อมูล
5. การสรุปผล

6. วิธีสอนแบบไตรสิกขา

วิธีการสอนแบบไตรสิกขา เป็นวิธีการสอนที่ประกอบด้วย ขั้นตอนในการศึกษา 3 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นศีล (สีลสิกขา) คือ การควบคุมให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย ทั้งทางกายและวาจาให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเป็นปกติ พร้อมที่จะเรียน

2. ขั้นสมาธิ (จิตตสิกขา) คือ การฝึกสมาธิขั้นต้นในการควบคุมสติ ให้นักเรียนรวมจิตใจความคิดแน่วแน่เป็นจุดเดียว นักเรียนตัดสิ่งรบกวนอื่น ๆ ออกจากความคิดและจิตใจ

3. ขั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) คือ ขั้นนักเรียนใช้สมาธิ ความมีจิตใจแน่วแน่ ทำความเข้าใจในปัญหา การหาเหตุของปัญหาเพื่อการแก้ไข พิจารณาผลที่เกิดขึ้นจนเกิดความรู้แจ้งเข้าใจและแก้ปัญหาได้ เกิดการเรียนรู้ เกิดปัญญาญาณขึ้นในตนเอง มีมโนทัศน์ในเรื่องนั้นได้ถูกต้องตามความเป็นจริง

กล่าวโดยสรุป วิธีสอนแบบไตรสิกขา มีความเชื่อว่า คนจะมีปัญญาเกิดจากการฝึกกำลังใจให้แน่วแน่ มีสมาธิ การที่จะมีสมาธิแน่วแน่ก็ต่อเมื่อร่างกายอยู่ในสภาพปกติ อยู่ในระเบียบวินัยอันได้แก่ การมีศีล เมื่อทางกายควบคุมสติได้ จิตใจก็สงบ ช่วยให้กำลังความคิดคมกล้า เกิดปัญญารู้แจ้ง

7. วิธีสอนแบบเบญจขันธ์

การสอนแบบเบญจขันธ์ ใช้หลักการยึดมั่น ถือมั่นในขันธ์ 5 อันได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขารและวิญญาณ ซึ่งมี 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นกำหนดและเสนอสิ่งเร้า (ขั้นรูป) โดยครูกำหนดสิ่งเร้าเป็นสิ่งที่สัมผัสรับรู้ แล้วเกิดอารมณ์ ความรู้สึก เป็นสถานการณ์หลาย ๆ สถานการณ์

2. ขั้นรับรู้ (ขั้นเวทนา) ครูควบคุมการสัมผัสให้นักเรียนได้สัมผัสโดยอายตนะทั้ง 6 ให้ถูกช่องทางการรับรู้อย่างแท้จริงและใช้คำถามการเรียนการสอนทางรับรู้

3. ขั้นวิเคราะห์เหตุผลและสังเคราะห์ความรู้สึก (ขั้นสัญญา) ครูตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนคิดแยกแยะว่ามีอะไรเกิดขึ้น ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ผลเป็นอย่างไร ใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนสรุปความรู้สึกขั้นต้นที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ

4. ขั้นตัดสินความดีงาม (ขั้นสังขาร) เป็นขั้นให้นักเรียนวิจารณ์ความผิดความถูก ความดีงาม ความชั่วร้าย ความเหมาะสม ควรประพฤติและไม่ควรประพฤติ

5. ขั้นก่อเกิดอุปนิสัยหรือคุณธรรมฝังใจ (ขั้นวิญญาณ) เป็นขั้นใช้คำถามเพื่อโน้มนำความดีหรือความรู้สึกอันชอบธรรมเข้ามาไว้ในใจของตน เป็นคำถามให้นักเรียนตอบโดยคำนึงถึงตนเองเป็นที่ตั้ง

8. วิธีสอนโดยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ

วิธีสอนโดยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นนำ การสร้างเจตคติที่ดีต่อวิธีการเรียนและบทเรียน

1.1 การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม

1.2 บุคลิกภาพของครูและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน

1.3 การเสนอสิ่งเร้าและแรงจูงใจ

2. ขั้นสอน มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ครูเสนอปัญหาที่เป็นสาระสำคัญของบทเรียน หรือเสนอหัวข้อเรื่อง ประเด็นสำคัญของบทเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ

2.2 ครูแนะแหล่งวิทยาการและแหล่งข้อมูล

2.3 นักเรียนฝึกการรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ และหลักการ โดยใช้ทักษะที่เป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ ทักษะทางวิทยาศาสตร์และทักษะทางสังคม

2.4 จัดกิจกรรมที่เร้าให้เกิดการคิดวิธีต่าง ๆ และยกตัวอย่างวิธีคิด 4 อย่าง คือ

1) คิดสืบค้นต้นเค้า

2) คิดสืบสาวตลอดสาย

3) คิดสืบค้นต้นปลาย

4) คิดโยงสายสัมพันธ์

2.5 ฝึกการสรุปประเด็นของข้อมูล ความรู้และเปรียบเทียบ ประเมินค่าโดยวิธีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทดลอง ทดสอบ จัดเป็นทางเลือกและทางออกของการแก้ปัญหา

2.6 ดำเนินการเลือกและตัดสินใจ

2.7 กิจกรรมฝึกปฏิบัติ เพื่อพิสูจน์ผลการเลือกและการตัดสินใจให้ประจักษ์จริง

3. ขั้นสรุป

3.1 ครูและนักเรียนสังเกตวิธีการปฏิบัติ ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขให้ปฏิบัติถูกต้อง
3.2 อภิปรายและสอบถามข้อสงสัย
3.3 สรุปบทเรียน
3.4 วัดและประเมินผล

กล่าวโดยสรุปการสอนโดยการสร้างศรัทธานั้น ครูเป็นบุคคลสำคัญที่สามารถจัดสภาพแวดล้อม จูงใจและวิธีการสอนให้นักเรียนเกิดศรัทธาที่จะเรียนรู้และได้ฝึกฝนวิธีการคิดโดยแยบคายนำไปสู่การปฏิบัติจนประจักษ์จริง มุ่งเน้นให้ครูเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียน ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน นักเรียนได้มีโอกาสคิด แสดงออก ปฏิบัติอย่างถูกวิธีจนสามารถใช้ปัญญาแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

9. วิธีสอนตามหลักพหูสูต

กระบวนการเรียนการสอนตามหลักพหูสูต มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างศรัทธา

1.1 การจัดบรรยากาศของชั้นเรียนให้เหมาะสม
1.2 บุคลิกภาพของครูและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน
1.3 การเสนอสิ่งเร้าและสร้างแรงจูงใจใฝ่รู้

2. การฝึกทักษะภาษาตามหลักพหูสูต

2.1 การฝึกหัดฟัง พูด อ่าน เขียน
2.2 การฝึกปรือเพื่อจับประเด็นสาระและจดจำ
2.3 การฝึกฝน ฝึกการใช้ภาษาให้แคล่วคล่องจัดเจน
2.4 การฝึกคิดพิจารณาจนเข้าใจแจ่มแจ้ง มีวิธีคิด ดังนี้

ก. คิดจำแนกแยกแยะ
ข. คิดเชื่อมโยงสัมพันธ์
ค. คิดสรุปหลักการ

2.5 การฝึกสรุปรวมสาระความรู้เป็นหลักการด้วยความเข้าใจแจ่มแจ้ง และนำไปใช้ได้จริง (ขั้นการสอนที่ 2.4 และ 2.5 ผสมกลมกลืนกันมาก ตั้งแต่ขั้น 2.4 เน้นการฝึกคิด ส่วนขั้นที่ 2.5 เน้นการสรุปและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน)

3. การมองตนและการประเมินของกัลยาณมิตร

3.1 การวัดและประเมินตนเอง
3.2 การวัดและประเมินโดยเพื่อนนักเรียน
3.3 การวัดและประเมินโดยครูผู้สอน
3.4 การซ่อมเสริมและช่วยเหลือกันฉันกัลยาณมิตร

กล่าวสรุปการสอนตามหลักพหูสูตเน้นการสร้างศรัทธาที่ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เน้นการฝึกหัด ฝึกปรือและฝึกฝน เน้นการฝึกคิดอย่างถูกต้องแยบคายและเน้นการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

แนวความคิดเกี่ยวกับโรงเรียนสอนศาสนา

1. โรงเรียนสอนศาสนาคริสต์

1.1 แนวความคิดโรงเรียนสอนศาสนาคริสต์

North American Division Office of Education (2005a) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาโดยศาสนาคริสต์ (Seventh-day Adventist Education) ไว้ว่า มีพันธกิจ (Mission) คือ จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านจิตใจและสติปัญญา ซึ่งวัตถุประสงค์ในระยะแรก ๆ ของการจัดการศึกษาโดยศาสนาคริสต์ (Seventh-day Adventist Education) เพื่อให้นักเรียนเกิดการยอมรับนับถือในพระเจ้า นำคำสอนของพระเจ้าไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เพื่อให้ศาสนาคริสต์แพร่หลายไปทั่วโลก เนื่องด้วยการจัดการศึกษาโดยศาสนาคริสต์ (Seventh-day Adventist Education) นั้น มีความเชื่อว่านักเรียนเป็นบุคคลสำคัญและมีคุณค่ายิ่ง จึงควรได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ส่วน มีชีวิตเพื่อรับใช้ผู้อื่น

เข้าใจความต้องการของคนในครอบครัวและสังคม ตั้งใจรับใช้ศาสนา North American Division Office of Education (2005b) ยังกล่าวไว้อีกว่า การจัดการศึกษาโดยศาสนาคริสต์ (Seventh-day Adventist Education) ได้จัดทำหลักสูตรบูรณาการ (Integrated Curriculum) ที่มีการนำหลักคำสอนของศาสนามาผสมผสานไว้โดยครูผู้สอนร่วมมือกันบูรณาการหลักสูตร สร้างความเชื่อมโยงระหว่างวิชา/กลุ่มสาระการเรียนรู้และในระดับชั้นต่าง ๆ ดังนั้นหลักสูตรบูรณาการที่ใช้สอนในโรงเรียนคริสต์ศาสนาครูจึงต้องหลอมรวมหลายสิ่งหลายอย่างไว้โดยเฉพาะคำสอนของพระเจ้า อีกทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูจะต้องสอนอยู่บนพื้นฐานให้นักเรียนเชื่อในพระเจ้า ทั้งนี้ด้วยศาสนาคริสต์มีความเชื่อว่า ความรู้ที่แท้จริงคือ คำสอนของพระเจ้า ดังนั้น ครูจะต้องสอนด้วยการใช้คำสอนของศาสนามาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ด้วย นอกจากนั้นครูจะต้องสอนให้นักเรียนเข้าใจสิ่งที่ครูสอนกับหลักคำสอนของพระเจ้าด้วย ตัวอย่างเช่น การนำหลักคำสอนของพระเจ้ามาบูรณาการในสาระการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

สาระ

การเขียนบันทึกส่งเสริมให้นักเรียนได้สะท้อนความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมและศีลธรรม

เมื่อมีผู้ไม่เห็นด้วยผู้นับถือศาสนาคริสต์ควรทำอย่างไร
ผู้นับถือศาสนาคริสต์ควรปฏิบัติตนอย่างไรในแต่ละสถานการณ์
กำหนดคุณลักษณะของผู้นับถือศาสนาคริสต์
ผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์มีความเชื่อว่าเป็นผู้ให้ที่ดี ใช่หรือไม่

สำหรับการจัดการศึกษาโดยศาสนาคริสต์ (Christian education) ในประเทศออสเตรเลีย Adventist Union School (2005a) กล่าวว่าได้กำหนดพันธกิจ (Mission) ไว้คือ การจัดการศึกษาโดยศาสนาคริสต์เป็นความประสงค์ของพระเจ้า วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาโดยศาสนาคริสต์ (Christian education) ในออสเตรเลียเพื่อสร้างบรรยากาศเป็นมิตรให้แก่นักเรียนที่จะยอมรับนับถือพระเจ้าและอยู่บนความเชื่อพื้นฐานที่ว่า นักเรียนแต่ละคนมีความสามารถ แต่อาจทำผิดได้ จึงควรพัฒนานักเรียนในทุกด้าน นักเรียนต้องถูกสอนให้รู้จักการให้บริการสาธารณะเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิต รับรู้เข้าใจความต้องการของผู้อื่น เช่น คนในครอบครัว คนที่มาโบสถ์และในสังคม

การจัดการศึกษาโดยศาสนาคริสต์ (Christian education) ในประเทศออสเตรเลีย Adventist Schools Australia (2005a) กล่าวไว้ว่า มีเป้าประสงค์ (Goals) คือ เพื่อให้นักเรียน

1. แสดงการยอมรับในพระเจ้าและคำสอนของพระเจ้าด้วยการกล่าวถึงและใช้คำสอนของพระเจ้าเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต
2. ต้องการที่จะรู้จักเป็นมิตรและร่วมกิจกรรมกับผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์
3. พัฒนาตนเองให้มีค่า มีความรับผิดชอบและสนองตอบต่อความต้องการของผู้อื่น
4. เข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ รู้วิธีการทำงานของรัฐบาล ขณะที่ไปอยู่ต่างท้องถิ่น เชื้อชาติ หรือสภาพแวดล้อมที่แตกต่าง
5. มีความรับผิดชอบที่จะพัฒนาร่างกาย สติปัญญาและจิตใจ
6. ยอมรับในระบบ เหตุผล การตัดสินใจอยู่บนเหตุผลพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และประวัติศาสตร์ ในบริบทของคริสต์ศาสนา
7. มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ได้อย่างมีคุณภาพ
8. มีความรับผิดชอบต่อเพื่อนร่วมโลก ใช้หลักการของคริสต์ศาสนาเป็นหลักเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการบริหารงานบุคคล
9. มีความสุนทรียะทั้งในเรื่องเกี่ยวกับศาสนาและการแสดงออกของบุคคล โดยการได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีความสามารถด้านศิลปะ
10. มีศีลธรรมสูง ชื่นชอบในการให้บริการ ทั้งในส่วนของการประกอบอาชีพและบุคคลอื่นที่ร่วมกิจกรรมทางศาสนา

หลักสูตร (Curriculum) การจัดการศึกษาโดยศาสนาคริสต์ (Christian education) ในประเทศออสเตรเลีย Adventist Schools Australia (2005b) กล่าวว่าถูกออกแบบพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย กลุ่มสาระการเรียนรู้ (Key learning areas) ครอบคลุมทั้งองค์ความรู้และการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้าน สติปัญญา (Mentally) จิตใจ (Spiritually) ร่างกาย (Physically) อารมณ์ (Emotionally) ความคิดสร้างสรรค์ (Creatively) และสังคม (Socially) ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้จะมีสาระเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับหลักการคำสอนของพระเจ้าเพื่อนำมาจัดการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กันและให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตอบสนองได้ตามความต้องการ แม้ว่าสาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ อาจจะมีเนื้อหาสาระที่แตกต่างกัน มีธรรมชาติวิชาที่แตกต่างกัน แต่ก็สามารถที่จะนำมาบูรณาการกับหลักการคำสอนของพระเจ้าได้ ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ (Key learning areas) ที่กำหนดไว้ คือ พระคัมภีร์ Bible (Growing in Faith) ภาษาอังกฤษ (English) คณิตศาสตร์ (Mathematics) วิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) สังคมศึกษาและสิ่งแวดล้อม

(Studies of Society and the Environment) สุขศึกษาและพลศึกษา (Health and Physical Education) ศิลปะ (Creative Arts) และภาษาต่างประเทศ (Languages Other Than English)

1.2 ตัวอย่างโรงเรียนที่กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ด้วยการสอดแทรก หรือบูรณาการหลักคำสอนของศาสนาคริสต์

Aboite Christian School (2003) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาคริสต์ ประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดวิสัยทัศน์ (Vision Statement) โดยมีการสอดแทรก หรือบูรณาการหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ไว้ว่า เพื่อจัดการศึกษาภายใต้สภาพแวดล้อมหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ให้นักเรียนมีสติปัญญา สามารถดำรงตนอยู่ได้ อบรมสั่งสอนให้นักเรียนระดับอนุบาลถึงเกรด 8 ให้สามารถเป็นผู้นำที่ดีของชุมชนตามหลักศาสนาคริสต์ และกำหนดพันธกิจ (Mission Statement) ให้มีการสอดแทรก หรือบูรณาการหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ไว้ว่า The Aboite Christian School ภายใต้ความร่วมมือกับบ้านและโบสถ์ เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น ด้วยการใช้หลักสูตรที่มีหลักศาสนาคริสต์เป็นพื้นฐาน (Christian-based curricula) สนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนมีความเจริญเติบโตด้านสติปัญญา สังคม ร่างกายและจิตใจ

Adventist Union School (2005b) เป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาคริสต์อีกแห่งที่เปิดสอนนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงเกรด 8 กำหนดพันธกิจของโรงเรียน (Mission Statement) ให้มีการสอดแทรก หรือบูรณาการหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ไว้เช่นกันว่า พัฒนาผู้เรียนด้านสติปัญญา (Mental) ร่างกาย (Physical) จิตใจ (Spiritual) และทักษะทางสังคม (Social skills) ภายใต้การอบรมสั่งสอนด้วยความรักความเข้าใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของครูผู้นับถือศาสนาคริสต์และยินดีรับนักเรียนที่เข้าใจในปรัชญา วัตถุประสงค์ของโรงเรียนสอนศาสนาคริสต์และสามารถปฏิบัติได้ตามหลักศาสนาคริสต์ได้เป็นอย่างดีเข้าเรียน โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ผิวสี สัญชาติและเผ่าพันธุ์ อีกทั้งได้กล่าวยืนยันคุณภาพของโรงเรียนว่า แม้โรงเรียนสอนศาสนาคริสต์จะเป็นโรงเรียนเอกชนซึ่งอาจมีค่าใช้จ่ายมากกว่าโรงเรียนรัฐบาลแต่ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับคือ ได้ศึกษาเกี่ยวกับพระเจ้าซึ่งรักและใจดีกับนักเรียน โรงเรียนจะปราศจากสิ่งเสพติด กลุ่มอันธพาล การพกพาอาวุธ และนักเรียนจะได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพโดยเฉพาะหากศึกษาที่นี่ทั้ง 8 ปี จะมีคะแนนสอบสูงกว่า 90 % และมีครูที่มีคุณภาพและมีความเอื้อเฟื้อ มีอัตราส่วนครูต่อนักเรียนไม่มากนัก มีสนามเด็กเล่นที่กว้างใหญ่ โรงเรียนได้รับการรับรองจากศาสนาคริสต์และผลการเรียนสามารถนำไปเทียบโอนโรงเรียนของรัฐได้

The Auburn Adventist Primary School (2006) โรงเรียนสอนศาสนาคริสต์อีกแห่ง กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision Statement) ไว้ว่า จะสร้างความตระหนักในความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของคริสต์ศาสนิกชนในชุมชน เกี่ยวกับการสร้างค่านิยมให้ทุกคนช่วยเหลือสนับสนุนการพัฒนาคุณลักษณะและค่านิยมของศาสนาคริสต์ให้เกิดความสมดุล การพัฒนาหลักสูตรด้วยบรรยากาศที่ปลอดภัยและการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อม

Border Christian College (2005) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาคริสต์ซึ่งดำเนินการภายใต้การดำเนินการของศาสนาคริสต์ ประเทศออสเตรเลียซึ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นเลิศทางวิชาการ มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้และมีจิตใจดีงาม กำหนดพันธกิจ (Mission Statement) คือ มุ่งเน้นที่จะสั่งสอนนักเรียนในสภาพแวดล้อมของศาสนาคริสต์ เพื่อให้มีชีวิตอยู่ด้วยความเชื่อถือและรับใช้พระเจ้าและเพื่อนมนุษย์ ในด้านการจัดการเรียนการสอน Border Christian College มีความเชื่อเบื้องต้นว่า ทักษะ การอ่าน การเขียนและคณิตศาสตร์ เป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของการศึกษา จึงควรมุ่งเน้นส่งเสริมสนับสนุนอย่างกว้างขวางและเป็นอย่างดี และได้มีการสอนเรื่องศาสนาในโรงเรียนด้วยกล่าวคือ ในระดับชั้นอนุบาลจนถึง เกรด 6 นอกจากจะจัดให้ได้เรียนรายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ แล้วยังมีการเรียนการสอนเกี่ยวกับศาสนา คือ พระคัมภีร์ (Bible) และค่านิยม (Values Education) และสำหรับระดับชั้นที่สูงขึ้นจากอนุบาลจนถึงเกรด 6 นั้น จัดให้มีการเรียนการสอนวิชาศาสนาศึกษา (Religious Studies)

La Sierra Academy (2005a) กำหนดพันธกิจ **(**Mission Statement**)** ไว้ว่า La Sierra Academy เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงเกรด 12 ให้แก่นักเรียนที่มาจากสภาพพื้นฐานที่หลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีโอกาสได้รับการศึกษา มีทักษะพื้นฐานจำเป็นในการดำรงชีวิตในสังคม สามารถประกอบอาชีพและมีจิตที่งดงาม La Sierra Academy (2005b: 1) กำหนดปรัชญาของสถานศึกษา คือ จัดการศึกษา Seventh-day Adventist education เพื่อจัดการเรียนการสอนโดยใช้ศาสนาคริสต์เป็นศูนย์กลาง ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้ไถ่บาป หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและจิตใจ การจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านสติปัญญา ร่างกาย สังคม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักเรียนที่มีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย

Fortuna Junior Academy A Seventh-day Adventist Christian School (2005) ซึ่งเปิดสอนระดับเกรด 1 – 8 กำหนดพันธกิจ (Mission Statement) ไว้ว่า วัตถุประสงค์ของ Fortuna Junior Academy A Seventh-day Adventist Christian School คือ ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนให้ประสบ

ผลสำเร็จในชีวิตและมีจิตใจที่ดีงาม อีกทั้งได้กำหนดหลักสูตร (Curriculum) การเรียนการสอนในชั้นเรียนไว้ว่า นักเรียนจะถูกสอนด้วยหลักสูตรแกนกลางพื้นฐานไปพร้อม ๆ กับการอบรมสั่งสอนคำสอนของศาสนา ทั้งนี้ด้วยมีความเชื่อที่ว่าสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของโรงเรียน พฤติกรรมที่แสดงออกของเพื่อนและครูมีความสำคัญยิ่งสำหรับการเรียนการสอนและการส่งเสริมให้นักเรียนได้สวดมนต์ในชั้นเรียน การใช้ชีวิตแบบชาวคริสต์ด้วยการพูดถึงและปฏิบัติแบบศาสนาคริสต์จะสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีผลยิ่งขึ้น

Central Valley Christian Academy (2005) โรงเรียนเอกชนศาสนาคริสต์ซึ่งตั้งอยู่ที่รัฐ California ประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดพันธกิจ (Mission Statement) ไว้ว่า เพื่อจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุดภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีคริสต์ศาสนาเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นการศึกษาที่พัฒนาบุคคลโดยภาพรวมด้วยการใช้คำสอนของพระเยซู เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีสติปัญญา จิตใจมั่นคง ร่างกายแข็งแรงและดำรงตนในสังคมได้

Delaware County Christian School (2006a) กำหนดพันธกิจ (Mission) ไว้ว่า เพื่อจัดการศึกษาให้กับนักเรียนผู้ซึ่งจะต้องรับใช้พระเจ้าด้วยการสอนหลักธรรมและให้ประพฤติปฏิบัติตามคำสอนที่มีอยู่ในพระคัมภีร์ อีกทั้งมีการกำหนดค่านิยมหลัก (Core Values) คือ ดำรงตนอยู่บนพื้นฐานชาวคริสต์ (Rooted in Christ) มีความมุ่งมั่นที่จะนับถือพระเจ้า (No Ordinary Students) ยินดีรับใช้ในพระเจ้า (Authentic Servant hood) พยายามอย่างต่อเนื่องทั้งรายบุคคลและหมู่คณะ (Raising the Bar) มีผู้ปกครองเป็นหุ้นส่วน (Parents as Partners) และสามารถสร้างทีมงาน (Team building)

1.3 ตัวอย่างคำอธิบายรายวิชาที่มีการสอดแทรก หรือบูรณาการหลักคำสอนของศาสนาคริสต์

Delaware County Christian School (2006b, 2006c, 2006d) ได้จัดทำคำอธิบายรายวิชาที่มีการสอดแทรก หรือบูรณาการหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ ดังตัวอย่าง

คำอธิบายรายวิชาพลศึกษา ระดับชั้น เกรด 9 (6 หน่วยกิต)

การเรียนการสอนเกี่ยวกับกีฬาประเภททีมระดับเบื้องต้นและระดับกลาง ศัพท์เบื้องต้น กลยุทธ์และกฎระเบียบการแข่งขันของชนิดกีฬาที่สอน นักเรียนถูกฝึกให้มีสุขนิสัยรักการออกกำลังกายกลางแจ้ง โดยมุ่งเน้นเป็นพิเศษที่การพัฒนาในรูปแบบของคริสต์ศาสนา ทั้งในการแข่งขัน ความคิดสร้างสรรค์และการออกกำลังกาย

คำอธิบายรายวิชาพลศึกษา ระดับชั้น เกรด 10 (4 หน่วยกิต)

วัตถุประสงค์การเรียนการสอนของการเรียนพลศึกษาของ Delaware County Christian School คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเคลื่อนไหวซึ่งเป็นส่วนสำคัญของร่างกาย จึงจำเป็นที่จะต้องมีการฝึกการออกกำลังกายให้เหมาะสมทั้งในที่ร่มและกลางแจ้ง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและการออกกำลังกาย มีทักษะทางสังคมที่สร้างสรรค์ และใช้คำสอนของพระเจ้าในพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียน

คำอธิบายรายวิชาสุขศึกษา ระดับชั้น เกรด 11 (3 หน่วยกิต)

พัฒนาผู้เรียนเกี่ยวกับแนวความคิด ความตระหนักและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขศึกษา เขียนสื่อสารบอกกล่าวประเด็นเกี่ยวกับสุขศึกษา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนาคริสต์จากการเรียนสุขศึกษาโดยใช้คำสอนของพระเจ้า โดยเน้นศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง การลอกเลียนแบบและการตัดสินใจ หลักโภชนาการ การออกกำลังกาย ยาเสพติด การสูญเสียและความเศร้าโศก การบาดเจ็บและปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการป้องกันตนเองจากการมีเพศสัมพันธ์

คำอธิบายรายวิชาสัมมนาการงานอาชีพ ระดับชั้น เกรด 11 (1 หน่วยกิต)

เน้นเรื่องการตัดสินใจ การดำรงชีวิต การวางแผนการศึกษาหัวข้อเกี่ยวกับความประสงค์ของพระเจ้า แนวความคิดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพต่าง ๆ การนำเสนอข้อเสนอแนะ การเขียนบทความ การทำวิจัย การศึกษาดูงาน พื้นฐานทางบัญชี เงินทุนและแหล่งทุน และอื่น ๆ ที่ผู้เรียนสนใจ

2. โรงเรียนวิถีพุทธ

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) (2546: 1-2) ได้กล่าวถึงเรื่องโรงเรียนแนวพุทธไว้ว่า มองได้เป็น 2 แง่ คือ

1. การมองเห็นว่าคนไทยที่เป็นชาวพุทธ เช่น เด็กนักเรียนที่ชื่อว่าชาวพุทธแต่ไม่รู้เรื่องพระพุทธศาสนาและประพฤติปฏิบัติตนไม่สมกับความเป็นชาวพุทธ ทำอย่างไรจะให้เด็กนักเรียนเหล่านี้ได้เรียนรู้เรื่องพระพุทธศาสนาและประพฤติตนเป็นชาวพุทธที่ดี หรือสมกับความเป็นชาวพุทธได้

2. การมองการจัดการศึกษาแนวพุทธ ซึ่งหมายถึงตัวแนวคิด หรือหลักการในการจัดการศึกษาที่สัมพันธ์กับการมองชีวิตมนุษย์และธรรมชาติทั้งหมด เป็นการพูดถึงตัวหลักการเหมือนกับเราพูดถึงการจัดการศึกษาตามแนวคิดของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) หรือเปสตาลอซซี (Pestalozzi) หรือรุสโซ (Rousseau) ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า พระพุทธเจ้าจะอุบัติขึ้นหรือไม่ ความจริงก็มีอยู่ตามธรรมดาของมัน พระพุทธเจ้าทรงค้นพบความจริงนั้นแล้วนำมาเปิดเผยแสดง การจัดการศึกษาที่เรียกว่าแนวพุทธก็คือ การจัดตรงตามความเป็นจริงของธรรมชาติเท่านั้นเอง กล่าวคือ ทางพระพุทธศาสนาถือว่าพระพุทธเจ้าไม่ได้มาทรงบัญญัติอะไรขึ้นเอง ไม่ได้มาสั่งการอะไร แต่พระองค์ทรงค้นพบความจริงของธรรมชาติแล้วก็มาสอนตามนั้น เพราะฉะนั้นเรื่องของพระพุทธศาสนาจึงเป็นเรื่องธรรมดาของธรรมชาติและไม่มีการแบ่งแยกว่าเป็นศาสนาไหน ๆ

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547: อนุโมทนา) ยังกล่าวอีกว่า โรงเรียนแนวพุทธชื่อบอกในตัวว่าเป็นสถานศึกษาที่ดำเนินในทางของพุทธะ คือ ท่านผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ซึ่งความรู้ ความตื่น ความเบิกบานเป็นลักษณะ 3 ด้านของแกนอันเดียว คือ ปัญญา ที่พัฒนาประณีตยิ่งขึ้นไป ในจิตใจดีงาม สุขสดใส มีพลังเข้มแข็งด้วยสมาธิ โดยมีการสื่อสารและพฤติกรรมที่สัมพันธ์อย่างเกื้อกูลกับเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อมเป็นฐานรองรับสนับสนุน ทำให้เกิดการพัฒนาที่การศึกษา 3 ด้าน บูรณาการเป็นไตรสิกขา

กระทรวงศึกษาธิการ (2547: 9-22) ได้เสนอแนวการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธไว้โดยสังเขปดังนี้

1. ความสำคัญและความเป็นมา

โรงเรียนวิถีพุทธเป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นภายใต้โครงการพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการมีจุดประสงค์สำคัญเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิและปัญญา เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินการในลักษณะองค์รวมของโรงเรียน ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมวิถีชีวิตอื่น ๆ ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้รู้เท่าทันกับปัญหาที่มากระทบและใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา มีคุณธรรมจริยธรรม มีความคิดเฉลียวฉลาด ตัดสินใจดำเนินชีวิตบนฐานแห่งปัญญาและความดีงาม เน้นที่การพัฒนาทรัพยากรบุคคล ให้เรียนรู้ตลอดชีวิต ประสานประโยชน์ให้สังคม ให้โรงเรียนเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงความดีงาม งดงามให้แก่ชาติ ไม่ให้ตกเป็นทาสทางสติปัญญา พัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติให้ถึงพร้อมสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ให้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข

2. ลักษณะจุดเน้น

โรงเรียนวิถีพุทธเป็นสถานศึกษาในระบบปกติที่นำหลักพุทธธรรม หรือองค์กรความรู้ที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น โดยมีจุดเน้นที่สำคัญคือ การนำหลักธรรมมาใช้ในระบบการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา ซึ่งอาจเป็นการเรียนการสอนในภาพรวมของหลักสูตรสถานศึกษา หรือการจัดเป็นระบบวิถีชีวิตในสถานศึกษาของผู้เรียนส่วนใหญ่ โดยนำไปสู่จุดเน้นของการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถ กิน อยู่ ดู ฟังเป็น คือ ใช้ปัญญาและเกิดประโยชน์แท้จริงต่อชีวิตและการจัดดำเนินการของสถานศึกษาจะแสดงถึงการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ (ปรโตโฆสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตรเอื้อในการพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวจัดผ่านระบบไตรสิกขาที่ผู้เรียนได้ศึกษาปฏิบัติอบรม ทั้งศีล หรือพฤติกรรม หรือวินัยในการดำเนินชีวิตที่ดีงามสำหรับตนและสังคม สมาธิ หรือด้านการพัฒนาจิตใจที่มีคุณภาพ มีสมรรถภาพ จิตใจที่ตั้งมั่นเข้มแข็งและสงบสุขและปัญญาที่มีความรู้ที่ถูกต้องมีศักยภาพในการคิด การแก้ปัญหาที่แยบคาย (โยนิโสมนสิการ) โดยมีครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกัลยาณมิตรสำคัญที่รักและปรารถนาดีที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างดีที่สุดด้วยความเพียรพยายาม

3. การจัดสภาพในสถานศึกษา

แต่ละสถานศึกษาที่ต้องการนำแนวทางดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธมาพัฒนาผู้เรียน จักต้องวิเคราะห์กำหนดจุดเน้นเป้าหมาย หรือรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของสถานศึกษา ซึ่งแต่ละสถานศึกษาจะมีจุดเน้นเป้าหมาย หรือรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธที่อาจจะแตกต่างกันไป เช่น บางสถานศึกษาจะมีจุดเน้นประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร บางสถานศึกษาเน้นประยุกต์ในระดับกิจกรรมวิถีชีวิตประจำวันในภาพรวม ในขณะที่บางสถานศึกษาอาจทำทั้งระบบทุกส่วนของการจัดการศึกษา ซึ่งสภาพสถานศึกษาที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักไตรสิกขาได้อย่างชัดเจนนั้น มีลักษณะดังนี้

1) ด้านกายภาพ

สถานศึกษาต้องจัดอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม ห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริม การพัฒนาศีล สมาธิและปัญญา เช่น มีศาลาพระพุทธรูปเด่นเหมาะสมที่จะชวนให้ระลึกถึงพระรัตนตรัยอยู่เสมอ มีมุม หรือห้องให้ศึกษาพุทธธรรม บริหารจิต เจริญภาวนาเหมาะสม หรือมากพอที่จะบริการผู้เรียน หรือการตกแต่งบริเวณให้เป็นธรรมชาติ หรือใกล้ชิดธรรมชาติ ชวนให้มีใจสงบและส่งเสริมปัญญา เช่น ร่มรื่น มีป้ายนิเทศ ป้ายคุณธรรม ดูแลเสียงต่าง ๆ มิให้อึกทึก หรือถ้าหากจะเปิดเพลงกระจายเสียงก็พิถีพิถันเลือกเพลงที่ส่งเสริมสมาธิ ประเทืองปัญญา เป็นต้น

2) ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต

สถานศึกษาจัดกิจกรรมวิถีชีวิต ประจำวัน ประจำสัปดาห์ หรือในโอกาสต่าง ๆ เป็นภาพรวมทั้งสถานศึกษา ที่เป็นการปฏิบัติบูรณาการทั้ง ศีล สมาธิ และปัญญา โดยเน้นการมีวิถีชีวิต หรือวัฒนธรรมของการกิน อยู่ ดู ฟัง ด้วยสติสัมปชัญญะ เพื่อเป็นไปตามคุณค่าแท้ของการดำเนินชีวิต

- มีกิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระก่อนเข้าเรียนและก่อนเลิกเรียนประจำวัน (เพื่อใกล้ชิดศาสนา)
- มีกิจกรรมรับศีล หรือทบทวนศีลทุกวัน อาจเป็นบทกลอนหรือเพลง เช่นเดียวกับกิจกรรมแผ่เมตตา (เพื่อให้ตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข)

- มีกิจกรรมทำสมาธิรูปแบบต่าง ๆ เช่น นั่งสมาธิท่องอาขยานเพื่อสมาธิ สวดมนต์สร้างสมาธิ หรือทำสมาธิเคลื่อนไหวอื่น ๆ เป็นประจำหรือก่อนเรียน (เพื่อพัฒนาสมาธิ)

- มีกิจกรรมพิจารณาอาหารก่อนรับประทานอาหารกลางวัน (เพื่อให้กินเป็น กินอย่างมีสติ มีปัญญารู้เข้าใจ)

- มีกิจกรรมอาสาตาวิเศษปฏิบัติวินัยหรือศีล (เพื่อให้อยู่เป็น อยู่อย่างสงบสุข)

- มีกิจกรรมประเมินผลการปฏิบัติธรรม (ศีล สมาธิ ปัญญา) ประจำวัน (เพื่อให้อยู่เป็น)

- มีการสวดมนต์ ฟังธรรมประจำสัปดาห์ หรือในวันพระ (เพื่อพัฒนาศีล สมาธิ ปัญญา)

- มีกิจกรรมบันทึกและยกย่องการปฏิบัติธรรม (เน้นย้ำและเสริมแรงการทำความดี)

- ทุกห้องเรียนมีการกำหนดข้อตกลงในการอยู่ร่วมกัน โดยเข้าใจเหตุผลและประโยชน์ที่มีต่อการอยู่ร่วมกัน (พัฒนาศีล วินัย ด้วยปัญญา)

3) ด้านการเรียนการสอน

สถานศึกษามีการจัดหลักสูตรสถานศึกษา หรือจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการพุทธธรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างชัดเจน เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนด้วยหลักพุทธธรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เช่น

- หลักสูตรสถานศึกษามีการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่สะท้อนการพัฒนาไตรสิกขาไปพร้อม ๆ กัน

- การจัดหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้นให้มีการบูรณาการพุทธธรรมในการเรียนรู้และปฏิบัติ

- การจัดการเรียนรู้แต่ละครั้งนำพุทธธรรมมาเป็นฐานในการคิด หรือเป็นเกณฑ์ตรวจสอบการเรียนรู้การปฏิบัติ หรือเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่หลักธรรมในการพัฒนาตนและผู้อื่น

- ประสานร่วมมือกับวัด/คณะสงฆ์ในการจัดการเรียนรู้ทั้งสาระพระพุทธศาสนาและกลุ่มสาระหรือกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาในบริบทต่าง ๆ

ทั้งนี้กระบวนการจัดการเรียนรู้ควรมีลักษณะ “สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น” โดยนักเรียนมีกระบวนการเรียนรู้การพัฒนาทั้งด้านกาย (กายภาวนา) ด้านความประพฤติ (สีลภาวนา) ด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) และด้านปัญญา (ปัญญภาวนา) โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ “กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนและสังคมโดยไม่เบียดเบียนผู้ใด และเกื้อกูลในการพัฒนา

วัฒนธรรมแสวงปัญญาและวัฒนธรรมเมตตา เช่น “การกิน อยู่เป็น” เพื่อยังประโยชน์ในการดำรงชีวิตที่อยู่ได้เหมาะสมเป็นไปตามคุณค่าแท้ หรือ “การดู ฟังเป็น” เพื่อเน้นประโยชน์ในการเรียนรู้เพิ่มพูนปัญญา

4) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์

สถานศึกษาส่งเสริมบรรยากาศของการใฝ่เรียนรู้และพัฒนาไตรสิกขา หรือส่งเสริมการมีวัฒนธรรมแสวงปัญญาและมีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน มีบรรยากาศของการเคารพอ่อนน้อม ยิ้มแย้มแจ่มใส การมีความเมตตา กรุณาต่อกัน ทั้งครูต่อนักเรียน นักเรียนต่อครู นักเรียนต่อนักเรียนและครูต่อครูด้วยกัน และสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียนปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น เช่น การลด ละ เลิกอบายมุข การเสียสละ เป็นต้น

5) ด้านการบริหารจัดการ

สถานศึกษาโดยบุคลากรในสถานศึกษาร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน สร้างความตระหนักและศรัทธา รวมทั้งเสริมสร้างปัญญาเข้าใจในหลักการและวิธีดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธร่วมกัน ทั้งนี้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูและผู้บริหารเพียรพยายามสนับสนุนโดยลักษณะต่าง ๆ และการปฏิบัติตนเอง ที่จะสนับสนุนและเป็นตัวอย่างในการพัฒนาผู้เรียนตามวิถีชาวพุทธ

4. การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ

กระทรวงศึกษาธิการ (2547: 30-36) ได้เสนอแนวการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ โดยสังเขปดังนี้

4.1 การเตรียมการ เป็นขั้นตอนความพยายามที่จะเตรียมสิ่งที่จะทำให้การดำเนินการพัฒนาเป็นไปได้โดยสะดวกซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการเตรียมการ เช่น

- การหารือที่ปรึกษา แหล่งศึกษาและเอกสารข้อมูลต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ปรึกษาที่เป็นกัลยาณมิตรในการพัฒนาวิถีพุทธนี้ซึ่งอาจจะเป็นภิกษุหรือคฤหัสถ์ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีศรัทธาและความรู้ชัดในพุทธธรรม ถ้าเป็นคฤหัสถ์ควรเป็นแบบอย่างใน

สังคมได้ เช่น เป็นผู้ไม่ข้องแวะในอบายมุข เป็นผู้ทรงศีล ปฏิบัติธรรม เป็นต้น ที่ปรึกษาจะมีความจำเป็นมากโดยเฉพาะในระยะเริ่มของการพัฒนา

- การเตรียมบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ให้มีความตระหนักในคุณประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น ให้เกิดศรัทธาและฉันทะในการร่วมกันพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธด้วยปัญญารู้เข้าใจทิศทางจากศรัทธาและฉันทะการพัฒนาร่วมกันความสำเร็จในการพัฒนาคาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นได้ไม่ยาก สำหรับวิธีการเตรียมผู้เกี่ยวข้องนี้สามารถดำเนินการได้หลากหลายตั้งแต่วิธีทั่วไป เช่น การประชุมชี้แจง การสัมมนา จนถึงการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย การร่วมกันศึกษาดูงาน เป็นต้น

- การกำหนดเป้าหมาย จุดเน้น หรือวิสัยทัศน์และแผนงาน ที่ชัดเจนทั้งระยะยาวในธรรมนูญสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการรายปีก็ตามที่ผู้เกี่ยวข้องเห็นพ้องกันจะเป็นหลักประกันความชัดเจนในการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธได้อย่างดี อันเป็นส่วนสำคัญของการเตรียมการที่ดี

4.2 การดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ เป็นการดำเนินการจัดปัจจัยต่าง ๆ ของการพัฒนาผู้เรียนซึ่งประกอบไปด้วยสภาพทั้งกายภาพและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอันจะนำสู่การเป็นปัจจัยในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักปัญญาวุฒิธรรม 4 ประการ คือ

- การอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีข้อมูล มีสื่อที่ดี (สัปปุริสสังเสวะ)
- การใส่ใจศึกษาเล่าเรียน โดยมีฐานของหลักสูตรการเรียนการสอนที่ดี (สัทธัมมัสสวนะ)
- การมีกระบวนการคิดที่ดี คิดถูกวิธี โดยมีสภาพและบรรยากาศที่ส่งเสริม (โยนิโสมนสิการ)
- ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม หรือนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้เหมาะสม (ธัมมานุธัมมปฏิปัตติ)

สภาพและองค์ประกอบที่สำคัญที่จำเป็นต้องจัดส่งเสริมให้เกิดวิถีพุทธ มีตัวอย่าง เช่น

- หลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอนที่โรงเรียนวิถีพุทธคำนึงถึงอย่างยิ่ง แนวคิดหนึ่งของการจัดก็คือ การบูรณาการหลักธรรมทั้งที่เป็นความรู้ (K) ศรัทธา ค่านิยม คุณธรรม (A) และการฝึกปฏิบัติหลักธรรม (P) ในการเรียนการสอนโดยอาจกำหนดในระดับจุดเน้นหลักสูตรสถานศึกษาที่แทรกในทุกองค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษา หรือกำหนดในระดับหน่วยการเรียนรู้ หรือแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ครูจะนำสู่การจัดการเรียนรู้ต่อไป

- การเตรียมกิจกรรมนักเรียนที่โรงเรียนต้องคิดและกำหนดให้เหมาะสมกับผู้เรียนของตนมากที่สุดซึ่งลักษณะกิจกรรมที่กำหนดมีหลากหลายทั้งที่เป็นกิจกรรมประจำวัน ประจำสัปดาห์ หรือในโอกาสต่าง ๆ และกิจกรรมวิถีชีวิต ซึ่งถ้าโรงเรียนเลือกกำหนดและเตรียมการไว้ล่วงหน้าจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอีกสะท้อนให้เห็นถึงคำกล่าวที่ว่า “การศึกษาเริ่มต้นเมื่อคนกิน อยู่ ดู ฟังเป็น”

- การจัดสภาพกายภาพสถานศึกษา ที่ครอบคลุมถึงอาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม อาณาบริเวณของสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาจำเป็นต้องคำนึงถึงการจัดให้เหมาะสมและมุ่งเน้นที่จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาไตรสิกขาให้มากที่สุด ทั้งที่ผ่านระบบการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาและผ่านการเรียนรู้วิถีชีวิตจาก “การกิน อยู่ ดู ฟังเป็น” ในชีวิตประจำวัน

- การจัดบรรยากาศปฏิสัมพันธ์ โดยผ่านการเตรียมการมอบหมายการรับผิดชอบของบุคลากรในการจัดกิจกรรมส่งเสริม หรือดูแลให้บรรยากาศปฏิสัมพันธ์ที่ดีเป็นกัลยาณมิตรเกิดขึ้นอย่างจริงจังต่อเนื่องโดยจัดผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ การกระตุ้นทุกคนให้ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี การยกย่องผู้ทำดี การปลูกศรัทธาค่านิยมปฏิบัติดีปฏิบัติชอบต่อผู้อื่น เป็นต้น

4.3 การดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา จุดเน้นการดำเนินการพัฒนา คือ นักเรียนของสถานศึกษาโดยเป็นการพัฒนาตามระบบไตรสิกขาที่เป็นลักษณะบูรณาการ ทั้งในกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรและกิจกรรมวิถีชีวิตต่าง ๆ ที่ส่งเสริม “การกิน อยู่ ดู ฟังให้เป็น” เป้าหมายการพัฒนาจัดให้มีความชัดเจนที่พัฒนาทั้งองค์รวมของชีวิตที่จะนำสู่การพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ในที่สุด

นอกจากการพัฒนาผู้เรียนอันเป็นภาระหลักแล้ว สถานศึกษาจำเป็นต้องไม่ละเลยการพัฒนาบุคลากรของตนเองทั้งหมดด้วยเพราะบุคลากรโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ครูและผู้บริหารจะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้น ยิ่งบุคลากรได้รับการพัฒนาตามระบบไตรสิกขามากเท่าไหร่ จะยิ่งส่งผลดีต่อการช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนามากขึ้นเท่านั้น

การดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขานี้จะดำเนินการได้ดีหากในขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการทำได้อย่างดีเพราะต่างเป็นเหตุปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินการพัฒนาผู้เรียน

4.4 การดูแลสนับสนุนใกล้ชิด เป็นขั้นตอนสำคัญในการเป็นปัจจัยส่งเสริมให้การดำเนินการพัฒนาเป็นไปอย่างราบรื่นมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ลักษณะของการดูแลสนับสนุนที่เหมาะสมควรมีลักษณะของความเป็นกัลยาณมิตรที่ปรารถนาดีต่อกัน ปรารถนาดีต่อการพัฒนาผู้เรียน หรือต่องาน กิจกรรมที่สำคัญของขั้นนี้ คือ การนิเทศติดตามที่จะดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ การให้คำปรึกษาและชี้แนะผู้ปฏิบัติ การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ เป็นต้น การสนับสนุน ทั้งทรัพยากร ข้อมูลและเครื่องมือต่าง ๆ ในการช่วยดำเนินการให้เป็นไปได้อย่างราบรื่น การรวบรวมข้อมูลและการประเมินผลระหว่างดำเนินการอันจะเป็นฐานของการปรับปรุงต่อเนื่องต่อไปหรือแม้เป็นข้อมูลในการพิจารณาจัดการดูแลสนับสนุนได้อย่างเหมาะสม

4.5 การปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง เป็นขั้นตอนของระบบบริหารจัดการที่กำหนดเพื่อเน้นย้ำการพัฒนาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยนำข้อมูลในขั้นตอนต้น ๆ มาพิจารณาแล้วกำหนดปรับปรุง หรือพัฒนางานที่กำลังดำเนินการอยู่ให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้องค์ธรรมที่สนับสนุนการปรับปรุงและพัฒนางานให้เป็นไปอย่างชัดเจนต่อเนื่อง คือ การมีอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) และอุปัญญาตธรรม 2 (ความไม่สันโดษในกุศลธรรมและความไม่ระย่อในการพากเพียร) เป็นต้น

4.6 การประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่จะสะท้อนให้ทราบถึงผลการดำเนินงานในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ อาจเป็น 1 ปี หรือ 3 ปี หรือเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม เป็นต้นและในการประเมินจะเน้นข้อมูลที่เป็นเชิงประจักษ์เชื่อถือได้ให้ข้อมูลที่ชัดเจนที่สามารถนำสู่การเผยแพร่หรือรายงานผู้เกี่ยวข้องให้ทราบผลการดำเนินงานนั้น ๆ และนำเป็นข้อมูลในการวางแผนดำเนินการอื่น ๆ ต่อไป และในระบบประกันคุณภาพขั้นตอนนี้มีความสำคัญไม่น้อยต่อการเสนอให้ผู้เกี่ยวข้องยอมรับในการดำเนินการและบริหารจัดการ

5. การพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากร

การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธแม้จะยึดผู้เรียนเป็นสำคัญแต่บุคลากรโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารและครูมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นปัจจัยให้ผู้เรียนพัฒนาได้อย่างดี ทั้งการเป็นผู้จัดการเรียนรู้และการเป็นแบบอย่างที่ดีในวิถีชีวิตจริงในลักษณะ สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษามีความจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องหลากหลายวิธีการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรมีคุณลักษณะที่ดีตามวิถีพุทธ เช่น ศรัทธาในพระพุทธศาสนาและพัฒนาตนให้ดำเนินชีวิตที่ดีงาม ละ เลิกอบายมุข การถือศีล 5 เป็นนิจ ความเป็นกัลยาณมิตรต่อศิษย์และการเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้น

6. ลักษณะการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน

จะมีลักษณะของการร่วมมือทั้งสถานศึกษา บ้าน วัด และสถาบันต่าง ๆ ในชุมชน ด้วยศรัทธาและฉันทะ ที่จะพัฒนาทั้งนักเรียนและสังคมตามวิถีแห่งพุทธธรรม เพื่อประโยชน์สุข

7. ผลการพัฒนาผู้เรียนด้วยโรงเรียนวิถีพุทธ

เมื่อโรงเรียนพัฒนาสู่วิถีพุทธและได้พัฒนาจนเป็นโรงเรียนวิถีพุทธที่ชัดเจนแล้วจะเกิดการเปลี่ยนแปลงและประโยชน์อย่างมากที่เปี่ยมไปด้วยความงดงามและคุณค่า เช่น

7.1 นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่าง ๆ อย่างชัดเจนพร้อมกับการพัฒนาปัญญาและด้านอื่น ๆ การพัฒนาที่จะให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุขพร้อม ๆ กัน

7.2 เป็นที่ชื่นชอบและชื่นชม ให้การยอมรับ ยินดีให้ความร่วมมือช่วยเหลือของทั้งผู้ปกครอง ครูอาจารย์และชุมชน

7.3 สภาพแวดล้อมและบรรยากาศปฏิสัมพันธ์ของโรงเรียนจะดีขึ้นมาก เกื้อกูลการพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน ทั้งศีล สมาธิและปัญญา ผู้คนที่เกี่ยวข้องล้วนเป็นกัลยาณมิตรแก่กันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อนักเรียน

7.4 บุคลากรในโรงเรียนพัฒนาตนเองทั้งวิถีการทำงานและวิถีชีวิต ทำให้สภาพการทำงานมีความสุข มีคุณค่าเพิ่มชีวิตส่วนตัว พัฒนาสู่ความสะอาด สว่าง สงบชัดเจน เพราะความเป็นวิถีพุทธช่วยกล่อมเกลา

7.5 โรงเรียนโดย ครู ผู้บริหาร บุคลากรและนักเรียนเป็นแบบอย่างต่อสังคม อีกทั้งเป็นพลังการพัฒนาสังคมวงกว้างให้ดีงามยิ่ง ๆ ขึ้นได้

ซึ่งพระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2546) ได้บรรยายไว้ในเรื่อง การศึกษาแนวพุทธปัญญาว่า โรงเรียนในอุดมคติตามกรอบความคิด การจัดการศึกษาแนวพุทธปัญญา หรือโรงเรียนวิถีพุทธจะต้องมีลักษณะดังนี้

1. มีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีกติกา มีระเบียบวินัย
2. มีบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย
3. สอนให้คิด ปุจฉา วิสัชนา วิเคราะห์เป็นในลักษณะอยากขอให้มีโรงเรียนต้นแบบ
4. ให้มีเป้าหมายในการดำเนินการ

และที่สำคัญก็คือ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547: 20 - 25) กล่าวไว้ในยุทธศาสตร์ การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธว่า ปัจจุบันเป็นยุคแห่งการปฏิรูปการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของชีวิตและสังคม ให้คนมีคุณภาพ ปลอดพ้นจากความรุนแรงและสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากการเบียดเบียนได้แผ่ขยายทั่วไปเชื่อมโยงถึงกันทั้งหมดจนกลายเป็นระบบ จึงต้องให้การศึกษามาแก้ไขให้ทั้งชีวิต สังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นระบบแห่งการประสานกลมกลืนและเกื้อกูลต่อกัน แต่การศึกษาที่จัดตามกันอย่างตะวันตกไม่สามารถแก้ปัญหาได้ จึงต้องมีการปฏิรูปการศึกษา (ครั้งใหม่) โดยมีโรงเรียนวิถีพุทธ ที่จัดการศึกษาตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อให้ทุกคนเป็นพุทธะ คือ วิถีสู่ความเป็นพุทธและจะเป็นการปฏิรูปการศึกษาอย่างบูรณาการได้จะต้องมีลักษณะ 6 ประการคือ

1. การยอมรับและจัดดำเนินการให้การพัฒนาคนเป็นแกนและเป็นฐานการพัฒนาทุกอย่างทุกเรื่องและทุกรูปแบบ โดยการมองให้ชัดว่า ธรรมชาติของคนนั้นเป็นสัตว์ที่ฝึก ศึกษา พัฒนาได้ และการศึกษาต้องเป็นการพัฒนาตัวคนทั้งคน

2. การเน้นความสำคัญของชีวิตช่วงแรกแห่งการเรียนรู้ คือ การเลี้ยงดูในครอบครัว การศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธจึงต้องเชื่อมต่อเกื้อกูลและเกื้อหนุนกับการศึกษาที่บ้าน โรงเรียนนอกจากจะให้การศึกษาแก่เด็กแล้วจะต้องให้การศึกษาแก่พ่อแม่ด้วย

3. การศึกษาวิถีพุทธเป็นการพัฒนาประชาธิปไตย ด้วยมีการพัฒนาคนให้เป็นธรรมมาธิปไตย หมายถึง คนจะต้องมีความรักในธรรม ใฝ่ปรารถนาความชอบธรรม มีความเป็นธรรม ถือความจริงความถูกต้องดีงามเป็นใหญ่ เคารพหลักการเป็นสำคัญ

4. โรงเรียนวิถีพุทธมีหน้าที่ต้องพัฒนาคนให้เข้าไปอยู่ในระบบแข่งขันได้อย่างดี ทั้งด้านส่วนตัวและสังคม ทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศชาติและต้องนำโลกสู่สันติสุข

5. การศึกษาจะต้องพัฒนาบุคคลให้มีการศึกษาที่ดี ซึ่งในด้านหนึ่งก็สามารถรักษาชุมชนหรือท้องถิ่นไว้ได้และในขณะเดียวกันอีกด้านหนึ่งก็มีปัญหาที่จะปรับตัว รับข้อมูลข่าวสารและใช้ความรู้เพื่อพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเองให้อยู่ร่วมกันได้อย่างประสานกลมกลืนและเกื้อกูลกันกับสังคมโลก

6. ให้การศึกษาเป็นเครื่องมือที่จะพัฒนามนุษย์ให้ประสานประโยชน์ของ 3 ด้าน ให้ดำรงอยู่ด้วยกันอย่างเชื่อมโยง กลมกลืน เกื้อกูลกันและสมดุล นั่นคือ ประโยชน์ของชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม โรงเรียนวิถีพุทธมีหลักเกณฑ์อันชัดเจนที่จะนำไปสู่จุดหมายนี้ กล่าวคือ สิ่งแวดล้อมดีย่อมหนุนให้สังคมอยู่ดี สังคมดีย่อมเป็นส่วนเกื้อกูลให้มนุษย์แต่ละคนมีชีวิตดี โดยมีโอกาสที่จะพัฒนาตัวได้ดียิ่งขึ้น มีความสุขอย่างมีอิสรภาพ พึ่งพาสิ่งเสพติดหรือบริโภคน้อยลง เบียดเบียนสิ่งแวดล้อมน้อยลง รู้จักหาความสุขจากธรรมชาติได้มากขึ้น พร้อมกับเกื้อกูลสังคมมากขึ้น

โรงเรียนวิถีพุทธมีจุดหมายสำคัญที่มุ่งจะทำให้ได้ดังคติที่ว่า “ให้มนุษย์มีชีวิตที่ดีงามในสังคมที่สันติสุข ในโลกที่รื่นรมย์น่าอยู่อาศัย”

สอดคล้องกับพระมหาจรรยา สุทธิญาโณ(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 1) ที่กล่าวไว้ว่า การนำพุทธธรรมมาชี้นำการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จะต้องคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ วิถีชีวิต สุขภาพกาย

สุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ เป็นสำคัญ เป็นศูนย์กลางในการดำเนินการเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนา ส่งเสริมมนุษย์ให้มีชีวิตอย่างเป็นสุข สงบและร่มเย็น

แนวความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณศึกษา

1. ความหมายของคุณลักษณศึกษา

คุณลักษณศึกษา (Lickona, 1991 cited in Neill, 2004) คือ ความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาให้เด็กมีคุณลักษณะที่ดี หรือกล่าวง่าย ๆ อีกนัยหนึ่งก็คือ การสอนให้เด็กได้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่กระทำผิดอย่างที่ได้กระทำอยู่ โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นไปตามมาตรฐานทางศีลธรรมได้แก่ ความเคารพ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และความยุติธรรม

2. หลักการของคุณลักษณศึกษา

แนวความคิดของคุณลักษณศึกษามีการให้คำจำกัดความไว้หลากหลาย เช่น Josephson Institute of Ethics (2006) ได้กล่าวถึงคุณลักษณศึกษาด้วยการกำหนดกรอบความคิดค่านิยมพื้นฐาน 6 ประการสำคัญ (the Six Pillars of Character) คือ ความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) ความเคารพ (Respect) ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความยุติธรรม (Fairness) ความเอื้ออาทร (Caring) และหน้าที่พลเมืองดี (Citizenship) ซึ่งเป็นค่านิยมพื้นฐานเบื้องต้นสำหรับเป็นทางเลือกให้นำไปใช้พัฒนาเยาวชน Josephson Institute of Ethics ยังกล่าวอีกว่า แท้จริงแล้วค่านิยมพื้นฐานอาจจะมีจำนวนเท่าใดก็ได้ไม่จำเป็นต้องมี 6 คุณลักษณะนี้เท่านั้น ขึ้นอยู่กับความหลากหลายและปัญหาของสังคมนั้น ๆ แต่ให้นำไปใช้พัฒนาผู้เรียน

National Center for Community of Caring (2006) กล่าวถึงคุณลักษณศึกษาด้วยมีความเชื่อและยอมรับในค่านิยมจริยธรรมพื้นฐาน 5 ประการ คือ ความเอื้ออาทร (Caring) ความเคารพ (Respect) ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความน่าไว้วางใจ (Trust) และครอบครัว (Family) ซึ่งเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและแสดงออกทางพฤติกรรม National Center for Community of Caring จึงสอนเกี่ยวกับค่านิยมจริยธรรมพื้นฐานดังกล่าวเพื่อให้นำไปใช้ในชีวิตจริงทุก ๆ ส่วนของโรงเรียน โดยเฉพาะในหลักสูตรของโรงเรียน

และจากประกาศคุณลักษณศึกษา (Character Education Manifesto) ที่ร่วมกันลงนามโดยผู้ว่าการรัฐต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกา ซึ่ง Center for the Advancement of Ethics and Character (2002) ระบุไว้ว่า คุณลักษณศึกษาที่จะเสนอเพื่อให้ครูและบิดามารดาได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิรูปการศึกษานั้น ประกอบด้วยหลักการคำแนะนำที่สำคัญ 7 ประการ คือ

หลักการที่ 1 การศึกษาไม่อาจหลีกเลี่ยงในเรื่องของการสอนศีลธรรม ต้องสอนให้เด็กได้มีความรู้ความเข้าใจและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามและมีคุณธรรม

หลักการที่ 2 บิดามารดาต้องเป็นครูคนแรกที่สอนศีลธรรมของลูก โดยมีโรงเรียนคอยช่วยเหลือสนับสนุน

หลักการที่ 3 คุณลักษณศึกษา เป็นเรื่องของการเสริมสร้างคุณงามความดี

หลักการที่ 4 ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรของสถานศึกษามีส่วนสำคัญยิ่งในการดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จ อีกทั้งต้องเชิญชวนให้บิดามารดา ผู้ปกครองและชุมชนได้มีส่วนร่วมด้วย

หลักการที่ 5 ชุมชนและสภาพแวดล้อมต้องมีความเหมาะสม คุณลักษณศึกษาจึงมิใช่เป็นเพียงการสอนแค่รายวิชาเดียว หรือโปรแกรมสำเร็จรูป หรือสโลแกนที่เขียนไว้บนโปสเตอร์ที่กำแพงเท่านั้น แต่แท้จริงแล้วจะเป็นการบูรณาการทุกสิ่งทุกอย่างในโรงเรียน

หลักการที่ 6 กำหนดไว้ในหลักสูตร สังคมของมนุษย์ได้มีการสะสมคุณธรรมดีงามไว้แล้ว สามารถพบได้มากมายในเรื่องสำคัญ ๆ งานศิลปะ วรรณกรรม ประวัติศาสตร์และชีวประวัติบุคคลสำคัญ ครูและนักเรียนจะต้องร่วมกันกำหนดไว้ทั้งในและนอกเหนือจากหลักสูตรของสถานศึกษา

หลักการที่ 7 นักเรียนต้องมีความตระหนักและมุ่งมั่นปรารถนาที่จะพัฒนาตนเองเป็นสำคัญ

ซึ่งสอดคล้องกับ Lickona, Schaps และLewis (2003) ที่ได้เสนอไว้ว่า ไม่ได้ทำเพียงอย่างเดียวแล้ว คุณลักษณศึกษาจะเกิดประสิทธิผลได้ แต่จะต้องมีหลักการพื้นฐานที่เป็นมาตรฐานที่สำคัญ 11 หลักการ (Eleven Principles of Effective Character Education) ซึ่งโรงเรียนและหน่วยงานอื่น ๆ สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลได้ คือ

หลักการที่ 1 ส่งเสริมสนับสนุนให้ค่านิยมจริยธรรมที่สำคัญ ๆ เป็นพื้นฐานของผู้ที่มีคุณลักษณะที่ดี

หลักการที่ 2 กำหนดให้คุณลักษณะที่ดีผสมผสานรวมอยู่ในความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม

หลักการที่ 3 การพัฒนาคุณลักษณะที่ดีใช้แนวทางการผสมผสานการกำหนดจุดมุ่งหมาย บทบาทการมีส่วนร่วมและประสิทธิผล

หลักการที่ 4 สร้างสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้มีความเอื้ออาทร

หลักการที่ 5 จัดให้เด็กได้มีโอกาสจัดกิจกรรมเกี่ยวกับศีลธรรม

หลักการที่ 6 หลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพและท้าทาย ให้ความสำคัญกับผู้เรียน สามารถพัฒนาผู้เรียนได้และช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จ

หลักการที่ 7 กำหนดแนวทางที่จะดึงแรงจูงใจของกลุ่มนักเรียนที่มีปัญหา

หลักการที่ 8 กำหนดให้บุคลากรของโรงเรียนมีบทบาททั้งในฐานะผู้ให้ความรู้และมีสภาพแวดล้อมทางศีลธรรมโดยให้มีส่วนร่วมในความรับผิดชอบในการจัดการคุณลักษณศึกษา โดยกำหนดไว้เหมือนค่านิยมจริยธรรมที่กำหนดให้นักศึกษาได้ศึกษา

หลักการที่ 9 เริ่มต้นการศึกษาคุณลักษณศึกษาด้วยการให้เวลาสนับสนุนให้กลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาได้มีส่วนร่วมแสดงออกถึงความเป็นผู้นำทางด้านศีลธรรม

หลักการที่ 10 กำหนดให้ครอบครัวและสมาชิกของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างคุณลักษณะที่ดีให้สำเร็จ

หลักการที่ 11 การประเมินผลต้องพิจารณาจากคุณลักษณะโรงเรียนพัฒนาการของบุคลากรของสถานศึกษาเกี่ยวกับการเป็นนักการศึกษาด้านคุณลักษณศึกษาและคุณลักษณะของผู้เรียน

นาตยา ปิลันธนานนท์, มธุรส จงชัยกิจ, และ ศิริรัตน์ นีละคุปต์ (2542: 133-134) กล่าวไว้ว่า การเรียนการสอนหลักสูตรตามการศึกษามาตรฐานนั้น สิ่งที่นักเรียนควรเรียนรู้ก็คือความรู้ความสามารถที่ปรากฏอยู่ในมาตรฐาน แต่สิ่งอื่น ๆ ที่นักเรียนควรเรียนรู้อีกอย่างหนึ่งคือคุณลักษณศึกษา ทั้งนี้ด้วยหากจะเน้นให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่ดี หลักสูตรต้องสอนในเรื่องค่านิยมจริยธรรมและการตัดสินใจต่าง ๆ โดยถือว่าโรงเรียนมิได้เป็นสถานที่ที่ให้แต่ความรู้ ความเก่งความฉลาดเท่านั้น แต่ต้องมีความรับผิดชอบที่จะปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม เพื่อเป็นแนวทางความประพฤติสำหรับการดำเนินชีวิตด้วยและคุณลักษณศึกษาควรประกอบด้วย

1. เน้นให้ผู้ใหญ่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

2. ให้นักเรียนได้มีความชัดเจนในค่านิยม จริยธรรม ที่เขาประพฤติปฏิบัติอยู่และแสดงความรับผิดชอบในการกระทำของตนและที่กระทำต่อผู้อื่น

3. ใช้หลักสูตรที่มีอยู่เป็นช่องทางในการสอนและให้นักเรียนตรวจสอบค่านิยมและจริยธรรมเหล่านี้

4. ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

5. ส่งเสริมให้นักเรียนได้ประพฤติปฏิบัติด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและท้องถิ่น

และ Center for the Advancement of Ethics and Character (2002) ยังระบุไว้อีกว่า ที่ควรตระหนักคือ การจัดการศึกษาตามหลักการของคุณลักษณศึกษามิใช่เป็นเพียงแค่การจัดการศึกษาตามกระแส หรือให้เกิดการนิยมแบบคลั่งไคล้ แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานการสอนที่ดี เพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับรู้และเข้าใจในสิ่งที่ดี รักดีและทำแต่สิ่งดี (to know the good, love the good, and do the good)

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า คุณลักษณศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่สอนนักเรียนให้มีความเข้าใจยอมรับและปฏิบัติตามคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันดีงามที่เป็นที่ยอมรับในสังคม เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่ดี (Good character) โดยใช้แนวทางการดำเนินงานแบบประสม (Comprehensive approach) ที่สำคัญ ๆ คือ

1. กำหนดคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันดีงาม ที่พึงประสงค์ ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2. ออกแบบและพัฒนาหลักสูตร หรือใช้หลักสูตรที่มีอยู่สำหรับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันดีงามของนักเรียน

3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและได้ฝึกปฏิบัติด้วยการมีส่วนร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชน

4. จัดสถานศึกษาให้มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศส่งเสริมการจัดการศึกษาคุณลักษณศึกษา

5. พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่าง

6. ให้นักเรียนมีความตระหนักและปรารถนาที่จะพัฒนาตนเอง

3. องค์ประกอบพื้นฐานของคุณลักษณศึกษา

Funderstanding (2001) ระบุไว้ว่า คุณลักษณศึกษามีองค์ประกอบพื้นฐาน คือ

1. คุณลักษณศึกษามีความเชื่อพื้นฐานว่าโรงเรียนไม่ควรมุ่งที่จะทำให้ผู้เรียนมีแต่ความรู้เท่านั้น แต่ต้องมีส่วนรับผิดชอบช่วยปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานเพื่อใช้เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติในชีวิตจริงได้

2. การเน้นย้ำเรื่องคุณลักษณศึกษาจากสถาบันครอบครัวปัจจุบันลดน้อยลงทำให้คุณลักษณะดี ๆ ของตัวเด็กลดลง รวมทั้งการส่งเสริมด้านค่านิยม จริยธรรม

3. คุณลักษณศึกษาต้องสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ ถือเป็นเรื่องยึดเหนี่ยวและนำไปปฏิบัติร่วมกับค่านิยมจริยธรรม ตามคำกล่าวที่ว่า "มีความรู้เรื่องความดี มีความต้องการความดีและทำในสิ่งดี" โดยมีค่านิยมหลัก ๆ ประกอบด้วย การเคารพนับถือ (Respect) ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความไว้วางใจ (Trust worthiness) ความยุติธรรม (Fairness) ความเอื้ออาทร (Caring) และการมีส่วนในสังคม (Community participation)

ที่สำคัญโรงเรียนควรดำเนินการบริหารจัดการและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ส่งเสริมคุณลักษณศึกษาดังนี้

1. กำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ ครู ลูกจ้างประจำ นักเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและชุมชนได้มีส่วนร่วมกันกำหนดคุณลักษณะที่ดีที่จะใช้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2. จัดให้มีการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่ดี เช่น ประกาศ จดหมายข่าว คำขวัญ ป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม เกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดี

3. สนับสนุนให้นักเรียนได้มีกิจกรรมที่เป็นการสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดี เช่น

- ให้จำแนกค่านิยมเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีและไม่ดีจากพฤติกรรมที่นักเรียนพบเห็นทั้งในตัวบุคคลสำคัญ นักการเมือง ละครและภาพยนตร์ เป็นต้น

- จัดกิจกรรมให้นักเรียน เช่น โต้วาที เขียนบทความ หรือการร่วมอภิปราย

4. ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติเรื่องค่านิยมอย่างแท้จริงด้วยการให้ผู้เรียนได้มีโอกาสไปช่วยเหลือชุมชน หรือมีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์ของชุมชน

5. แก้ไขปรัชญา วิสัยทัศน์และพันธกิจ แล้วประกาศให้ทราบโดยทั่วกันว่าโรงเรียนมีจุดเน้นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่ดีอะไรบ้าง อย่างไรบ้าง

6. ปรับปรุงหลักสูตรให้มีการสอดแทรกและบูรณาการโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดี

7. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการฝึกปฏิบัติเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดีสามารถนำไปใช้ในการมีชีวิตอยู่ได้

8. วัดประเมินผลตามสภาพจริงด้วยการประเมินการปฏิบัติว่าผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดีแท้จริงหรือไม่

4. โปรแกรม กิจกรรมและหลักสูตรที่เกี่ยวกับคุณลักษณศึกษา

โปรแกรม กิจกรรมและหลักสูตรที่เกี่ยวกับคุณลักษณศึกษามีผู้ศึกษาไว้อย่างกว้างขวางในต่างประเทศ ตัวอย่างเช่น Cobb County School District (2004) รัฐจอร์เจีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้พัฒนาโปรแกรมเกี่ยวกับคุณลักษณศึกษา (Character Education Program) เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระบิดามารดาในการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็ก ๆ โดยให้โรงเรียน บิดามารดา และชุมชนได้ร่วมกันกำหนดคุณลักษณะต่าง ๆ พร้อมทั้งให้คำนิยามและที่สำคัญคือคุณลักษณะนี้จะเป็นที่ยอมรับของสังคมด้วยมิได้คำนึงถึงเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ เพศ หรือศาสนาแต่ประการใด

โปรแกรมเกี่ยวกับคุณลักษณศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อบูรณาการคุณลักษณะที่ดีให้มีอยู่ในสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชน เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสได้รับการพัฒนาระดับวุฒิภาวะผู้นำด้านดี ที่เรียกว่า หลักการคิด (Principled thinking) ซึ่งเน้นพัฒนาทักษะระดับวุฒิภาวะผู้นำด้านดีของนักเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะสร้างและส่งเสริมให้นักเรียนแสดงวุฒิภาวะผู้นำต่อสังคมและ

โรงเรียน ทั้งนี้ด้วยคุณลักษณะที่ร่วมกันกำหนดนั้นก็เป็นเรื่องของทัศนคติ เป็นพื้นฐานไปสู่ความสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงานและคุณลักษณะเหล่านี้ก็ได้บรรจุไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษาและมีการปรับปรุงแก้ไขโดยนักเรียนและบุคลากรของโรงเรียน

เขตพื้นที่การศึกษาจะกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนทั้งหมดโดยภาพรวมไว้เป็นปฏิทินการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนราย 2 ปี และกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนโดยมีรายละเอียด หรือนิยามแต่ละคุณลักษณะไว้แน่นอนเป็นรายเดือน ดังตัวอย่างตารางที่ 1 ปฏิทินการพัฒนาคุณลักษณ์ ปี 2004 - 2005 ของ Cobb County School District (2004)

ตารางที่ 1 ปฏิทินการพัฒนาคุณลักษณ์ ปี 2004 – 2005 ของ Cobb County School District

การเคารพ (RESPECT)		
แสดงการเคารพต่อคุณค่าของคนอื่นและบางสิ่งบางอย่าง		
9 สิงหาคม	ยอมรับตนเอง (Self-respect*)	ภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง สามารถพัฒนาศักยภาพตนเองได้
16 สิงหาคม	ยอมรับผู้อื่น (Respect for Others*)	เกี่ยวข้องและกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือผู้อื่น
23 สิงหาคม	เคารพในผู้มีอำนาจหน้าที่ (Respect for Authority)	เคารพผู้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ
30 สิงหาคม	ยอมรับที่จะเรียนรู้ และมีความพร้อม (Respect for Learning and Punctuality*)	พึงพอใจต่อความรู้ที่ได้รับให้ความสำคัญในคุณค่าของการมีความพร้อม

หมายเหตุ: *รัฐกำหนด (State Mandated)
ที่มา: Cobb County School District (2004)

สถานศึกษาต้องนำคุณลักษณะที่เขตพื้นที่การศึกษากำหนดไว้ไปจัดทำเป็นกิจกรรม เช่น Campbell High School (2004) ได้นำคุณลักษณะที่เขตพื้นที่การศึกษากำหนดเป็นปฏิทินไว้มาจัดทำเป็นประกาศจัดทำกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนเป็นรายสัปดาห์และรายเดือน ตัวอย่างเช่น เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2548 ได้จัดกิจกรรม ดังนี้

คุณลักษณ์ประจำสัปดาห์ (Character Word for the Week)

ความละอาย (Humility): ตั้งใจยอมรับการกระทำผิดและมีความรับผิดชอบไม่หลอกลวง

คุณลักษณ์ประจำเดือน (Character Word for the Month)

มีความยืดหยุ่น (RESILIENCE): สามารถประสบผลสำเร็จได้ด้วยการบริหารจัดการในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงค่อนข้างสูง

และนอกจากจะจัดทำเป็นประกาศเพื่อจัดทำกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนเป็นรายสัปดาห์และรายเดือนแล้วบางแห่งก็นำไปจัดกิจกรรมกำหนดเป็นคุณลักษณะภาษิตประจำวัน (Character Quote of the Day) อย่างเช่น Carl Harrison High School (2004) ตัวอย่างเช่น เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2548 ได้จัดกิจกรรม ดังนี้

คุณลักษณ์ประจำสัปดาห์ (CHARACTER ED WORD OF THE WEEK)

เชื่อมั่นในตนเอง (SELF-CONFIDENCE)

คุณลักษณ์ภาษิตประจำวัน (CHARACTER ED QUOTE OF THE DAY)

ผู้นำที่ดี คือ ผู้ที่ช่วยเหลือให้ผู้ที่ทำผิดพลาดให้ทำดีและช่วยผู้ที่ทำดีอยู่แล้วให้ทำดียิ่งขึ้น

“A GOOD OBJECTIVE OF LEADERSHIP IS TO HELP THOSE WHO ARE DOING POORLY TO DO WELL AND TO HELP THOSE WHO ARE DOING WELL TO DO EVEN BETTER.” - JIM ROHN

และนอกจากจะกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนทั้งหมดโดยภาพรวมไว้เป็นปฏิทินการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนราย 2 ปี เพื่อให้สถานศึกษานำคุณลักษณะที่เขตพื้นที่การศึกษากำหนดไว้ไปจัดทำเป็นกิจกรรมดังกล่าวแล้วก็อาจนำคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนไปบูรณาการไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษาโดยได้กำหนดไว้ชัดเจนในแผนการจัดการเรียนรู้ เช่น North Carolina

Department of Public Instruction (2004) รัฐนอร์ท คาร์โลไรนาได้จัดทำตัวอย่างหน่วยการเรียนบูรณาการและแผนการจัดการเรียนรู้คุณลักษณศึกษา (Character Education Lesson Plans) ซึ่งประกอบด้วย 8 สาระและทักษะการเรียนรู้โดยได้บูรณาการด้วยการนำเอาคุณลักษณะที่เป็นที่ยอมรับในสังคมมากำหนดไว้ในหลักสูตร อีกทั้งมีการนำสาระต่าง ๆ มาบูรณาการเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Interdisciplinary) อีกด้วย ตัวอย่างเช่น

กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ **หน่วย** An Integrated Unit

เรื่อง คุณลักษณ์ศึกษา : หน่วยการบูรณาการ

ชั้น เกรด 7

วิชา วิทยาศาสตร์

วิชาที่นำมาบูรณาการด้วย (Interdisciplinary Links) คณิตศาสตร์ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ สังคมศึกษา ศิลปศึกษา ทักษะการสื่อสารและการงานอาชีพ

คำอธิบาย (Description) : หน่วยสหวิทยาการนี้สร้างขึ้นโดยการบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ทักษะการสื่อสาร สังคมศึกษา เทคโนโลยีและศิลปะกับองค์ประกอบของคุณลักษณศึกษา เช่น การเคารพ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ การทำงานร่วมกันและการมีส่วนร่วม ผ่านทางกิจกรรมของบทเรียน นักเรียนก็จะได้รับความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและเรียนรู้ที่จะดูแลแหล่งน้ำของชุมชน

จากตัวอย่างโปรแกรม กิจกรรมและหลักสูตรที่เกี่ยวกับคุณลักษณศึกษาที่นำเสนอจะพบว่าคุณลักษณะที่เป็นที่ยอมรับในสังคมสามารถนำมาจัดทำโปรแกรมและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย ทั้งในและนอกห้องเรียน ชุมชน ท้องถิ่นและครอบครัว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การตรวจสอบเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ตรวจสอบใน 3 ประเด็น คือ

1. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณศึกษา
2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพุทธธรรม
3. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนวิถีพุทธ

1. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณศึกษา

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณศึกษาเป็นที่ยอมรับ มีการวิจัยศึกษา พัฒนาและนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนอย่างกว้างขวางในต่างประเทศ ซึ่งส่วนมากมักจะศึกษาพัฒนาไว้ในรูปแบบของโปรแกรมคุณลักษณศึกษาต่าง ๆ ดังตัวอย่างงานวิจัยบางเรื่อง ดังนี้

1.1 งานวิจัยเกี่ยวข้องกับการใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษาที่ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนานักเรียนในด้านพฤติกรรม หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งในต่างประเทศมีงานวิจัยเกี่ยวข้องกับเครื่องนี้จำนวนมาก เช่น Lavaroni (1999) ได้ศึกษาการใช้โปรแกรมคำประจำเดือน (Word of the Month program) และผลกระทบที่มีต่อพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาด้วยการใช้คำที่แสดงให้เห็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นรายเดือน (One word a month that exemplified positive characteristics) ที่โรงเรียนต้องการปลูกฝังให้เกิดแก่นักเรียนมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนักเรียน แล้วประเมินผลการใช้โปรแกรมโดยให้สังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนว่า มีความสัมพันธ์กับคำประจำเดือน (Word of the Month program) ที่เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการ เช่น ความคารพ (Respect) ความรับผิดชอบ (responsibility) หรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า หลังการใช้โปรแกรมคำประจำเดือน (Word of the Month program) แล้ว พฤติกรรมของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับคำประจำเดือน (Word of the Month program) ที่ใช้

Burke *et al.* (2001) ได้ศึกษาผลกระทบของโปรแกรมคุณลักษณศึกษาที่ส่งเสริมสนับสนุนสภาพแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้ภายในโรงเรียนด้วยการนำนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีพฤติกรรมขาดคุณลักษณะอันพึงประสงค์มาพัฒนาโดยใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษา เพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้สำรวจคุณลักษณะค่านิยมหลัก

(Core character traits) ที่นักเรียนละเลยไม่ปฏิบัติประจำและต้องการที่จะพัฒนานักเรียนพบว่ามีถึง 8 คุณลักษณะค่านิยมหลัก (Eight core character traits) คือ ความเคารพ (Respect) ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความซื่อสัตย์ (Honesty) หน้าที่พลเมืองดี (Citizenship) ความเอื้ออาทร (Caring) ความยืดหยุ่น (Flexibility) ความยุติธรรม (Fairness) และความอุตสาหะ (Perseverance) และสำหรับวิธีการที่จะปลูกฝังพัฒนานักเรียนให้เกิดคุณลักษณะค่านิยมหลักอย่างได้ผลนั้นจะต้องนำไปผสมผสานไว้ในหลักสูตร กำหนดกลยุทธ์ให้มีการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับประเด็นคุณลักษณะค่านิยมหลักแต่ละคุณลักษณะ ผลการศึกษาพบว่า การนำโปรแกรมคุณลักษณศึกษาไปปฏิบัติด้วยการนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ใช้เอกสารตำราให้สอดคล้องกับประเด็นคุณลักษณะค่านิยมหลักที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดแก่ผู้เรียนและให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมมีความสำคัญที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

William (2002) ได้ศึกษาผลกระทบของการใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า โปรแกรมคุณลักษณศึกษามีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมนักเรียนในทางบวกและผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าควรใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษาพัฒนานักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา อีกทั้งควรบูรณาการในหลักสูตรมิได้แยกสอนเฉพาะเป็นรายวิชาและไม่ควรสอนเฉพาะรายวิชาหลัก ๆ ที่เป็นวิชาการเท่านั้น แต่ควรสอนในรายวิชาอื่น ๆ เช่น ศิลปะ ดนตรี พลศึกษา อีกทั้งการกำหนดกฎระเบียบของห้องต้องอยู่บนพื้นฐานหลักการทำให้เป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดี (Good character) โดยครูต้องมีคุณลักษณะที่ดีให้เด็กเอาเป็นแบบอย่างได้ นอกจากนั้นนักเรียนควรจะได้รับการสอนเกี่ยวกับคุณลักษณศึกษาด้วยกิจกรรมการฝึกปฏิบัติให้บริการต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาให้เป็นไปตามหลักการของคุณลักษณศึกษาและช่วยให้มีการปรับปรุงพฤติกรรมนักเรียน

Duer, Parisi, and Valintis (2005) ได้ศึกษาพัฒนาโปรแกรมคุณลักษณศึกษาสำหรับพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน เพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับพฤติกรรมความเคารพ (Respect) และความรับผิดชอบ (Responsibility) ของนักเรียนมัธยมต้นและมัธยมปลาย โดยได้ศึกษาปัญหาที่ทำให้เกิดพฤติกรรมไม่เหมาะสมและวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาของนักเรียนแต่ละคนพบว่า มีสาเหตุมาจากปัญหาที่แตกต่างกัน เช่น ผู้ปกครองขาดการมีส่วนร่วม นักเรียนขาดความรับผิดชอบต่อสาธารณะและต่อตนเองและเป็นเพราะการตระหนักและให้ความสำคัญต่อวัตถุมากเกินไป จึงต้องมีการกำหนดกลยุทธ์เน้นย้ำที่หลักสูตรและการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจได้

ซึ่งกลยุทธ์ดังกล่าวมีองค์ประกอบสำคัญ 4 อย่างคือ ช่วยเหลือนักเรียนให้รู้เข้าใจในศีลธรรมและค่านิยมของสังคมสอนเกี่ยวกับความรับผิดชอบด้วยการฝึกวินัย กระตุ้นให้ผู้ปกครองได้เข้าช่วยเหลือในเรื่องการเรียนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการตัดสินใจแก้ปัญหาและเมื่อเกิดความขัดแย้ง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้มีความเคารพและความรับผิดชอบสูงขึ้นทำให้ลดปัญหาพฤติกรรมการไม่เป็นที่ยอมรับได้ และผู้ทำวิจัยได้เสนอแนะว่า ควรสอนหรือจัดกิจกรรมนอกจากการเรียนการสอนในรายรายวิชาต่าง ๆ ให้ครูอาจารย์ทุกคนได้มีส่วนร่วมสอนเหมือนกันทั้งโรงเรียนและที่สำคัญผู้บริหารต้องประกาศกำหนดเป็นนโยบายมุ่งเน้นปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ความเคารพ (Respect) และความรับผิดชอบ (Responsibility) ให้ทุกฝ่ายได้นำไปปฏิบัติ

Heavey *et al.* (2002) ได้ศึกษาผลการใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษาที่มีการกำหนดเป้าประสงค์ของโรงเรียน (School goals) เพื่อนำไปพัฒนานักเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะความเคารพ (Respect) และความรับผิดชอบ (Responsibility) และพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ด้วยการกำหนดไว้ในหลักสูตร ให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากนวนิยาย บทเพลง การเขียนอนุทิน โครงการบริการสาธารณะ เพื่อนเรียนและห้องปฏิบัติการทางภาษา นักเรียนได้รับการพัฒนาให้เกิดพฤติกรรมการเคารพและมีมนุษยสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งนี้ด้วยการจัดการศึกษาในอดีตมุ่งเน้นแต่การพัฒนาทางวิชาการ แต่มิได้เน้นที่ความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคม เป็นเหตุให้ปัญหาเด็กมีพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนลดการพูดคุยในโอกาสที่ไม่เหมาะสม เพิ่มการให้ความเคารพต่อผู้อื่นมากขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น รู้จักใช้มือใช้เท้ากับผู้อื่นอย่างมีกาลเทศะและเป็นคนดี

Carlson, Johnson, and Swift (2000) ได้ศึกษาพัฒนาและนำโปรแกรมสำหรับการพัฒนาทักษะทางสังคม (A program to improve student social skills) มาใช้พัฒนานักเรียนมัธยมศึกษาใน 3 เขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีระดับรายได้แตกต่างกัน พฤติกรรมที่ต้องการพัฒนาคือ ปัญหาการชกต่อย การดื้อรั้น การไม่ใส่ใจการงาน การขาดความสามัคคี อันเนื่องมาจากสาเหตุของการขาดทักษะทางสังคมนั้นมาจากอิทธิพลของสังคมที่ไม่ส่งเสริมให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การมีความสัมพันธ์ที่ ไม่ดีกับกลุ่มเพื่อนทำให้ขาดโอกาสที่ได้พัฒนาสติปัญญา รวมทั้งการขาดการพัฒนาทักษะดังกล่าวในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริงอย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยพัฒนาชุดบทเรียนการสอนเน้นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่าง ๆ มีการประชาสัมพันธ์กระตุ้นเตือนให้นักเรียนตระหนักในความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนด ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ลดปัญหาการทะเลาะวิวาท การไม่เอา

ใจใส่การงาน หันกลับมาให้ความสนใจในการศึกษาเล่าเรียน ปรับปรุงความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนและพบว่าการขาดความเคารพต้องพัฒนาเพิ่มมากยิ่งขึ้นต่อไป

Bowman and Potts (2002) ได้ศึกษาพัฒนาส่งเสริมทักษะทางสังคม (Social skills) ของนักเรียนเกรด 4 ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อลดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้พฤติกรรมดังกล่าวมีสาเหตุมาจากปัญหาที่ต่าง ๆ กัน เช่น ครอบครัวแตกแยก ความรุนแรงที่พบเห็นในสื่อ ขาดหลักสูตรการเรียนการสอนเสริมสร้างทักษะทางสังคม ขาดทักษะการติดต่อ สื่อสารกับหมู่เพื่อน ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้ใหญ่ ผู้ปกครองและครูไม่ค่อยสอนทักษะทางสังคมโดยเฉพาะอิทธิพลในสังคมที่เด็กพบเห็นแล้วไม่สามารถจำแนกได้ว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก จึงควรใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษา (Character Education Programs) ที่เน้นพัฒนาทักษะทางสังคม (Social skills) ให้แก่นักเรียน โดยให้ผู้ปกครองและครู ตระหนักถึงความสำคัญของทักษะทางสังคม (Social skills) ช่วยให้นักเรียนรู้และสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาพบว่า หลังการใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษา (Character Education Programs) ที่เน้นพัฒนาทักษะทางสังคม (Social skills) ทำให้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมลดลงไป แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความถี่บ่อยของการใช้โปรแกรมจัดการเรียนการสอนและความเอาใจใส่ของครู

Bopp, Gleason, and Misicka (2001) ได้ศึกษาการใช้โปรแกรมเพื่อสร้างความตระหนักให้กับผู้เรียนมิให้เป็นผู้ทุจริตในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา เพื่อให้นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับการทุจริต ลดการทุจริตในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้ด้วยการทุจริตอันมีสาเหตุมาจากองค์ประกอบ 4 ประการ คือ ประการแรกค่านิยมสังคมที่ให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ภายนอกมากกว่าภายใน ประการที่สองขาดการกำหนดให้ชัดเจนว่ากระทำการอย่างไรจึงถือได้ว่าเป็นการทุจริต ประการที่สามเป็นผลมาจากมิได้มีการเคร่งครัดในเรื่องของการทุจริตและประการสุดท้ายคือ สังคมมีการยอมรับการทุจริต ซึ่งการดำเนินการแก้ปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยนำแผนคุณลักษณศึกษา (Character-education plan) ไปใช้ ด้วยการกำหนดนิยามชัดเจนว่ามีพฤติกรรมใดจึงจะถือว่าเป็นผู้ทุจริต และผลของการทำทุจริตนั้นมีผลอย่างไร เพื่อนำไปปรับเปลี่ยนทัศนคติของนักเรียน หลังการนำโปรแกรมไปใช้พบว่า มีนักเรียนมากกว่า 50 % ลดพฤติกรรมทุจริต ในขณะเดียวกันนักเรียนก็ตระหนักถึงผลของการทุจริต

1.2 งานวิจัยเกี่ยวข้องกับการใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษาที่มุ่งเน้นส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนานักเรียนในด้านพฤติกรรม หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งในต่างประเทศมีงานวิจัยเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้จำนวนมากเช่นกัน ดังตัวอย่างเช่น Kariuki and Williams

(2001) ได้ศึกษาเพื่อตรวจสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Character traits) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Performance) ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ของ Sullivan South High School ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Character traits) กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Performance) มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณลักษณะทางด้านศีลธรรม (Character traits with moral) จึงควรใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษาพัฒนาผู้เรียน

Benninga *et al.* (2003: 23-28) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของผลการนำโปรแกรมคุณลักษณศึกษามาใช้พัฒนาผู้เรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic achievement) ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ด้วยการกำหนดโปรแกรมคุณลักษณศึกษาไว้ 6 มาตรฐาน (six criteria) 11 ตัวชี้วัด (indicators) ผลการศึกษาพบว่า ผลการประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic achievement) หลังสิ้นปีการศึกษา และไม่เพียงแต่เท่านั้นอีก 2 ปีการศึกษาต่อมายังพบด้วยว่า ผลการประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณศึกษายังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic achievement) เช่นกัน และการวิจัยนี้ยังพบอีกว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ที่ทำให้คุณลักษณศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic achievement) คือ โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศสะอาดและปลอดภัย ผู้ปกครองและครูเป็นแบบอย่างในการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่ดีตามโปรแกรมคุณลักษณศึกษาและโรงเรียนให้นักเรียนได้มีโอกาสช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชน

Finck, Hansen, and Jensen (2003) ได้ศึกษาผลการใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษาที่ใช้เอกสารตำรา วรรณกรรม เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน (Character education through literature-based learning) ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อมุ่งเน้นปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะด้านศีลธรรมเพื่อทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ซึ่งผลศึกษาพบว่า การที่นักเรียนขาดคุณลักษณะด้านศีลธรรมนั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางบ้าน ความรุนแรงที่พบเห็นทางสื่อและสภาพพื้นฐานทางจริยธรรมที่แตกต่างกันและหลังการใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษา (Character education through literature-based learning) พบว่า ทำให้คุณลักษณะทางศีลธรรมพัฒนาขึ้นและส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ทั้งนี้ด้วยโปรแกรมคุณลักษณศึกษาที่นำมาใช้ทำให้ลดปัญหาเรื่องการทำผิดระเบียบ การขาดวินัย ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยสูงขึ้น มีการปรับปรุงเรื่องการเชื่อฟังดีขึ้น และผู้ทำวิจัยได้เสนอแนะว่า ระยะเวลา 6 สัปดาห์ที่นำโปรแกรมไปทดลองใช้เป็นเวลาน้อยไปควรขยายเวลาให้มากกว่านี้ อีกทั้งควรนำคุณลักษณะทางคุณธรรม จริยธรรมนี้ไปใช้จัดทำ

หลักสูตรสถานศึกษาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มิใช่แค่เพียงจัดเฉพาะการเรียนทางภาษาเท่านั้น รวมทั้งคุณลักษณศึกษานี้ควรทำตลอดปีการศึกษา ในแต่ละเดือนโรงเรียนควรมุ่งเน้นคุณลักษณะที่ดีที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดแก่นักเรียน เช่น ความรับผิดชอบ ความเคารพ แล้วนำมาจัดการเรียนการสอนเน้นเป็นคุณลักษณะละเดือน

Charles (2004) ได้วิจัยศึกษาความรู้ความเข้าใจ การให้ความสำคัญและผลของการใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษาของผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของรัฐ Alabama ทั้งนี้ด้วยเมื่อปี ค.ศ. 1995 รัฐ Alabama ได้มีการกำหนดกฎหมายความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (Accountability Law) ที่ให้คณะกรรมการสถานศึกษาต้องนำโปรแกรมคุณลักษณศึกษามาใช้อย่างผสมผสานโดยกำหนดให้ใช้เวลาประมาณ 10 นาที ต่อวัน เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีการกำหนดให้นักเรียนกล่าวคำปฏิญาณว่าจะจงรักภักดีต่อประเทศ ส่วนการติดตามผลเป็นรายเดือนนั้น หน่วยงานทางการศึกษาระดับรัฐกำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาระดับท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาคุณลักษณศึกษาระดับท้องถิ่นโดยการรับฟังข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมากำหนดกลยุทธ์ที่จะสอนนักเรียนเป็นระดับชั้น ผลการศึกษาพบว่าผู้อำนวยการโรงเรียนให้การสนับสนุนการใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษา ทั้งนี้ด้วยโปรแกรมดังกล่าวทำให้บรรยากาศทั่วไปของโรงเรียนดีขึ้น ทำให้นักเรียนทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

กล่าวโดยสรุปจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนานักเรียนในด้านพฤติกรรม หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมักจะศึกษาพัฒนาไว้ในรูปแบบของโปรแกรมคุณลักษณศึกษาด้วยการกำหนดคุณลักษณะค่านิยมหลัก (Core character traits) เพื่อนำไปกำหนดเป้าประสงค์ของโรงเรียน (School goals) นำไปบูรณาการไว้ในหลักสูตร นำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน จัดหาสื่ออุปกรณ์อย่างหลากหลายให้ผู้เรียนได้ศึกษา โดยมีครูและผู้ใหญ่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและในแต่ละเดือนโรงเรียนจะกำหนดคุณลักษณะที่ดีที่ต้องการมุ่งเน้นปลูกฝังให้เกิดแก่นักเรียนด้วย

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพุทธธรรม

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพุทธธรรม หรือการนำพระพุทธศาสนามาสอดแทรก หรือบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หรือมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันดีงามและพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น หรือกล่าวอีกนัย

หนึ่งว่าทำให้มีความรู้หรือเกิดปัญญานั้น มีการวิจัยศึกษา พัฒนาและนำไปใช้อย่างกว้างขวาง ดังตัวอย่างงานวิจัยบางเรื่อง ดังนี้

2.1 งานวิจัยเกี่ยวข้องกับการนำพุทธธรรมและพุทธวิธีมาใช้พัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

งานวิจัยในประเทศเกี่ยวข้องกับการนำพุทธธรรมและพุทธวิธีในการสอนมาใช้พัฒนานักเรียนมุ่งเน้นการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นนั้นมีผู้ศึกษาไว้จำนวนมาก ตัวอย่างเช่น พระขวัญชัย ศรีพรรณ์ (2546: 65 -66) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้แนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้การสอนแบบอริยสัจสี่กับการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยการสอนแบบอริยสัจสี่กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าการสอนแบบอริยสัจสี่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ดาวรุ่ง อิ่มเอิบ (2546: 21) ได้ศึกษาผลของการสอนแบบอริยสัจสี่ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการสอนแบบอริยสัจสี่ ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

อมรา รอดดารา (2546: 29-31) ได้ศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาธรรมวิทยาโดยนำพุทธวิธีในการสอนมาใช้ควบคู่กับการสอนแบบปกติ ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนสามัญลักษณ์ตามหลักการคิดของพระพุทธศาสนา ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแนวคิดเรื่องสามัญลักษณ์ของผู้เรียนหลังจากเรียนจบแล้วมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน และผู้เรียนส่วนใหญ่พึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นวิธีคิดแบบสามัญลักษณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นทั้งในชั้นเรียนและนอกสถานที่

โสภิต แจ้งอรุณ (2546: 50-52) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนรายวิชาภาษาไทย ท 504 ของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีคิดตามแบบโยนิโสมนสิการก่อนและหลังเรียน เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนรายวิชาภาษาไทย ท 504 ของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนตามคู่มือครูก่อนและหลังเรียน และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนรายวิชาภาษาไทย ท 504 ของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีคิดตามแบบโยนิโสมนสิการและกลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนรายวิชาภาษาไทย ท 504 หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีคิดตามแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนรายวิชาภาษาไทย ท 504 หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนตามคู่มือครูสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ และคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนรายวิชาภาษาไทย ท 504 หลังเรียนที่ปรับแล้ว ของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีคิดตามแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนหลังเรียนที่ปรับแล้วของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญ

พระกรีฑายุทธ พัฒน์ฉิม (2547: 28) ได้ศึกษาผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมในรายวิชา ส 0113 พระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนรายวิชาพุทธศาสนาด้วยวิธีสอนแบบไตรสิกขาระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบไตรสิกขาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ประไพศรี ศิริวงศ์ (2540: 44) ได้ศึกษาผลการใช้วิธีสอนแบบธรรมสากัจฉาเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดของนักเรียนในวิชาภาษาไทย ท 503 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบธรรมสากัจฉาและวิธีสอนตามคู่มือครูมีความคิดรวบยอดในวิชาภาษาไทย ท 503 หลังเรียนดีกว่าก่อนเรียน แต่นักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบธรรมสากัจฉา ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดรวบยอดหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนตามคู่มือครู

2.2 งานวิจัยเกี่ยวข้องกับการนำพุทธธรรมและพุทธวิธีในการสอนมาใช้พัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีทักษะในการคิด

งานวิจัยในประเทศเกี่ยวกับการนำพุทธธรรมและพุทธวิธีในการสอนมาใช้พัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีทักษะในการคิด ก็มีจำนวนมากเช่นกัน ตัวอย่าง เช่น มาลินี แก้วเงิน (2546: 61-63) ได้ศึกษาสร้างแบบฝึกกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแบบโยนิโส

มนสิการเรื่องหลักธรรมในรายวิชา ส 048 พระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนระดับนาฏศิลป์ชั้นกลาง ปีที่ 1 และศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ครูใช้วิธีสอนโดยการใช้แบบฝึกกิจกรรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่สอนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติ และนักเรียนที่ครูใช้วิธีสอนโดยการใช้แบบฝึกกิจกรรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการพัฒนาทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ทรงชัย สุบุญมี (2546: 77-78) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและเปรียบเทียบทักษะการคิดแบบแก้ปัญหาในโยนิโสมนสิการเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และทักษะการคิดแบบแก้ปัญหาในโยนิโสมนสิการของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

รัสมีจันทร์ ศรีรัตน (2544: 34-37) ได้ศึกษาผลการสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง พุทธธรรม ในรายวิชา พระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาด้วยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองและความสามารถการคิดแก้ปัญหาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ผุสดี มีระหงส์ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการสร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาการคิดแบบอริยสัจจ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า ชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพและคะแนนทดสอบการคิดแบบอริยสัจจ์หลังการเรียนด้วยชุดการสอนสูงกว่าก่อนการทดลอง และนักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอนขั้นตอนการคิดแบบอริยสัจจ์และการนำไปใช้ในระดับมากและมากที่สุด ความเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนในด้านความรู้ความเข้าใจในความหมายของอริยสัจจ์และการอธิบายหลักการคิดแบบอริยสัจจ์อยู่ระดับปานกลาง

สิริมา กลิ่นกุหลาบ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันและมีความสามารถในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้น

อาลัย พรหมชนะ (2541: 50-51) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการเรียนวิชา ส 0411 พระพุทธศาสนาเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยวิธีสอนตามแนวโยนิโสมนสิการ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนตามแนวโยนิโสมนสิการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนตามแนวโยนิโสมนสิการมีทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

กัลยา เกษโกศล (2545: 32-35) ได้ศึกษาผลของการสอนแบบปุจฉาวิสัชนาที่มีต่อทักษะการคิดแบบวิภัชชวาทและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่สอนโดยการสอนแบบปุจฉาวิสัชนากับการสอนแบบปกติและเปรียบเทียบการคิดแบบวิภัชชวาทของนักเรียนที่สอนโดยการสอนแบบปุจฉาวิสัชนากับการสอนแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้รับการสอนแบบปุจฉาวิสัชนาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติและทักษะการคิดแบบวิภัชชวาทของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปุจฉาวิสัชนาสูงกว่าการสอนแบบปกติ

สมพร พงษ์เสถียรศักดิ์ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประพฤติตนตามคุณธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ที่เรียนหลักธรรมในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับการสอนแบบไตรสิกขา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนหลักธรรมในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับการสอนแบบไตรสิกขามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน นักเรียนที่เรียนหลักธรรมในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับการสอนแบบไตรสิกขามีการประพฤติตนตาม

คุณธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน นักเรียนที่เรียนหลักธรรมในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบโยนิโสมนสิการมีการประพฤติตนตามคุณธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และนักเรียนที่เรียนหลักธรรมในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบไตรสิกขามีการประพฤติตนตามคุณธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

จิรวรรณ พงศ์สุวรรณสิน (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดฝึกการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการที่มีต่อการตัดสินใจแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังใช้ชุดฝึกการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ นักเรียนมีคะแนนการตัดสินใจแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนใช้ชุดฝึกและกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดฝึกการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการมีคะแนนการตัดสินใจแก้ปัญหาสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ใช้ชุดฝึก

นัดดา ธรรมวงศ์ผล (2542: 41-44) ได้ศึกษาผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีต่อการคิดแบบโยนิโสมนสิการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรม ในรายวิชา ส 0412 พระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขาสูงกว่าการสอนแบบบรรยาย และผลการคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ในโยนิโสมนสิการของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขาสูงกว่าการสอนแบบบรรยาย

ไพรัตน์ ญาติฉิมพลี (2540: 75) ได้ศึกษาเปรียบเทียมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขากับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครูมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าและนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขากับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครูมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน

สุภารัตน์ ท้าวบุญชู (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบไตรสิกขาและการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบ 4 MAT ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมสอนแบบ 4 MAT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันและนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยวิธีสอนแบบไตรสิกขากับนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบ 4 MAT มีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน

ไขศรี พานิกุล (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนเรื่อง หลักธรรมในพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบธรรมสากัจฉา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบธรรมสากัจฉามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบธรรมสากัจฉามีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

กาญจนา รักษ์กุลบุตร (2546: 35-39) ได้ศึกษาผลการสอนแบบธรรมสากัจฉาเรื่อง การจัดการความขัดแย้งในรายวิชาสันติภาพกับโลกยุคปัจจุบันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนเรื่อง การจัดการความขัดแย้งโดยวิธีสอนแบบธรรมสากัจฉาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

สาโรจน์ แก้วกอง (2545: 95) ได้ศึกษาด้วยการสร้างแผนการสอนรายวิชา ส 048 พระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบพุทธวิธี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า แผนการสอนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับธรรมชาติของวิชาพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง การสอนแบบพุทธวิธีมีหลายวิธีสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดรวบรวมแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริงต่าง ๆ รู้จักเลือกตัดสินใจ รู้จักคิดพิจารณา โดยใช้ปัญญาหาเหตุผลในการแก้ปัญหา อีกทั้งช่วยส่งเสริมศรัทธาความเชื่อมั่นต่อพระพุทธศาสนา โดยดำรงตนอยู่ด้วยความถูกต้องสุจริตดีงามเป็นพลเมืองที่ดีของชาติและโลกสืบไป

กัญจณา พรนิเสน (2548: 66-67) ได้ศึกษาผลของการสอนแบบพุทธวิธีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการในรายวิชา ส 41102 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเปรียบเทียบทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนใช้วิธีสอนแบบพุทธวิธี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบพุทธวิธีมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง และนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบพุทธวิธีการพัฒนาทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง

เดชา จันทร์ศิริ (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้การสอนตามแนวพุทธศาสตร์กับกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันและมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกัน

เอน่ง คุ้มคง (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการสอนแบบพุทธวิธี ผลการศึกษาพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และด้านความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยพุทธวิธี นักเรียนมีความคิดเห็นว่า การเรียนโดยพุทธวิธีทำให้นักเรียนตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม รู้จัก ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ได้ฝึกการทำงานเป็นกลุ่มร่วมกันทำงานเป็นขั้นตอน ฝึกการคิดการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และการเรียนที่มีการทำสมาธิก่อนเรียนจะช่วยทำให้มีความพร้อมในการเรียนมากขึ้น

2.3 งานวิจัยเกี่ยวข้องกับการนำพุทธธรรมและพุทธวิธีในการสอนมาใช้พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

งานวิจัยในประเทศเกี่ยวข้องกับการนำพุทธธรรมและพุทธวิธีในการสอนมาใช้พัฒนานักเรียนมุ่งเน้นการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นั้นมีผู้ศึกษาไว้จำนวนมาก ตัวอย่างเช่น ดรุณี ชูประยูร (2547: 264-267) ได้ศึกษาน้อมนำสาระสำคัญของหลักธรรมในพระไตรปิฎกเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนานิสิตนักศึกษา ผลการศึกษาพบว่า หลักธรรมในพระไตรปิฎกมีคุณค่าต่อการน้อมนำมาพัฒนานิสิตนักศึกษา ครอบคลุมการพัฒนานิสิตนักศึกษาทุกด้าน คือ กาย พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา และผลจากการพัฒนานิสิตนักศึกษาตามรูปแบบการพัฒนานิสิตนักศึกษาโดยน้อมนำหลักธรรมในพระไตรปิฎก ทำให้นิสิตนักศึกษาได้รับการพัฒนาโดยองค์รวม

วัลลภา จันทร์เพ็ญ (2544: 259) ได้ศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญาและนำรูปแบบการจัดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมตามแนวคิด การปรับพฤติกรรมทางปัญญาและผลของการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญาพบว่า

นักศึกษากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักศึกษากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมจริยธรรมแตกต่างจากนักศึกษากลุ่มควบคุม

ภทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ (2547: 237-239) ได้ศึกษาเพื่อสร้างรูปแบบในการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต และศึกษาผลที่ได้รับจากการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต ที่พัฒนาขึ้นได้ใช้หลักพุทธธรรมคือ การรักษาศีล การฝึกสติและสมาธิตามหลักอิทธิบาท การพัฒนาปัญญาด้วยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ และเนื้อหาการจัดกิจการในการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ประกอบด้วยสาระสำคัญคือ สภาพปัจจุบันหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กระบวนการพัฒนาและผลการพัฒนา โดยมีจุดเน้นที่ทุกองค์ประกอบจะต้องบูรณาการตามหลักพุทธธรรม และผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต โดยรวม และในแต่ละด้าน (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา) ระยะหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าระยะก่อนการทดลองและผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมและรายงานตนเองอย่างชัดเจนว่า สามารถพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ได้ กล่าวคือ ผู้เรียนเพิ่มความตั้งใจ ความพยายาม ความเอาใจใส่และการใช้ปัญญาไตร่ตรองในการทำกิจกรรม อย่างเต็มความสามารถเพื่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม

สุรพงษ์ ชูเดช (2542: 117) ได้ศึกษาเพื่อสร้างชุดฝึกอบรมสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และศึกษาผลของการฝึกอบรมสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาวินัยในตนเองตามแนวทางไตรสิกขาที่มีต่อการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาวินัยในตนเองตามแนวทางไตรสิกขามีวินัยในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับฝึกอบรมวินัยตามปกติ

สุเชาวน์ พลอยชุม (2547) ได้ศึกษาข้อบ่งชี้ถึงวิกฤติทางคุณธรรมและสาเหตุของปัญหาทางคุณธรรมของสังคมไทยปัจจุบัน และศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามแนวพุทธศาสน์ เพื่อนำเสนอแนวทางปลูกฝังคุณธรรมของสังคมไทยตามแนวพุทธศาสน์แก่หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ สำหรับนำไปใช้แก้ไขปัญหาทางคุณธรรมของบุคลากรในหน่วยงานของตนอย่างเป็นรูปธรรม ผลการศึกษาพบว่า ทั้งข้อบ่งชี้ สาเหตุและแนวทางแก้ไขวิกฤตทางคุณธรรมของสังคมไทยปัจจุบัน มีทั้งในทางกาย ทางใจและทางปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านจิตใจคือ คุณธรรม และด้านปัญญาคือ ความรู้ความเข้าใจ ฉะนั้นแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมทางสังคม จึงต้องดำเนินการทั้งทางกาย

ทางใจและทางปัญญา ซึ่งเป็นแนวทางตามหลักการของไตรสิกขาในคำสอนของพระพุทธศาสนา กล่าวสั้น ๆ คือ ต้องดำเนินการปลูกฝังอย่างบูรณาการ หรือแบบองค์รวมจึงจะเกิดผลตาม วัตถุประสงค์

ในภาพรวมของการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำพุทธธรรม หรือพุทธวิธีสอนมาสอดแทรกหรือบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนนั้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ครูผู้สอนหรือสถานศึกษาสามารถนำมาใช้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันดีงาม มีทักษะการคิด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นได้และที่สำคัญคือพบว่า พุทธธรรม หรือพุทธวิธีสอนไม่ได้ใช้ได้เพียงแต่เฉพาะสาระพุทธศาสนาเท่านั้น แท้จริงแล้วสามารถนำมาใช้ได้กับทุกหน่วยการเรียนรู้ ทุกสาระการเรียนรู้และทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกระดับชั้น

3. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนวิถีพุทธ

งานวิจัยเกี่ยวข้องกับโรงเรียนวิถีพุทธยังมีผู้สนใจศึกษาไม่มากนัก งานวิจัยที่มีอยู่ส่วนใหญ่ก็เป็นการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธตามแนวทางการดำเนินการของกระทรวงศึกษาธิการ ศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดหลักสูตรของโรงเรียนวิถีพุทธและแนวทางการใช้และผลหลังการนำพุทธธรรมมาพัฒนานักเรียนโรงเรียนวิถีพุทธ แต่ยังขาดงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ ตัวอย่างงานวิจัย เช่น

โสธรารักษ์ ชุนรักญาติ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดหลักสูตรของโรงเรียนวิถีพุทธจากสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้ริเริ่มดำเนินการในการจัดการศึกษาแนวพุทธ ได้ดำเนินการและมีผลงานอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาพบว่าด้านการเตรียมการจัดหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธมีการจัดหาที่ปรึกษา จัดหาแหล่งศึกษา จัดหาเอกสารข้อมูล การจัดเตรียมบุคลากร การเตรียมคณะกรรมการสถานศึกษา การเตรียมนักเรียน การเตรียมผู้ปกครองและชุมชน การกำหนดธรรมนูญสถานศึกษาและการจัดแผนปฏิบัติการ ไม่พบปัญหาในการเตรียมการจัดหลักสูตร ส่วนด้านการดำเนินงานการจัดหลักสูตร โรงเรียนวิถีพุทธมีการจัดหลักสูตรสถานศึกษา โดยการเพิ่มเติมพุทธธรรมเป็นจุดเน้นของสถานศึกษา ที่สะท้อนการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้และในชีวิตประจำวัน มีการจัดหน่วยการเรียนรู้โดยการบูรณาการพุทธธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การจัดแผนการจัดการเรียนรู้เน้นการนำพุทธธรรมมาเป็นเกณฑ์ตรวจสอบการเรียนรู้ การปฏิบัติหรือการเชื่อมโยงการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ มีการกำหนดกิจกรรมนักเรียนโดยเน้นส่งเสริมการ "กิน อยู่ ดู ฟังเป็น" การจัดสภาพ

กายภาพของสถานศึกษา มีการจัดสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาที่ชวนให้ระลึกถึงพระรัตนตรัย การจัดบรรยากาศปฏิสัมพันธ์ เน้นการจัดกิจกรรมส่งเสริมการ "กิน อยู่ ดู ฟังเป็น" การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร เน้นการประสานความร่วมมือกับวัด/คณะสงฆ์และชุมชนในการจัดการเรียนรู้ ที่พัฒนาผู้เรียนรอบด้านทั้งกาย (กายภาวนา) ความประพฤติ (สีลภาวนา) จิตใจ (จิตตภาวนา) และปัญญา (ปัญญาภาวนา) มีการพัฒนาบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง โดยส่งเสริมการศึกษาและการปฏิบัติธรรมด้วยตนเอง มีการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ และมีการสนับสนุนทรัพยากร โดยการจัดหาข้อมูลทางวิชาการเพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ ไม่พบปัญหาในการดำเนินงานการจัดหลักสูตร และในด้านการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร โรงเรียนวิถีพุทธ มีการดำเนินการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร ไม่พบปัญหาในการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร

ผกามาศย์ รักษ์นาค (2547) ได้ศึกษาแนวทางการใช้ไตรสิกขาและผลหลังการใช้ไตรสิกขาในโรงเรียนวิถีพุทธเพื่อการพัฒนาศีลธรรมและพฤติกรรมของบุคลากรและเยาวชนที่ร่วมโครงการ โดยศึกษาจากทัศนคติของบุคลากรทางการศึกษาที่ร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาและกิจกรรมการฝึกอบรมตามหลักสูตรในโครงการโรงเรียนวิถีพุทธเพื่อพัฒนาศีลธรรมของเยาวชนไทย แบ่งเป็น 5 ส่วน คือ ภาคพิธีกรรม ธรรมบรรยาย การฝึกปฏิบัติ การนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการประเมินผล ส่วนผู้เข้ารับการอบรมตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ได้แก่ อาชญากรรม โสเภณี เศรษฐกิจ ครอบครัว ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบโดยรวมต่อประเทศชาติ ทำให้คุณภาพชีวิตของเยาวชนไทยเสื่อมลง จึงควรมีการพัฒนา ด้านศีลธรรมแก่เยาวชนไทย และควรนำประโยชน์ที่ได้รับจากหลักไตรสิกขา และโยนิโสมนสิการ ที่ใช้ในชีวิต ประจำวันไปถ่ายทอดให้แก่นักเรียน

แสงทอง เรืองศิลป์ (2548: 34-52) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 34 (บ้านกุดโง้ง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 4 ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 34 (บ้านกุดโง้ง) ได้ดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของกระทรวงศึกษาธิการ คือ ด้านการบริหารจัดการได้เตรียมการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ และปรึกษาพระสงฆ์ที่มีความรู้ ความสามารถ ได้เตรียมความพร้อมทั้งบุคลากร นักเรียนและผู้ปกครองจัดอาคารสถานที่ให้ร่มรื่นสวยงามเหมาะสมกับวิถีพุทธแล้วดำเนินการจัดทำคู่มือแนวทางในการปฏิบัติและได้ปฏิบัติตามแนวทางที่วางไว้ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลประเมินผลการดำเนินงานแล้วประชาสัมพันธ์เผยแพร่ต่อไป ในด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ ได้จัดกิจกรรมสอดแทรกวิถีพุทธเข้าไปในกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างด้วยการ สอนให้รู้ทำให้ดู อยู่ให้เห็นให้นักเรียนได้ปฏิบัติตนให้กิน อยู่ ดู ฟังให้เป็น ส่วนด้านการจัดกิจกรรมโรงเรียน

วิถีพุทธได้จัดกิจกรรมวิถีพุทธรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือนและรายปี เน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องของ ศีล สมาธิ ปัญญา และการปฏิบัติธรรม รักษาศีล ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา สำหรับด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะของบุคลากร ได้ให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติพัฒนาตนเองเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน และด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชนนั้นโรงเรียนได้ร่วมมือกันกับวัดและชุมชน เป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกันจัดกิจกรรมร่วมกันเนื่องในวันสำคัญทางพุทธศาสนา

สมคิด โพธิ์จุมพล (2548: 68-79) ได้ศึกษาการบริหารการจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธ กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ใน 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการและด้านวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธจะบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบสำคัญ คือ ด้านปัจจัย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู จะต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีความศรัทธา ประพฤติปฏิบัติตามหลักของพุทธศาสนา โดยเฉพาะศีลห้า ซึ่งเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และชุมชน การบริหารจัดการศึกษา ต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นโดยรวมทั้ง บ้าน วัด โรงเรียน เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ จัดทำหลักสูตร ปรับปรุงภูมิทัศน์และปรับปรุงกายภาพและสิ่งแวดล้อม ด้านกระบวนการ สถานศึกษาได้จัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการสอนตามหลักไตรสิกขาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันทุกช่วงชั้น มีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง ด้วยวิธีที่หลากหลาย รวมทั้งการส่งเสริมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติกิจกรรมทางพุทธศาสนาร่วมกับพระสงฆ์ ชุมชนอย่างต่อเนื่องและด้านผลผลิต โรงเรียนเน้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองผือ 14 ประการ

ณัฏฐกิตติ์ ศรีสันต์ (2548: 107-112) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในภาคตะวันออก ตามแนวการดำเนินงาน 5 ด้าน คือ ด้านศักยภาพ สภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการและเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในภาคตะวันออกและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในภาคตะวันออก ผลการศึกษาพบว่าโรงเรียนวิถีพุทธจะประสบความสำเร็จต้องพัฒนาที่ตัวบุคลากร คือ ครูก่อน ครูต้องเป็นครูวิถีพุทธจริง ๆ หรือไม่ก็จะต้องพัฒนาไปพร้อม ๆ กันกับเด็กนักเรียน

มณกาญจน์ ทองใย (2549: 129-131) ได้ศึกษาพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีขั้นตอนการวิจัย คือ ศึกษาเอกสาร คู่มือ ผลงานวิจัย การสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญและการหาความเหมาะสมในการนำรูปแบบไปปฏิบัติโดยผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ผลของการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านโครงสร้างการบริหารงาน ได้แก่การกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารอย่างชัดเจน สามารถปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนที่เปลี่ยนไป ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษา คณะครูนักเรียน ผู้ปกครอง พระสงฆ์ องค์การทางราชการและองค์กรในชุมชน ด้านบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา องค์กรทางราชการและองค์กรในชุมชน ร่วมกันรับผิดชอบในการดูแลเยาวชนให้ประพฤติตนเป็นคนดี ด้านกระบวนการดำเนินงาน มีการสรุปและรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการอย่างสม่ำเสมอ ด้านผลสำเร็จที่คาดว่าจะได้รับ โดยการสร้างเยาวชนให้มีขันติ มีความอดทน อดกลั้น มีวิริยะอุตสาหะ รู้จักการให้และทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นหมู่คณะได้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนวิถีพุทธนั้นพบว่า โดยรวมแล้วยังมีผู้สนใจศึกษาไม่มากนักและงานวิจัยที่มีอยู่ส่วนใหญ่ก็เป็นวิจัยศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธตามแนวทางการดำเนินการของกระทรวงศึกษาธิการ หรือไม่ก็เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานการจัดหลักสูตรของโรงเรียนวิถีพุทธ ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธด้วยการนำพุทธธรรม หรือพุทธวิธีสอนมาสอดแทรก หรือบูรณาการในการบริหารจัดการสถานศึกษายังไม่ค่อยพบเห็นนัก

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 แบ่งการดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไปใช้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย มีรายละเอียดดังภาพที่ 1

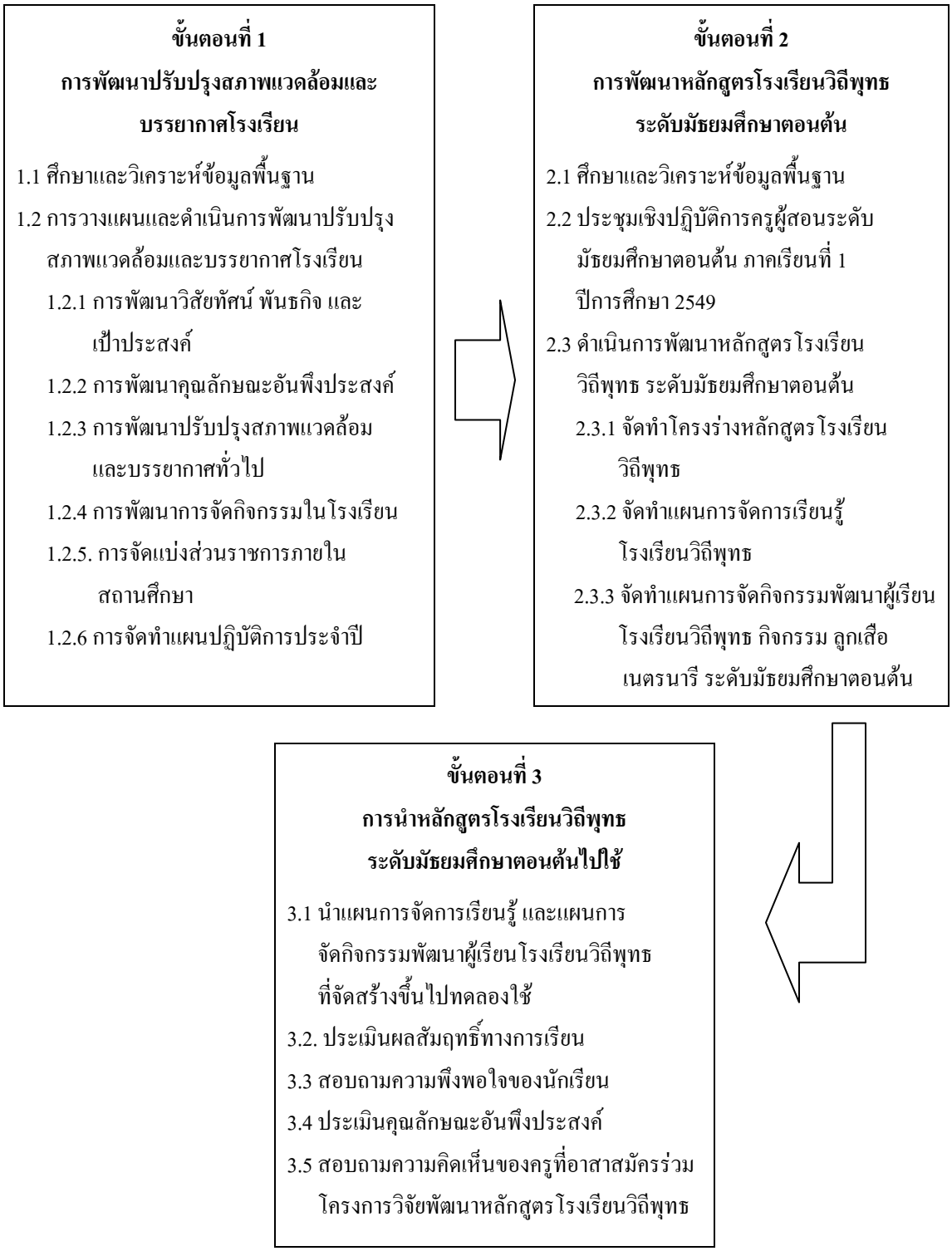

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน

การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ดำเนินการพัฒนาบนพื้นฐานการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดังนี้

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธธรรม หลักการของคุณลักษณศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 (พ.ศ. 2549 – 2553) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รวมทั้งศึกษานโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตลอดจนสภาพปัญหาความต้องการของชุมชน โดยการศึกษาจากเอกสาร ตำรา บทความ วารสาร งานวิจัย และอื่น ๆ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจำเป็นสำหรับการนำไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน

1.2 การวางแผนและดำเนินการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน

ดำเนินการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียนวัดสังเวชมุ่งเน้นให้ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยการนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและหลักการของคุณลักษณศึกษามาใช้ในการบริหารจัดการ ซึ่งผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสังเวชได้ดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 การพัฒนาวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์

ปรับปรุงแก้ไข วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์โรงเรียนวัดสังเวช ให้มีจุดเน้นเป้าหมายการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนที่มีการสอดแทรก หรือบูรณาการหลักพุทธธรรมและหลักการของคุณลักษณศึกษาโดยชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือ

ผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมพิจารณาก่อนประกาศใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดสังเวช

1.2.2 การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

กำหนดคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 6 คุณลักษณะ ตามลำดับความต้องการเพื่อเป็นเป้าหมายที่ต้องการปลูกฝังพัฒนาให้เกิดแก่ผู้เรียน โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วม แล้วผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสังเวชนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังกล่าวมาประกาศเป็นนโยบายของโรงเรียนที่จะพัฒนานักเรียนเพียงคุณลักษณะ 4 ลำดับแรก โดยกำหนดระยะเวลาที่ใช้พัฒนาเดือนละคุณลักษณะและนำไปทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

ก. ประชากร

ประชากรประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน ครู จำนวน 70 คน และพ่อ แม่หรือผู้ปกครองนักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 1,079 คน รวมทั้งสิ้น 1,164 คน

ข. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในขั้นตอนนี้ คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ให้ตอบที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง ด้าน เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และสถานภาพ ประกอบด้วยคำถามจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 6 คุณลักษณะที่ต้องการปลูกฝังพัฒนาให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ว่ามีตัวบ่งชี้เหมาะสม สอดคล้องกับนิยามที่กำหนดไว้หรือไม่ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียวจากคำตอบที่มีทางเลือก 2 คำตอบ (Dichotomous Questions) คือ เห็นด้วย กับ ไม่เห็นด้วย และถ้าไม่เห็นด้วยก็ให้ผู้ตอบเสนอแนะ ซึ่งลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended Questions)

ตอนที่ 3 เป็นการจัดลำดับของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม จากที่กำหนดให้ 6 ลำดับ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบให้ผู้ตอบใส่ลำดับที่ (Ranking Questions) โดยให้เรียงตามลำดับความสำคัญ คุณลักษณะที่สำคัญมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 และคุณลักษณะที่สำคัญน้อยที่สุดเป็นลำดับที่ 6 และหากผู้ตอบเห็นว่าควรมีคุณลักษณะอื่น ๆ อีก ก็ให้เสนอแนะ ซึ่งลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended Questions)

ค. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 ดำเนินการ ดังนี้

1) ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากเอกสาร ตำรา บทความ วารสาร งานวิจัย และอื่น ๆ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

2) กำหนดขอบเขตเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยกำหนดเป็นประเด็นหรือเรื่องที่ต้องการปลูกฝังพัฒนาให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม แล้วนำมาสังเคราะห์สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549

3) นำแบบสอบถามที่จัดสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาและสำนวนภาษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

ง. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการแจกและจัดเก็บแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 จากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียน

จ. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของข้อมูลแล้วนำมาลงรหัส ตรวจสอบความถูกต้องของรหัส และนำรหัสจากแบบสอบถามลงแบบฟอร์ม (Coding Form) จากนั้นประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for window Version 12 เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ (Percentage) แปลความหมายนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

1.2.3 การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศทั่วไป

สภาพแวดล้อมและบรรยากาศทั่วไปของโรงเรียนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ จึงดำเนินการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศทั่วไปโรงเรียนวัดสังเวชให้เอื้อต่อการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข ดังนี้

ก. จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เป็นธรรมชาติ หรือใกล้ชิดธรรมชาติ มีความร่มรื่น สวยงาม สะอาด เป็นระเบียบ ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ ชวนให้มีจิตใจสงบ ส่งเสริมปัญญา กระตุ้นการพัฒนาศรัทธาและศีลธรรม และให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละเดือนตามที่ได้ประกาศเป็นนโยบายไว้

ข. ปรับปรุงศาลาพระพุทธรูปสมเด็จพระวันรัต (ทรัพย์ โฆสโก) ผู้ก่อตั้งโรงเรียนวัดสังเวช ซึ่งเป็นศูนย์รวมศรัทธาของครู นักเรียนและบุคคลในชุมชน ให้มั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย สะอาด สวยงาม เหมาะสมสำหรับเป็นที่เคารพสักการะ

ค. พัฒนาลานพุทธธรรมให้เป็นธรรมชาติ มีความร่มรื่น สวยงาม สะอาด เป็นระเบียบ จัดให้มีต้นไม้ที่เกี่ยวกับพระพุทธประวัติตั้งแต่พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ และสู่พระปรินิพพาน เช่น ต้นสาละ ต้นจิก ต้นเกด ต้นนิโครธ บัวหลวง ต้นปาริฉัตร ต้นไผ่ ต้นโพธิ์ ต้นมะขามป้อม และต้นหว้า เป็นต้น พร้อมทั้งจัดทำป้ายนิเทศอธิบายความสำคัญของต้นไม้แต่ละต้นที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธประวัติ

ง. จัดทำป้ายนิเทศ ป้ายคุณธรรมและป้ายคำขวัญ ที่มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่ต้องการพัฒนาให้เกิดแก่ผู้เรียนในแต่ละเดือน ตามที่โรงเรียนได้ประกาศเป็นนโยบายพัฒนาผู้เรียนไว้ เพื่อให้ทุกคนได้ตระหนักและนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือนำไปประพฤติปฏิบัติ

จ. จัดห้องจริยธรรม เพื่อให้เป็นสถานที่สำหรับฝึกบริหารจิต เจริญปัญญา

ช. จัดห้องเรียนให้มีพระพุทธรูป หรือรูปภาพพระพุทธรูปทุกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เห็นและระลึกถึงพระรัตนตรัยอยู่เสมอ รวมทั้งจัดห้องเรียนให้มีความสะอาด มีระเบียบเรียบร้อย น่าอยู่น่าเรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ

ซ. จัดให้มีกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ

ญ. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครู ลูกจ้างประจำ และนักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม เช่น เป็นผู้ประพฤติดีด้วยการลด ละ เลิกอบายมุข มีศีลธรรม หรือเป็นผู้มีจิตสาธารณะ

1.2.4 การพัฒนาการจัดกิจกรรมในโรงเรียน

ดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลาย สม่ำเสมอ ต่อเนื่อง เป็นภาพรวมทั้งสถานศึกษา มีการบูรณาการทั้ง ศีล สมาธิและปัญญา เน้นการดำรงอยู่อย่างพอเพียง สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

ก. ปรับปรุงการจัดกิจกรรมหน้าเสาธงให้สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดแก่ผู้เรียนในแต่ละเดือนตามที่ประกาศเป็นนโยบายไว้ ได้แก่ ไหว้พระ สวดมนต์ แผ่เมตตาและสงบนิ่ง พุทธศาสนสุภาษิตวันละบท

ข. จัดนักเรียนให้เดินแถวอย่างมีสติและมีการนั่งสมาธิ 1 นาที ก่อนเรียน

ค. จัดให้มีการทำบุญตักบาตร ฟังธรรมและสวดมนต์สรภัญญะทุกวันพฤหัสบดี

ง. จัดกิจกรรมโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนได้มีส่วนร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันมาฆบูชา วันเข้าพรรษา วันอัฏฐมีบูชา ดังเช่น ทำบุญตักบาตรบริเวณสนามของโรงเรียน ฟังพระเทศน์ และเวียนเทียนที่วัด

จ. จัดบรรยากาศวันสำคัญทางศาสนาโดยประดับธงทิวสีเหลืองและจัดรายการเสียงตามสายมีสาระเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและเปิดเพลงธรรมะ

ช. จัดพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ กิจกรรมค่ายปฏิบัติธรรม กิจกรรมบริหารจิตเจริญปัญญา สอบธรรมศึกษาและการบรรพชาสามเณร

ซ. จัดป้ายนิเทศและนิทรรศการทางพระพุทธศาสนา ไขปัญหาธรรมและการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทำความดี

ญ. ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนไปร่วมแสดง ประกวด แข่งขัน ในงาน หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา

1.2.5. การจัดแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษา

ดำเนินการให้มีการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาสอดคล้องกับระเบียบคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการภายใน และอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษา หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น พ.ศ. 2548 และประกาศโรงเรียนวัดสังเวช เรื่องการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษา จัดทำคำพรรณนางานและคำสั่งมอบหมายงานให้เห็นเด่นชัดว่า มีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ กำหนดให้มี

งานหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธเป็นงานหนึ่งของกลุ่มบริหารงานวิชาการ จัดทำคำพรรณนางานที่มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบให้มีการสอดแทรกหลักพุทธธรรม และหลักการของคุณลักษณศึกษา

1.2.6 การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

จัดกิจกรรม งาน โครงการ ของแผนปฏิบัติการประจำปีให้มีจุดเน้นในการพัฒนาการบริหารจัดการในรูปแบบของโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยการสอดแทรกหรือบูรณาการหลักพุทธธรรมและหลักการของคุณลักษณศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 นี้ กำหนดพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ และกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี โดยดำเนินการพัฒนาบนพื้นฐานการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มี 3 ตอน คือ

2.1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีจากเอกสาร ตำรา บทความ วารสาร งานวิจัยและอื่น ๆ ทั้งในประเทศ ต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักการของคุณลักษณศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หลักสูตรการศึกษาขึ้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 (พ.ศ. 2549 – 2553) นโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ และอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานจำเป็นสำหรับการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

2.2 ประชุมเชิงปฏิบัติการครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสังเวชจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดทำโครงร่างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และการเขียนแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ ในช่วงก่อนเปิดเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ให้แก่ครูผู้ที่จะสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 (16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2549) ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้

2.3 ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

หลังประชุมเชิงปฏิบัติการครูผู้ที่จะสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 แล้ว ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2549 ดังนี้

2.3.1 จัดทำโครงร่างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ดำเนินการจัดทำโครงร่างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ดังนี้

ก. ครูผู้ที่จะสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ร่วมกันจัดทำโครงร่างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ รายวิชาพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในช่วงก่อนเปิดเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ซึ่งโครงร่างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ รายวิชาพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่จัดทำมีลักษณะที่สำคัญ คือ

1) ชื่อวิชา

กำหนดชื่อวิชารายวิชาพื้นฐาน ให้มีจุดเน้นเป้าหมายชัดเจน

2) คำอธิบายรายวิชา

เขียนคำอธิบายรายวิชาประกอบด้วยความรู้ ทักษะกระบวนการ หลักพุทธธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เป็นเป้าหมายต้องการพัฒนาผู้เรียน 4 คุณลักษณะ

ข. นำโครงร่างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาและสำนวนภาษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

ค. นำโครงร่างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธที่ได้ปรับปรุงแก้ไขทั้งหมดแล้วเสนอให้ประธานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดสังเวชพิจารณาให้ความเห็นชอบและประกาศใช้

2.3.2 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ดำเนินการพัฒนาบนพื้นฐานการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดังนี้

ก. ครูผู้ที่จะสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ข. กำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชากร คือ ครูผู้ที่จะสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 แล้วพิจารณาคัดเลือกให้เหลือเพียง 8 รายวิชา แต่ให้คละทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับชั้น

ค. ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ในช่วงก่อนเปิดเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 และแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธที่จัดทำนั้นกำหนดให้มีการนำหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4 คุณลักษณะที่โรงเรียนประกาศเป็นนโยบายไว้เป็นเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนนั้น มาสอดแทรก หรือบูรณาการ กำหนดเป็นกรอบในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดผลและประเมินผล

ง. นำแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาและสำนวนภาษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

จ. นำแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษา ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขทั้งหมดแล้วให้ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยจัดเตรียมเพื่อนำไปทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 (16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2549)

2.3.3 จัดทำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ดำเนินการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดำเนินการพัฒนาบนพื้นฐานการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดังนี้

ก. ครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ข. กำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) คือ พิจารณาคัดเลือกเพียงกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ค. ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธจัดทำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ในช่วงก่อนเปิดเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่จัดทำนั้นมุ่งเน้นให้มีการนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4 คุณลักษณะ ที่โรงเรียนประกาศเป็นนโยบายเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนนั้น มาสอดแทรก หรือบูรณาการ กำหนดเป็นกรอบในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดผลและประเมินผล โดยกำหนดให้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เน้นเป็นรายเดือนคุณลักษณะละเดือน ตามลำดับความต้องการ

ง. นำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาและสำนวนภาษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

จ. นำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขทั้งหมดแล้วให้ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยจัดเตรียมเพื่อนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไปใช้

ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธนำแผนการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่จัดสร้างขึ้นไปทดลองใช้ในการจัดการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 (16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2549)

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดสังเวชหลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดสังเวชหลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธสามารถปฏิบัติได้ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ได้เป็นบางครั้ง และเป็นประจำเป็นส่วนมาก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยตอนที่ 3 การนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธที่ปรับปรุงพัฒนาไปใช้นี้มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คือ พฤษภาคม 2548 - กันยายน 2549

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยมี 2 กลุ่ม ตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัย คือ

2.1 ในขั้นตอน การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

2.2 ในขั้นตอน การนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไปใช้ ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาที่ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธเป็นครูผู้สอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

3. การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธนี้ ดำเนินการเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ และกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี

4. กำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการทดลองดังนี้

4.1 ตัวแปรอิสระ คือ หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่สร้างขึ้น

4.2 ตัวแปรตาม คือ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

ความพึงพอใจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีต่อการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

ความคิดเห็นของครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

ซึ่งการดำเนินการนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไปใช้ดำเนินการพัฒนาบนพื้นฐานการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดังนี้

1. ประชากรและตัวอย่าง

การวิจัยในขั้นตอนที่ 3 นี้ มีประชากร 2 กลุ่ม ตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัย คือ

กลุ่มที่ 1 ในขั้นตอน การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ประชากร คือ ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากประชากร คือ ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 แล้วพิจารณาคัดเลือกจากครูที่อาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกระดับชั้น ให้เหลือเพียง 8 รายวิชาและกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี แต่ให้คละทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับชั้น และมีกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี

กลุ่มที่ 2 ในขั้นตอน การนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไปใช้

ประชากร คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวชที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาที่ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธเป็นครูผู้สอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนที่ 3 นี้ มีดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่พัฒนาขึ้นทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

2.2 แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

2.3 แบบทดสอบก่อนและหลังเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่พัฒนาขึ้นทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

2.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

2.5 แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

2.6 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่อาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่พัฒนาขึ้นทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

3.1.1 ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

3.1.2 นำแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาและสำนวนภาษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.2 แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

3.2.1 ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จัดทำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

3.2.2 นำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา และสำนวนภาษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.3 แบบทดสอบก่อนและหลังเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่พัฒนาขึ้นทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

3.3.1 ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธแต่ละรายวิชาจัดทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

3.3.2 นำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนทุกรายวิชาที่จัดสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน เพื่อพิจารณาตรวจหาคุณภาพโดยการหาความตรงเชิงเนื้อหาและสำนวนภาษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ

แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธใช้สอบถามความคิดเห็นนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ลงทะเบียนเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ภายหลังการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้แล้ว ประกอบด้วยคำถาม 30 ข้อ และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	คะแนน	หมายถึง	พึงพอใจมากที่สุด
4	คะแนน	หมายถึง	พึงพอใจมาก
3	คะแนน	หมายถึง	พึงพอใจปานกลาง
2	คะแนน	หมายถึง	พึงพอใจน้อย
1	คะแนน	หมายถึง	พึงพอใจน้อยที่สุด

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.50 - 5.00	หมายความว่า	พึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.50 - 4.49	หมายความว่า	พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย	2.50 - 3.49	หมายความว่า	พึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.50 - 2.49	หมายความว่า	พึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.49	หมายความว่า	พึงพอใจน้อยที่สุด

การกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักเรียน คือ เมื่อนักเรียนมีความพึงพอใจมากโดยมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธที่สร้างขึ้น

แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ขั้นตอนการสร้างแบบประเมินเป็นดังนี้

3.4.1 ศึกษาการสร้างแบบประเมินจากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง

3.4.2 ศึกษาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธที่สร้างขึ้น กำหนดประเด็นประเมิน หรือเรื่องที่ต้องการทราบ เกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนภายหลังการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ แล้วนำมาสังเคราะห์สร้างแบบสอบถาม

3.4.3 นำแบบสอบถามที่จัดสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา และสำนวนภาษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.5 แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช มีเกณฑ์การประเมินพฤติกรรมตัวบ่งชี้ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นระดับคุณภาพ ซึ่งแต่ละระดับคุณภาพมีความหมาย ดังนี้

1	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย
2	หมายถึง	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
3	หมายถึง	ปฏิบัติเป็นประจำ

การแปลความหมายสรุปผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้พิจารณาจากค่าเฉลี่ยฐานนิยม ดังนี้

1	หมายถึง	ควรปรับปรุง
2	หมายถึง	ดี
3	หมายถึง	ดีเยี่ยม

ขั้นตอนการสร้างแบบประเมินเป็นดังนี้

3.5.1 ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จัดทำแบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

3.5.2 นำแบบประเมินที่จัดสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน เพื่อพิจารณาตรวจหาคุณภาพโดยการหาความตรงเชิงเนื้อหาและสำนวนภาษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.6 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่อาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

แบบสอบถามเป็นแบบอัตนัยปลายเปิด (Open Ended Questions) สอบถามเกี่ยวกับกระบวนการ วิธีการ ในการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ รวมทั้ง ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ รายละเอียดแบบสอบถามดังภาคผนวก ค ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

3.6.1 ศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและหลักการของคุณลักษณศึกษา จากเอกสาร ตำรา บทความ วารสาร งานวิจัยและอื่น ๆ

3.6.2 กำหนดขอบเขตประเด็น หรือเรื่องที่ต้องการทราบ เกี่ยวกับกระบวนการ วิธีการ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนวัดสังเวช แล้วนำมาสังเคราะห์สร้างแบบสอบถาม

3.6.3 นำแบบสอบถามที่จัดสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาและสำนวนภาษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 นำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ รายวิชาพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ ที่พัฒนาขึ้น ทั้ง 8 กลุ่มสาระและกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ไปใช้จัดการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

4.2 ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่ได้พัฒนา ซึ่งเป็นแบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลัง (One group pretest – posttest design)

4.3 ประเมินผลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่ได้พัฒนา

4.4 สอบถามนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เกี่ยวกับความพึงพอใจภายหลังได้เรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่ได้พัฒนา

4.5 สอบถามความคิดเห็นของครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่ได้พัฒนา

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่ลงทะเบียนเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน และครูที่ร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธจัดทำรายงานคะแนนก่อนและหลังเรียน

5.2 ครูผู้สอนกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลังการใช้แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 และจัดทำรายงานผลการประเมิน

5.3 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่ลงทะเบียนเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ตอบแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ

5.4 ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่อาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 นำคะแนนก่อนและหลังเรียนแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์และผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูล แล้วมาลงรหัส ตรวจสอบความถูกต้องของรหัสและนำรหัสจากแบบสอบถามลงแบบฟอร์ม (Coding Form) จากนั้นประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for window Version 12 เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและแปลความหมายนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงต่อไป ดังนี้

6.1.1 คะแนนก่อนและหลังเรียนแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม ที่มีความสัมพันธ์กัน ด้วยการใช้คำสั่ง Paired samples t – test โปรแกรม SPSS For Windows Version 12

6.1.2 ผลการประเมินผลคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลังการใช้แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ โดยการใช้คำสั่ง Frequency โปรแกรม SPSS For Windows Version 12

6.1.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยการใช้คำสั่ง Frequency โปรแกรม SPSS For Windows Version 12

6.2 ผลการสอบถามความคิดเห็นของครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Contents Analysis) เชิงพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีผลการวิจัยและข้อวิจารณ์สอดคล้องกับการดำเนินการวิธีวิจัย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์เกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน

ตอนที่ 2 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ

ตอนที่ 3 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์เกี่ยวกับการนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธไปใช้

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์เกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์เกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน นำเสนอผลการวิจัยและข้อวิจารณ์โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1. ผลการพัฒนาวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์
2. ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
3. ข้อวิจารณ์เกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน

1. ผลการพัฒนาวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์

ผลการปรับปรุงแก้ไข วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์โรงเรียนวัดสังเวชให้มีจุดเน้น เป้าหมายการพัฒนาการบริหารจัดการที่มีการสอดแทรก หรือบูรณาการ หลักพุทธธรรม หรือหลักการของคุณลักษณศึกษา เพื่อประกาศใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดสังเวช เป็นดังนี้

วิสัยทัศน์ (Vision)

โรงเรียนวัดสังเวชมุ่งเน้นการพัฒนาการบริหารจัดการในรูปแบบของโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ภายในปี พ.ศ. 2555

พันธกิจ (Mission)

1. พัฒนาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้วยการสอดแทรก หรือบูรณาการหลักพุทธธรรม
2. พัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนวิถีพุทธ
3. พัฒนาครูเพื่อให้เป็นครูมืออาชีพ มีคุณลักษณะที่ดีตามวิถีพุทธและเป็นแบบอย่างที่ดี
4. พัฒนาอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
5. พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่ดี

เป้าหมาย (Objective)

ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดี มีปัญญาและดำรงตนอย่างพอเพียงได้อย่างมีความสุข

2. ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้วยการดำเนินการให้มีการกำหนดคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมดีงาม ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 6 คุณลักษณะ เพื่อกำหนดเป็นเป้าหมายที่ต้องการปลูกฝังพัฒนาให้เกิดแก่นักเรียน ด้วยการใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 รายละเอียดแบบสอบถามดังภาคผนวก ก ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีดังนี้

2.1 ประชากร แบบสอบถามที่จัดส่งและได้รับคืน

ตารางที่ 2 จำนวนแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 ที่จัดส่งไปและได้รับคืน จำแนกตามประชากร

(N = 1,164)

ประชากร	จำนวนที่ส่งไป	จำนวนที่ได้รับคืน	ร้อยละ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	15	11	73.33
ครู	70	63	90.00
พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียน	1,079	720	66.73
รวม	**1,164**	**794**	**68.21**

จากตารางที่ 2 พบว่า แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 จัดส่งให้ประชากร รวม 1,164 ชุด ได้รับคืน 794 ชุด คิดเป็นร้อยละ 68.21 เมื่อพิจารณาแต่ละกลุ่มประชากร พบว่า แบบสอบถามจัดส่งให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ชุด ได้รับคืนมา 11 ชุด คิดเป็นร้อยละ 73.33 จัดส่งให้ครู 70 ชุด ได้รับคืนมา 63 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.00 และจัดส่งให้ พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 1,079 ชุด ได้รับคืนมา จำนวน 720 ชุด คิดเป็นร้อยละ 66.73

2.2 ข้อมูลส่วนบุคคล

ตารางที่ 3 จำนวนประชากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือ ผู้ปกครองนักเรียน จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

(N = 794)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	268	33.75
หญิง	526	66.25
อายุ		
ต่ำกว่า 21 ปี	15	1.89
21 - 30 ปี	70	8.82
31 - 40 ปี	305	38.41
41 - 50 ปี	295	37.15
51 - 60 ปี	93	11.71
60 ปี ขึ้นไป	16	2.02
อาชีพ		
รับจ้าง	319	40.18
ค้าขาย	196	24.68
พนักงานธุรกิจเอกชน	60	7.56
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	153	19.27
ว่างงาน	26	3.27
อื่น ๆ	40	5.04

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	291	36.66
มัธยมศึกษา/ปวช.	251	31.61
อนุปริญญา/ปวส.	78	9.82
ปริญญาตรี	143	18.01
ปริญญาโทขึ้นไป	31	3.90
สถานภาพ		
คณะกรรมการสถานศึกษา	11	1.39
ครู	63	7.93
พ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง	720	90.68

จากตารางที่ 3 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง เป็นหญิงมากกว่าชาย คิดเป็นร้อยละ 66.25 และ 33.75 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.41 รองลงมามีอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.15 ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 40.18 จบประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 36.65 และมีสถานภาพเป็นพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.68

2.3 ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 6 คุณลักษณะ รายละเอียดดังตารางที่ 4 - 9

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัย จำแนกตามตัวบ่งชี้คุณลักษณะ

(N = 794)

ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความมีวินัย	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มาโรงเรียนสม่ำเสมอ ทันเวลา	794	100.00	-	-
2. ปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา	794	100.00	-	-
3. สนใจและปฏิบัติกิจกรรมการเรียน และรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย	794	100.00	-	-
4. รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	794	100.00	-	-
5. ดูแลร่างกาย และแต่งกายเรียบร้อยเหมาะสมตามกาลเทศะ	794	100.00	-	-
6. มีกิริยามารยาท อ่อนน้อม สุภาพเรียบร้อย มีสัมมาคารวะ พูดจาไพเราะอ่อนหวาน	794	100.00	-	-
7. มีมารยาทในการรับประทานอาหาร	794	100.00	-	-
8. เคารพสิทธิของตน และผู้อื่น	794	100.00	-	-
9. ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ	794	100.00	-	-

จากตารางที่ 4 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือ ผู้ปกครองนักเรียน เห็นด้วยกับทุกตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัย คิดเป็น ร้อยละ 100.00

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์ จำแนกตามตัวบ่งชี้คุณลักษณะ

(N = 794)

ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความซื่อสัตย์	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ปฏิบัติตามระเบียบของการสอบและไม่ลอกการบ้าน	794	100.00	-	-
2. พูดแต่ความจริง (ไม่โกหก)	791	99.60	3	0.40
3. รักษาคำพูดของตน	793	99.90	1	0.10
4. ทำผิดแล้วยอมรับผิด	794	100.00	-	-
5. ไม่เบียดบังเงินหรือทรัพย์สินผู้อื่น	794	100.00	-	-
6. เก็บของได้นำส่งคืน	794	100.00	-	-
7. ไม่ลักขโมยเอาของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง	794	100.00	-	-

จากตารางที่ 5 พบว่า ส่วนใหญ่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียนเห็นด้วยกับตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์ คิดเป็นร้อยละ 100.00 ยกเว้น 2 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้พูดแต่ความจริง (ไม่โกหก) และตัวบ่งชี้รักษาคำพูดของตน ที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียนเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 99.60 และ 99.90 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความขยัน อดทน จำแนกตามตัวบ่งชี้คุณลักษณะ

(N = 794)

ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความขยัน อดทน	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ทำงานและเรียนรู้อย่างตั้งใจ	794	100.00	-	-
2. ควบคุมกิริยาและอารมณ์ในสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้ดี	794	100.00	-	-
3. ขยันหมั่นเพียรและอดทน ที่จะทำงานหรือเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องจนสำเร็จผล	794	100.00	-	-
4. พึ่งตนเองได้ หรือทำงานเลี้ยงชีพด้วยความสุจริตตามวุฒิภาวะของตนเอง	794	100.00	-	-

จากตารางที่ 6 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือ ผู้ปกครองนักเรียน เห็นด้วยกับทุกตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความขยัน อดทน คิดเป็นร้อยละ 100.00

ตารางที่ 7 ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความประหยัด จำแนกตามตัวบ่งชี้คุณลักษณะ

(N = 794)

ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความประหยัด	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. บริโภคใช้สอยปัจจัย 4 ในปริมาณ และคุณภาพที่เหมาะสม	794	100.00	-	-
2. เลือกซื้อของใช้ และอาหารที่มีประโยชน์อย่างรู้คุณค่า	794	100.00	-	-
3. ใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างประหยัด และรู้คุณค่า	793	99.90	1	0.10
4. ร่วมกิจกรรมการประหยัดและการออม เช่น กิจกรรม รีไซเคิล	794	100.00	-	-
5. ใช้น้ำ ไฟ สาธารณูปโภคอื่น ๆ และดูแลทรัพย์สินทั้งของตนเอง ของส่วนรวมอย่างประหยัด และรู้คุณค่า	794	100.00	-	-

จากตารางที่ 7 พบว่า ส่วนใหญ่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียนเห็นด้วยกับตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความประหยัด คิดเป็นร้อยละ 100.00 เว้นแต่ตัวบ่งชี้ใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างประหยัด และรู้คุณค่า ที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียนเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 99.90

ตารางที่ 8 ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความเมตตากรุณา จำแนกตามตัวบ่งชี้คุณลักษณะ

(N = 794)

ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเมตตากรุณา	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. รู้จักการให้ ร่วมบริจาคทรัพย์เพื่อส่วนรวมและเพื่อผู้อื่น	794	100.00	-	-
2. แสดงออกถึงการมีน้ำใจ หรือให้การช่วยเหลือเพื่อน ครู ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ ไม่ต้องร้องขอ	794	100.00	-	-
3. รู้จักให้อภัย	794	100.00	-	-
4. ให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม หรือส่วนรวม	793	99.90	1	0.10
5. เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสถานศึกษาและชุมชน	793	99.90	1	0.10
6. เข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	793	99.90	1	0.10

จากตารางที่ 8 พบว่า ส่วนใหญ่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียนเห็นด้วยกับตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความเมตตากรุณา คิดเป็นร้อยละ 100.00 ยกเว้น 3 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มหรือส่วนรวม ตัวบ่งชี้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสถานศึกษาและชุมชน และตัวบ่งชี้เข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียนเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 99.90 เท่ากันทั้ง 3 ตัวบ่งชี้

ตารางที่ 9 ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความกตัญญูกตเวที จำแนกตามตัวบ่งชี้คุณลักษณะ

(N = 794)

ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความกตัญญูกตเวที	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. รัก เคารพ และช่วยเหลืองานครอบครัวสม่ำเสมอ	794	100.00	-	-
2. แสดงออกซึ่งการตอบแทนพระคุณพ่อแม่ ผู้ปกครองอย่างเหมาะสม	794	100.00	-	-
3. ระลึกถึงพระคุณของครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณ และอาสาช่วยเหลืองาน	794	100.00	-	-
4. แสดงออกซึ่งการตอบแทนพระคุณครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณ อย่างเหมาะสม	794	100.00	-	-
5. แสดงความนับถือ ยกย่อง เชิดชูบุพการี และผู้มีพระคุณ	794	100.00	-	-
6. ร่วมกิจกรรมของโรงเรียน และชุมชน อย่างสม่ำเสมอ	782	98.50	12	1.50

จากตารางที่ 9 พบว่า ส่วนใหญ่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียนเห็นด้วยกับตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความกตัญญูกตเวที คิดเป็นร้อยละ 100.00 เว้นแต่ตัวบ่งชี้ร่วมกิจกรรมของโรงเรียน และชุมชน อย่างสม่ำเสมอที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียนเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 98.50

2.4 ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดลำดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม รายละเอียดดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียน ที่เลือกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ลำดับ 1

(N = 794)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ลำดับ 1	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ความกตัญญูกตเวที	215	27.08
2. ความมีวินัย	154	19.40
3. ความซื่อสัตย์	153	19..27
4. ความขยัน อดทน	118	14.86
5. ความประหยัด	78	9.82
6. ความเมตตากรุณา	76	9.57

จากตารางที่ 10 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียน เลือกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ลำดับ 1 เพื่อเป็นเป้าหมายที่ต้องการปลูกฝังพัฒนาให้เกิดแก่ผู้เรียนตามลำดับความต้องการดังนี้ คือ ความกตัญญูกตเวที ร้อยละ 27.08 ความมีวินัย ร้อยละ 19.40 ความซื่อสัตย์ ร้อยละ 19.27 ความขยัน อดทน ร้อยละ 14.86 ความประหยัด ร้อยละ 9.82 และความเมตตากรุณา ร้อยละ 9.57

3. ข้อวิจารณ์เกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน

การบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุตามจุดเน้นเป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพนั้น สภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญยิ่ง ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ การดำเนินการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียนให้สะอาด ปลอดภัย สอดแทรก หรือบูรณาการหลักพุทธธรรมและหลักการของคุณลักษณศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อวางแผนและดำเนินการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน ได้แก่ การพัฒนาวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศทั่วไป การพัฒนาการจัดกิจกรรมในโรงเรียน การจัดแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาและ

การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โดยให้มีการสอดแทรก หรือบูรณาการหลักพุทธธรรมและหลักการของคุณลักษณศึกษาอย่างทั่วถึงในทุก ๆ ส่วนของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ Lickona (1992: 325) ที่มีความเชื่อว่า องค์ประกอบสำคัญหนึ่งที่โรงเรียนสามารถช่วยสร้างวัฒนธรรมการมีศีลธรรมที่ดีงามได้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำในเรื่องศีลธรรมและงานทางวิชาการ ด้วยการนำศีลธรรมมากำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ชี้แจงให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ แล้วร่วมกันนำไปจัดทำแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา

ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสังเวชได้ดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์โรงเรียนวัดสังเวช โดยให้ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมพิจารณาก่อนนำไปใช้ โดยผู้วิจัยได้ยกร่างปรับปรุงแก้ไข วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์โรงเรียนวัดสังเวช นำเสนอต่อที่ประชุมพิจารณา ซึ่งที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบแล้วจึงนำมาประกาศ ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดสังเวช

สำหรับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำมาสอบถามความคิดเห็นความต้องการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 รวม 6 คุณลักษณะ เพื่อกำหนดเป็นเป้าหมายที่ต้องการปลูกฝังพัฒนาให้เกิดแก่ผู้เรียน ซึ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดเป็นคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมพื้นฐานหลัก ๆ เพียง 6 คุณลักษณะ สอดคล้องกับ Josephson Instiute of Ethics (2006) ที่กำหนดกรอบความคิดค่านิยมพื้นฐานไว้ 6 ประการสำคัญ (the Six Pillars of Character) คือ ความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) ความเคารพ (Respect) ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความยุติธรรม (Fairness) ความเอื้ออาทร (Caring) และหน้าที่พลเมืองดี (Citizenship) ซึ่งเป็นค่านิยมพื้นฐานเบื้องต้นสำหรับเป็นทางเลือกให้นำไปใช้พัฒนาเยาวชน และสอดคล้องกับ National Center for Community of Caring (2006) ที่มีความเชื่อและยอมรับในค่านิยมจริยธรรมพื้นฐาน 5 ประการ คือ ความเอื้ออาทร (Caring) ความเคารพ (Respect) ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความน่าไว้วางใจ (Trust) และครอบครัว (Family) ซึ่งเป็นค่านิยมพื้นฐานในการตัดสินใจและแสดงออกทางพฤติกรรม และจากค่านิยมพื้นฐานหลัก ๆ 6 คุณลักษณะ ที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นความต้องการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสังเวชนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังกล่าวมาประกาศเป็นนโยบายของโรงเรียนที่จะพัฒนานักเรียนเพียงคุณลักษณะ 4 ลำดับแรก โดยกำหนดระยะเวลาที่ใช้พัฒนาเดือนละคุณลักษณะ ด้วยการนำคุณลักษณะนั้น ๆ ไปสอดแทรก

บูรณาการในทุกส่วนของการบริหารจัดการโรงเรียน โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรม ลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และนำไปทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ซึ่งสอดคล้องกับ Campbell High School (2004) ที่นำคุณลักษณะที่เขตพื้นที่การศึกษากำหนดเป็นปฏิทินไว้มาจัดทำเป็นประกาศจัดทำกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนเป็นรายสัปดาห์และรายเดือน อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Lickona (1992: 325) ที่กล่าวถึงคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสวงหาวิธีการให้ได้มาซึ่งความร่วมมือของผู้ปกครองนักเรียนและกำหนดรูปแบบคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน ภายใต้การมีส่วนร่วมของ นักเรียน บุคลากรของสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน และยังสอดคล้องกับ Lavaroni (1999) ที่ศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับคำประจำเดือน (Word of the Month program) ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการ

ส่วนผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียน เลือกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ลำดับ 1 ที่เป็นเป้าหมายต้องการปลูกฝังพัฒนาให้เกิดแก่ผู้เรียนตามลำดับ คือ ความกตัญญูกตเวที ร้อยละ 27.08 ความมีวินัย ร้อยละ 19.40 ความซื่อสัตย์ ร้อยละ 19.27 ความขยัน อดทน ร้อยละ 14.86 ความประหยัด ร้อยละ 9.82 และความเมตตากรุณา ร้อยละ 9.57 จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าคุณลักษณะ ความกตัญญูกตเวที นั้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียน ต้องการปลูกฝังพัฒนาให้เกิดแก่ผู้เรียนแตกต่างจากคุณลักษณะอื่น ๆ เป็นจำนวนมากสุดถึง ร้อยละ 27.08 สะท้อนให้เห็นว่าคุณลักษณะด้านความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ต้องได้รับการพัฒนาอย่างสำคัญเป็นลำดับแรก ดังนั้นจึงเป็นภาระหน้าที่ของโรงเรียนวัดสังเวชและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ต้องร่วมกันรีบเร่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะความกตัญญูกตเวทีมากยิ่งขึ้น

ตอนที่ 2 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์เกี่ยวกับพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ นำเสนอผลการวิจัยและข้อวิจารณ์โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1. ผลการจัดทำโครงร่างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ
2. ผลการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ
3. ข้อวิจารณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ

จากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในช่วงระหว่างวันที่ 22 - 23 มีนาคม 2549 เพื่อดำเนินการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2549 ได้ผล ดังนี้

1. ผลการจัดทำโครงร่างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ

1.1 ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดทำโครงร่างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ รายวิชาพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ก่อนเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 คือ ในช่วงระหว่างวันที่ 22 - 23 มีนาคม 2549 ซึ่งโครงร่างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ รายวิชาพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่จัดทำมีลักษณะที่สำคัญ คือ

1.1.1 ชื่อวิชา

กำหนดชื่อวิชารายวิชาพื้นฐานให้มีจุดเน้นเป้าหมาย และขอบเขตของการเรียนชัดเจน

1.1.2 คำอธิบายรายวิชา

เขียนคำอธิบายรายวิชาประกอบด้วยความรู้ ทักษะกระบวนการ หลักพุทธธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เป็นเป้าหมายต้องการพัฒนาผู้เรียน 4 คุณลักษณะ

1.2 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาและสำนวนภาษา

1.3 ประธานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดสังเวช พิจารณาให้ความเห็นชอบประกาศใช้

รายละเอียดโครงร่างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ รายวิชาพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ดังภาคผนวก ง และสำหรับโครงสร้างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ รายวิชาพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช รายละเอียด ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 โครงสร้างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ จำแนกตาม กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้น รหัสวิชา รายวิชาพื้นฐานและเวลาเรียน (ช.ม./ปี)

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ระดับชั้น	รหัสวิชา	รายวิชาพื้นฐาน	เวลาเรียน (ช.ม./ ปี)
ภาษาไทย				
	มัธยมศึกษาปีที่ 1	ท 31101	ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน	120
	มัธยมศึกษาปีที่ 2	ท 32101	ภาษาไทยเพื่อการค้นคว้า	120
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	ท 33101	ภาษาไทยในโลกของความเป็นจริง	120
คณิตศาสตร์				
	มัธยมศึกษาปีที่ 1	ค 31101	คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน	120
	มัธยมศึกษาปีที่ 2	ค 32101	คณิตศาสตร์สร้างความหลากหลาย	120
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	ค 33101	คณิตศาสตร์ก้าวหน้า	120
วิทยาศาสตร์				
	มัธยมศึกษาปีที่ 1	ว 31101	วิทยาศาสตร์รอบตัว	120
	มัธยมศึกษาปีที่ 2	ว 32101	วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง	120
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	ว 33101	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	120
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม				
	มัธยมศึกษาปีที่ 1	ส 31101	ไทยศึกษา	80
		ส 31102	พุทธศาสน์น่ารู้	80
	มัธยมศึกษาปีที่ 2	ส 32101	โลกตะวันออก	80
		ส 32102	พุทธธรรมเพื่อชีวิต	80
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	ส 33101	โลกตะวันตก	80
		ส 33102	พระรัตนตรัยสำหรับชีวิต	80

ตารางที่ 11 (ต่อ)

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ระดับชั้น	รหัสวิชา	รายวิชาพื้นฐาน	เวลาเรียน (ช.ม./ ปี)
สุขศึกษาและพลศึกษา				
	มัธยมศึกษาปีที่ 1	พ 31101	สุขศึกษา : สมรรถภาพส่วนตน	40
		พ 31102	พลศึกษา 1	40
	มัธยมศึกษาปีที่ 2	พ 32101	สุขศึกษา : ชีวิตที่ดี	40
		พ 32102	พลศึกษา 2	40
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	พ 33101	สุขศึกษา : สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี	40
		พ 33102	พลศึกษา 3	40
ศิลปะ				
	มัธยมศึกษาปีที่ 1	ศ 31101	ดนตรีกับชีวิต	80
	มัธยมศึกษาปีที่ 2	ศ 32101	นาฏศิลป์	80
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	ศ 33101	ทัศนศิลป์	80
การงานอาชีพและเทคโนโลยี				
	มัธยมศึกษาปีที่ 1	ง 31101	คอมพิวเตอร์น่ารู้	80
		ง 31102	เกษตรเพื่อชีวิต	80
	มัธยมศึกษาปีที่ 2	ง 32101	คอมพิวเตอร์เพื่อการค้นคว้า	80
		ง 32102	หัตถกรรมการผลิต	80
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	ง 33101	คอมพิวเตอร์เพื่อชีวิต	40
		ง 33102	พณิชยกรรมเพื่อการตลาด	40
ภาษาต่างประเทศ				
	มัธยมศึกษาปีที่ 1	อ 31101	ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 1 (English for Super Goal 1)	120
	มัธยมศึกษาปีที่ 2	อ 32101	ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 (English for Super Goal 2)	120
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	อ 33101	ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 3 (English for Super Goal 3)	120

จากตารางที่ 11 พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่จัดเป็นรายวิชาพื้นฐานเพียงรายวิชาเดียว รวม 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะและภาษาต่างประเทศ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่จัดเป็นรายวิชาพื้นฐาน 2 วิชา รวม 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา และการงานอาชีพและเทคโนโลยี

2. ผลการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนวิถีพุทธ ดำเนินการ ดังนี้

1. พิจารณาคัดเลือกครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธจากครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกระดับชั้นและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เหลือเพียง 8 รายวิชาและกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี แต่ให้คละทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับชั้น และมีกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ผล ดังนี้

ตารางที่ 12 รายชื่อครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ จำแนกตามรหัสวิชา รายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและระดับชั้น

ชื่อ-สกุล	รหัสวิชา รายวิชา	กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	ระดับชั้น
นางสุกัญญา พงษ์สุกรี	ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน	คณิตศาสตร์	มัธยมศึกษาปีที่ 1
นางสาวชบาไพร ธรรมวาสี	ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต	ศิลปะ	มัธยมศึกษาปีที่ 1
นางเบญจวรรณ สุรินทร์	พ 31102 พลศึกษา 1	สุขศึกษาและพลศึกษา	มัธยมศึกษาปีที่ 1
นางสาวพรสวรรค์ เตชะดี	ว 32101 วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง	วิทยาศาสตร์	มัธยมศึกษาปีที่ 2
นางอรพรรณ หงส์ทอง	อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 (English for Super Goal 2)	ภาษาต่างประเทศ	มัธยมศึกษาปีที่ 2

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ชื่อ-สกุล	รหัสวิชา รายวิชา	กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	ระดับชั้น
นางสาวพรรณทิพย์ หิรัญบัฏ	ส 32101 โลกตะวันออก	สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	มัธยมศึกษาปีที่ 2
นางสาวสำอาง เภาสูตร	ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด	การงานอาชีพและเทคโนโลยี	มัธยมศึกษาปีที่ 3
นางวัชรินทร์ ตรีกมล	ท 33101 ภาษาไทยในโลกความเป็นจริง	ภาษาไทย	มัธยมศึกษาปีที่ 3
นายสมเกียรติ วิชัยวัฒนา	กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	มัธยมศึกษาตอนต้น

จากตารางที่ 12 พบว่า รายวิชาที่ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ จำแนกเป็น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ คณิตศาสตร์ ศิลปะ และสุขศึกษาและพลศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศและสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ การงานอาชีพและเทคโนโลยีและภาษาไทย

2. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ในช่วงระหว่างวันที่ 29 - 30 มีนาคม 2549 ก่อนเปิดเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โดยครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธโดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4 คุณลักษณะ ที่โรงเรียนประกาศเป็นนโยบายไว้เป็นเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนมาสอดแทรก หรือบูรณาการ กำหนดเป็นกรอบในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดผลและประเมินผล รายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ที่พัฒนา รายละเอียด ดังภาคผนวก จ - ฎ

3. จัดทำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ในช่วงระหว่างวันที่ 29 - 30 มีนาคม 2549 ก่อนเปิดเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โดยครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ จัดทำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมุ่งเน้นนำหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4 คุณลักษณะ ที่โรงเรียนประกาศเป็นนโยบายเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนนั้น มาสอดแทรก หรือบูรณาการ กำหนดเป็นกรอบในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดผลและประเมินผล โดยกำหนดให้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เน้นเป็นรายเดือน ๆ ละคุณลักษณะตามลำดับความสำคัญที่ต้องการ ดังนี้

ตารางที่ 13 ระยะเวลาในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	เดือน	ระยะเวลาดำเนินการ
1. ความกตัญญูกตเวที	พฤษภาคม	16 พฤษภาคม – 15 มิถุนายน 2549
2. ความมีวินัย	มิถุนายน	16 มิถุนายน – 15 กรกฎาคม 2549
3. ความซื่อสัตย์	กรกฎาคม	16 กรกฎาคม – 15 สิงหาคม 2549
4. ความขยัน อดทน	สิงหาคม	16 สิงหาคม – 15 กันยายน 2549

จากตารางที่ 13 พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่นำมาพัฒนาเป็นลำดับแรกในเดือนพฤษภาคม คือ ความกตัญญูกตเวทีและลำดับสุดท้ายในเดือนสิงหาคม คือ ความขยัน อดทน

รายละเอียดของแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ที่พัฒนาดังภาคผนวก ฐ

3. ข้อวิจารณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ

ก่อนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาผู้พัฒนาหลักสูตรต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาของเด็กแต่ละวัย เข้าใจขอบข่ายและลำดับการเรียนรู้ (Scope and Sequence) ตามธรรมชาติของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อนำไปกำหนดโครงร่างหลักสูตร (Curriculum Framework) ว่านักเรียนแต่ละชั้นปีควรเรียนอะไร เพื่อจุดประสงค์ใด แล้วนำไปพัฒนาหลักสูตร เป็นรายวิชาของแต่ละชั้นปี หรือแต่ละภาคเรียน พร้อมจำนวนชั่วโมง จำนวนหน่วยกิต หรือจำนวนหน่วยการเรียน (นาตยา ปิลันธนานนท์, 2545: 57) อีกทั้งผู้พัฒนาหลักสูตรต้องมีความรู้ความเข้าใจด้วยว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 นั้น เป็นการศึกษาตามมาตรฐาน (Standards-Based Education) สาระต่าง ๆ ในมาตรฐานจึงต้องแสดงให้เห็นสิ่งที่นักเรียนควรรู้และสามารถทำได้ (What students should know and be able to do) และที่สำคัญคือต้องตระหนักว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้กระจายอำนาจให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อจะได้พัฒนาหลักสูตรได้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการ และถูกต้องตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้

หลังผู้วิจัยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนช่วงระหว่างวันที่ 22 - 23 มีนาคม 2549 เพื่อเตรียมการก่อนพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2549 นั้น พบว่าครูยังมีความรู้ความเข้าใจที่ผิด ๆ (Misconceptions) เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาหลาย ๆ ประการ เช่น

3.1 ชื่อวิชา การกำหนดชื่อวิชา ควรกำหนดให้มีจุดเน้นเป้าหมายและขอบเขตรายวิชาชัดเจน สามารถสื่อความหมายให้ตรงกันได้โดยไม่ต้องพิจารณาเอกสารหลักสูตรของสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบว่ารายวิชานี้เรียนอะไร เพื่อจุดประสงค์ใด ดังนั้นการให้ทุกโรงเรียนกำหนดชื่อรายวิชาพื้นฐานตามชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ แต่รายละเอียดทั้งจุดเน้นเป้าหมายและขอบเขตรายวิชาแตกต่างกันจึงไม่ถูกต้อง ทำให้ผลทางวิชาการไม่ถูกต้องและส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนเป็นอย่างมาก (นาตยา ปิลันธนานนท์, 2546: 12) ดังนั้น การกำหนดแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยให้ชื่อรายวิชาพื้นฐานต้องเป็นชื่อตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และจะต้องสอนรายวิชาพื้นฐานเป็นรายวิชาเดียว แบ่งแยกสอนมากกว่าหนึ่งวิชามิได้ จึงเป็นอันตรายต่อคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

3.2 คำอธิบายรายวิชา แนวการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่กำหนดให้จัดทำคำอธิบายรายวิชาโดยการนำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี หรือรายภาค สาระการเรียนรู้รายปี หรือรายภาค มาเขียน ทำให้คำอธิบายรายวิชาเกือบทุกรายวิชาของสถานศึกษามีความยาวถึง 1 -2 หน้ากระดาษ ประกอบด้วยเนื้อหาสาระความรู้มากมาย ทำให้ไม่มั่นใจว่าจะสอนได้หมดในระยะเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่ ดังนั้น การเขียนคำอธิบายรายวิชาโรงเรียนวิถีพุทธ จึงควรมีองค์ประกอบคือ ชื่อรายวิชา จำนวนเวลา หรือจำนวนหน่วยกิต ความรู้ ทักษะกระบวนการ หลักพุทธธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เป็นเป้าหมายต้องการพัฒนาผู้เรียนและเมื่อจัดทำคำอธิบายรายวิชาเสร็จแล้วให้นำไปวิเคราะห์ความเชื่อมโยงหรือเทียบเคียงกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นด้วย ทั้งนี้ด้วยทั้งช่วงชั้นที่ 3 รวม 3 ปี จะต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนครบตามมาตรฐานช่วงชั้นที่กำหนดไว้ หากตรวจสอบพบว่ายังมีไม่ครบก็ให้นำมาเติมให้ครบ โดยพิจารณาว่าปีไหนยังขาดสาระการเรียนรู้ใดและจะนำไปเติมในชั้นปีใดได้บ้าง

3.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กำหนดสาระการเรียนรู้ไว้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้หมายความว่า โรงเรียนจะต้องจัดทำหลักสูตรได้เพียงแค่ 8 หลักสูตรเท่ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือจัดทำหลักสูตรรายวิชาพื้นฐานได้เพียง 8 รายวิชาเท่ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ เท่านั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเอกลักษณ์ หรือจุดเน้นของโรงเรียน เพียงแต่ต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนตามสาระ มาตรฐานและมาตรฐานช่วงชั้น ให้ได้ครบถ้วนทุกสาระการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น

3.4 รหัสวิชา การกำหนดรหัสวิชาควรยืดหยุ่นให้อิสระกับสถานศึกษา ทั้งนี้ด้วยหลักสูตรมีหลากหลายรูปแบบ ถึงแม้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กำหนดมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ออกเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ก็ไม่ได้หมายความว่าจะต้องจัดหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นหลักสูตรแบบแยกรายวิชา (Subject Matter Curriculum) เท่านั้น สถานศึกษาอาจเลือกรูปแบบหลักสูตรอื่น ๆ เช่น หลักสูตรบูรณาการ (Integrated Curriculum) ก็ได้ แต่ที่สำคัญคือ ต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนตามสาระ มาตรฐานและมาตรฐานช่วงชั้นได้ครบถ้วนทุกสาระการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น อีกทั้งควรจะพัฒนาระบบรหัสวิชาให้สอดคล้องกับระบบของมหาวิทยาลัยที่ไม่ต้องกำหนดให้มีทั้งตัวอักษรและตัวเลขและไม่ควรกำหนดไม่ให้แยกรายวิชาพื้นฐานของกลุ่มสาระต่าง ๆ ออกเป็นวิชาย่อย ๆ หรือถ้าหากจะแยกเป็นวิชาย่อย ๆ ก็ต้องให้ใช้รหัสวิชาเดียวกัน

หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนานี้ จัดทำรายวิชาพื้นฐานเพียงรายวิชาเดียว รวม 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะและภาษาต่างประเทศ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่จัดทำรายวิชาพื้นฐาน 2 วิชา รวม 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา และการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่จัดทำรายวิชาพื้นฐาน 2 วิชา ดังกล่าวคือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เช่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบ่งเป็นรายวิชา ส 31101 ไทยศึกษา กับ ส 31102 พุทธศาสน์น่ารู้ ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา เช่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แบ่งเป็นรายวิชา พ 32101 สุขศึกษา: ชีวิตที่ดี กับ พ 32102 พลศึกษา 2 และกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี เช่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แบ่งเป็นรายวิชา ง 33101 คอมพิวเตอร์เพื่อชีวิต กับ ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด ซึ่งทั้ง 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ดังกล่าวแบ่งรายวิชาพื้นฐานออกเป็น 2 วิชาย่อย ไม่ใช้รหัสวิชาเดียวกันและชื่อวิชาทุกรายวิชาพื้นฐานทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ไม่ได้ใช้ชื่อตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งหมด รายละเอียดดังโครงร่างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ รายวิชาพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ภาคผนวก ง

3.5 แผนการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช นี้ มีองค์ประกอบการดำเนินการดังนี้

3.5.1 ประมวลการสอน (Course Syllabus) ก่อนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนควรจัดทำประมวลการสอน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำพาผู้เรียนไปถึงจุดประสงค์ที่วางไว้ หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนานี้ ทุกรายวิชา ครูผู้สอนจัดทำประมวลการสอน ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ คือ มาตรฐานช่วงชั้นที่สอดคล้อง คำอธิบายรายวิชา (Course Description) วัตถุประสงค์รายวิชา หน่วยการเรียน กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ อุปกรณ์ การวัดและประเมินผล คุณลักษณะอันพึงประสงค์และเกณฑ์การประเมินผล ข้อพึงระวังคือ อย่าไปติดยึดกับรูปแบบว่า ประมวลการสอนต้องมีรูปแบบอย่างไร มีหัวข้ออะไรบ้าง ทั้งนี้แล้วแต่ดุลยพินิจของครูผู้สอนที่จะออกแบบได้อย่างหลากหลาย แต่ต้องนำไปบอก หรือทำเอกสารแจกให้นักเรียน ผู้ปกครองและผู้บริหารสถานศึกษาได้ทราบ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าที่

ตรงกันและทั้งนี้หากนักเรียนปฏิบัติตนตามประมวลการสอนได้ก็ย่อมจะประสบความสำเร็จในการเรียน

3.5.2 แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน ก่อนสอนครูผู้สอนต้องทดสอบผู้เรียนว่ามีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้ หรือที่ครูจะสอน อะไรบ้าง มากน้อยเพียงใด และหลังสอนครูผู้สอนก็ต้องทดสอบผู้เรียนด้วยว่ามีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้ หรือที่ครูจะสอน อะไรบ้าง และสามารถทำได้มากน้อยเพียงใด การออกแบบทดสอบเพื่อประเมินก่อนและหลังเรียนจึงต้องให้ครอบคลุมทุกอย่างที่ครูสอน ที่เป็นเรื่องใหญ่ ๆ สำคัญ ๆ ครอบคลุมทั้งวิชา

3.**5.3 แผนการจัดการเรียนรู้** ครูส่วนมากยังเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยความเคยชิน โดยการเปิดตำรา หรือหนังสือแล้วนำมาเขียน บางคนก็มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง มาตรฐานยังไม่ถ่องแท้ดีพอ ทำให้แผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนไม่สามารถเชื่อมโยงกับมาตรฐาน มีองค์ประกอบซับซ้อนมากเกินไป ทำให้แผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนมีรายละเอียดมากหลายหน้ากระดาษ แต่ไม่มีคุณภาพ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีนั้นครูจะต้องเป็นผู้เขียนขึ้นเองและใช้จริง มิใช่เขียนเพราะเป็นเพียงหน้าที่ หรือเขียนเพื่อให้มีส่งผู้บังคับบัญชาเท่านั้น หรือเขียนเพียงเพื่อเป็นผลงานทางวิชาการหากแต่ไม่ได้นำมาใช้จริง แผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ที่จัดทำนี้มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ดังนี้

ก. สาระสำคัญ เพื่อเป็นการบอกให้ทราบว่าแผนการจัดการเรียนรู้นี้จะให้นักเรียนได้แง่คิดอะไร คติสอนใจอะไร แผนนี้สอนให้รู้ว่าอะไร คล้าย ๆ กับที่มีในท้ายเรื่องของนิทานอีสปดังตัวอย่าง หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนานี้ รายวิชา พ 31102 พลศึกษา 1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2: การออกกำลังกาย แผนการเรียนรู้เรื่อง กายบริหาร เวลา 3 ชั่วโมง กำหนดสาระสำคัญไว้คือ “กิจกรรมกายบริหารมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนวิชาพลศึกษาและการดำรงชีวิตประจำวันเนื่องจากกิจกรรมการบริหารเป็นการเตรียมความพร้อมของร่างกายแล้วยังช่วยเสริมสร้างความแข็งแรงของร่างกาย และป้องกันการบาดเจ็บได้อีกด้วย กิจกรรมกายบริหารสามารถทำได้ด้วยมือเปล่า ประกอบอุปกรณ์และประกอบดนตรี”

ข. มาตรฐานช่วงชั้นที่สอดคล้อง เพื่อตรวจสอบให้มั่นใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนเชื่อมโยงกับมาตรฐานช่วงชั้นได้ครบถ้วนโดยเฉพาะเมื่อนำไปตรวจสอบทุกแผนการจัดการเรียนรู้และทุกรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในทุกชั้นปีของช่วงชั้นนั้น ๆ

ค. จุดประสงค์การเรียนรู้ ไม่ควรมีจำนวนมากข้ออย่างที่เคยชินกับการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แผนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ควรระบุจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ชัดเจนว่า หากจะนำหลักพุทธธรรมมาสอดแทรก หรือบูรณาการ แล้วจะใช้หลักพุทธธรรมใดพัฒนาผู้เรียนให้เกิดปัญญา หรือความรู้อะไร มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่ประกาศเป็นนโยบายของโรงเรียนด้านใดบ้าง แต่ข้อควรพึงระวังคือ แม้จะเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธแต่ก็ไม่ใช่ว่าจะต้องนำหลักพุทธธรรมมาสอดแทรก หรือบูรณาการทุกเรื่อง หรือทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หากมีบางความรู้ หรือสาระบางเรื่องจำเป็นที่ต้องสอนด้วยการอธิบายครูควรสอนด้วยวิธีอธิบายปกติ บางจังหวะ หากผู้สอนเห็นว่ามีความเหมาะสมจึงนำหลักพุทธธรรมมาสอดแทรก หรือบูรณาการ ดังตัวอย่างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนานี้ รายวิชา ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต หน่วยการเรียนรู้ที่ 2: ตำนานดนตรี แผนการเรียนรู้เรื่อง ดนตรีกับชีวิตมนุษย์ 4 ชั่วโมง กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้ว่า

1. สามารถนำหลักวุฒิธรรม 4 มาทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน
2. ปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน

สำหรับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4 คุณลักษณะคือ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน ที่โรงเรียนประกาศเป็นนโยบายเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนด้วยการนำมาสอดแทรก หรือบูรณาการกำหนดเป็นกรอบในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้นั้น จะต้องนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดผลและประเมินผลด้วย สำหรับคุณลักษณะในด้านความกตัญญูกตเวที ครูผู้สอนบางคนอาจจะคิดไม่ถึงเกี่ยวกับกิจกรรมซึ่งแท้จริงแล้วหากครูผู้สอนต้องการจะพัฒนานักเรียนคุณลักษณะนี้และมีกิจกรรมที่นักเรียนทำงานกลุ่มก็อาจใช้ความกตัญญูกตเวทีในความหมายที่รู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจ สำนึกในบุญคุณที่เพื่อนช่วยเหลือเพื่อน ไม่ว่าจะตอนทำงานกลุ่ม นำเสนองาน แล้วมีการร่วมกันตกแต่งความคิดแก้ไข ทำให้นักเรียนรู้จักแสดงความขอบคุณเพื่อน

ง. สาระการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ หมายถึง เรื่องที่จะสอน เป็นเรื่องอะไรบ้าง

จ. พุทธธรรมที่ใช้ ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในพุทธธรรมที่จะนำมาสอดแทรก หรือบูรณาการว่า หลักพุทธธรรมที่จะใช้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับเรื่อง หรือสาระที่จะสอนหรือไม่ ที่สำคัญคือ หลักพุทธธรรมนั้น ๆ ต้องใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็น

กระบวนการครบทุกข้อเรียงตามลำดับก่อนหลังหรือไม่ ซึ่งกล่าวโดยง่ายคือต้องใช้ครบเป็นชุดหรือไม่ หรือใช้เพียงข้อเดียวหรือบางข้อของหลักพุทธธรรม หรือใช้สลับข้อของหลักพุทธธรรมได้หรือไม่ ทั้งนี้ด้วยหากสังเกตจะพบว่า ส่วนใหญ่หลักพุทธธรรมมักตามด้วยตัวเลข เช่น สังคหวัตถุ 4 อิทธิบาท 4 อริยสัจ 4 กัลยาณมิตรธรรม 7 และสัปปุริสธรรม 7 เป็นต้น อาจจะต้องใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกระบวนการครบทุกข้อ จะใช้เพียงข้อเดียวหรือบางข้อของหลักพุทธธรรมไม่ได้ แต่ก็มีบางหลักพุทธธรรม เช่น พระธรรมปิฎก (2543: 667 – 732) ได้แยกแยะวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการไว้ 10 วิธี ซึ่งแต่ละวิธีสามารถนำมาฝึกทักษะการคิดได้อย่างดี เน้นกระบวนการคิดไว้อย่างแยบคาย ได้แก่ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ วิธีคิดแบบอริยสัจ วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบอุบายปลุกเร้าคุณธรรม วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน และวิธีคิดแบบวิภัชชวาท ซึ่งวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการนี้ไม่จำเป็นต้องนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นกระบวนการจนครบทุกวิธี จะเลือกใช้เพียงวิธีเดียว หรือบางวิธีของหลักพุทธธรรมโยนิโสมนสิการก็ได้และไม่เรียงวิธีตามลำดับก่อนหลังด้วย

ฉ. กิจกรรมการเรียนการสอน ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการบูรณาการหลักธรรม ให้สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหา ดังตัวอย่าง หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนานี้ รายวิชา ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน หน่วยการเรียนรู้ที่ 3: ระบบจำนวนเต็ม เรื่อง การลบจำนวนเต็มและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เวลา 4 ชั่วโมง จัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการบูรณาการหลักพุทธธรรม โยนิโสมนสิการ วิธีคิดแบบอริยสัจ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่คิดค้นวิธีแก้ปัญหา ดังนี้

ทุกข์: การกำหนดปัญหา

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม กำหนดหมายเลขประจำกลุ่ม จากนั้นครูกำหนดปัญหาดังนี้ ***"ให้นักเรียนทุกกลุ่มเป็นลูกค้าไปซื้ออาหารในโรงอาหารของโรงเรียนและสังเกตการทอนเงินของแม่ค้า"*** ครูได้กำหนดกลุ่มดังนี้ กลุ่ม 1 ร้านขายข้าว, กลุ่ม 2 ร้านขายก๋วยเตี๋ยว, กลุ่ม 3 ร้านอาหารตามสั่ง, กลุ่ม 4 ร้านขายผลไม้, กลุ่ม 5 ร้านขายน้ำ ให้ทุกกลุ่มสังเกตการทอนเงินของแม่ค้าและบันทึกลงในใบงานที่ 14

สมุทัย: ตั้งสมมุติฐาน

2. นักเรียนทุกกลุ่มลงมือปฏิบัติขั้นตอนตามใบงานที่ 14 วิเคราะห์โจทย์ปัญหา

นิโรธ: ทดลองและเก็บข้อมูล

3. นักเรียนนำข้อมูลที่ได้มาบันทึกลงในใบงาน ปฏิบัติตามใบงานเป็นข้อ ๆ

มรรค: วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

4. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมารายงานผลงานจากใบงานที่ 14 ที่หน้าชั้นและเขียนแสดงการทอนเงินของแต่ละกลุ่มบนกระดานดำ

5. ครูสรุปผลงานจากการทำใบงานที่ 14 การวิเคราะห์โจทย์ จำนวนเงินที่นักเรียนจ่ายให้แม่ค้า คือ **ตัวตั้ง** และจำนวนเงินของสินค้าที่ซื้อ คือ **ตัวลบ**จำนวนเงินที่แม่ค้าทอนให้ คือ **ผลลบ**

6. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายการลบของจำนวนเต็มว่า
ตัวตั้ง - ตัวลบ = ผลลบ หรือ เขียนความสัมพันธ์ในรูปการบวกจำนวนเต็ม คือ
ตัวตั้ง – ตัวลบ = ตัวตั้ง + จำนวนตรงข้ามของตัวลบ

7. ครูยกตัวอย่าง 3 ตัวอย่างการลบจำนวนเต็ม อธิบายซักถามนักเรียน ดังนี้
ตัวอย่างที่ 1 $7 - 2 = 7 + (-2) = 5$
ตัวอย่างที่ 2 $(-7) - 2 = (-7) + (-2) = -9$
ตัวอย่างที่ 3 $(-2) + 7 - (-5) = (-2) + 7 + 5 = 10$

8. ครูแจกใบงานที่ 15 การหาผลลบของจำนวนเต็ม ให้นักเรียนทำคนละ 1 ชุด ครูตรวจความถูกต้อง และให้คำชมเชยเมื่อนักเรียนทำได้ถูกต้องและให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนทำผิดต้องแก้ไข

9. นักเรียนทำแบบฝึกหัด 2.3 ข หน้า 38 – 40 ข้อ 1 -7 จากหนังสือสาระการเรียนรู้พื้นฐานคณิตศาสตร์ เล่ม 1 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อทบทวนอีกครั้ง และทำแบบฝึกทักษะเรื่อง ปริศนาการลบจำนวน 1 ชุด

ช. สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้ ต้องเลือกสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ดังตัวอย่าง หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนานี้ รายวิชา ท 33101 ภาษาไทยในโลกของความเป็นจริง หน่วยการเรียนรู้ที่ 2: ภาษากับเศรษฐกิจการอาชีพ เรื่อง การเขียน(เรียงความ) เวลา 4 ชั่วโมง ซึ่งหน่วยการเรียนรู้นี้มีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสามารถใช้หลักธรรมรักษาความสัมพันธ์ 6 ทิศ (ทิศ 6) ใช้ภาษาเขียนเรียงความเกี่ยวกับความกตัญญูได้ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาไทย โดยปฏิบัติตามคุณลักษณะด้านความกตัญญู ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน ครูผู้พัฒนาหลักสูตรกำหนดสื่อการเรียนรู้ ครูผู้สอนจึงเลือกสื่อการเรียนรู้เป็น วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง สุวรรณสาม

ซ. การวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ อย่างหลากหลายและประเมินตามสภาพจริง ต้องกำหนดวิธีวัดผลให้ชัดเจนว่า ทำแบบฝึกหัด ทำใบงาน สังเกตพฤติกรรม ประเมินจากผลการปฏิบัติ ประเมินความรู้ หรือปัญญา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่เกิดจากการนำหลักพุทธธรรมมาสอดแทรก หรือบูรณาการ ต้องมีเครื่องมือวัดผลแน่นอนว่าใช้แบบประเมิน แบบสังเกตพฤติกรรม หรือแบบทดสอบ อย่างที่นิยมกันและต้องมีเกณฑ์การวัดผล (Scoring Rubrics)

ญ. บันทึกผลการเรียนรู้และข้อเสนอแนะ บันทึกรายละเอียดหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและวัดประเมินผล ว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับจุดประสงค์หรือไม่ มีความคิดเห็นว่าจะพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอะไร อย่างไร

3.5.4 แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนานี้ แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ใช้เป็น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มุ่งเน้นนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4 คุณลักษณะ ที่โรงเรียนประกาศเป็นนโยบายเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนไว้ มาสอดแทรกหรือบูรณาการ กำหนดเป็นกรอบในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งการวัดผลและประเมินผล โดยกำหนดพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เน้นเป็นรายเดือนคุณลักษณะละเดือน ตามลำดับความสำคัญที่ต้องการ ดังนี้ พฤษภาคม ความกตัญญูกตเวที มิถุนายน ความมีวินัย

กรกฎาคม ความซื่อสัตย์ และสิงหาคม ความขยัน อดทน รายละเอียดดัง ภาคผนวก ฐ ข้อพึงระวังในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนคือต้องเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนานี้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยและมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ดังนั้นกิจกรรมที่จัดจึงสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมตามสภาพจริงกับปัญหาของผู้เรียน โรงเรียน ชุมชน ประเทศ หรือเหตุการณ์ของโลกปัจจุบัน เช่น ขณะช่วงเวลาเรียนอยู่นั้นอาจเกิดอัคคีภัยในชุมชนที่นักเรียนพักอาศัย หรือเกิดอุทกภัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือมีภัยจากโจรก่อการร้ายในภาคใต้ หรือมีผลิตผลทางเกษตรล้นตลาด เช่น ลำไย ลองกอง เป็นต้น ครูผู้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสามารถนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์เหล่านั้นมาจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพจริงของปัญหาได้ แล้ววัดประเมินผลว่าผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามที่ต้องการหรือไม่ เพียงใด พร้อมรายงานผล

ตอนที่ 3 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์เกี่ยวกับการนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธไปใช้

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์เกี่ยวกับการนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธไปใช้ นำเสนอผลการวิจัยและข้อวิจารณ์โดยแบ่งเป็น 5 ส่วน คือ

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
2. การประเมินผลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน
3. ผลการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน
4. ผลการสอบถามความคิดเห็นของครูที่อาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
5. ข้อวิจารณ์เกี่ยวกับการนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธไปใช้

หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธที่นำไปใช้พัฒนานักเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 นี้ ดำเนินการเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดทำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ ดังนี้

1. รายวิชา พ 31102 พลศึกษา 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. รายวิชา ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3. รายวิชา ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4. รายวิชา ว 32101 วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

5. รายวิชา ส 32101 โลกตะวันออก กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

6. รายวิชา อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 (English for Super Goal 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

7. รายวิชา ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

8. รายวิชา ท 33101 ภาษาไทยในโลกความเป็นจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

9. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไปใช้พัฒนานักเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ปรากฏผล ดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนรายวิชา พ 31102 พลศึกษา 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

เมื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา พ 31102 พลศึกษา 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่จัดสร้างขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 188 คน แล้วศึกษาเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียน คะแนนเต็ม 20 คะแนน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้คำสั่ง Paired samples t – test โปรแกรม SPSS For Windows Version 12 ปรากฏผลดังตาราง 14

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ที่ใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ก่อนและหลังเรียน รายวิชา พ 31102 พลศึกษา 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คะแนนสอบ	$\overline{X}$	**SD**	$\overline{D}$	**SD** $_{\overline{D}}$	**t**
สอบก่อนเรียน	9.39	2.31	-4.75	2.80	-23.22*
สอบหลังเรียน	14.14	2.72			

*P< .05

จากตารางที่ 14 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวชที่เรียนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รายวิชา พ 31102 พลศึกษา 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวชที่เรียนรายวิชา พ 31102 พลศึกษา 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนรายวิชา ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

เมื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวชที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 188 คน แล้วศึกษาเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียน คะแนนเต็ม 20 คะแนน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้คำสั่ง Paired samples t – test โปรแกรม SPSS For Windows Version 12 ปรากฏผล ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ที่ใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ก่อนและหลังเรียนรายวิชา ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คะแนนสอบ	$\overline{X}$	SD	$\overline{D}$	SD $_{\overline{D}}$	t
สอบก่อนเรียน	3.38	0.99	-1.90	0.96	-27.22*
สอบหลังเรียน	5.28	0.94			

*P< .05

จากตารางที่ 15 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวชที่เรียนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รายวิชา ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวชที่เรียนรายวิชา ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนรายวิชา ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

เมื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 79 คน แล้วศึกษาเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียน คะแนนเต็ม 10 คะแนน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้คำสั่ง Paired samples t – test โปรแกรม SPSS For Windows Version 12 ปรากฏผลดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ที่ใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ก่อนและหลังเรียนรายวิชา ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คะแนนสอบ	$\overline{X}$	SD	$\overline{D}$	SD $_{\overline{D}}$	t
สอบก่อนเรียน	5.33	2.21	-5.99	2.33	-22.85*
สอบหลังเรียน	11.32	1.46			

*P< .05

จากตารางที่ 16 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวชที่เรียนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รายวิชา ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวชที่เรียนรายวิชา ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

1.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน รายวิชา ว 32101 วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

เมื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ว 32101 วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 154 คน แล้วศึกษาเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียน คะแนนเต็ม 20 คะแนน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้คำสั่ง Paired samples t – test โปรแกรม SPSS For Windows Version 12 ปรากฏผลดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ที่ใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ก่อนและหลังเรียน รายวิชา ว 32101 วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คะแนนสอบ	$\overline{X}$	**SD**	$\overline{D}$	**SD** $_{\overline{D}}$	**t**
สอบก่อนเรียน	6.23	1.73	-8.98	1.93	-57.69*
สอบหลังเรียน	15.21	2.37			

*P< .05

จากตาราง 17 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวชที่เรียนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รายวิชา ว 32101 วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวชที่เรียนวิชา ว 32101 วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

1.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน รายวิชา ส 32101 โลกตะวันออก กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

เมื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ส 32101 โลกตะวันออก กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 122 คน แล้วศึกษาเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียน คะแนนเต็ม 20 คะแนน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้คำสั่ง Paired samples t – test โปรแกรม SPSS For Windows Version 12 ปรากฏผลดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ที่ใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ก่อนและหลังเรียน รายวิชา ส 32101 โลกตะวันออก กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คะแนนสอบ	$\overline{X}$	**SD**	$\overline{D}$	**SD** $_{\overline{D}}$	**t**
สอบก่อนเรียน	6.46	2.65	-4.71	2.81	-18.55*
สอบหลังเรียน	11.17	3.71			

*P< .05

จากตารางที่ 18 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวชที่เรียนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รายวิชา ส 32101 โลกตะวันออก กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ก่อนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวชที่เรียนรายวิชา ส 32101 โลกตะวันออก กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

1.6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน รายวิชา อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 (English for Super Goal 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

เมื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 (English for Super Goal 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 180 คน แล้วศึกษาเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียน คะแนนเต็ม 20 คะแนน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้คำสั่ง Paired samples t – test โปรแกรม SPSS For Windows Version 12 ปรากฏผลดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ที่ใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ก่อนและหลังเรียน รายวิชา อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 (English for Super Goal 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คะแนนสอบ	$\overline{X}$	**SD**	$\overline{D}$	**SD** $_{\overline{D}}$	**t**
สอบก่อนเรียน	5.53	3.06	-3.56	2.17	-22.02*
สอบหลังเรียน	9.08	2.35			

*P< .05

จากตารางที่ 19 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวชที่เรียนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รายวิชา อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 (English for Super Goal 2) ก่อนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวชที่เรียนวิชา อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 (English for Super Goal 2) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

1.7 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน รายวิชา ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

เมื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 226 คน แล้วศึกษาเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียน คะแนนเต็ม 20 คะแนน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้คำสั่ง Paired samples t – test โปรแกรม SPSS For Windows Version 12 ปรากฏผลดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ที่ใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ก่อนและหลังเรียน รายวิชา ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

คะแนนสอบ	$\overline{X}$	**SD**	$\overline{D}$	**SD** $_{\overline{D}}$	**t**
สอบก่อนเรียน	8.38	1.01	-3.32	1.34	-37.18*
สอบหลังเรียน	11.70	1.32			

*P< .05

จากตารางที่ 20 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวชที่เรียนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิชา ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ก่อนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นแสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวชที่เรียนวิชา ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

1.8 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน รายวิชา ท 33101 ภาษาไทยในโลกความเป็นจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

เมื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ท 33101 ภาษาไทยในโลกความเป็นจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน แล้วศึกษาเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียน คะแนนเต็ม 20 คะแนน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้คำสั่ง Paired samples t – test โปรแกรม SPSS For Windows Version 12 ปรากฏผลดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ที่ใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ก่อนและหลังเรียน รายวิชา ท 33101 ภาษาไทยในโลกความเป็นจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

คะแนนสอบ	$\overline{X}$	SD	$\overline{D}$	SD $_{\overline{D}}$	t
สอบก่อนเรียน	6.58	2.70	-6.95	3.22	-11.82*
สอบหลังเรียน	13.53	2.70			

*P< .05

จากตารางที่ 21 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวชที่เรียน โดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รายวิชา ท 33101 ภาษาไทยในโลกความเป็นจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ก่อนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นแสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ที่เรียนรายวิชา ท 33101 ภาษาไทยในโลกความเป็นจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. การประเมินผลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน

การประเมินผลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการศึกษาหลังการนำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไปใช้พัฒนานักเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 แล้วประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 4 คุณลักษณะตามลำดับความต้องการ คือ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน ปรากฏผลดังตารางที่ 22 - 25

ตารางที่ 22 ผลการประเมินคุณลักษณะด้านความกตัญญูกตเวที จำแนกตามระดับปฏิบัติ

(N = 636)

ระดับปฏิบัติ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่เคยปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย	22	3.46
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	419	65.88
ปฏิบัติเป็นประจำ	195	30.66
รวม	**636**	**100.0**

จากตารางที่ 22 พบว่า ผลการประเมินคุณลักษณะด้านความกตัญญูกตเวทีของนักเรียน ปฏิบัติเป็นบางครั้ง มากที่สุด จำนวน 419 คน คิดเป็นร้อยละ 65.88 รองลงไปปฏิบัติเป็นประจำ จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 30.66

ตารางที่ 23 ผลการประเมินคุณลักษณะด้านความมีวินัย จำแนกตามระดับปฏิบัติ

(N = 636)

ระดับปฏิบัติ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่เคยปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย	30	4.72
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	324	50.94
ปฏิบัติเป็นประจำ	282	44.34
รวม	**636**	**100.0**

จากตารางที่ 23 พบว่า ผลการประเมินคุณลักษณะด้านความมีวินัยของนักเรียน ปฏิบัติเป็นบางครั้ง มากที่สุด จำนวน 324 คน คิดเป็นร้อยละ 50.94 รองลงไปปฏิบัติเป็นประจำ จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 44.34

ตารางที่ 24 ผลการประเมินคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์ จำแนกตามระดับปฏิบัติ

(N = 636)

ระดับปฏิบัติ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่เคยปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย	15	2.36
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	326	51.26
ปฏิบัติเป็นประจำ	295	46.38
รวม	**636**	**100.0**

จากตารางที่ 24 พบว่า ผลการประเมินคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียน ปฏิบัติเป็นบางครั้ง มากที่สุด จำนวน 326 คน คิดเป็นร้อยละ 51.26 รองลงไปปฏิบัติเป็นประจำ จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 46.38

ตารางที่ 25 ผลการประเมินคุณลักษณะด้านความขยัน อดทน จำแนกตามระดับปฏิบัติ

(N = 636)

ระดับปฏิบัติ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่เคยปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย	19	2.99
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	408	64.15
ปฏิบัติเป็นประจำ	209	32.86
รวม	**636**	**100.0**

จากตารางที่ 25 พบว่า ผลการประเมินคุณลักษณะด้านความขยัน อดทน ของนักเรียน ปฏิบัติเป็นบางครั้ง มากที่สุด จำนวน 408 คน คิดเป็นร้อยละ 64.15 รองลงไปปฏิบัติเป็นประจำ จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 32.86

3. ผลการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน

ผลการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนภายหลังการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้แล้ว ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 26 - 33

ตารางที่ 26 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนรายวิชา พ 31102 พลศึกษา 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

(N = 188)

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เรื่องที่เรียนมีการบูรณาการสอดแทรกหลักธรรมของพระพุทธศาสนา	4.53	0.61	มากที่สุด
2. หลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่นำมาสอดแทรกมีความเหมาะสม	4.47	0.64	มาก
3. เรื่องที่เรียนมีความยากง่ายระดับปานกลาง	4.31	0.77	มาก
4. เรื่องที่เรียนมีความน่าสนใจ น่าเรียน	4.57	0.59	มากที่สุด
5. กิจกรรมการเรียนมีอย่างหลากหลาย และเหมาะสม	4.63	0.57	มากที่สุด
6. นักเรียนได้ทำกิจกรรมเดี่ยว คู่ และเป็นกลุ่ม	4.52	0.64	มากที่สุด
7. กิจกรรมที่ได้ทำน่าสนใจ และได้ความรู้	4.59	0.56	มากที่สุด
8. กิจกรรมการเรียนส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ	4.45	0.64	มาก
9. กิจกรรมการเรียนการสอนมีการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความขยัน อดทน	4.53	0.60	มากที่สุด
10. มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน	4.36	0.67	มาก
11. นักเรียนพอใจกับกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติจริง	4.51	0.61	มากที่สุด
12. ครูมีความรู้ในเนื้อหาที่สอนและหลักพุทธธรรม	4.51	0.64	มากที่สุด
13. วิธีสอนของครูหลากหลาย น่าเรียน	4.61	0.56	มากที่สุด
14. ระยะเวลาที่เรียนแต่ละเรื่องมีความเหมาะสม	4.52	0.64	มากที่สุด
15. มีสื่อการเรียนหลากหลาย	4.48	0.64	มาก
16. สื่อการเรียนเหมาะสมกับเนื้อหาและตัวนักเรียน	4.51	0.62	มากที่สุด
17. มีแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนได้ไปศึกษาเพิ่มเติม	4.42	0.71	มาก
18. นักเรียนรู้วิธีการเรียน การวัดผลและเกณฑ์การให้คะแนน	4.52	0.63	มากที่สุด
19. ครูให้คะแนนจากงานที่นักเรียนทำตามสภาพจริง	4.64	0.55	มากที่สุด
20. นักเรียนพึงพอใจกับวิธีการประเมินผลของครู	4.55	0.59	มากที่สุด

ตารางที่ 26 (ต่อ)

(N = 188)

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
21. ครูนำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนของนักเรียน	4.57	0.59	มากที่สุด
22. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะเรื่องที่เรียนมากขึ้น	4.53	0.62	มากที่สุด
23. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจหลักธรรมของพุทธศาสนามากขึ้น	4.52	0.62	มากที่สุด
24. นักเรียนนำหลักพุทธธรรม มาทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้	4.49	0.68	มาก
25. นักเรียนนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.51	0.60	มากที่สุด
26. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวทีมากขึ้น	4.49	0.63	มาก
27. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีวินัยมากขึ้น	4.51	0.63	มากที่สุด
28. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์มากขึ้น	4.57	0.63	มากที่สุด
29. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความขยัน อดทน มากขึ้น	4.54	0.65	มากที่สุด
30. นักเรียนมีความพึงพอใจที่ได้เรียนวิชานี้	4.64	0.58	มากที่สุด
รวม	**4.52**	**0.37**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 26 พบว่า โดยภาพรวม ความพึงพอใจของนักเรียนภายหลังการเรียนรายวิชา พ 31102 พลศึกษา 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.52) และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการประเมิน พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ ตั้งแต่ 4.51 – 4.64) เช่นเดียวกัน

ตารางที่ 27 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนรายวิชา ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

(N = 188)

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เรื่องที่เรียนมีการบูรณาการสอดแทรกหลักธรรมของพระพุทธศาสนา	4.35	0.74	มาก
2. หลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่นำมาสอดแทรกมีความเหมาะสม	4.39	0.70	มาก
3. เรื่องที่เรียนมีความยากง่ายระดับปานกลาง	4.29	0.78	มาก
4. เรื่องที่เรียนมีความน่าสนใจ น่าเรียน	4.43	0.66	มาก
5. กิจกรรมการเรียนมีอย่างหลากหลาย และเหมาะสม	4.40	0.72	มาก
6. นักเรียนได้ทำกิจกรรมเดี่ยว คู่ และเป็นกลุ่ม	4.59	0.64	มากที่สุด
7. กิจกรรมที่ได้ทำน่าสนใจ และได้ความรู้	4.46	0.68	มาก
8. กิจกรรมการเรียนส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ	4.46	0.70	มาก
9. กิจกรรมการเรียนการสอนมีการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความขยัน อดทน	4.47	0.70	มาก
10. มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน	4.33	0.74	มาก
11. นักเรียนพอใจกับกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติจริง	4.43	0.79	มาก
12. ครูมีความรู้ในเนื้อหาที่สอนและหลักพุทธธรรม	4.44	0.73	มาก
13. วิธีสอนของครูหลากหลาย น่าเรียน	4.49	0.65	มาก
14. ระยะเวลาที่เรียนแต่ละเรื่องมีความเหมาะสม	4.44	0.67	มาก
15. มีสื่อการเรียนหลากหลาย	4.40	0.68	มาก
16. สื่อการเรียนเหมาะสมกับเนื้อหาและตัวนักเรียน	4.43	0.69	มาก
17. มีแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนได้ไปศึกษาเพิ่มเติม	4.38	0.78	มาก
18. นักเรียนรู้วิธีการเรียน การวัดผลและเกณฑ์การให้คะแนน	4.44	0.73	มาก
19. ครูให้คะแนนจากงานที่นักเรียนทำตามสภาพจริง	4.66	0.60	มากที่สุด
20. นักเรียนพึงพอใจกับวิธีการประเมินผลของครู	4.46	0.66	มาก
21. ครูนำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนของนักเรียน	4.52	0.67	มากที่สุด
22. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะเรื่องที่เรียนมากขึ้น	4.46	0.66	มาก
23. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจหลักธรรมของพุทธศาสนามากขึ้น	4.38	0.70	มาก

ตารางที่ 27 (ต่อ)

(N = 188)

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
24. นักเรียนนำหลักพุทธธรรม มาทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้	4.51	0.64	มากที่สุด
25. นักเรียนนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.39	0.73	มาก
26. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวทีมากขึ้น	4.41	0.71	มาก
27. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีวินัยมากขึ้น	4.46	0.64	มาก
28. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์มากขึ้น	4.46	0.67	มาก
29. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความขยัน อดทน มากขึ้น	4.56	0.65	มากที่สุด
30. นักเรียนมีความพึงพอใจที่ได้เรียนวิชานี้	4.60	0.65	มากที่สุด
รวม	**4.45**	**0.44**	**มาก**

จากตารางที่ 27 พบว่า โดยภาพรวม ความพึงพอใจของนักเรียนภายหลังการเรียนรายวิชา ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.45) และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการประเมิน พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ ตั้งแต่ 4.29 – 4.49) เช่นเดียวกัน

ตารางที่ 28 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนรายวิชา ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

(N = 79)

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เรื่องที่เรียนมีการบูรณาการสอดแทรกหลักธรรมของพระพุทธศาสนา	4.34	0.75	มาก
2. หลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่นำมาสอดแทรกมีความเหมาะสม	4.59	0.59	มากที่สุด
3. เรื่องที่เรียนมีความยากง่ายระดับปานกลาง	4.53	0.66	มากที่สุด
4. เรื่องที่เรียนมีความน่าสนใจ น่าเรียน	4.44	0.64	มาก
5. กิจกรรมการเรียนมีอย่างหลากหลาย และเหมาะสม	4.57	0.59	มากที่สุด
6. นักเรียนได้ทำกิจกรรมเดี่ยว คู่ และเป็นกลุ่ม	4.61	0.59	มากที่สุด
7. กิจกรรมที่ได้ทำน่าสนใจ และได้ความรู้	4.56	0.69	มากที่สุด
8. กิจกรรมการเรียนส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ	4.38	0.61	มาก
9. กิจกรรมการเรียนการสอนมีการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความขยัน อดทน	4.42	0.65	มาก
10. มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน	4.68	0.63	มากที่สุด
11. นักเรียนพอใจกับกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติจริง	4.43	0.67	มาก
12. ครูมีความรู้ในเนื้อหาที่สอนและหลักพุทธธรรม	4.56	0.64	มากที่สุด
13. วิธีสอนของครูหลากหลาย น่าเรียน	4.54	0.68	มากที่สุด
14. ระยะเวลาที่เรียนแต่ละเรื่องมีความเหมาะสม	4.34	0.75	มาก
15. มีสื่อการเรียนหลากหลาย	4.54	0.62	มากที่สุด
16. สื่อการเรียนเหมาะสมกับเนื้อหาและตัวนักเรียน	4.51	0.55	มากที่สุด
17. มีแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนได้ไปศึกษาเพิ่มเติม	4.39	0.71	มาก
18. นักเรียนรู้วิธีการเรียน การวัดผลและเกณฑ์การให้คะแนน	4.62	0.63	มากที่สุด
19. ครูให้คะแนนจากงานที่นักเรียนทำตามสภาพจริง	4.70	0.52	มากที่สุด
20. นักเรียนพึงพอใจกับวิธีการประเมินผลของครู	4.63	0.68	มากที่สุด
21. ครูนำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนของนักเรียน	4.58	0.59	มากที่สุด
22. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะเรื่องที่เรียนมากขึ้น	4.48	0.60	มาก
23. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจหลักธรรมของพุทธศาสนามากขึ้น	4.37	0.62	มาก

ตารางที่ 28 (ต่อ)

(N = 79)

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
24. นักเรียนนำหลักพุทธธรรม มาทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้	4.53	0.64	มากที่สุด
25. นักเรียนนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.63	0.56	มากที่สุด
26. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวทีมากขึ้น	4.41	0.67	มาก
27. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีวินัยมากขึ้น	4.51	0.64	มากที่สุด
28. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์มากขึ้น	4.41	0.65	มาก
29. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความขยัน อดทน มากขึ้น	4.44	0.66	มาก
30. นักเรียนมีความพึงพอใจที่ได้เรียนวิชานี้	4.77	0.48	มากที่สุด
รวม	**4.52**	**0.37**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 28 พบว่า โดยภาพรวม ความพึงพอใจของนักเรียนภายหลังการเรียนรายวิชา ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.52) และ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการประเมิน พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ ตั้งแต่ 4.51 – 4.77)

ตารางที่ 29 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรายวิชา ว 32101 วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

(N = 154)

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เรื่องที่เรียนมีการบูรณาการสอดแทรกหลักธรรมของพระพุทธศาสนา	3.55	0.84	มาก
2. หลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่นำมาสอดแทรกมีความเหมาะสม	3.48	0.82	ปานกลาง
3. เรื่องที่เรียนมีความยากง่ายระดับปานกลาง	3.59	0.73	มาก
4. เรื่องที่เรียนมีความน่าสนใจ น่าเรียน	3.77	0.82	มาก
5. กิจกรรมการเรียนมีอย่างหลากหลาย และเหมาะสม	3.68	0.85	มาก
6. นักเรียนได้ทำกิจกรรมเดี่ยว คู่ และเป็นกลุ่ม	3.76	0.83	มาก
7. กิจกรรมที่ได้ทำน่าสนใจ และได้ความรู้	3.81	0.73	มาก
8. กิจกรรมการเรียนส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ	3.79	0.81	มาก
9. กิจกรรมการเรียนการสอนมีการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความขยัน อดทน	3.68	0.86	มาก
10. มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน	3.77	0.81	มาก
11. นักเรียนพอใจกับกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติจริง	3.81	0.82	มาก
12. ครูมีความรู้ในเนื้อหาที่สอนและหลักพุทธธรรม	3.56	0.85	มาก
13. วิธีสอนของครูหลากหลาย น่าเรียน	3.65	0.83	มาก
14. ระยะเวลาที่เรียนแต่ละเรื่องมีความเหมาะสม	3.72	0.80	มาก
15. มีสื่อการเรียนหลากหลาย	3.74	0.87	มาก
16. สื่อการเรียนเหมาะสมกับเนื้อหาและตัวนักเรียน	3.73	0.78	มาก
17. มีแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนได้ไปศึกษาเพิ่มเติม	3.72	0.82	มาก
18. นักเรียนรู้วิธีการเรียน การวัดผลและเกณฑ์การให้คะแนน	3.77	0.84	มาก
19. ครูให้คะแนนจากงานที่นักเรียนทำตามสภาพจริง	4.10	0.79	มาก
20. นักเรียนพึงพอใจกับวิธีการประเมินผลของครู	3.82	0.80	มาก
21. ครูนำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนของนักเรียน	3.79	0.78	มาก
22. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะเรื่องที่เรียนมากขึ้น	3.82	0.80	มาก
23. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจหลักธรรมของพุทธศาสนามากขึ้น	3.60	0.90	มาก

ตารางที่ 29 (ต่อ)

(N = 154)

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
24. นักเรียนนำหลักพุทธธรรม มาทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้	3.68	0.79	มาก
25. นักเรียนนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	3.68	0.82	มาก
26. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวทีมากขึ้น	3.71	0.91	มาก
27. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีวินัยมากขึ้น	3.60	0.85	มาก
28. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์มากขึ้น	3.72	0.86	มาก
29. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความขยัน อดทน มากขึ้น	3.73	0.85	มาก
30. นักเรียนมีความพึงพอใจที่ได้เรียนวิชานี้	4.06	0.91	มาก
รวม	**3.74**	**0.51**	**มาก**

จากตารางที่ 29 พบว่า โดยภาพรวม ความพึงพอใจของนักเรียนภายหลังการเรียนรายวิชา ว 32101 วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.74) และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการประเมิน พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ ตั้งแต่ 3.55 – 4.10) เช่นเดียวกัน

ตารางที่ 30 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรายวิชา ส 32101 โลกตะวันออก กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

(N = 122)

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เรื่องที่เรียนมีการบูรณาการสอดแทรกหลักธรรมของพระพุทธศาสนา	3.61	0.65	มาก
2. หลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่นำมาสอดแทรกมีความเหมาะสม	3.55	0.64	มาก
3. เรื่องที่เรียนมีความยากง่ายระดับปานกลาง	3.52	0.59	มาก
4. เรื่องที่เรียนมีความน่าสนใจ น่าเรียน	3.95	0.76	มาก
5. กิจกรรมการเรียนมีอย่างหลากหลาย และเหมาะสม	3.95	0.75	มาก
6. นักเรียนได้ทำกิจกรรมเดี่ยว คู่ และเป็นกลุ่ม	4.05	0.75	มาก
7. กิจกรรมที่ได้ทำน่าสนใจ และได้ความรู้	4.01	0.73	มาก
8. กิจกรรมการเรียนส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ	3.99	0.77	มาก
9. กิจกรรมการเรียนการสอนมีการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความขยัน อดทน	3.75	0.78	มาก
10. มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน	3.85	0.73	มาก
11. นักเรียนพอใจกับกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติจริง	3.84	0.79	มาก
12. ครูมีความรู้ในเนื้อหาที่สอนและหลักพุทธธรรม	3.88	0.79	มาก
13. วิธีสอนของครูหลากหลาย น่าเรียน	3.88	0.81	มาก
14. ระยะเวลาที่เรียนแต่ละเรื่องมีความเหมาะสม	3.63	0.79	มาก
15. มีสื่อการเรียนหลากหลาย	3.78	0.80	มาก
16. สื่อการเรียนเหมาะสมกับเนื้อหาและตัวนักเรียน	3.83	0.86	มาก
17. มีแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนได้ไปศึกษาเพิ่มเติม	3.71	0.87	มาก
18. นักเรียนรู้วิธีการเรียน การวัดผลและเกณฑ์การให้คะแนน	3.72	0.81	มาก
19. ครูให้คะแนนจากงานที่นักเรียนทำตามสภาพจริง	3.89	0.77	มาก
20. นักเรียนพึงพอใจกับวิธีการประเมินผลของครู	3.77	0.82	มาก
21. ครูนำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนของนักเรียน	3.75	0.74	มาก
22. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะเรื่องที่เรียนมากขึ้น	3.66	0.75	มาก
23. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจหลักธรรมของพุทธศาสนามากขึ้น	3.56	0.74	มาก

ตารางที่ 30 (ต่อ)

(N = 122)

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
24. นักเรียนนำหลักพุทธธรรม มาทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้	3.58	0.71	มาก
25. นักเรียนนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	3.63	0.73	มาก
26. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวทีมากขึ้น	3.61	0.71	มาก
27. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีวินัยมากขึ้น	3.67	0.72	มาก
28. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์มากขึ้น	3.70	0.71	มาก
29. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความขยัน อดทน มากขึ้น	3.72	0.74	มาก
30. นักเรียนมีความพึงพอใจที่ได้เรียนวิชานี้	3.94	0.79	มาก
รวม	**3.77**	**0.51**	**มาก**

จากตารางที่ 30 พบว่า โดยภาพรวม ความพึงพอใจของนักเรียนภายหลังการเรียนรายวิชา ส 32101 โลกตะวันออก กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.77) และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการประเมิน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกรายการเช่นเดียวกัน ($\overline{X}$ ตั้งแต่ 3.52 – 4.05)

ตารางที่ 31 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรายวิชา อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 (English for Super Goal 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

(N = 180)

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เรื่องที่เรียนมีการบูรณาการสอดแทรกหลักธรรมของพระพุทธศาสนา	3.61	0.65	มาก
2. หลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่นำมาสอดแทรกมีความเหมาะสม	3.83	0.68	มาก
3. เรื่องที่เรียนมีความยากง่ายระดับปานกลาง	3.81	0.66	มาก
4. เรื่องที่เรียนมีความน่าสนใจ น่าเรียน	3.64	0.67	มาก
5. กิจกรรมการเรียนมีอย่างหลากหลาย และเหมาะสม	4.03	0.72	มาก
6. นักเรียนได้ทำกิจกรรมเดี่ยว คู่ และเป็นกลุ่ม	3.87	0.72	มาก
7. กิจกรรมที่ได้ทำน่าสนใจ และได้ความรู้	3.88	0.81	มาก
8. กิจกรรมการเรียนส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ	3.98	0.69	มาก
9. กิจกรรมการเรียนการสอนมีการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความขยัน อดทน	3.82	0.77	มาก
10. มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน	3.75	0.83	มาก
11. นักเรียนพอใจกับกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติจริง	3.91	0.77	มาก
12. ครูมีความรู้ในเนื้อหาที่สอนและหลักพุทธธรรม	3.74	0.76	มาก
13. วิธีสอนของครูหลากหลาย น่าเรียน	3.99	0.81	มาก
14. ระยะเวลาที่เรียนแต่ละเรื่องมีความเหมาะสม	3.69	0.81	มาก
15. มีสื่อการเรียนหลากหลาย	3.88	0.77	มาก
16. สื่อการเรียนเหมาะสมกับเนื้อหาและตัวนักเรียน	3.77	0.78	มาก
17. มีแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนได้ไปศึกษาเพิ่มเติม	3.53	0.87	มาก
18. นักเรียนรู้วิธีการเรียน การวัดผลและเกณฑ์การให้คะแนน	3.82	0.78	มาก
19. ครูให้คะแนนจากงานที่นักเรียนทำตามสภาพจริง	4.12	0.70	มาก
20. นักเรียนพึงพอใจกับวิธีการประเมินผลของครู	3.94	0.76	มาก
21. ครูนำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนของนักเรียน	3.83	0.68	มาก
22. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะเรื่องที่เรียนมากขึ้น	3.81	0.73	มาก
23. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจหลักธรรมของพุทธศาสนามากขึ้น	3.58	0.77	มาก

ตารางที่ 31 (ต่อ)

(N = 180)

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
24. นักเรียนนำหลักพุทธธรรม มาทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้	3.61	0.77	มาก
25. นักเรียนนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	3.79	0.76	มาก
26. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวทีมากขึ้น	3.69	0.81	มาก
27. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีวินัยมากขึ้น	3.69	0.80	มาก
28. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์มากขึ้น	3.82	0.81	มาก
29. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความขยัน อดทน มากขึ้น	3.76	0.80	มาก
30. นักเรียนมีความพึงพอใจที่ได้เรียนวิชานี้	4.18	0.76	มาก
รวม	**3.82**	**0.42**	**มาก**

จากตารางที่ 31 พบว่า โดยภาพรวม ความพึงพอใจของนักเรียนภายหลังการเรียนรายวิชา อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 (English for Super Goal 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.82) และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการประเมิน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกรายการเช่นเดียวกัน ($\overline{X}$ ตั้งแต่ 3.53 – 4.18)

ตารางที่ 32 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชา ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

(N = 226)

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เรื่องที่เรียนมีการบูรณาการสอดแทรกหลักธรรมของพระพุทธศาสนา	3.67	0.88	มาก
2. หลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่นำมาสอดแทรกมีความเหมาะสม	3.62	0.76	มาก
3. เรื่องที่เรียนมีความยากง่ายระดับปานกลาง	3.55	0.73	มาก
4. เรื่องที่เรียนมีความน่าสนใจ น่าเรียน	3.62	0.77	มาก
5. กิจกรรมการเรียนมีอย่างหลากหลาย และเหมาะสม	3.61	0.79	มาก
6. นักเรียนได้ทำกิจกรรมเดี่ยว คู่ และเป็นกลุ่ม	3.61	0.91	มาก
7. กิจกรรมที่ได้ทำน่าสนใจ และได้ความรู้	3.76	0.75	มาก
8. กิจกรรมการเรียนส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ	3.76	0.81	มาก
9. กิจกรรมการเรียนการสอนมีการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความขยัน อดทน	3.82	0.80	มาก
10. มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน	3.78	0.84	มาก
11. นักเรียนพอใจกับกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติจริง	3.64	0.84	มาก
12. ครูมีความรู้ในเนื้อหาที่สอนและหลักพุทธธรรม	3.76	0.88	มาก
13. วิธีสอนของครูหลากหลาย น่าเรียน	3.74	0.84	มาก
14. ระยะเวลาที่เรียนแต่ละเรื่องมีความเหมาะสม	3.67	0.82	มาก
15. มีสื่อการเรียนหลากหลาย	3.69	0.83	มาก
16. สื่อการเรียนเหมาะสมกับเนื้อหาและตัวนักเรียน	3.69	0.86	มาก
17. มีแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนได้ไปศึกษาเพิ่มเติม	3.69	0.84	มาก
18. นักเรียนรู้วิธีการเรียน การวัดผลและเกณฑ์การให้คะแนน	3.72	0.86	มาก
19. ครูให้คะแนนจากงานที่นักเรียนทำตามสภาพจริง	3.94	0.82	มาก
20. นักเรียนพึงพอใจกับวิธีการประเมินผลของครู	3.78	0.82	มาก
21. ครูนำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนของนักเรียน	3.77	0.79	มาก
22. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะเรื่องที่เรียนมากขึ้น	3.70	0.79	มาก
23. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจหลักธรรมของพุทธศาสนามากขึ้น	3.65	0.84	มาก

ตารางที่ 32 (ต่อ)

(N = 226)

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
24. นักเรียนนำหลักพุทธธรรม มาทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้	3.69	0.85	มาก
25. นักเรียนนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	3.72	0.78	มาก
26. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวทีมากขึ้น	3.72	0.79	มาก
27. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีวินัยมากขึ้น	3.70	0.76	มาก
28. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์มากขึ้น	3.71	0.77	มาก
29. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความขยัน อดทน มากขึ้น	3.73	0.79	มาก
30. นักเรียนมีความพึงพอใจที่ได้เรียนวิชานี้	3.81	0.87	มาก
รวม	**3.71**	**0.53**	**มาก**

จากตารางที่ 32 พบว่า โดยภาพรวม ความพึงพอใจของนักเรียนภายหลังการเรียนรายวิชา ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.71) และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการประเมิน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกรายการเช่นเดียวกัน ($\overline{X}$ ตั้งแต่ 3.55 –3.94)

ตารางที่ 33 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชา ท 33101 ภาษาไทยในโลกความเป็นจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่กำหนด

(N = 30)

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เรื่องที่เรียนมีการบูรณาการสอดแทรกหลักธรรมของพระพุทธศาสนา	3.77	0.68	มาก
2. หลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่นำมาสอดแทรกมีความเหมาะสม	3.87	0.73	มาก
3. เรื่องที่เรียนมีความยากง่ายระดับปานกลาง	3.67	0.76	มาก
4. เรื่องที่เรียนมีความน่าสนใจ น่าเรียน	3.83	0.91	มาก
5. กิจกรรมการเรียนมีอย่างหลากหลาย และเหมาะสม	3.77	1.04	มาก
6. นักเรียนได้ทำกิจกรรมเดี่ยว คู่ และเป็นกลุ่ม	2.83	1.29	ปานกลาง
7. กิจกรรมที่ได้ทำน่าสนใจ และได้ความรู้	4.10	0.71	มาก
8. กิจกรรมการเรียนส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ	4.07	0.74	มาก
9. กิจกรรมการเรียนการสอนมีการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความขยัน อดทน	4.30	0.75	มาก
10. มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน	4.23	0.63	มาก
11. นักเรียนพอใจกับกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติจริง	3.83	0.91	มาก
12. ครูมีความรู้ในเนื้อหาที่สอนและหลักพุทธธรรม	3.77	0.90	มาก
13. วิธีสอนของครูหลากหลาย น่าเรียน	4.13	0.97	มาก
14. ระยะเวลาที่เรียนแต่ละเรื่องมีความเหมาะสม	3.67	0.92	มาก
15. มีสื่อการเรียนหลากหลาย	4.00	0.69	มาก
16. สื่อการเรียนเหมาะสมกับเนื้อหาและตัวนักเรียน	4.03	0.81	มาก
17. มีแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนได้ไปศึกษาเพิ่มเติม	4.13	0.82	มาก
18. นักเรียนรู้วิธีการเรียน การวัดผลและเกณฑ์การให้คะแนน	3.90	0.71	มาก
19. ครูให้คะแนนจากงานที่นักเรียนทำตามสภาพจริง	4.47	0.57	มาก
20. นักเรียนพึงพอใจกับวิธีการประเมินผลของครู	4.17	0.70	มาก
21. ครูนำผลการประเมินที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนของนักเรียน	4.07	0.69	มาก
22. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะเรื่องที่เรียนมากขึ้น	3.97	0.76	มาก
23. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจหลักธรรมของพุทธศาสนามากขึ้น	4.20	0.61	มาก

ตารางที่ 33 (ต่อ)

(N = 30)

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
24. นักเรียนนำหลักพุทธธรรม มาทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้	4.10	0.80	มาก
25. นักเรียนนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.27	0.69	มาก
26. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวทีมากขึ้น	3.87	0.68	มาก
27. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีวินัยมากขึ้น	3.77	0.73	มาก
28. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์มากขึ้น	3.97	0.61	มาก
29. หลังเรียนวิชานี้จบแล้ว นักเรียนเป็นผู้มีความขยัน อดทน มากขึ้น	3.80	0.76	มาก
30. นักเรียนมีความพึงพอใจที่ได้เรียนวิชานี้	4.60	0.56	มาก
รวม	**3.97**	**0.33**	**มาก**

จากตารางที่ 33 พบว่า โดยภาพรวม ความพึงพอใจของนักเรียนภายหลังการเรียนรายวิชา ท 33101 ภาษาไทยในโลกความเป็นจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.97) และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการประเมิน พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ ตั้งแต่ 3.67 –4.47)

4. ผลการสอบถามความคิดเห็นของครูที่อาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการสอบถามความคิดเห็นของครูที่อาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภายหลังการนำแผนการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้สอบถามความคิดเห็นของครูที่อาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ เกี่ยวกับกระบวนการ วิธีการ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนวัดสังเวช ผลการศึกษา พบว่า

4.1 ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการวิธีการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นว่า

4.1.1 มีการประชุมเชิงปฏิบัติการครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับโรงเรียนวิถีพุทธ ดังนี้

- กำหนดชื่อวิชาที่มีจุดเน้นเป้าหมาย

- เขียนคำอธิบายรายวิชาประกอบด้วยความรู้ ทักษะกระบวนการ และหลักพุทธธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

- เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีการสอดแทรกบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและหลักการของคุณลักษณศึกษาอย่างหลากหลาย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้หลักภาษาในการฟัง ดู พูด อ่านและเขียน การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและปฏิบัติตนได้ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4 คุณลักษณะ คือ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนมีองค์ประกอบสำคัญ ๆ คือ มาตรฐานช่วงชั้นที่สอดคล้อง สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ พุทธธรรมที่ใช้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้และการวัดผลและประเมินผล

4.1.2 ปรับปรุงวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ ให้สอดคล้องกับการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ

4.1.3 กำหนดและให้คำนิยามความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนตามลำดับความสำคัญ 4 คุณลักษณะ คือ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน

4.1.4 จัดทำโครงร่างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ รายวิชาพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เสร็จก่อนเปิดเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

4.1.5 นำโครงร่างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธรายวิชาพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ที่จัดสร้างขึ้นเสนอผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4.1.6 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

4.1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ที่พัฒนาขึ้นเสนอผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4.1.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมลูกเสือเนตรนารีที่พัฒนาขึ้นไปพัฒนาผู้เรียน .

4.1.9 แผนการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมลูกเสือเนตรนารีที่พัฒนาขึ้น เมื่อนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนแล้ว พบว่า นักเรียน

- นำหลักพุทธธรรมมาทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน แก้ปัญหาได้และปฏิบัติตนได้ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในด้านความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน

- มีทักษะในการสื่อสารด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน ได้เหมาะสม กับโอกาสและสถานการณ์และสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

- เห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตในสังคมที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ตลอดจนมีความรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

- ทำได้สำเร็จตามหลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สร้างนิสัยรักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกที่ดี

- นำหลักพุทธธรรมมาทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับการตลาดและการขาย มีประสบการณ์ในงานอาชีพสุจริต มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพและเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพสุจริต

4.2. ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหา และอุปสรรค ในการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ว่า

4.2.1 ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแท้จริงเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาด้วยที่ผ่านมาได้จัดทำหลักสูตรตามตัวอย่างของสถานศึกษาอื่น ๆ

4.2.2 ครูยังขาดทักษะการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะที่มีการสอดแทรกบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและหลักการของคุณลักษณศึกษา

4.2.3 ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนายังไม่ถ่องแท้และลึกซึ้งดีพอ

4.2.4 ครูยังขาดความมั่นใจในการเลือกพุทธธรรมที่เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และการนำมาใช้สอนนักเรียน

4.2.5 ครูยังขาดทักษะการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการเขียนแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยเฉพาะการพิจารณาว่า กิจกรรมการเรียนการสอนจังหวะใดที่ควรนำหลักพุทธธรรมมาสอดแทรกบูรณาการ จังหวะใดที่ควรสอนด้วยวิธีปกติ

4.2.6 ครูต้องใช้เวลาจัดทำแผนการเรียนรู้ ศึกษาจัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสม

4.2.7 ยังขาดเอกสาร หรือตัวอย่างการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิธีพุทธที่มีการสอดแทรกบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้ใช้เป็นตัวอย่างเพื่อศึกษา

4.2.8 บางเรื่องครูต้องสอนด้วยการบรรยายไม่สามารถสอดแทรกบูรณาการหลักพุทธธรรมได้ ด้วยเป็นสิ่งที่ค่อนข้างยากต่อการจะนำหลักพุทธธรรมมาสอดแทรกบูรณาการ

4.2.9 ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้พื้นฐาน

4.2.10 ผู้เรียนยังขาดทักษะการฟัง ดู พูด อ่านและเขียน และการสืบค้นและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

4.2.11 ครูผู้สอนและนักเรียนยังไม่เคยชินกับรูปแบบการเรียนการสอนที่มีการสอดแทรกบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและหลักการของคุณลักษณศึกษา การเรียนการสอนในระยะแรก ๆ บางคนที่นับถือศาสนาอื่นยังรับไม่ได้ ด้วยเข้าใจว่าเป็นการสอนเกี่ยวกับศาสนา

4.2.12 กิจกรรมที่จัดเพื่อพัฒนาผู้เรียนบางกิจกรรมต้องใช้เวลานาน .

4.2.13 แผนการจัดกิจกรรมที่จัดทำไว้บางกิจกรรมไม่สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน .

4.2.14 คุณลักษณะอันพึงประสงค์บางคุณลักษณะนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ แต่ขาดการนำไปประพฤติปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวัน

4.3 ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธมีข้อเสนอแนะว่า

4.3.1 ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและหลักการของคุณลักษณศึกษาอย่างลึกซึ้งถ่องแท้เพียงพอที่จะนำไปใช้ในการจัดทำหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

4.3.2 ควรจัดให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดแทรกบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และหลักการของคุณลักษณศึกษา

4.3.3 ควรลดภาระงานอื่น ๆ ของครูที่ร่วมจัดทำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ด้วยครูผู้สอนจะต้องใช้เวลาจัดเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ การออกแบบจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

4.3.4 ควรสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการฟัง ดู พูด อ่านและเขียนในทุกรายวิชาและทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

4.3.5 สนับสนุนให้ครูทุกคนจัดทำแผนจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธทุกรายวิชาทุกระดับชั้น

4.3.6 ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ได้ทราบและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

4.3.7 ควรสนับสนุนให้มีการจัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ เอกสาร หรือตัวอย่างการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิธีพุทธให้หลากหลายยิ่งขึ้น

4.3.8 ควรจัดให้มีการรวบรวมการจัดทำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธอย่างต่อเนื่องให้กับครูทุกคนจะได้เป็นไปตามแนวทางเดียวกัน

4.3.9 ควรนำผลที่ได้จากการนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธไปใช้มาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

4.3.10 ควรมีการนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธไปเผยแพร่ให้กับผู้สอนในโรงเรียนอื่น ๆ ที่สนใจ

4.3.11 ควรส่งเสริมให้แต่ละโรงเรียนนำหลักสูตรวิถีพุทธไปใช้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรมและเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติต่อไป

4.3.12 กระตุ้นและสื่อสารให้นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน มีความเข้าใจในแนวทางการจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ

4.3.13 ควรลดภาระงานอื่น ๆ ของครูที่เป็นแกนนำจัดทำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธด้วยเป็นเรื่องใหม่ ครูผู้สอนจะต้องใช้เวลาจัดเตรียมการสอน และต้องสอนเสริมให้กับนักเรียนที่มีความรู้พื้นฐานยังไม่ดีพอ

4.3.14 เพิ่มเวลาที่ใช้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มากขึ้น .

4.3.15 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน 4 คุณลักษณะ คือ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน ในแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนนั้น ควรกำหนดกิจกรรมให้สามารถยืดหยุ่นได้ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบัน .

4.3.16 ควรส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และให้นำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง

5. ข้อวิจารณ์เกี่ยวกับการนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธไปใช้

ภายหลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่พัฒนานี้ มีข้อวิจารณ์เกี่ยวกับการนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธไปใช้ ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า หลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ รูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีการสอดแทรก หรือบูรณาการหลักพุทธธรรมและหลักการของคุณลักษณศึกษานี้ เมื่อนำไปใช้แล้วทำให้นักเรียนมีสมาธิ ประพฤติปฏิบัติตนได้ถูกต้อง ทำให้เกิดปัญญา มีความรู้ความเข้าในเรื่องที่เรียน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระขวัญชัย ศรีพรรณ์ (2546: 65 -66) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้แนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้การสอนแบบอริยสัจสี่กับการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยการสอนแบบอริยสัจสี่กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าการสอนแบบอริยสัจสี่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดาวรุ่ง อิ่มเอิบ (2546: 21) ที่ศึกษาผลของการสอนแบบอริยสัจสี่ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการสอนแบบอริยสัจสี่ ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรม ในกลุ่มสาระการ

เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน รวมทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โสภิต แจ้งอรุณ (2546: 50-52) ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนรายวิชาภาษาไทย ท 504 ของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีคิดตามแบบโยนิโสมนสิการก่อนและหลังเรียน เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนรายวิชาภาษาไทย ท 504 ของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนตามคู่มือครูก่อนและหลังเรียน และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนรายวิชาภาษาไทย ท 504 ของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีคิดตามแบบโยนิโสมนสิการและกลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนรายวิชาภาษาไทย ท 504 หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีคิดตามแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนรายวิชาภาษาไทย ท 504 หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนตามคู่มือครูสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ และคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนรายวิชาภาษาไทย ท 504 หลังเรียนที่ปรับแล้ว ของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีคิดตามแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนหลังเรียนที่ปรับแล้วของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระกรีฑายุทธ พัฒน์ฉิม (2547: 28) ที่ศึกษาผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมในรายวิชา ส 0113 พระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนรายวิชาพุทธศาสนาด้วยวิธีสอนแบบไตรสิกขาระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบไตรสิกขาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประไพศรี ศิริวงศ์ (2540: 44) ที่ศึกษาผลการใช้วิธีสอนแบบธรรมสากัจฉาเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดของนักเรียนในวิชาภาษาไทย ท 503 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบธรรมสากัจฉาและวิธีสอนตามคู่มือครูมีความคิดรวบยอดในวิชาภาษาไทย ท 503 หลังเรียนดีกว่าก่อนเรียน แต่นักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบธรรมสากัจฉา ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดรวบยอดหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนตามคู่มือครู

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาลินี แก้วเงิน (2546: 61-63) ที่ศึกษาสร้างแบบฝึกกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการเรื่องหลักธรรมในรายวิชา ส 048 พระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนระดับนาฏศิลป์ชั้นกลางปีที่ 1 และศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ครูใช้วิธีสอนโดยการใช้แบบฝึกกิจกรรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่สอนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติ และ

นักเรียนที่ครูใช้วิธีสอนโดยการใช้แบบฝึกกิจกรรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการพัฒนาทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทรงชัย สุบุญมี (2546: 77-78) ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและเปรียบเทียบทักษะการคิดแบบแก้ปัญหาในโยนิโสมนสิการเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง รวมทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัสมีจันทร์ ศรีรัตน (2544: 34-37) ที่ศึกษาผลการสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง พุทธธรรม ในรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาด้วยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยวิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และความสามารถการคิดแก้ปัญหาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองและยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริมา กลิ่นกุหลาบ (2546: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันและมีความสามารถในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้น

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อาลัย พรหมชนะ (2541: 50-51) ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการเรียนวิชา ส 0411 พระพุทธศาสนาเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยวิธีสอนตามแนวโยนิโสมนสิการ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนตามแนวโยนิโสมนสิการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนตามแนวโยนิโสมนสิการมีทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัลยา เกษโกศล (2545: 32-35)

ที่ศึกษาผลของการสอนแบบปุจฉาวิสัชนาที่มีต่อทักษะการคิดแบบวิภัชชวาทและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่สอนโดยการสอนแบบปุจฉาวิสัชนากับการสอนแบบปกติ และเปรียบเทียบการคิดแบบวิภัชชวาทของนักเรียนที่สอนโดยการสอนแบบปุจฉาวิสัชนากับการสอนแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้รับการสอนแบบปุจฉาวิสัชนาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ และทักษะการคิดแบบวิภัชชวาทของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปุจฉาวิสัชนาสูงกว่าการสอนแบบปกติ รวมทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมพร พงษ์เสถียรศักดิ์ (2546: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประพฤติตนตามคุณธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ที่เรียนหลักธรรมในพุทธศาสนา ด้วยการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับการสอนแบบไตรสิกขา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนหลักธรรมในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับการสอนแบบไตรสิกขามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน นักเรียนที่เรียนหลักธรรมในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับการสอนแบบไตรสิกขามีการประพฤติตนตามคุณธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน นักเรียนที่เรียนหลักธรรมในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบโยนิโสมนสิการมีการประพฤติตนตามคุณธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และนักเรียนที่เรียนหลักธรรมในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบไตรสิกขามีการประพฤติตนตามคุณธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรวรรณ พงศ์สุวรรณสิน (2542: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาผลการใช้ชุดฝึกการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการที่มีต่อการตัดสินใจแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่าภายหลังใช้ชุดฝึกการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ นักเรียนมีคะแนนการตัดสินใจแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนใช้ชุดฝึกและกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดฝึกการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการมีคะแนนการตัดสินใจแก้ปัญหาสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ใช้ชุดฝึก

อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นัดดา ธรรมวงศ์ผล (2542: 41-44) ที่ศึกษาผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีต่อการคิดแบบโยนิโสมนสิการและสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรม ในรายวิชา ส 0412 พระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขาสูงกว่าการสอนแบบบรรยาย และผลการคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ในโยนิโสมนสิการของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขาสูงกว่าการสอนแบบบรรยาย รวมทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพรัตน์ ญาติฉิมพลี (2540: 75) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษา

พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขากับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครูมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันโดยนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า และนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขากับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครูมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภารัตน์ ท้าวบุญชู (2546: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบไตรสิกขาและการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบ 4 MAT ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมสอนแบบ 4 MAT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันและนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยวิธีสอนแบบไตรสิกขากับนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบ 4 MAT มีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไขศรี พานิกุล (2546: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนเรื่อง หลักธรรมในพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบธรรมสากัจฉา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบธรรมสากัจฉามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบธรรมสากัจฉา มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กาญจนา รักษ์กุลบุตร (2546: 35-39) ที่ศึกษาผลการสอนแบบธรรมสากัจฉาเรื่อง การจัดการความขัดแย้งในรายวิชาสันติภาพกับโลกยุคปัจจุบันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนเรื่อง การจัดการความขัดแย้งโดยวิธีสอนแบบธรรมสากัจฉาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สาโรจน์ แก้วกอง (2545: 95) ที่ศึกษาด้วยการสร้างแผนการสอนรายวิชา ส 048 พระพุทธศาสนาโดยใช้วิธีสอนแบบพุทธวิธี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า แผนการสอนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับธรรมชาติของวิชาพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง การสอนแบบพุทธวิธีมีหลายวิธีสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดรวบรวมแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริงต่าง ๆ รู้จักเลือกตัดสินใจ รู้จักคิดพิจารณา โดยใช้ปัญญาหาเหตุผลในการแก้ปัญหา อีกทั้งช่วยส่งเสริมศรัทธาความเชื่อมั่นต่อพระพุทธศาสนา โดยดำรงตนอยู่ด้วยความถูกต้องสุจริตดีงามเป็นพลเมืองที่ดีของชาติและโลกสืบไป อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัญจณา พรนิเสน (2548: 66-67) ที่ศึกษาผลของการสอนแบบพุทธวิธีที่

มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการในรายวิชา ส 41102 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเปรียบเทียบทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนใช้วิธีสอนแบบพุทธวิธี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบพุทธวิธีมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง และนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบพุทธวิธีการพัฒนาทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เดชา จันทร์ศิริ (2542: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้การสอนตามแนวพุทธศาสตร์กับกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันและมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอน่ง คุ้มคง (2540: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการสอนแบบพุทธวิธี ผลการศึกษาพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและด้านความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยพุทธวิธี นักเรียนมีความคิดเห็นว่า การเรียนโดยพุทธวิธีทำให้นักเรียน ตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ได้ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมกันทำงานเป็นขั้นตอน ฝึกการคิดการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และการเรียนที่มีการทำสมาธิก่อนเรียนจะช่วยทำให้มีความพร้อมในการเรียนมากขึ้น

และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kariuki and Williams (2001) ที่ได้วิจัยศึกษาเพื่อตรวจสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Character traits) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Performance) ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ของ Sullivan South High School ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Character traits) กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Performance) มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณลักษณะทางด้านศีลธรรม (Character traits with moral) จึงควรใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษา (Character Education Program) พัฒนาผู้เรียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Benninga *et al.* (2003: 23-28) ที่ได้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ของผลการนำโปรแกรมคุณลักษณศึกษามาใช้พัฒนาผู้เรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (academic achievement) ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ผลการประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (academic achievement) หลังสิ้นปีการศึกษา รวมทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Finck, Hansen, and Jensen (2003) ที่ได้วิจัยศึกษาผลการใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษาที่ใช้เอกสาร ตำรา วรรณกรรม เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน (Character education through literature-based learning) นักเรียนระดับ

มัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งผลศึกษาพบว่า การที่นักเรียนขาดคุณลักษณะด้านศีลธรรมนั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางบ้าน ความรุนแรงที่พบเห็นทางสื่อและสภาพพื้นฐานทางจริยธรรมที่แตกต่างกัน และหลังการใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษา (Character education through literature-based learning) พบว่า ทำให้คุณลักษณะทางศีลธรรมพัฒนาขึ้นและส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ทั้งนี้ด้วยโปรแกรมคุณลักษณศึกษาที่นำมาใช้ทำให้ลดปัญหาเรื่องการทำผิดระเบียบ การขาดวินัย ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยสูงขึ้น มีการปรับปรุงเรื่องการเชื่อฟังดีขึ้น และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Baker (2004) ที่วิจัยศึกษาความรู้ความเข้าใจ การให้ความสำคัญและผลของการใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษา (Character Education Program) ของผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของรัฐ Alabama ผลการศึกษาพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนให้การสนับสนุนการใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษา (Character Education Program) ทั้งนี้ด้วยโปรแกรมดังกล่าวทำให้บรรยากาศทั่วไปของโรงเรียนดีขึ้น ทำให้นักเรียนทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนด

จากผลการวิจัยพบว่า หลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนส่วนมากปฏิบัติได้ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีการสอดแทรก หรือบูรณาการหลักพุทธธรรมและหลักการของคุณลักษณศึกษานี้ เมื่อนำไปใช้แล้วทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่าและประโยชน์ จึงประพฤติปฏิบัติตนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนด ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดรุณี ชูประยูร (2547: 264-267) ที่ศึกษาน้อมนำสาระสำคัญของหลักธรรมในพระไตรปิฎกเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนานิสิตนักศึกษา ผลการศึกษาพบว่า หลักธรรมในพระไตรปิฎกมีคุณค่าต่อการน้อมนำมาพัฒนานิสิตนักศึกษา ครอบคลุมการพัฒนานิสิตนักศึกษาทุกด้าน คือ กาย พฤติกรรม จิตใจ และปัญญาและผลจากการพัฒนานิสิตนักศึกษาตามรูปแบบการพัฒนานิสิตนักศึกษาโดยน้อมนำหลักธรรมในพระไตรปิฎก ทำให้นิสิตนักศึกษาได้รับการพัฒนาโดยองค์รวม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัลลภา จันทร์เพ็ญ (2544: 259) ที่ศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญาและนำรูปแบบการจัดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมตามแนวคิด การปรับพฤติกรรมทางปัญญาและผลของการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญาพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและนักศึกษากลุ่ม

ทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมจริยธรรมแตกต่างจากนักศึกษากลุ่มควบคุม อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ (2547: 237-239) ที่ศึกษาเพื่อสร้างรูปแบบในการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต และศึกษาผลที่ได้รับจากการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต ที่พัฒนาขึ้นได้ใช้หลักพุทธธรรมคือ การรักษาศีล การฝึกสติและสมาธิตามหลักอิทธิบาทสี่ การพัฒนาปัญญาด้วยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ และเนื้อหาการจัดกิจกรรมในการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ประกอบด้วยสาระสำคัญคือ สภาพปัจจุบันหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ แนวคิดทฤษฎี กระบวนการพัฒนาและผลการพัฒนา โดยมีจุดเน้นที่ทุกองค์ประกอบจะต้องบูรณาการตามหลักพุทธธรรมและผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต โดยรวมและในแต่ละด้าน (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา) ระยะหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าระยะก่อนการทดลอง และผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมและรายงานตนเองอย่างชัดเจนว่าสามารถพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ได้ กล่าวคือ ผู้เรียนเพิ่มความตั้งใจ ความพยายาม ความเอาใจใส่และการใช้ปัญญาไตร่ตรองในการทำกิจกรรม อย่างเต็มความสามารถเพื่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม รวมทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรพงษ์ ชูเดช (2542:117) ที่ศึกษาเพื่อสร้างชุดฝึกอบรมสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และศึกษาผลของการฝึกอบรมสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาวินัยในตนเองตามแนวทางไตรสิกขาที่มีต่อการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาวินัยในตนเองตามแนวทางไตรสิกขามีวินัยในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับฝึกอบรมวินัยตามปกติ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุเชาวน์ พลอยชุม (2547) ที่ศึกษาข้อบ่งชี้ถึงวิกฤติทางคุณธรรมและสาเหตุของปัญหาทางคุณธรรมของสังคมไทยปัจจุบันและศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามแนวพุทธศาสน์ เพื่อนำเสนอแนวทางปลูกฝังคุณธรรมของสังคมไทยตามแนวพุทธศาสน์แก่หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ สำหรับนำไปใช้แก้ไขปัญหาทางคุณธรรมของบุคลากรในหน่วยงานของตนอย่างเป็นรูปธรรม ผลการศึกษาพบว่า ทั้งข้อบ่งชี้ สาเหตุและแนวทางแก้ไขวิกฤตทางคุณธรรมของสังคมไทยปัจจุบัน มีทั้งในทางกาย ทางใจและทางปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านจิตใจคือ คุณธรรม และด้านปัญญาคือ ความรู้ความเข้าใจ ฉะนั้นแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมทางสังคม จึงต้องดำเนินการทั้งทางกาย ทางใจและทางปัญญา ซึ่งเป็นแนวทางตามหลักการของไตรสิกขา ในคำสอนของพระพุทธศาสนา กล่าวสั้น ๆ คือ ต้องดำเนินการปลูกฝังอย่างบูรณาการหรือแบบองค์รวมจึงจะเกิดผลตามวัตถุประสงค์

และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Lavaroni (1999) ที่ได้วิจัยศึกษาการใช้โปรแกรมคำประจำเดือน (Word of the Month program) และผลกระทบที่มีต่อพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาด้วยการใช้คำที่แสดงให้เห็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นรายเดือน (One word a month that exemplified positive characteristics) ที่โรงเรียนต้องการปลูกฝังให้เกิดแก่นักเรียนมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนักเรียน แล้วประเมินผลการใช้โปรแกรมโดยให้สังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนว่ามีความสัมพันธ์กับคำประจำเดือน (Word of the Month program) ที่เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการ เช่น ความคารพ (Respect) ความรับผิดชอบ (responsibility) หรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า หลังการใช้โปรแกรมคำประจำเดือน (Word of the Month program) แล้วพฤติกรรมของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับคำประจำเดือน (Word of the Month program) ที่ใช้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Burke *et al.* (2001) ที่วิจัยศึกษาผลกระทบของโปรแกรมคุณลักษณศึกษา (Character Education Program) ที่ส่งเสริมสนับสนุนสภาพแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้ภายในโรงเรียนด้วยการนำนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีพฤติกรรมขาดคุณลักษณะอันพึงประสงค์มาพัฒนาโดยใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษา (Character Education Program) เพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้สำรวจคุณลักษณะค่านิยมหลัก (Core character traits) ที่นักเรียนละเลย ไม่ปฏิบัติประจำและต้องการที่จะพัฒนานักเรียนพบว่ามีถึง 8 คุณลักษณะ ค่านิยมหลัก (Eight core character traits) คือ ความเคารพ (Respect) ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความซื่อสัตย์ (Honesty) หน้าที่พลเมืองดี (Citizenship) ความเอื้ออาทร (Caring) ความยืดหยุ่น (Flexibility) ความยุติธรรม (Fairness) และความอุตสาหะ (Perseverance) ส่วนวิธีการที่จะปลูกฝังพัฒนานักเรียนให้เกิดคุณลักษณะค่านิยมหลักอย่างได้ผลนั้นจะต้องนำไปผสมผสานไว้ในหลักสูตร กำหนดกลยุทธ์ให้มีการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับประเด็นคุณลักษณะค่านิยมหลักแต่ละคุณลักษณะ ผลการศึกษาพบว่า การนำโปรแกรมคุณลักษณศึกษา (Character Education Program) ไปปฏิบัติด้วยการนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ใช้เอกสารตำราให้สอดคล้องกับประเด็นคุณลักษณะค่านิยมหลักที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดแก่ผู้เรียนและให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมมีความสำคัญที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Thompson (2002) ที่ได้วิจัยศึกษาผลกระทบของการใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า โปรแกรมคุณลักษณศึกษามีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมนักเรียนในทางบวก อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Duer, Parisi, and Valintis (2005) ที่ได้วิจัยศึกษาพัฒนาโปรแกรมคุณลักษณศึกษาสำหรับพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนเพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เกี่ยวกับพฤติกรรม ความเคารพ (Respect) และความรับผิดชอบ

(Responsibility) ของนักเรียนมัธยมต้นและมัธยมปลาย โดยได้ศึกษาปัญหาที่ทำให้เกิดพฤติกรรมไม่เหมาะสม และวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาของนักเรียนแต่ละคนพบว่ามีสาเหตุมาจากปัญหาที่แตกต่างกัน เช่น ผู้ปกครองขาดการมีส่วนร่วม นักเรียนขาดความรับผิดชอบต่อสาธารณะและต่อตนเองและเป็นเพราะการตระหนักและให้ความสำคัญต่อวัตถุมากเกินไป จึงต้องมีการกำหนดกลยุทธ์เน้นย้ำที่หลักสูตรและการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจได้ ซึ่งกลยุทธ์ดังกล่าวมีองค์ประกอบสำคัญ 4 อย่างคือ ช่วยเหลือนักเรียนให้รู้เข้าใจในศีลธรรมและค่านิยมของสังคม สอนเกี่ยวกับความรับผิดชอบด้วยการฝึกวินัย กระตุ้นให้ผู้ปกครองได้เข้าช่วยเหลือในเรื่องการเรียนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการตัดสินใจแก้ปัญหาและเมื่อเกิดความขัดแย้ง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้มีความเคารพและความรับผิดชอบสูงขึ้นทำให้ลดปัญหาพฤติกรรมการไม่เป็นที่ยอมรับได้ และผู้ทำวิจัยได้เสนอแนะว่า ควรนำมาสอน หรือจัดกิจกรรมนอกจากการเรียนการสอนในรายรายวิชาต่าง ๆ ให้ครูอาจารย์ทุกคนได้มีส่วนร่วมสอนเหมือนกันทั้งโรงเรียนและที่สำคัญผู้บริหารต้องประกาศกำหนดเป็นนโยบายมุ่งเน้นปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ความเคารพ (Respect) และความรับผิดชอบ (Responsibility) ให้ทุกฝ่ายได้นำไปปฏิบัติ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Heavey *et al.* (2002) ที่ได้วิจัยศึกษาผลการใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษาที่มีการกำหนดเป้าประสงค์ของโรงเรียน (School goals) เพื่อนำไปพัฒนานักเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะความเคารพ (Respect) และความรับผิดชอบ (Responsibility) และพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ด้วยการกำหนดไว้ในหลักสูตร ให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากนวนิยาย บทเพลง การเขียนอนุทิน โครงการบริการสาธารณะ เพื่อนเรียนและห้องปฏิบัติการทางภาษา นักเรียนได้รับการพัฒนาให้เกิดพฤติกรรมการเคารพและมีมนุษย์สัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งนี้ด้วยการจัดการศึกษาในอดีตมุ่งเน้นแต่การพัฒนาทางวิชาการ แต่มิได้เน้นที่ความฉลาดทางอารมณ์และทักษะทางสังคม เป็นเหตุให้ปัญหาเด็กมีพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนลดการพูดคุยในโอกาสที่ไม่เหมาะสม เพิ่มการให้ความเคารพต่อผู้อื่นมากขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น รู้จักใช้มือใช้เท้ากับผู้อื่นอย่างมีกาลเทศะและเป็นคนดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Carlson, Johnson, and Swift (2000) ที่ศึกษาพัฒนาและนำโปรแกรมสำหรับการพัฒนาทักษะทางสังคม (A program to improve student social skills) มาใช้พัฒนานักเรียนมัธยมศึกษา ใน 3 เขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีระดับรายได้แตกต่างกัน พฤติกรรมที่ต้องการพัฒนาคือ ปัญหาการชกต่อย การดื้อรั้น การไม่ใส่ใจการงาน การขาดความสามัคคี อันเนื่องมาจากสาเหตุของการขาดทักษะทางสังคมนั้นมาจากอิทธิพลของสังคมที่ไม่ส่งเสริมให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับกลุ่มเพื่อนทำให้ขาดโอกาสที่ได้พัฒนา

สติปัญญา รวมทั้งการขาดการพัฒนาทักษะดังกล่าวในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริงอย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยพัฒนาชุดบทเรียนการสอนเน้นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่าง ๆ มีการประชาสัมพันธ์กระตุ้นเตือนให้นักเรียนตระหนักในความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนด ผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ลดปัญหาการทะเลาะวิวาท การไม่เอาใจใส่การงาน หันกลับมาให้ความสนใจในการศึกษาเล่าเรียน ปรับปรุงความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนและพบว่าการขาดความเคารพต้องพัฒนาเพิ่มมากยิ่งขึ้นต่อไป รวมทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Bowman and Potts (2002) ที่ได้วิจัยศึกษาพัฒนาส่งเสริมทักษะทางสังคม (Social skills) ของนักเรียนเกรด 4 ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อลดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้พฤติกรรมดังกล่าวมีสาเหตุมาจากปัญหาที่ต่าง ๆ กัน เช่น ครอบครัวแตกแยก ความรุนแรงที่พบเห็นในสื่อ ขาดหลักสูตรการเรียนการสอนเสริมสร้างทักษะทางสังคม ขาดทักษะการติดต่อสื่อสารกับหมู่เพื่อน ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้ใหญ่ ผู้ปกครองและครูไม่ค่อยสอนทักษะทางสังคมโดยเฉพาะอิทธิพลในสังคมที่เด็กพบเห็นแล้วไม่สามารถจำแนกได้ว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก จึงควรใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษา (Character Education Programs) ที่เน้นพัฒนาทักษะทางสังคม (Social skills) ให้แก่นักเรียน โดยให้ผู้ปกครองและครู ตระหนักถึงความสำคัญของทักษะทางสังคม (Social skills) ช่วยให้นักเรียนรู้และสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาพบว่า หลังการใช้โปรแกรมคุณลักษณศึกษา (Character Education Programs) ที่เน้นพัฒนาทักษะทางสังคม (Social skills) ทำให้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมลดลงไป แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความถี่บ่อยของการใช้โปรแกรมจัดการเรียนการสอนและความเอาใจใส่ของครู และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Bopp, Gleason, and Misicka (2001) ที่ได้วิจัยศึกษาการใช้โปรแกรมเพื่อสร้างความตระหนักให้กับผู้เรียนมิให้เป็นผู้ทุจริตในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา เพื่อให้นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับการทุจริต ลดการทุจริตในการเรียน ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยการทุจริตอันมีสาเหตุมาจากองค์ประกอบ 4 ประการ คือ ประการแรกค่านิยมสังคมที่ให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ภายนอกมากกว่าภายใน ประการที่สองขาดการกำหนดให้ชัดเจนว่ากระทำการอย่างไรจึงถือได้ว่าเป็นการทุจริต ประการที่สามเป็นผลมาจากมิได้มีการเคร่งครัดในเรื่องของการทุจริต และประการสุดท้ายคือสังคมมีการยอมรับการทุจริต ซึ่งการดำเนินการแก้ปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยนำแผนคุณลักษณศึกษา (Character-education plan) ไปใช้ ด้วยการกำหนดนิยามชัดเจนว่ามีพฤติกรรมใดจึงจะถือว่าเป็นผู้ทุจริต และผลของการทำทุจริตนั้นมีผลอย่างไร เพื่อนำไปปรับเปลี่ยนทัศนคติของนักเรียน หลังการนำโปรแกรมไปใช้พบว่ามีนักเรียนมากว่า 50 % ลดพฤติกรรมทุจริต ในขณะเดียวกันนักเรียนก็ตระหนักถึงผลของการทุจริต

3. ความพึงพอใจของ นักเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า หลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากขึ้นไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีการสอดแทรก หรือบูรณาการหลักพุทธธรรม และหลักการของคุณลักษณศึกษานี้ เมื่อนำไปใช้แล้วทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน มีความรู้ความเข้าในเรื่องที่เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อมรา รอดดารา (2546: 29-31) ที่ศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาธรรมวิทยาโดยนำพุทธวิธีในการสอนมาใช้ควบคู่กับการสอนแบบปกติ ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามัญลักษณ์ตามหลักการคิดของพระพุทธศาสนา ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแนวคิดเรื่องสามัญลักษณ์ของผู้เรียนหลังจากเรียนจบแล้วมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน และผู้เรียนส่วนใหญ่พึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นวิธีคิดแบบสามัญลักษณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นทั้งในชั้นเรียนและนอกสถานที่ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของผุสดี มีระหงส์ (2544: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการสร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาการคิดแบบอริยสัจจ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่าชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ และคะแนนทดสอบการคิดแบบอริยสัจจ์หลังการเรียนด้วยชุดการสอนสูงกว่าก่อนการทดลอง และนักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอนขั้นตอนการคิดแบบอริยสัจจ์และการนำไปใช้ ในระดับมากและมากที่สุด ความเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนในด้านความรู้ความเข้าใจในความหมายของอริยสัจจ์ และการอธิบายหลักการคิดแบบอริยสัจจ์ อยู่ระดับปานกลาง

4. ความเห็นของครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จากผลการวิจัยพบว่า หลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ครูมีความเห็นว่านักเรียนสามารถนำหลักพุทธธรรมมาทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีการสอดแทรก หรือบูรณาการหลักพุทธธรรม และหลักการของคุณลักษณศึกษานี้ เมื่อนำไปใช้แล้วทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีคุณลักษณะดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว จึงอาจเป็นเหตุทำให้ครูมีความเห็นว่านักเรียนสามารถนำหลักพุทธธรรมมาทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้

ผลการศึกษาพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีรูปแบบ ดังนี้

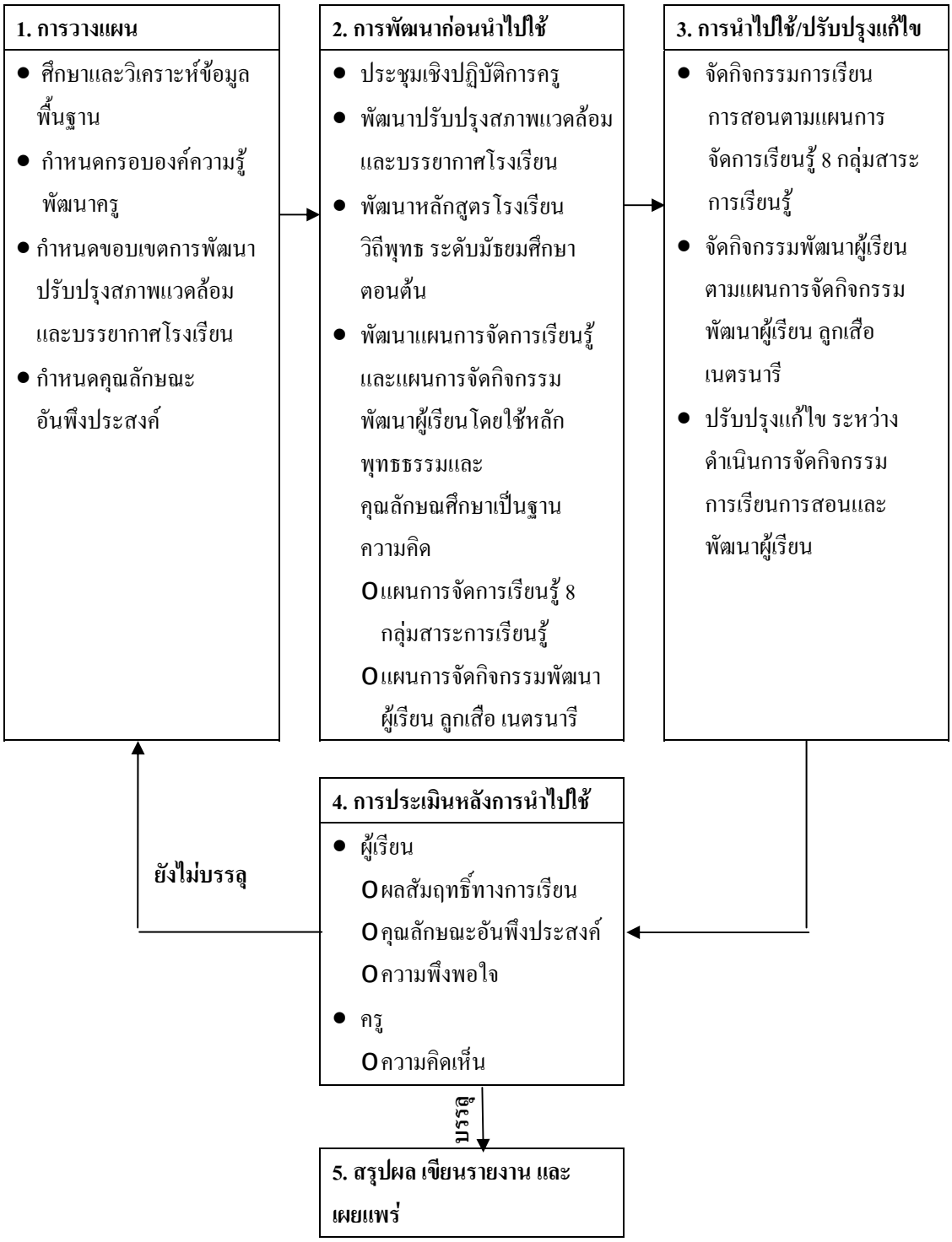

ภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

โดยสรุป ผลการวิจัยหลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยการนำแผนการจัดการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและนักเรียนสามารถปฏิบัติได้ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ นั่นแสดงว่า พุทธธรรมสามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนได้ทุกรายวิชา ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้ด้วยหลักพุทธธรรมที่เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั้นเป็น “อกาลิโก” กล่าวคือ ไม่มีกำหนดอายุกาล จริงแท้ตลอดเวลา จริงแท้อย่างนั้นทุกยุคทุกสมัย นำไปใช้พัฒนาผู้เรียนได้ทุกรายวิชา ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ดำเนินการพัฒนาบนพื้นฐานการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีวัตถุประสงค์และขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1 เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

1.2 เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ได้พัฒนา

2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไปใช้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน

ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจำเป็นสำหรับการนำไปใช้ในการการวางแผนและดำเนินการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน ดังนี้

1.1 ปรับปรุงแก้ไข วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์โรงเรียนวัดสังเวช ให้มีจุดเน้นเป้าหมายการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนที่มีการสอดแทรก หรือบูรณาการหลักพุทธธรรมและหลักการของคุณลักษณศึกษา

1.2 กำหนดคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 6 คุณลักษณะ ตามลำดับความต้องการเพื่อเป็นเป้าหมายที่ต้องการปลูกฝังพัฒนาให้เกิดแก่ผู้เรียน แล้วนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังกล่าวมาประกาศเป็นนโยบายของโรงเรียนที่จะพัฒนานักเรียนเพียงคุณลักษณะ 4 ลำดับแรก โดยกำหนดระยะเวลาที่ใช้พัฒนาเดือนละคุณลักษณะและนำไปทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) ประชากร ประชากรประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน ครู จำนวน 70 คน และพ่อ แม่หรือผู้ปกครองนักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 1,079 คน รวมทั้งสิ้น 1,164 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการแจกและจัดเก็บแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 จากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียน

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for window Version 12 ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ (Percentage) แปลความหมายนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

1.3 พัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศทั่วไปโรงเรียนวัดสังเวชให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข

1.4 พัฒนาการจัดกิจกรรมในโรงเรียน ดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลาย สม่ำเสมอ ต่อเนื่อง เป็นภาพรวมทั้งสถานศึกษา มีการบูรณาการทั้ง ศีล สมาธิ และปัญญา เน้นการดำรงอยู่อย่างพอเพียง สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.5 จัดแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษา จัดทำคำพรรณนางานและคำสั่งมอบหมายงานให้เห็นเด่นชัดว่า มีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้วยการกำหนดให้มีงานหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธเป็นงานหนึ่งของกลุ่มบริหารงานวิชาการ จัดทำคำพรรณนางานที่มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบให้มีการสอดแทรกหลักพุทธธรรมและหลักการของคุณลักษณศึกษา

1.6 จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้มีจุดเน้นในการพัฒนาการบริหารจัดการในรูปแบบของโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยการสอดแทรก หรือบูรณาการหลักพุทธธรรมและหลักการของคุณลักษณศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจำเป็นสำหรับการนำไปใช้ในการวางแผนและดำเนินการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

2.1 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ในช่วงก่อนเปิดเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ให้แก่ครูผู้ที่จะสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 (16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2549) ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.2 ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

2.3 จัดทำโครงร่างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2.4 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และจัดทำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไปใช้

นำแผนการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในการจัดการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 (16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2549) มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ประชากรและตัวอย่าง มีประชากร 2 กลุ่ม ตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัย คือ

กลุ่มที่ 1 ในขั้นตอน การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประชากร คือ ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 และกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากประชากร คือ ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 แล้วพิจารณาคัดเลือกจากครูที่อาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกระดับชั้น และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้เหลือเพียง 8 รายวิชา แต่ให้คละทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับชั้น และมีกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

กลุ่มที่ 2 ในขั้นตอน การนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไปใช้ ประชากร คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวชที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาที่ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธเป็นครูผู้สอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

2) แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

3) แบบทดสอบก่อนและหลังเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

5) แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

6) แบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่อาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

3.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่ลงทะเบียนเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน และครูที่ร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธจัดทำรายงานคะแนนก่อนและหลังเรียน

2) ครูผู้สอนกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลังการใช้แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 และจัดทำรายงานผลการประเมิน

3) นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ที่ลงทะเบียนเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ตอบแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

4) ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่อาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

นำคะแนนสอบก่อนและหลังเรียนแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์และผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for window Version 12 เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและแปลความหมายนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงต่อไป ดังนี้

1) คะแนนสอบก่อนและหลังเรียนแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม ที่มีความสัมพันธ์กัน ด้วยการใช้คำสั่ง Paired samples t - test โปรแกรม SPSS For Windows Version 12

2) ผลการประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์หลังการใช้แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ โดยการใช้คำสั่ง Frequency โปรแกรม SPSS for Windows Version 12

3) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยการใช้คำสั่ง Frequency โปรแกรม SPSS for Windows Version 12

4) ผลการสอบถามความคิดเห็นของครูที่อาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Contents Analysis) เชิงพรรณนา

3. สรุปผลการวิจัย

3.1 สรุปผลการวิจัยขั้นตอนที่ 1 ผลการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน

3.1.1 ผลการพัฒนาวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์

ผลการปรับปรุงแก้ไข วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์โรงเรียนวัดสังเวชให้มีจุดเน้นเป้าหมายการพัฒนาการบริหารจัดการที่มีการสอดแทรก หรือบูรณาการ หลักพุทธธรรม หรือหลักการของคุณลักษณศึกษาเพื่อประกาศใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดสังเวช ดังนี้

วิสัยทัศน์ (Vision)

โรงเรียนวัดสังเวชมุ่งเน้นการพัฒนาการบริหารจัดการในรูปแบบของโรงเรียนวิถีพุทธเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ภายในปี พ.ศ. 2555

พันธกิจ (Mission)

1. พัฒนาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วยการสอดแทรก หรือบูรณาการหลักพุทธธรรม
2. พัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนวิถีพุทธ
3. พัฒนาครูเพื่อให้เป็นครูมืออาชีพ มีคุณลักษณะที่ดีตามวิถีพุทธและเป็นแบบอย่างที่ดี
4. พัฒนาอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
5. พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่ดี

เป้าหมาย (Objective)

ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดี มีปัญญาและดำรงตนอย่างพอเพียงได้อย่างมีความสุข

3.1.2 ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ผลการดำเนินการกำหนดคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมดีงาม ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 6 คุณลักษณะ เพื่อเป็นเป้าหมายที่ต้องการปลูกฝังพัฒนาให้เกิดแก่นักเรียน ด้วยการใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อแม่ หรือผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 พบว่า ส่วนใหญ่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองนักเรียนเห็นด้วยกับตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 6 คุณลักษณะ และเลือกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ลำดับ 1 เพื่อเป็นเป้าหมายที่ต้องการปลูกฝังพัฒนาให้เกิดแก่ผู้เรียนตามลำดับความต้องการ ดังนี้ คือ ความกตัญญูกตเวที ร้อยละ 27.08 ความมีวินัย ร้อยละ 19.40 ความซื่อสัตย์ ร้อยละ 19.27 ความขยัน อดทน ร้อยละ 14.86 ความประหยัด ร้อยละ 9.82 และความเมตตากรุณา ร้อยละ 9.57

สรุปผลการวิจัยขั้นตอนที่ 1 ผลการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน มีดังนี้คือ รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ควรมีองค์ประกอบการบริหารจัดการที่สำคัญคือ การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน

3.2 สรุปผลการวิจัยขั้นตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3.2.1 ผลการจัดทำโครงร่างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ

ผลการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2549 คือ โรงเรียนมีโครงร่างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธรายวิชาพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

3.2.2 ผลการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ

ผลการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ คือ โรงเรียนมีแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 8 รายวิชา และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 อีก 1 กิจกรรม ดังนี้

1. รายวิชา พ 31102 พลศึกษา 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. รายวิชา ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. รายวิชา ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. รายวิชา ว 32101 วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
5. รายวิชา ส 32101 โลกตะวันออก กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
6. รายวิชา อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 (English for Super Goal 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
7. รายวิชา ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
8. รายวิชา ท 33101 ภาษาไทยในโลกความเป็นจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
9. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

สรุปผลการวิจัยตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีดังนี้คือ รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ควรมีองค์ประกอบการบริหารจัดการที่สำคัญคือ การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ที่มีการสอดแทรกหรือบูรณาการพุทธธรรมและคุณลักษณศึกษา

3.3 สรุปผลการวิจัยขั้นตอนที่ 3 ผลการนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธไปใช้

ผลการนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไปใช้พัฒนานักเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ปรากฏผลดังนี้

3.3.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

เมื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้ง 8 รายวิชา ไปใช้พัฒนานักเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 แล้วศึกษาเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวช ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.3.2 ผลการประเมินผลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการศึกษาหลังการนำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไปใช้พัฒนานักเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 แล้วประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 4 คุณลักษณะตามลำดับความต้องการ คือ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน พบว่า หลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนส่วนมากปฏิบัติได้ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้

3.3.3 ผลการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนภายหลังการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ

ผลการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนภายหลังการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้แล้ว พบว่าส่วนใหญ่นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากถึงมากสุด

3.3.4 ผลการสอบถามความคิดเห็นของครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ภายหลังการนำแผนการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้สอบถามความคิดเห็นของครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ เกี่ยวกับกระบวนการ วิธีการปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนวัดสังเวช พบว่า ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเห็นว่า หลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนสามารถนำหลักพุทธธรรมมาทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติตนได้ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สรุปผลตอนที่ 3 ผลการนำหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาไปใช้ มีดังนี้คือ

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดสังเวชที่เรียนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. หลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนส่วนมากปฏิบัติได้ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนด

3. นักเรียนภายหลังการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้แล้วมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากถึงมากสุด

4. ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเห็นว่า หลังการใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนสามารถนำหลักพุทธธรรมมาทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติตนได้ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์ สำหรับสถานศึกษา หรือหน่วยงานทางการศึกษา หากประสงค์จะนำรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนี้ไปใช้ ควรพิจารณาในเรื่องดังต่อไปนี้

1.1 การกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธนั้น โรงเรียนสามารถพัฒนาเลือกรูปแบบการบริหารจัดการได้ตามจุดเน้นเป้าหมายของโรงเรียนว่าต้องการพัฒนานักเรียนในเรื่องใด อย่างไร เพียงใด ให้สอดคล้องกับจุดเน้น เป้าหมายและบริบทของโรงเรียน

1.2 การพัฒนาเพื่อกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธควรเน้นการนำพุทธธรรมซึ่งเป็นแก่นแท้สาระสำคัญของพุทธศาสนามาใช้สอดแทรก หรือบูรณาการในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธมากกว่าการให้ความสำคัญกับรูปแบบพิธีกรรมในทางพุทธศาสนาและต้องนำไปสอดแทรก หรือบูรณาการไว้ในหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนทุกรายวิชาและการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกกิจกรรม ไม่ใช่สอนเฉพาะในสาระพุทธศาสนาเพียงสาระเดียวเท่านั้น

1.3 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธควรพัฒนาพร้อมกันทั้งระบบของการบริหารจัดการโรงเรียนไม่ควรแยกส่วนพัฒนาเป็นเรื่อง ๆ เช่น เน้นพัฒนาเฉพาะเรื่องหลักสูตรแต่ไม่ให้ความสนใจกับสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ เป็นต้น

1.4 รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธนี้สามารถนำไปใช้กับโรงเรียนที่มีผู้นับถือศาสนาอื่นรวมอยู่ด้วยได้ เพราะหลักพุทธธรรมและคุณลักษณศึกษาที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้เป็นวิถีการดำเนินชีวิตสำหรับบุคคลในสังคมได้

1.5 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับตัวผู้เรียนควรกำหนดไว้เฉพาะคุณลักษณะค่านิยมหลัก (Core character traits) ที่สำคัญจำเป็นจริง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับจุดเน้น เป้าหมายและบริบทของโรงเรียน อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาต้องประกาศเป็นนโยบายที่จะมุ่งเน้นให้เกิดในตัวผู้เรียนและแต่ละโรงเรียนไม่ควรกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้มากมาย หรือเหมือนกันทุกโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หากได้ทำวิจัยศึกษาพัฒนาใช้ระยะเวลาเป็นปีการศึกษาก็จะสะท้อนให้เห็นประสิทธิภาพของหลักสูตรยิ่งขึ้น ทั้งนี้ด้วยหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจัดเป็นรายปี และหากสามารถทำวิจัยศึกษาพัฒนาต่อเนื่องได้ครบ 3 ปีการศึกษา จนผู้เรียนจบช่วงชั้นที่ 3 ได้ ก็อาจสะท้อนให้เห็นประสิทธิภาพของหลักสูตรได้ดียิ่งขึ้นได้

2.2 การศึกษาพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธหากมองในเชิงระบบแล้วผู้สนใจอาจศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมเกี่ยวกับระบบย่อย ๆ ได้อีก เช่น ผู้บริหาร ครู หลักสูตร สื่อและอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล ที่สอดคล้องสัมพันธ์ หรือสะท้อน หรือส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ

2.3 ควรมีการศึกษาพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนสอนศาสนาอื่น หรือโรงเรียนที่มิได้สอนศาสนาแต่เน้นการสอนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดี เช่น คุณลักษณศึกษาตลอดจนมีการศึกษาเปรียบเทียบโรงเรียนดังกล่าว

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมวิชาการ. 2545ก. **คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____ 2545ข. **คู่มือสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.** ม.ป.ท.

_____ 2545ค. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. **แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ ระยะที่ 9 (2545-2549**). ม.ป.ท.

กระทรวงศึกษาธิการ. 2547. **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร**:** โรงพิมพ์อุษาการพิมพ์.

กัญจณา พรนิเสน. 2548. **ผลของการสอนแบบพุทธวิธีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการในรายวิชา ส 41102 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

กัลยา เกษโกศล. 2545. **ผลของการสอนแบบปุจฉาวิสัชนาที่มีต่อทักษะการคิดแบบวิภัชชวาทและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

กาญจนา รักษ์กุลบุตร. 2546. **ผลการสอนแบบธรรมสากัจฉาเรื่อง การจัดการความขัดแย้งในรายวิชาสันติภาพกับโลกยุคปัจจุบัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทิวไผ่งาม.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ไขศรี พานิกุล. 2546. **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนเรื่อง หลักธรรมในพระพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบธรรมสากัจฉา.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะลูกเสือแห่งชาติ. 2546. **แนวทางการเรียนการสอนกิจกรรมลูกเสือให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.** (Online). www.scoutthailand.org/scout.page/?id=id.04&i=44, 14 กุมภาพันธ์ 2549.

จิรวรรณ พงศ์สุวรรณสิน. 2542. **ผลการใช้ชุดฝึกการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ ที่มีต่อการตัดสินใจแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดท่ากฤษณา (สุชัยประชาสรรค์) จังหวัดชัยนาท.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ณัฏฐกิตติ์ ศรีสันต์. 2548. **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในภาคตะวันออก.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ดรุณี ชูประยูร. 2547. **การน้อมนำสาระสำคัญของหลักธรรมในพระไตรปิฎกเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนานิสิตนักศึกษา.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาอุดมศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดาวรุ่ง อิ่มเอิบ. 2546. **ผลของการสอนแบบอริยสัจสี่ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์.** การศึกษาอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เดชา จันทร์ศิริ. 2542. **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้การสอนตามแนวพุทธศาสตร์กับกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทรงชัย สุบุญมี. 2546. **ผลของวิธีการสอนแบบเบญจขันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแบบแก้ปัญหาในโยนิโสมนสิการเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขยายโอกาสอำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นัดดา ธรรมวงศ์ผล. 2542. **ผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีต่อการคิดแบบโยนิโสมนสิการ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรม ในรายวิชา ส 0412 พระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสีกัน (วัฒนอุปถัมภ์) กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นาตยา ปิลันธนานนท์. 2545. **จากมาตรฐานสู่ชั้นเรียน.** กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

_____ 2546. **จากหลักสูตรสู่หน่วยการเรียน.** กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

นาตยา ปิลันธนานนท์, มธุรส จงชัยกิจ และ ศิริรัตน์ นีละคุปต์. 2542. **การศึกษาตามมาตรฐาน: แนวคิดสู่การปฏิบัติ.** กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด.

นุชสุดา เสริมสมรรถ. 2544. **การนำเสนอกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประไพศรี ศิริวงศ. 2540. **การใช้วิธีการสอนแบบธรรมสากัจฉาเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดของนักเรียนในวิชาภาษาไทย ท 503.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ผกามาศย์ รักษ์นาค. 2547. **การใช้ไตรสิกขาในการพัฒนาศีลธรรมของเยาวชนไทย : ศึกษากรณีโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดสมุทรปราการ**. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ผุสดี มีระหงษ์. 2544. **การสร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาการคิดแบบอริยสัจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พระกรีฑายุทธ พัฒน์ฉิม. 2547. **ผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมในรายวิชา ส 0113 พระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดขรัวช่วย นครศรีธรรมราช.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พระขวัญชัย ศรีพรรณ์. 2546. **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้แนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้การสอนแบบอริยสัจกับการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พระเทพโสภณ(ประยูร ธมมจิตโต). 2546. สรุปคำบรรยายเรื่อง การศึกษาการศึกษาแนวพุทธปัญญา**.** (Online). www.moe.go.th/main2/article/article_pratepsopon.htm, 16 มกราคม 2549.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). 2543**. พุทธธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____ **สู่การศึกษาแนวพุทธ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

_____ 2547. **ธรรมนูญชีวิต**. ฉบับปรับปรุงใหม่ พิมพ์ครั้งที่ 28. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์. (พิมพ์แจกเนื่องในโอกาสครบรอบ 16 ปี ของศูนย์ BDC).

ไพรัตน์ ญาติฉิมพลี. 2540. **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้การสอนแบบไตรสิกขากับการสอนตามคู่มือครู**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ. 2547 **รูปแบบการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของป.อ. ปยุตโต.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มณกาญจน์ ทองใย. 2549. **การพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.

มาลินี แก้วเงิน. 2546. **การสร้างแบบฝึกกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการเรื่องหลักธรรมในรายวิชา ส 048 พระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนระดับนาฏศิลป์ชั้นกลางปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี จังหวัดลพบุรี.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

รัสมีจันทร์ ศรีรัตน. 2544. **ผลการสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจที่มีต่อการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง พุทธธรรมในรายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วัลลภา จันทร์เพ็ญ. 2544. **การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมคิด โพธิ์จุมพล. 2548. **การบริหารจัดการในโรงเรียนวิถีพุทธ กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1.** รายงานการศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมพร พงษ์เสถียรศักดิ์. 2546. **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประพฤติตนตามคุณธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ที่เรียนหลักธรรมในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับการสอนแบบไตรสิกขา.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สาโรจน์ แก้วกอง. 2545. **การสร้างแผนการสอนรายวิชา ส 048 พระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบพุทธวิธี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดราชบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544. **พุทธธรรมนำการศึกษาได้อย่างไร.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____ 2545. **แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 - 2549).** กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

_____ 2548. **มาตรฐานการศึกษาของชาติ.** กรุงเทพฯ:
ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหายบล็อกและการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2544. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545 - 2549).** ม.ป.ท.

_____ 2548. **แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2548-2551** (Online).
www.nesdb.go.th/news/template/interestingdata/news/template/interestingdata/data/data25.pdf, 26 มกราคม 2548.

สิริมา กลิ่นกุหลาบ. 2546. **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจ่างค่านิยม.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุเชาวน์ พลอยชุย. 2547. **โครงการวิจัยเรื่อง การปลูกฝังคุณธรรมของสังคมตามแนวพุทธศาสน์.** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ม.ป.ท.

สุภารัตน์ ท้าวบุญชู. 2546. **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการสอนแบบไตรสิกขาและการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบ 4 MAT.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุรพงษ์ ชูเดช. 2542. **ผลของการฝึกอบรมตามแนวทางไตรสิกขาที่มีต่อการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.** ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

แสงทอง เรืองศิลป์. 2548. **การศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 : กรณีศึกษา โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 34 (บ้านกุดโง้ง).** รายงานการศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

โสธรารักษ์ ชุนรักญาติ. 2546. **การศึกษาการดำเนินงานการจัดหลักสูตรของโรงเรียนวิถีพุทธ.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โสภิต แจ้งอรุณ. 2546. **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนรายวิชาภาษาไทย ท 504 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร ที่เรียนโดยวิธีคิดตามแบบโยนิโสมนสิการ.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อมรา รอดดารา. 2546. รายงานการวิจัยเรื่อง **ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นวิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาธรรมวิทยา และความพึงพอใจของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2545.** ม.ป.ท.

อาลัย พรหมชนะ. 2541. **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในรายวิชา ส 0411 พระพุทธศาสนาเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยวิธีสอนตามแนวโยนิโสมนสิการ.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เอน่ง คุ้มคง. 2540. **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการสอนแบบพุทธวิธี.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Aboite Christian School. 2003. **Welcome to Aboite Christian School** (Online). www.aboitechristianschool.org, February 7, 2005

Adventist Schools Australia. 2005a. **Goals For Adventist Schools** (online). www.adventist.edu.au/public/about.asp?ssid=1&sid=79&iid=3, January 26, 2005.

_____ **2005b.** Curriculum **(online). www.adventist.edu.au/public/curriculum.asp?ssid=2,** January 26, 2005.

Adventist Union School. 2005a. **Mission Statement** (Online). www.tagnet.org/aus/MissionStatement.htm, February 7, 2005

_____ 2005b. **Public vs. Christian** (Online). www.tagnet.org/aus/PublicvsChristian.htm**,** February 7, 2005

Auburn Adventist Primary School. 2006. **Vision statement** (online). www.auburn.adventist.edu.au/statement.htm, February 12, 2005

Benninga, J. S., M. W. Berkowitz, P. Kuehn, and K. Smith. 2003. **The relationship of character education implementation and academic achievement in elementary schools.** Journal of Research in Character Education, 1(1), 19-32.

Bopp, M., P. Gleason, and S. Misicka. 2001. **Reducing Incidents of Cheating in Adolescence.** Master of Arts Action in Teaching and Leadership , Saint Xavier University and IRI/Skylight.

Border Christian College. 2005. **History AND Mission**. (Online). 2005. www.alburybcc.nsw.edu.au/IndexFrameset.htm**,** , February 12, 2005

Bowman, M. L. and A. Potts. 2002. **The Building Blocks of Character Education: Respect, Responsibility, Citizenship.** Master of Arts Action Research Project, Saint Xavier University and Skylight Professional Development.

Burke, Crum, Genzler, Shaub, and Sheets. 2001. **Building Character Education in Our Schools To Enhance the Learning Environment.** Master of Arts Action Research Project, Saint Xavier University and Skylight Professional Development.

Campbell High School, 2004. **Daily Announcements.** (Online). www.cobbk12.org/~campbellhs/**,** January 7, 2005.

Carl Harrison High School, **Announcements.** (Online).www.cobbk12.org/~harrison/ announcements.asp**,** January 12, 2005.

Carlson, S., J. Johnson, and V. Swift. 2000. **Improving Student Social Skills through Character Education.** Master of Arts in Teaching and Leardership, Saint Xavier University and SkyLight Field-Based Master's Program.

Center for the Advancement of Ethics and Character, 2002. **Character Education Manifesto. New Horizons For Learning** (Online). **www.newhorizons.org/strategies/character/caec.thm,** , May 15, 2005

Central Valley Christian Academy. 2005. **Mission Statement** (Online). www.maaonline.net/about.html, May 6, 2005.

Charles E. Baker Jr. 2004. **Alabama high school principals and their perceptions of the implementation, importance, and effects of character education programs.** A Dissertation Submitted to the Graduate Faculty of Auburn University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Education. Auburn University.

Cobb County School District, 2004. **Cobb County Character Education Program.** (Online). www.cobbk12.org/communications/character/character.htm, January 28, 2005.

Delaware County Christian School**.** 2006a. **Core Values** (Online). www.dccs.org/about.htm, May 6, 2005.

_____ 2006b. **Freshman Course Descriptions** (Online). www.dccs.org/high_freshman_course.htm, May 15, 2005.

_____ 2006c. **Junior & Senior Course Descriptions** (Online). www.dccs.org/high_junior_senior_course.htm#Health, May 15, 2005.

_____ 2006d. **Sophomore Course Descriptions** (Online). www.dccs.org/high_sophomore_course.htm#Physical**,** May 15, 2005.

Duer, M., A. Parisi and M. Valintis. 2002. **Character Education Effectiveness.** Master of Arts Action Research Project, Saint Xavier University and SkyLight Professional Development Field-Based Master's Program.

Finck, Hansen, and Jensen. 2003. **Improving Student Achievement through Character Education.** Master of Arts Action Research Project, Saint Xavier University and SkyLight Professional Development Field-Based Master's Program.

Fortuna Junior Academy A Seventh-day Adventist Christian School. 2005. **Academics** (Online). www.tagnet.org/fja/index.htm, May 6, 2005.

Funderstanding. 2001. **Character Education** (Online). www.funderstanding.com/character_edu.cfm, April 19 2005.

Heavey, J., M. Meyers, M. Melanie, C. Mozdren, and T. Warneke. 2002. **Developing Character Education through the Use of Current Curriculum.** Master of Arts Action Research Project, Saint Xavier University and Skylight Professional Development Field-Based Master's Program.

James Neill, 2004. **Character Education through Experiential Education. Outdoor Education Research & Evaluation Center.** (Online). www.wilderdom.com/Character.html

Josephson Institute of Ethics. 2006. **The Six Pillars of Character** (Online). www.josephsoninstitute.org/MED/MED-2sixpillars.htm, May 20, 2005.

La Sierra Academy. 2005a. **Home** (Online). www.lsak12.com/index1.aspx, January 26, 2005.

_____ 2005b. **STUDENT HANDBOOK 2006-2007** (Online). www.lsak12.com/webpages/handbook/jh_high/JHHandbk06-07.pdf, January 26, 2005.

Lavaroni, P. 1999. **The Effects of a Word of the Month Program on a Small Independent School.** Master's thesis , Dominican College of San Rafael.

Lickona, T. 1992. **Educating for Character; How Our Schools Can Teach Respect and Responsibility**, New York, NY: Bantam Books.

National Center for Community of Caring. 2006. **Community of Caring's five values** (Online). www.communityofcaring.org/AboutCofC/overview.html, May 20, 2005.

North American Division Office of Education. 2005a. **Mission Statement** (Online). www.nadeducation.org/dynamic.html?wspID=477, May 6, 2005.

_____ 2005b. **Integrated Curriculum.** (Online). www.journeytoexcellence.org/practice/curriculum.phtml, May 6, 2005

North Carolina Department of Public Instruction, 2004. Character Education Lesson Plans. **public schools of North Carolina.** (Online). www.ncpublicschools.org/nccep/lp/, January 26, 2005.

Patrick Kariuki And Linda Williams. 2006. **The Relationship between Character Traits and Academic Performance of AFJROTC High School Students.** Milligan College Spring, A paper presented at the Annual Conference of the Mid-South Educational Research Association Birmingham, Alabama - November 8 - 10, 2006.

Seventh-day Adventist School System in Australia. 2005. **Our Mission (online).** www.adventist.edu.au/public/about.asp?ssid=1&sid=79&iid=2, January 26, 2005.

Thompson, W. G. 2002. **The Effects of Character Education on Student Behavior.** Doctor in Education, East Tennessee State University.

Tom Lickona, Eric Schaps, and Catherine Lewis, 2003. **Eleven Principles of Effective Character Education. The Character Education Partnership (CEP)** (Online). www.character.org/principles, January 28, 2005.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน
โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา - ขั้นพื้นฐานครู และพ่อแม่ผู้ปกครอง เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม เพื่อนำไปพัฒนานักเรียนต่อไป

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาเอก เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ของนายสวัสดิ์ เพชรบูรณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสังเวช นิสิตปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการสอน (ภาคพิเศษ) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 3 ตอน มีจำนวน 10 หน้า

ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ด้าน เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และสถานภาพ

ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมว่า มีตัวบ่งชี้เหมาะสม สอดคล้อง กับนิยามที่กำหนดไว้หรือไม่ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียวจากคำตอบที่มีทางเลือก 2 คำตอบ คือ เห็นด้วย กับไม่เห็นด้วย และถ้าไม่เห็นด้วยก็ให้เสนอแนะด้วย

ตอนที่ 3 เป็นการจัดลำดับของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม 6 ลำดับ

3. กรุณาตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของท่านอย่างรอบคอบให้ครบทุกข้อ ตามความเป็นจริง คำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อตัวท่าน เพราะจะเสนอผลในภาพรวม แต่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ โอกาสนี้

นายสวัสดิ์ เพชรบูรณ์
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสังเวช
นิสิตปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการสอน (ภาคพิเศษ)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 1

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าคำตอบที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงและกรุณากรอกรายละเอียดลงในช่องว่างที่กำหนดถ้าเลือกตัวเลือกข้อนั้นๆ

1. เพศ

☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง

2. อายุ

☐ 1. ต่ำกว่า 21 ปี ☐ 2. 21 - 30 ปี

☐ 3. 31 - 40 ปี ☐ 4. 41 - 50 ปี

☐ 5. 51 - 60 ปี ☐ 6. มากกว่า 60 ปี

3. อาชีพ

☐ 1. รับจ้าง ☐ 2. ค้าขาย

☐ 3. พนักงานธุรกิจเอกชน ☐ 4. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

☐ 5. ว่างงาน ☐ 6. อื่น ๆ (ระบุ) …….....

4. ระดับการศึกษา

☐ 1. ประถมศึกษา ☐ 2. มัธยมศึกษา/ปวช.

☐ 3. อนุปริญญา/ปวส. ☐ 4. ปริญญาตรี

☐ 5. ปริญญาโทขึ้นไป ☐ 6. อื่น ๆ (ระบุ) …….....

5. สถานภาพ

☐ 1. คณะกรรมการสถานศึกษา

☐ 2. ครู

☐ 3. พ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง

ตอนที่ 2

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำชี้แจง : ขอให้ท่านพิจารณาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ท่านต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ว่ามีตัวบ่งชี้เหมาะสม สอดคล้อง กับนิยามที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และถ้าไม่เห็นด้วยก็โปรดให้ข้อเสนอแนะด้วย

1. ความมีวินัย

นิยาม: ความมีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ที่	ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความมีวินัย	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะกรณีที่ไม่เห็นด้วย
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
1	มาโรงเรียนสม่ำเสมอ ทันเวลา			
2	ปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา			
3	สนใจและปฏิบัติกิจกรรมการเรียน และรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย			
4	รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย			
5	ดูแลร่างกายและแต่งกายเรียบร้อย เหมาะสมตามกาลเทศะ			
6	มีกิริยามารยาท อ่อนน้อม สุภาพเรียบร้อย มีสัมมาคารวะ พูดจาไพเราะอ่อนหวาน			
7	มีมารยาทในการรับประทานอาหาร			
8	เคารพสิทธิของตนและผู้อื่น			
9	ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ			

2. ความซื่อสัตย์สุจริต

นิยาม: ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตนตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจาและใจ

ที่	ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริต	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะกรณีที่ไม่เห็นด้วย
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
1	ปฏิบัติตามระเบียบของการสอบและไม่ลอกการบ้าน			
2	พูดแต่ความจริง (ไม่โกหก)			
3	รักษาคำพูดของตน			
4	ทำผิดแล้วยอมรับผิด			
5	ไม่เบียดบังเงินหรือทรัพย์สินผู้อื่น			
6	เก็บของได้นำส่งคืน			
7	ไม่ลักขโมยเอาของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง			

3. ความขยัน อดทน

นิยาม: ความขยัน อดทน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความพยายามต่อสู้อุปสรรคจนประสบผลสำเร็จ

ที่	ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความขยัน อดทน	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะกรณีที่ไม่เห็นด้วย
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
1	ทำงานและเรียนรู้อย่างตั้งใจ			
2	ควบคุมกิริยาและอารมณ์ในสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้ดี			
3	ขยันหมั่นเพียรและอดทนที่จะทำงานหรือเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจนสำเร็จผล			
4	พึ่งตนเองได้ หรือทำงานเลี้ยงชีพด้วยความสุจริตตามวุฒิภาวะของตนเอง			

4. ความประหยัด

นิยาม: ความประหยัด หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการรู้จักการใช้จ่ายอย่างรู้ค่าและเกิดประโยชน์

ที่	ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความประหยัด	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะกรณีที่ไม่เห็นด้วย
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
1	บริโภคใช้สอยปัจจัย 4 ในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสม			
2	เลือกซื้อของใช้และอาหารที่มีประโยชน์อย่างรู้คุณค่า			
3	ใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างประหยัดและรู้คุณค่า			
4	ร่วมกิจกรรมการประหยัดและการออม เช่น กิจกรรมรีไซเคิล			
5	ใช้น้ำ ไฟ สาธารณูปโภคอื่น ๆ และดูแลทรัพย์สินทั้งของตนเอง ของส่วนรวมอย่างประหยัดและรู้คุณค่า			

5. ความเมตตากรุณา

นิยาม: ความเมตตากรุณา หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มีสุขตามกำลัง

ที่	ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเมตตากรุณา	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะกรณีที่ไม่เห็นด้วย
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
1	รู้จักการให้ ร่วมบริจาคทรัพย์เพื่อส่วนรวมและเพื่อผู้อื่น			
2	แสดงออกถึงการมีน้ำใจ หรือให้การช่วยเหลือเพื่อน ครู ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ ไม่ต้องร้องขอ			
3	รู้จักให้อภัย			
4	ให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม หรือส่วนรวม			
5	เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสถานศึกษาและชุมชน			
6	เข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม			

6. ความกตัญญูกตเวที

นิยาม: ความกตัญญูกตเวที หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการรู้คุณและยกย่อง เชิดชู ช่วยเหลือ ตอบแทนผู้มีพระคุณ

ที่	ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความกตัญญูกตเวที	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะกรณีที่ไม่เห็นด้วย
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
1	รัก เคารพและช่วยเหลืองานครอบครัวสม่ำเสมอ			
2	แสดงออกซึ่งการตอบแทนพระคุณพ่อแม่ ผู้ปกครองอย่างเหมาะสม			
3	ระลึกถึงพระคุณของครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณและอาสาช่วยเหลืองาน			
4	แสดงออกซึ่งการตอบแทนพระคุณครู อาจารย์และผู้มีพระคุณ อย่างเหมาะสม			
5	แสดงความนับถือ ยกย่อง เชิดชูบุพการีและผู้มีพระคุณ			
6	ร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชนอย่างสม่ำเสมอ			

ตอนที่ 3

การจัดลำดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำชี้แจง: คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ต่อไปนี้ คุณลักษณะใดบ้างที่ท่านต้องการให้เกิดกับนักเรียนโดยให้เรียงตามลำดับความสำคัญ คุณลักษณะที่สำคัญมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 และคุณลักษณะที่สำคัญน้อยที่สุดเป็นลำดับที่ 6 โดยให้ใส่ลำดับที่ในช่องลำดับที่ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	**อันดับที่ของ คุณลักษณะอันพึงประสงค์**
ความมีวินัย	
ความซื่อสัตย์	
ความขยัน อดทน	
ความประหยัด	
ความเมตตากรุณา	
ความกตัญญูกตเวที	

นอกจากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ข้างต้นแล้ว ท่านเห็นว่าผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ยังสมควรมีคุณลักษณะอื่น ๆ อีกหรือไม่ (ถ้ามี กรุณาเสนอแนะ พร้อมให้คำนิยามด้วย)

ข้อเสนอแนะ

……..…

……

……

……

……

……

……

ภาคผนวก ข

แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ

แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความพึงพอใจตามความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้เรียน รายวิชา .....

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เรื่องที่เรียนมีการบูรณาการสอดแทรกหลักธรรมของพระพุทธศาสนา					
2. หลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่นำมาสอดแทรกมีความเหมาะสม					
3. เรื่องที่เรียนมีความยาก ง่าย ปานกลาง					
4. เรื่องที่เรียนมีความน่าสนใจ น่าเรียน					
5. มีกิจกรรมการเรียนหลากหลาย เหมาะสม					
6. นักเรียนได้ทำกิจกรรมเดี่ยว คู่และเป็นกลุ่ม					
7. มีกิจกรรมที่น่าสนใจและได้ความรู้					
8. นักเรียนพอใจกับกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติจริง					
9. กิจกรรมการเรียนส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ					
10. การเรียนการสอนมีการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน					
11. มีกิจกรรมส่งเสริม การอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียน					
12. ครูมีความรู้ในเนื้อหาที่สอนและหลักพุทธธรรม					
13. วิธีสอนของครูหลากหลาย น่าเรียน					
14. ระยะเวลาที่เรียนแต่ละเรื่องมีความเหมาะสม					
15. มีสื่อการเรียนหลากหลาย					
16. สื่อการเรียนเหมาะสมกับเนื้อหาและตัวนักเรียน					
17. มีแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนได้ไปศึกษาเพิ่มเติม					
18. นักเรียนรู้วิธีการวัดผลและเกณฑ์การให้คะแนน					
19. ครูให้คะแนนจากงานที่นักเรียนทำตามสภาพจริง					
20. นักเรียนพึงพอใจกับวิธีการให้คะแนนของครู					

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
21. ครูนำคะแนนที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาการเรียน ของนักเรียน					
22. นักเรียนมีความพึงพอใจที่ได้เรียนวิชานี้					
23. หลังเรียนวิชานี้จบแล้วนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และทักษะเรื่องที่เรียนมากขึ้น					
24. หลังเรียนวิชานี้จบแล้วนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ หลักธรรมของพุทธศาสนามากขึ้น					
25. นักเรียนนำหลักพุทธธรรมมาทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้					
26. นักเรียนนำหลักพุทธธรรม ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้					
27. หลังเรียนวิชานี้จบแล้วนักเรียนเป็น ผู้มีความกตัญญูกตเวทีมากขึ้น					
28. หลังเรียนวิชานี้จบแล้วนักเรียนเป็นผู้มีวินัยมากขึ้น					
29. หลังเรียนวิชานี้จบแล้วนักเรียนเป็น ผู้มีความซื่อสัตย์มากขึ้น					
30. หลังเรียนวิชานี้จบแล้วนักเรียนเป็น ผู้มีความขยันอดทนมากขึ้น					

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามความคิดเห็นของครู

แบบสอบถามความคิดเห็นของครู
อาสาสมัครร่วมพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนวัดสังเวช

กลุ่มสาระการเรียนรู้ .....
รหัสวิชา ..... รายวิชา ..... ชั้น .....

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการ วิธีการ ในการพัฒนาหลักสูตร โรงเรียนวิถีพุทธ รวมทั้งปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ภาคผนวก ง

โครงร่างหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ รายวิชาพื้นฐาน

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ประกาศคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดสังเวช
เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนวัดสังเวช

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และโรงเรียนวัดสังเวชได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวัดสังเวช ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยได้ประกาศใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 เป็นต้นมาแล้วนั้น ต่อมาโรงเรียนได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จึงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และบัดนี้การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธดังกล่าวเสร็จสมบูรณ์แล้ว โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน รองศาสตราจารย์ ดร.นาตยา ปิลันธนานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร.สมถวิล ธนะโสภณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และพระศรีสิทธิมุนี (ดร.พล อาภากโร) ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นที่ปรึกษา

ในนามคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดสังเวชขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ทำให้โรงเรียนได้มีหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จึงขอประกาศให้ใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนวัดสังเวช ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2549 สำหรับจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรและเป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียนตั้งแต่ปีการศึกษา 2549 เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2549

(ดร.วุฒิพงษ์ เพรียบจริยวัฒน์)
ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดสังเวช

โครงร่างหลักสูตร (Curriculum Framework)
โรงเรียนวิถีพุทธ รายวิชาพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนวัดสังเวช

1. บทนำ

โรงเรียนวัดสังเวชได้ออกแบบพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง หลักสูตรการศึกษาตามมาตรฐาน (Standard Based Education) หลักพุทธธรรมและหลักการของคุณลักษณศึกษา(Character Education) แล้วนำความรู้ที่ได้จาการประชุมเชิงปฏิบัติการดังกล่าว มาพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียนและออกแบบพัฒนาหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ จำนวน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ด้วยการสอดแทรก หรือบูรณาการหลักพุทธธรรมและหลักการของคุณลักษณศึกษา (Character Education) ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่ดีที่พึงประสงค์

การออกแบบพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธนี้ได้รับความร่วมมือด้วยดีจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง นักเรียน นักวิชาการและครูโรงเรียนวัดสังเวช โดยได้เริ่มออกแบบพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธตั้งแต่ ปีการศึกษา 2548 และเริ่มทดลองใช้ในปีการศึกษา 2549 เป็นต้นไป

โรงเรียนวัดสังเวชคาดหวังว่าหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้ออกแบบพัฒนานี้จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่ดีที่พึงประสงค์และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2. วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์

วิสัยทัศน์ (Vision)

โรงเรียนวัดสังเวชมุ่งเน้นการพัฒนาการบริหารจัดการในรูปแบบของโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ภายในปี 2555

พันธกิจ (Mission)

1. พัฒนาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วยการสอดแทรก หรือบูรณาการพุทธธรรม

2. พัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนวิถีพุทธ

3. พัฒนาครู เพื่อให้เป็นครูมืออาชีพ มีคุณลักษณะที่ดีตามวิถีพุทธและเป็นแบบอย่างที่ดี

4. พัฒนาอาคาร สถานที่และแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

5. พัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะที่ดี

เป้าประสงค์(Objective)

ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดี มีปัญญาและดำรงตนอย่างพอเพียงได้อย่างมีความสุข

3. ประวัติความเป็นมา

โรงเรียนวัดสังเวชได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนรูปแบบใหม่โรงเรียนวิถีพุทธ กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 แต่ยังมิได้มีการออกแบบพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธที่จะนำมาใช้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพได้อย่างแท้จริง ประกอบกับโรงเรียนได้รับคำปรึกษาแนะนำจาก พระเทพคุณาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดสังเวศวิศยาราม และพระศรีสิทธิมุนี (ดร.พล อาภากโร) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดสังเวช โดยเฉพาะการจัดหาวิทยากรมาอบรมให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับหลักพุทธธรรม ตั้งแต่ ปีการศึกษา 2548 ประกอบกับ นายสวัสดิ์ เพชรบูรณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสังเวช ได้ศึกษาต่อระดับปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการสอน (ภาคพิเศษ) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมีความสนใจที่จะนำหลักพุทธธรรมของพระพุทธศาสนาและหลักการของคุณลักษณศึกษา (Character Education) มาใช้เป็นแนวทางเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนรูปแบบใหม่โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จึงได้ทำวิจัยศึกษาด้วยการพัฒนาครู จนสามารถนำมาพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน ออกแบบพัฒนาหลักสูตร ด้วยการสอดแทรกหรือบูรณาการหลักพุทธธรรมและหลักการของคุณลักษณศึกษาและสามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนได้

4. โครงสร้างหลักสูตรและคำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

4.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย

ชั้น	รหัสวิชา / รายวิชาพื้นฐาน		เวลาเรียน(ช.ม./ ปี)
มัธยมศึกษาปีที่ 1	ท 31101	ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน	120
มัธยมศึกษาปีที่ 2	ท 32101	ภาษาไทยเพื่อการค้นคว้า	120
มัธยมศึกษาปีที่ 3	ท 33101	ภาษาไทยในโลกของความเป็นจริง	120

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1

วิชา ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ท 31101 จำนวน 120 ชั่วโมง/ปี

ศึกษาการใช้ภาษาจากการฟัง การดูข่าวสาร บันเทิงคดี สารคดี ฝึกทักษะการพูดคุย สนทนา พูดโทรศัพท์ การอ่านวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาและวรรณกรรมทั่วไป ประเภทนิทาน นิยาย สารคดี กาพย์ กลอน การเขียนเล่าประสบการณ์ การเขียนบัตรอวยพร การเขียนโทรเลข และการจดบันทึก ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวัน

เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและเกิดทักษะการใช้หลักภาษาในการฟัง ดู พูด อ่านและเขียน สามารถนำมาใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย	**ช่วงชั้นที่ 3**	**ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2**
วิชา ภาษาไทยเพื่อการค้นคว้า	**ท 32101**	**จำนวน 120 ชั่วโมง/ปี**

ศึกษาการใช้ภาษาเพื่อค้นคว้า แสวงหาความรู้ทั่วไปและการเรียนจากการฟัง การดูข่าวสาร วิทยุ โทรทัศน์ ฝึกทักษะการพูดรายงาน การอ่านวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาและวรรณกรรมทั่วไป ประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย พงศาวดาร วารสาร ตำรา สื่ออิเลคทรอนิคส์ กลอน โคลง การจดบันทึกการเขียนเรียงความและการเขียนรายงาน

เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและเกิดทักษะการใช้หลักภาษาในการฟัง ดู พูด อ่านและเขียนเพื่อการค้นคว้า แสวงหาความรู้ สามารถนำมาใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย	**ช่วงชั้นที่ 3**	**ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3**
วิชา ภาษาในโลกของความเป็นจริง	**ท 33101**	**จำนวน 120 ชั่วโมง/ปี**

ศึกษาการใช้ภาษาในโลกของความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ประเพณีและเทคโนโลยีจากการฟัง การดูข่าวสาร การอ่านวรรณกรรมทางพระพุทธ ศาสนาและวรรณกรรมทั่วไป ประเภทบทความ บทวิเคราะห์ ตำรา นวนิยาย อินเตอร์เน็ต โคลงและฉันท์ การพูดแสดงความคิดเห็น พูดเชิญชวน พูดโน้มน้าว การเขียนบันทึก เรียงความและเรื่องสั้น

เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดทักษะการใช้หลักภาษาในการฟัง ดู พูด อ่านและเขียนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ประเพณีและเทคโนโลยี สามารถนำมาใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

4.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์

ชั้น	รหัสวิชา / รายวิชาพื้นฐาน		เวลาเรียน(ช.ม./ ปี)
มัธยมศึกษาปีที่ 1	ค 31101	คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน	120
มัธยมศึกษาปีที่ 2	ค 32101	คณิตศาสตร์สร้างความหลากหลาย	120
มัธยมศึกษาปีที่ 3	ค 33101	คณิตศาสตร์ก้าวหน้า	120

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1

วิชา คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน รหัส ค 31101 จำนวน 120 ชั่วโมง/ปี

ศึกษาความรู้พื้นฐานเบื้องต้น ฝึกทักษะการคิดคำนวณ การให้เหตุผลและฝึกการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ในชีวิตประจำวัน ในเรื่องการหา ห.ร.ม. และ ค.ร.น. ของจำนวนเต็มและโจทย์ปัญหาเกี่ยวกับการหา ห.ร.ม. และ ค.ร.น. ของจำนวนเต็ม สมบัติต่าง ๆ ในระบบจำนวนเต็มเกี่ยวกับการบวก ลบ คูณและหารจำนวนเต็มและนำไปใช้ การเขียนจำนวนในรูปเลขยกกำลังที่มีเลขชี้กำลังเป็นจำนวนเต็ม พื้นฐานทางเรขาคณิต ทศนิยมและเศษส่วน การประมาณค่า คู่อันดับและกราฟ การแก้สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวและการแก้โจทย์ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างรูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติ โดยนำหลักธรรมที่พัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหาและการทำงานให้ประสบความสำเร็จมาใช้ในการเรียน

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการคิดคำนวณ การให้เหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2

วิชา คณิตศาสตร์สร้างความหลากหลาย รหัส ค 32101 จำนวน 120 ชั่วโมง/ปี

ศึกษาความรู้พื้นฐานเบื้องต้น ฝึกทักษะการคิดคำนวณ การให้เหตุผลและฝึกการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สามารถนำไปใช้ในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลายในเรื่องอัตราส่วนและร้อยละ การวัด แผนภูมิวงกลม การแปลงทางเรขาคณิต ความเท่ากันทุกประการของรูปสามเหลี่ยม ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง ทฤษฎีบทปีทาโกรัส เส้นขนาน การประยุกต์ของสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว โดยนำหลักธรรมที่พัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหาที่หลากหลายและการทำงานให้ประสบความสำเร็จมาใช้ในการเรียน

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการคิด การให้เหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างหลากหลาย

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3

วิชา คณิตศาสตร์ก้าวหน้า รหัส ค 33101 จำนวน 120 ชั่วโมง/ปี

ศึกษาความรู้พื้นฐานเบื้องต้น ฝึกทักษะการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ที่ลึกซึ้ง ฝึกการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ซับซ้อนขึ้นในเรื่องการหาพื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึม ทรงกระบอก พีระมิด กรวยและทรงกลม ระบบสมการเชิงเส้นสองตัวแปร ความคล้าย กราฟ สมการเชิงเส้นอสมการ สถิติ ความน่าจะเป็น การเสริมทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์โดยนำหลักธรรมที่พัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหาที่ให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และการทำงานให้ประสบความสำเร็จมาใช้ในการเรียน

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการคิด การให้เหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ และสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดความเจริญก้าวหน้า

4.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์

ชั้น	รหัสวิชา / รายวิชาพื้นฐาน		เวลาเรียน(ช.ม./ ปี)
มัธยมศึกษาปีที่ 1	ว 31101	วิทยาศาสตร์รอบตัว	120
มัธยมศึกษาปีที่ 2	ว 32101	วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง	120
มัธยมศึกษาปีที่ 3	ว 33101	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	120

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1

วิชา วิทยาศาสตร์รอบตัว รหัส ว 31101 จำนวน 120 ชั่วโมง/ปี

ศึกษาวิเคราะห์วิทยาศาสตร์ที่อยู่รอบตัวเกี่ยวกับชีวิตพืช หน่วยของชีวิตพืช โครงสร้างและหน้าที่ของเซลล์ กระบวนการแพร่และออสโมซิส กระบวนการสังเคราะห์ด้วยแสง การสืบพันธุ์ในพืช การตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่อยู่รอบตัว และเทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิตของพืช การจำแนกสารรอบตัว สารเนื้อเดียว สารเนื้อผสม สมบัติของสารละลายกรด - เบส การแยกสาร งานและพลังงาน การถ่ายโอนความร้อน สมดุลความร้อน การดูดกลืนแสงและการคายความร้อน แรงและแรงเสียดทาน โมเมนต์ของแรง การเคลื่อนที่ในหนึ่งมิติ โครงสร้างของโลก การเปลี่ยนแปลงของเปลือกโลก ทรัพยากรธรณีและการอนุรักษ์

เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจวิทยาศาสตร์ในเรื่องรอบตัว นำทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และหลักธรรมมาใช้ในการสร้างกระบวนการคิด และตัดสินใจ นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2
วิชา วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง รหัส ว 32101 จำนวน 120 ชั่วโมง/ปี

ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้าง หน้าที่ ความสัมพันธ์ การเปลี่ยนแปลงของระบบต่าง ๆ ในร่างกายของเรา อาหาร สารอาหาร สารเสพติด โครงสร้าง หน้าที่ ความสัมพันธ์ การเปลี่ยนแปลงของระบบต่าง ๆ ในร่างกายสัตว์ เทคโนโลยีกับการขยายพันธุ์ ปรับปรุงพันธุ์สัตว์ สารและการเปลี่ยนแปลงปฏิกิริยาเคมีต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม กระบวนการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม ความหลากหลายของพืชและสัตว์ในท้องถิ่น ความก้าวหน้าและผลของเทคโนโลยีชีวภาพกับการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศในท้องถิ่นกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความสัมพันธ์ของวิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง นำทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และหลักธรรมมาใช้ในการตัดสินใจ นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3
วิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รหัส ว 32101 จำนวน 120 ชั่วโมง/ปี

ศึกษาวิเคราะห์สมบัติของแสง การเกิดภาพ แสงกับนัยน์ตามนุษย์ การหักเหของแสง การเกิดภาพ แสงเลเซอร์กับเทคโนโลยี การผลิตกระแสไฟฟ้า ความต้านทานไฟฟ้า การต่อวงจรไฟฟ้าเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน การใช้พลังงานและเทคโนโลยีอย่างคุ้มค่า อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ประโยชน์ของอิเล็กทรอนิกส์ การออกแบบวงจรอิเล็กทรอนิกส์อย่างง่าย องค์ประกอบและการแบ่งชั้นบรรยากาศ อุณหภูมิ ความชื้น ความกดอากาศ การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของโลกและเทคโนโลยีระบบสุริยะ ดาวเคราะห์ในระบบสุริยะ กาแลกซี่ ดาวฤกษ์และเทคโนโลยีอวกาศ

เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความสัมพันธ์ของวิทยาศาสตร์กับเทคโนโลยีไปใช้ในการตัดสินใจ และใช้ในชีวิตประจำวัน มีจิตวิทยาศาสตร์ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม

4.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้น	รหัสวิชา / รายวิชาพื้นฐาน		เวลาเรียน(ช.ม./ ปี)
มัธยมศึกษาปีที่ 1	ส 31101	ไทยศึกษา	80
	ส 33102	พุทธศาสน์น่ารู้	80
มัธยมศึกษาปีที่ 2	ส 32101	โลกตะวันออก	80
	ส 31102	พุทธธรรมเพื่อชีวิต	80
มัธยมศึกษาปีที่ 3	ส 33101	โลกตะวันตก	80
	ส 32102	พระรัตนตรัยสำหรับชีวิต	80

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1
วิชา ไทยศึกษา ส 31101 จำนวน 80 ชั่วโมง/ปี

ศึกษาประวัติศาสตร์ สภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคม วัฒนธรรม ศาสนาและประเพณีของไทย โดยใช้ทักษะกระบวนการทางสังคมศาสตร์และอาศัยหลักธรรม ที่นำไปสู่ความรู้ ความเข้าใจและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตในสังคม ที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ตลอดจนมีความรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและสามารถ ดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1
วิชา พุทธศาสน์น่ารู้ ส 31102 จำนวน 80 ชั่วโมง/ปี

ศึกษาวิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด เกี่ยวกับประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา หลักธรรมเบื้องต้น หน้าที่ชาวพุทธ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและการบริหารจิตและเจริญปัญญา

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ประพฤติปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี สามารถนำหลักธรรมไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้และสามารถดำรงชีวิตได้มีความสุข

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2
วิชา โลกตะวันออก ส 32101 จำนวน 80 ชั่วโมง/ปี

ศึกษาประวัติศาสตร์ สภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคม วัฒนธรรม ศาสนาและประเพณีของผู้คนในซีกโลกตะวันออกและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคโลกตะวันออกกับประเทศไทยในอดีตและปัจจุบัน โดยใช้ทักษะกระบวนการทางสังคมศาสตร์และหลักธรรมที่นำไปสู่ความเข้าใจ ความรอบรู้และความสำเร็จในการศึกษา

เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตในสังคมที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ตลอดจนมีความรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2
วิชา พุทธธรรมเพื่อชีวิต ส 32102 จำนวน 80 ชั่วโมง/ปี

ศึกษาวิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา นำไปเป็นพื้นฐานและแนวทางในการปฏิบัติตนและปฏิบัติต่อบุคคลอื่นได้ดี

เพื่อให้เกิดศรัทธารักการเรียนรู้พุทธธรรม ประพฤติปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ในการอยู่ร่วมกันในสังคม สามารถนำหลักธรรมไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3
วิชา โลกตะวันตก ส 32102 จำนวน 80 ชั่วโมง/ปี

ศึกษาประวัติศาสตร์ สภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคม วัฒนธรรม ศาสนาและประเพณีของผู้คนในซีกโลกตะวันตกและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคโลกตะวันตกกับประเทศไทยในอดีตและปัจจุบัน โดยใช้ทักษะกระบวนการทางสังคมศาสตร์และหลักธรรมที่นำไปสู่ความเข้าใจ ความรอบรู้และความสำเร็จในการศึกษา

เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตในสังคมที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ตลอดจนมีความรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3

วิชา พระรัตนตรัยสำหรับชีวิต ส 33102 จำนวน 80 ชั่วโมง/ปี

ศึกษาวิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด เกี่ยวกับพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ มาใช้เป็นพื้นฐานและแนวทางในการปฏิบัติตน ปฏิบัติต่อบุคคลอื่นได้ดี

เพื่อให้เกิดศรัทธา รักการเรียนรู้พระรัตนตรัย ประพฤติปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ในการอยู่ร่วมกันในสังคมและสามารถนำหลักธรรมไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสันติสุข

4.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลานามัย

ชั้น	รหัสวิชา / รายวิชาพื้นฐาน		เวลาเรียน(ช.ม./ ปี)
มัธยมศึกษาปีที่ 1	พ 31101	สุขศึกษา: สมรรถภาพส่วนตน	40
	พ 31102	พลศึกษา 1	40
มัธยมศึกษาปีที่ 2	พ 32101	สุขศึกษา: ชีวิตที่ดี	40
	พ 32102	พลศึกษา 2	40
มัธยมศึกษาปีที่ 3	พ 33101	สุขศึกษา: สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี	40
	พ 33102	พลศึกษา 3	40

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษา และพลศึกษา	**ช่วงชั้นที่ 3**	**ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1**
วิชา สุขศึกษา: สมรรถภาพส่วนตน	**รหัส พ 31101**	**จำนวน 40 ชั่วโมง/ปี**

ศึกษาเข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ โดยเฉพาะในช่วงวัยทารกและวัยเด็ก ตลอดจนธรรมชาติของเราเอง ทำให้เข้าใจถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการเจริญเติบโต และพัฒนาการของชีวิตและสามารถวิเคราะห์ถึงการเจริญเติบโตที่เหมาะสมกับวัย เห็นคุณค่าของชีวิตครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำรงชีวิต มีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดี รู้จักสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคโดยการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์มีสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหารรู้จักดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วยและหาวิธีป้องกันโรคติดต่อ ป้องกันหลีกเลี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติภัย การใช้ยาสารเสพติดและความรุนแรง ปฐมพยาบาลผู้ที่ประสบอุบัติภัยอย่างถูกต้องเพื่อลดความรุนแรงในการบาดเจ็บ

เพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรงและมีพัฒนาการเจริญเติบโตเหมาะสมกับวัย รู้จักวิธีการสร้างเสริมสุขภาพและพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษา และพลศึกษา	**ช่วงชั้นที่ 3**	**ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1**
วิชา พลศึกษา 1	**รหัส พ 31102**	**จำนวน 40 ชั่วโมง/ปี**

ศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและรูปแบบของการเล่นกีฬาไทย กระบี่กระบอง และกีฬาสากล เทเบิลเทนนิส ตามความถนัดและตามสมัยนิยม วางแผนการเล่นกีฬา การออกกำลังกาย การเล่นเกมและนันทนาการได้อย่างปลอดภัยสามารถทำงานเป็นทีม ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เคารพสิทธิ ปฏิบัติตามกฎ กติกา มารยาท มีระเบียบวินัย มีน้ำใจนักกีฬา

เพื่อสร้างนิสัยรักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกที่ดี มีวินัยในตนเอง มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษา และพลศึกษา	**ช่วงชั้นที่ 3**	**ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2**
วิชา สุขศึกษา: ชีวิตที่ดี	**รหัส พ 32101**	**จำนวน 40 ชั่วโมง/ปี**

ศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจลักษณะการเจริญเติบโตและพัฒนาการของวัยรุ่น วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของวัยรุ่น เข้าใจพัฒนาการทางเพศ บทบาทและความเสมอภาคทางเพศ วิธีการเก็บอารมณ์ ความเครียดและความต้องการทางเพศ รู้และเข้าใจกำหนดชีวิตและการคุมกำเนิดเห็นคุณค่าของการป้องกันโรคไม่ติดต่อและการดูแลสุขภาพวัยรุ่น มีทักษะการจัดการกับอารมณ์ ความเครียดและการฝึกสมาธิ วิเคราะห์พฤติกรรมเสี่ยงที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิต ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักความปลอดภัยในสุขภาพของตนในครอบครัว ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาและสารเสพติด

เพื่อให้มีความรู้ความข้าใจในการเจริญเติบโตและพัฒนาการของวัยรุ่น รู้จักดำเนินชีวิตที่ดีงามโดยยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม กล้าตัดสินใจรู้จักแก้ปัญหาเมื่อเผชิญกับภาวะคับขัน

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษา และพลศึกษา	**ช่วงชั้นที่ 3**	**ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2**
วิชา พลศึกษา 2	**รหัส พ 32102**	**จำนวน 40 ชั่วโมง/ปี**

ศึกษาให้มีส่วนร่วมและปฏิบัติจริงในการควบคุมตัวเองเมื่อปฏิบัติการเคลื่อนไหวในลักษณะผสมผสานจัดการเคลื่อนไหวในการเล่นกีฬาแบบมีอุปกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์การเคลื่อนไหวที่มีรูปแบบเฉพาะวางแผนการเล่นกรีฑาและการเล่นแบดมินตัน กีฬาตามถนัดและเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย กิจกรรมนันทนาการได้อย่างเหมาะสม เห็นคุณค่าของการเล่นกีฬา ปฏิบัติตามกฎ กติกาในการแข่งขันกีฬาร่วมกิจกรรมการเล่นและการแข่งขันกีฬาด้วยความมีน้ำใจนักกีฬา

เพื่อให้รู้จักการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เล่นกีฬาอย่างปลอดภัยและมีความสุข ยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมชื่นชมกับความสำเร็จและเล่นกีฬาอย่างสร้างสรรค์

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษา และพลศึกษา	**ช่วงชั้นที่ 3**	**ชั้น มัธยมศึกษาปีที่3**
วิชา สุขศึกษา: สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี	**รหัส พ 33101**	**จำนวน 40 ชั่วโมง/ปี**

ศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจการเจริญเติบโตและพัฒนาการของวัยผู้ใหญ่และวัยชรา วิเคราะห์ผลกระทบต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของวัยนี้ ปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดสุขภาพทางเพศ เห็นคุณค่าของการสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่น ปฏิบัติตนเพื่อสังคมที่ดี ตัดสินใจแก้ปัญหาชีวิตและสุขภาพการป้องกันโรคและการดำรงสุขภาพทั้งร่วมดูแลสุขภาพชุมชนและสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์ปัญหาอันเกิดจากภาวะโภชนาการที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ เห็นคุณค่าและความสำคัญของภาวะสมดุลระหว่างสุขภาพกายและสุขภาพจิต จัดการกับอารมณ์ความเครียดและการฝึกสมาธิ รู้ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักความปลอดภัยตามสุขภาพของตนเอง ครอบครัว ชุมชนที่เกี่ยวกับความรุนแรงพร้อมทั้งหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงต่อความรุนแรงและเลือกแหล่งขอความช่วยเหลือเมื่อเกิดสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัยในชีวิตได้

เพื่อให้เห็นคุณค่าของการดูแลรักษาสุขภาพ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม เห็นประโยชน์ของการสร้างสัมพันธภาพและพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษา และพลศึกษา	**ช่วงชั้นที่ 3**	**ชั้น มัธยมศึกษาปีที่3**
วิชา พลศึกษา 3	**รหัส พ 33102**	**จำนวน 40 ชั่วโมง/ปี**

ศึกษาให้มีส่วนร่วมและปฏิบัติจริงในการปฏิบัติกิจกรรมทางกายและกีฬา รู้จักประยุกต์ใช้การเคลื่อนไหวในการทำงานแบบต่าง ๆ ปฏิบัติตามหลักการและรูปแบบของการเล่นกีฬาบาสเกตบอล กีฬาฟุตซอลและกีฬาตามถนัด วางแผนการเล่น การออกกำลังกาย การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายและกิจกรรมนันทนาการได้อย่างเหมาะสมเข้าใจวิธีทำงานเป็นทีมและทำอย่างมีประสิทธิภาพ เล่นกีฬาด้วยความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

เพื่อให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงออกกำลังกายเป็นประจำและสม่ำเสมอ เล่นกีฬาอย่างปลอดภัยและมีความสุขยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม ชื่นชมกับความสำเร็จในการเล่นกีฬาเป็นทีมและสนุกสนาน

4.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ

ชั้น	รหัสวิชา / รายวิชาพื้นฐาน		เวลาเรียน(ช.ม./ ปี)
มัธยมศึกษาปีที่ 1	ศ 31101	ดนตรีกับชีวิต	80
มัธยมศึกษาปีที่ 2	ศ 32101	นาฏศิลป์	80
มัธยมศึกษาปีที่ 3	ศ 33101	ทัศนศิลป์	80

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ **ช่วงชั้นที่ 3** **ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1**

วิชา ดนตรีกับชีวิต **ศ 31101** **จำนวน 80 ชั่วโมง/ปี**

ศึกษาประวัติความเป็นมาของดนตรี ความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับมนุษย์ เครื่องดนตรีท้องถิ่น ไทยและสากล การขับร้องและบรรเลงดนตรี วิธีการใช้และเก็บรักษาเครื่องดนตรีที่ถูกต้อง ตลอดจนการนำความรู้และหลักการทางดนตรีมาใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และในชีวิตประจำวัน โดยใช้หลักธรรมในการคิด พิจารณา ให้เกิดความขยันหมั่นเพียรในการฝึกซ้อม การทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการร้องและบรรเลงเพลง ตลอดจนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปะด้านดนตรี

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ	**ช่วงชั้นที่ 3**	**ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2**
วิชา นาฏศิลป์	**ศ 32101**	**จำนวน 80 ชั่วโมง/ปี**

ศึกษาความเป็นมาของนาฏศิลป์ไทย ใช้จินตนาการในการแสดงออก สื่อเรื่องราว และแสดงท่าทางของนาฏศิลป์ในรูปแบบต่าง ๆ เลือกและประยุกต์ใช้องค์ประกอบทางนาฏศิลป์มาใช้ในการแสดงและสื่อความคิดเห็นเกี่ยวกับศิลปะการละครในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนวิจารณ์คุณค่าทางนาฏศิลป์และเข้าใจในคุณค่าของการเขียนบทละคร รูปแบบและวิธีการแสดงออกทางนาฏศิลป์และการละคร โดยใช้หลักธรรมในการคิดพิจารณาให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์และเกิดความขยันหมั่นเพียรในการฝึกซ้อมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการแสดงนาฏศิลป์ ตลอดจนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยด้านนาฏศิลป์

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ	**ช่วงชั้นที่ 3**	**ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3**
วิชา ทัศนศิลป์	**ศ 33101**	**จำนวน 80 ชั่วโมง/ปี**

มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเสนองานทางศิลปะ ประยุกต์ใช้ทัศนธาตุและองค์ประกอบทางทัศนศิลป์ เทคนิควิธีการแบบใหม่ ๆ สร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะและสื่อความคิดให้ผู้อื่นเข้าใจในความสวยงาม โดยใช้หลักธรรมในการคิดพิจารณาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีสมาธิในการทำงานอย่างมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีความซาบซึ้งในศิลปะและเห็นคุณค่า ความสำคัญของศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ด้านทัศนศิลป์

4.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ชั้น	รหัสวิชา / รายวิชาพื้นฐาน		เวลาเรียน(ช.ม./ ปี)
มัธยมศึกษาปีที่ 1	ง 31101	คอมพิวเตอร์น่ารู้	80
	ง 31102	เกษตรเพื่อชีวิต	80
มัธยมศึกษาปีที่ 2	ง 32101	คอมพิวเตอร์เพื่อการค้นคว้า	80
	ง 32102	หัตถกรรมการผลิต	80
มัธยมศึกษาปีที่ 3	ง 33101	คอมพิวเตอร์เพื่อชีวิต	40
	ง 33102	พณิชยกรรมเพื่อการตลาด	40

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1

วิชา คอมพิวเตอร์น่ารู้ ง 31101 จำนวน 80 ชั่วโมง/ปี

ศึกษาและฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับ ความหมาย ความสำคัญ หลักการเบื้องต้น กระบวนการเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ข้อมูลสารสนเทศ อุปกรณ์ ซอฟต์แวร์ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ โปรแกรมพื้นฐาน อินเตอร์เน็ต การประยุกต์ใช้ การพิมพ์งานด้วยเครื่องพิมพ์ การบำรุงรักษาเครื่องคอมพิวเตอร์

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีในการใช้คอมพิวเตอร์

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1
วิชา เกษตรเพื่อชีวิต ง 31102 จำนวน 80 ชั่วโมง/ปี

ศึกษาและฝึกปฏิบัติในการเกษตรเพื่อการมีชีวิตเกี่ยวกับ ดิน น้ำ ปุ๋ย การป้องกันโรค และการกำจัดศัตรูพืช พืชผัก ไม้ดอก ไม้ประดับ สัตว์ อาหารสัตว์ โรคสัตว์ ผลผลิตจากพืชและสัตว์ การแปรรูป

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะ มีประสบการณ์ในงานอาชีพสุจริต มีคุณธรรม มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพและเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพสุจริต

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2
วิชา คอมพิวเตอร์เพื่อการค้นคว้า ง 32101 จำนวน 80 ชั่วโมง/ปี

ศึกษาและฝึกปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีสาระสนเทศในการค้นคว้าหาความรู้ การสืบค้นโดยใช้อินเตอร์เน็ตและการรับส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ การจัดทำเอกสารและนำเสนอผลงาน การออกแบบชิ้นงาน

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีในการใช้อินเตอร์เน็ตและการรับส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2
วิชา หัตถกรรมการผลิต ง 32102 จำนวน 80 ชั่วโมง/ปี

ศึกษาลักษณะของงานพื้นฐาน วิเคราะห์ วางแผน หลักการวิธีการ การตกแต่งชิ้นงาน รู้จักเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์งานช่างความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน การซ่อมแซมและดัดแปลงเครื่องใช้ในบ้าน ปฏิบัติงาน ฝึกทักษะการใช้เครื่องมือ การออกแบบชิ้นงาน

เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการประดิษฐ์ชิ้นงาน มีประสบการณ์ในงานอาชีพสุจริต มีคุณธรรม มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพและเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพสุจริต

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3
วิชา คอมพิวเตอร์เพื่อชีวิต ง 33101 จำนวน 40 ชั่วโมง/ปี

ศึกษาและปฏิบัติการใช้คอมพิวเตอร์และระบบสารสนเทศในชีวิตประจำวัน การติดตั้งเครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์รอบข้างและระบบปฏิบัติการ การใช้โปรแกรมประมวลคำจัดทำเอกสาร โดยเน้นการพิมพ์เอกสารและตรวจแก้ไขความถูกต้อง การใช้โปรแกรมตารางทำการ โดยเน้นการคำนวณเกี่ยวกับ ราคาสินค้า บัญชีรายการวัสดุและบัญชีรับจ่าย การใช้โปรแกรมการนำเสนองาน เน้นการสร้างกราฟและตารางและสร้างภาพเคลื่อนไหว การใช้อินเทอร์เน็ตสืบค้นข้อมูลและการรับส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะ มีจริยธรรมและความรับผิดชอบในการใช้คอมพิวเตอร์กับระบบสารสนเทศ

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3

วิชา พณิชยกรรมเพื่อการตลาด ง 33102 จำนวน 40 ชั่วโมง/ปี

ศึกษาแนวความคิดทางการตลาดและความสำคัญของการขาย ประเภทและลักษณะของการขาย ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ กิจการ ลูกค้า คู่แข่งขันและเทคนิคการขาย คุณสมบัติและจรรณยาบรรณของพนักงานขาย โอกาสความก้าวหน้าของพนักงานขาย ความรู้ทางเทคโนโลยีทันสมัยที่เกี่ยวข้องกับงานขาย

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเทคนิคการขายพื้นฐาน มีทักษะในงานอาชีพขาย มีประสบการณ์ในงานอาชีพสุจริต มีคุณธรรม มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพและเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพสุจริต

4.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ

ชั้น	รหัสวิชา / รายวิชาพื้นฐาน		เวลาเรียน(ช.ม./ ปี)
มัธยมศึกษาปีที่ 1	อ 31101	ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 1 (English for Super Goal 1)	120
มัธยมศึกษาปีที่ 2	อ 32101	ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 (English for Super Goal 2)	120
มัธยมศึกษาปีที่ 3	อ 33101	ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 3 (English for Super Goal 3)	120

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1

วิชา ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 1

(English for Super Goal 1) รหัส อ 31101 จำนวน 120 คาบ/ปี

ศึกษากระบวนการฟัง พูด อ่าน เขียน และฝึกให้รู้จักการใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อสื่อความเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน บทสนทนา เรื่องเล่าสั้น ๆ รวมทั้งสถานการณ์ต่าง ๆ ตามสาระของหนังสือ Super Goal 1 และสามารถใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลาย

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการสื่อสารด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาอังกฤษได้ เหมาะสมกับโอกาสและสถานการณ์ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อย่างมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2

วิชา ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2

(English for Super Goal 2) รหัส อ 32101 จำนวน 120 ชั่วโมง/ปี

ศึกษากระบวนการฟัง พูด อ่าน เขียน คิดวิเคราะห์และฝึกให้รู้จักและเข้าใจผู้คน วัฒนธรรมของสังคมที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารที่แตกต่างกับประเทศไทย สามารถสื่อสารกันได้ตามสาระของหนังสือ Super Goal 2 ที่เกี่ยวกับภาษาท่าทาง มารยาททางสังคม ความรู้สึกนึกคิดและการดำเนินชีวิตประจำวัน ตามสภาพแวดล้อมในชุมชน โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลาง แสวงหาเพิ่มพูนความรู้ของตนเองได้ โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือและสามารถใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลาย

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการสื่อสารด้านการฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาอังกฤษได้เหมาะสมกับโอกาสและสถานการณ์และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3

วิชา ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 3

(English for Super Goal 3) รหัส อ 33101 จำนวน 120 ชั่วโมง/ปี

ศึกษากระบวนการฟัง พูด อ่าน เขียน คิดวิเคราะห์และฝึกให้รู้จักและเข้าใจชีวิตตนเองและชีวิตผู้คน วัฒนธรรมของสังคมที่ใช้ภาษาอังกฤษ มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน สามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดได้ แสวงหาเพิ่มพูนความรู้จากการใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลาย โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือตามสาระการเรียนรู้ ของหนังสือ Super Goal 3

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการสื่อสารด้านการฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาอังกฤษได้เหมาะสมกับโอกาสและสถานการณ์ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

รายวิชา พ 31102 พลศึกษา 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ประมวลการสอน (Course Syllabus)

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549

พ 31102 พลศึกษา 1 **ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**

กลุ่มสาระการเรียนรู้: สุขศึกษาและพลศึกษา **จำนวน 40 ชั่วโมง/ปี**

ผู้สอน นางเบญจวรรณ สุรินทร์

มาตรฐานช่วงชั้นที่สอดคล้อง พ 3.1.1 พ 3.1.2 พ 3.1.3 พ 3.2.1 พ 3.2.2 พ 3.2.3 พ 3.2.4 พ 3.2.5 พ 3.2.6 พ 3.2.7 และ พ 3.2.8

คำอธิบายรายวิชา (Course Description)

ศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและรูปแบบของการเล่นกีฬาไทย กระบี่กระบอง และกีฬาสากล เทเบิลเทนนิส ตามความถนัดและสมัยนิยม วางแผนการเล่นกีฬา การออกกำลังกาย การเล่นเกมนันทนาการได้อย่างปลอดภัย สามารถทำงานเป็นทีม ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เคารพสิทธิ ปฏิบัติตามกฎ กติกา มารยาท มีระเบียบวินัย มีน้ำใจนักกีฬา

เพื่อสร้างนิสัยรักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกที่ดี มีวินัยในตนเอง มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

วัตถุประสงค์รายวิชา

1. เพื่อให้มีทักษะและเห็นคุณค่าของการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา เกมนันทนาการ และปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับและกฎกติกาการเล่น เพื่อเป็นผู้เล่นและผู้ดูที่ดี
2. ให้สามารถใช้วิจารณญาณในการเลือกและดัดแปลงกิจกรรมพลศึกษาเพื่อออกกำลังกายให้เหมาะสมกับสภาพและความสามารถของตน เพื่อเสริมสร้างและดำรงไว้ซึ่งประสิทธิภาพและบุคลิกภาพ
3. สามารถนำหลักพุทธธรรมมาทำให้เกิดปัญญา ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน
4. ปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน

หน่วยการเรียน

หน่วยที่	หน่วยการเรียนรู้/สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	มาตรฐาน
1	**ปฐมนิเทศ** ● บอกวัตถุประสงค์รายวิชา ● ขอบข่ายเนื้อหาสาระการเรียน ● การวัดผลและการประเมินผล ● กิจกรรมการเรียนการสอน ● ทดสอบก่อนเรียน	1	
2	**การออกกำลังกาย** ● การเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานกีฬา ● การบริหารท่าต่าง ๆ ● ฝึกปฏิบัติการออกกำลังกาย	3	พ.3.1.1 พ.3.1.2 พ.3.1.3 พ.3.2.1 พ.3.2.2
3	**สมรรถภาพทางกาย** ● การทดสอบและสร้างเสริมสมรรถภาพทางกาย ● ทดสอบสมรรถภาพทางกาย	3	พ.3.1.1 พ.3.1.2 พ.3.1.3 พ.3.2.1 พ.3.2.2 พ.3.2.3 พ.3.2.4
4	**เกมนันทนาการ** ● เกมนำไปสู่กีฬา ● เล่นเกมและแสดงนันทนาการ	3	พ.3.1.1 พ.3.1.1 พ.3.1.3 พ.3.2.1 พ.3.2.2 พ.3.2.3 พ.3.2.4 พ.3.2.5
5	**กีฬาไทย: กระบี่** ● คุณค่าและความเป็นมาของกระบี่ ● การถวายบังคม ● การขึ้นพรหมนั่ง - ยืน ● ไม้รำที่ 1 - 6 ● ความปลอดภัย ● ฝึกปฏิบัติกระบี่กระบอง	10	พ.3.2.1 พ.3.2.2 พ.3.2.3 พ.3.2.5 พ.3.2.7 พ.3.2.8

หน่วยที่	หน่วยการเรียนรู้/สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	มาตรฐาน
6	**กีฬาสากล: เทเบิลเทนนิส** ● ความเป็นมาของกีฬาเทเบิลเทนนิส ● วิธีการเล่น ● กลวิธีการเล่น ● กติกาการแข่งขัน ● ความปลอดภัย	20	พ.3.2.1 พ.3.2.2 พ.3.2.3 พ.3.2.4 พ.3.2.5 พ.3.2.6 พ.3.2.7 พ.3.2.8

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

1. อธิบาย
2. สาธิต
3. ฝึกปฏิบัติ
4. แบ่งกลุ่มทำกิจกรรม
5. ทดสอบ

สื่อการเรียนรู้

- ใบความรู้
- แบบฝึกปฏิบัติและฝึกเล่นเกม
- แบบประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม
- แบบสังเกตพฤติกรรมการฝึกปฏิบัติ
- แบบบันทึกคะแนนการแข่งขัน
- แบบบันทึกผลการทดสอบ
- รูปภาพ

แหล่งเรียนรู้

- ห้องสมุด
- ห้องโสต
- โรงยิม

อุปกรณ์

- นาฬิกาจับเวลา
- กรวยพลาสติก 2 อัน
- เบาะรองลุกนั่ง
- เครื่องมือวัดความอ่อนตัว
- ท่อนไม้ 2 ท่อน
- แผ่นยางยืนกระโดดไกล
- กระบี่
- โต๊ะตาข่าย ไม้ ลูกเทเบิลเทนนิส
- นกหวีด

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. ทำแบบประเมินใบความรู้
2. สังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติ
3. ประเมินการปฏิบัติกิจกรรม
4. ประเมินคุณลักษณะตามหลักพุทธธรรม
5. สังเกตการปฏิบัติท่ากายบริหาร
6. ประเมินพฤติกรรมเกี่ยวกับกายบริหาร
7. ทดสอบสมรรถภาพทางกาย
8. ประเมินการปฏิบัติกิจกรรมเกมนันทนาการ
9. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

เครื่องมือวัดผล

1. แบบประเมินใบความรู้
2. แบบสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติ
3. แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรม
4. แบบประเมินคุณลักษณะตามหลักพุทธธรรม
5. แบบสังเกตการปฏิบัติท่ากายบริหาร
6. แบบประเมินพฤติกรรมกายบริหาร
7. แบบบันทึกผลการทดสอบสมรรถภาพทางกาย

8. แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรมเกมนันทนาการ
9. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การให้คะแนน

ทักษะกีฬา	30	คะแนน
- ใบความรู้		
- พฤติกรรมการปฏิบัติ		
- การปฏิบัติกิจกรรม		
- ประเมินคุณลักษณะตามหลักพุทธธรรม		
กายบริหาร	20	คะแนน
- แบบสังเกตการปฏิบัติท่ากายบริหาร		
- แบบประเมินพฤติกรรมกายบริหาร		
ทดสอบสมรรถภาพร่างกาย	10	คะแนน
เกมนันทนาการ	20	คะแนน
คุณลักษณะอันพึงประสงค์	10	คะแนน
แบบทดสอบ	10	คะแนน

คะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	คะแนน
1. ความกตัญญูกตเวที	2
2. ความมีวินัย	2
3. ความซื่อสัตย์	3
4. ความขยัน อดทน	3

เกณฑ์การประเมินผล

ระดับ	ร้อยละ	เกณฑ์
4.0	80 - 100	ดีมาก
3.5	75 -79	ดี
3.0	70 – 74	ค่อนข้างดี
2.5	65 -69	ปานกลาง

ระดับ	ร้อยละ	เกณฑ์
2.0	60 -64	พอใช้
1.5	55 -59	ค่อนข้างพอใช้
1.0	50 - 54	ผ่าน
0	0 - 49	ปรับปรุง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา พ 31102 พลศึกษา 1

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1: ปฐมนิเทศ เวลา 1 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การทำความเข้าใจและปฏิบัติตามข้อกำหนดของการเรียนการสอนจะทำให้เราประสบความสำเร็จในการเรียน

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ กิจกรรมการเรียนการสอน และปฏิบัติตามประมวลการสอนจนประสบความสำเร็จ

สาระการเรียนรู้

1. แนะนำเนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน
2. จุดประสงค์รายวิชา
3. การวัดและประเมินผล
4. ทดสอบก่อนเรียน

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ครูอธิบายถึงการเรียนรายวิชาพลศึกษา 1 รหัสวิชา ชื่อรายวิชา เวลาเรียน ขอบข่ายเนื้อหาที่เรียน จุดประสงค์การเรียนรู้

2. ครูชี้แจงกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการสอดแทรกหรือบูรณาการหลักพุทธธรรมหรือหลักการคุณลักษณศึกษา (Character Education)

3. ครูชี้แจง วิธีวัดและประเมินผลว่าจะมีการวัดทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ ความเข้าใจในสาระที่เรียน คุณลักษณะตามหลักพุทธธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4 คุณลักษณะคือ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน

4. นักเรียนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

ประมวลการสอน (Course Syllabus)

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. ทำแบบทดสอบก่อนเรียน

เครื่องมือวัดผล

1. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

เกณฑ์การวัดผล

1. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
   1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย
   2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
   3. หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ
2. การตรวจและให้คะแนนแบบทดสอบก่อน-หลังเรียน (อัตนัย)

คำถาม	คะแนน/แนวการตอบ			
	4	3	2	1
1. ปัจจุบันนักเรียนมีสมรรถภาพทางกายเป็นอย่างไร	บอกสมรรถภาพทางกายได้ถูกต้อง	บอกสมรรถภาพทางกายได้แต่ไม่ครบถ้วน	บอกสมรรถภาพทางกายได้พอสมควร	บอกสมรรถภาพทางกายได้น้อย
2. หลังเรียนวิชานี้แล้วนักเรียนจะเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายให้ดีขึ้นได้อย่างไร	บอกวิธีเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายได้ถูกต้อง	บอกวิธีเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายได้แต่ไม่ครบถ้วน	บอกวิธีเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายได้พอสมควร	บอกวิธีเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายได้น้อย
3. นักเรียนคิดว่าการออกกำลังกายมีประโยชน์ต่อร่างกายอย่างไร	บอกประโยชน์ของการออกกำลังกายได้ถูกต้อง	บอกประโยชน์ของการออกกำลังกายได้แต่ไม่ครบถ้วน	บอกประโยชน์ของการออกกำลังกายได้พอสมควร	บอกประโยชน์ของการออกกำลังกายได้น้อย

คำถาม	คะแนน/แนวการตอบ			
	4	3	2	1
4. หลังเรียนวิชานี้แล้วนักเรียนจะชอบการออกกำลังกายมากขึ้นหรือไม่เพราะเหตุใด	บอกได้ว่าชอบออกกำลังกายมากขึ้นหรือไม่และมีเหตุผลที่ดี	บอกได้ว่าชอบออกกำลังกายมากขึ้นหรือไม่และมีเหตุผลพอสมควร	บอกได้ว่าชอบออกกำลังกายมากขึ้นหรือไม่และมีเหตุผลพอรับฟังได้	บอกได้ว่าชอบออกกำลังกายมากขึ้นหรือไม่และยังขาดเหตุผลที่ดี
5. การออกกำลังกาย หรือเล่นกีฬามีกฎ กติกา มารยาท อย่างไรบ้างที่แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี	บอกกฎ กติกา มารยาท ในการออกกำลังกายได้ถูกต้อง	บอกกฎ กติกา มารยาทในการออกกำลังกายได้ไม่ครบถ้วน	บอกกฎ กติกา มารยาท ในการออกกำลังกายได้พอสมควร	บอกกฎ กติกา มารยาทในการออกกำลังกายได้น้อย

บันทึกผลการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะ

ผลการจัดการเรียนรู้

…...……...……...

…...……...……..

…...……...……..

ปัญหา อุปสรรค

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

…...……...……

…...……...……

…...……...……..

(นางเบญจวรรณ สุรินทร์)

ผู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ความเห็น/ข้อเสนอแนะ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

…...……...……..

…...……...……...

…...……...……...

(นายวารินทร์ มรรคประเสริฐ)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา

ความเห็น/ข้อเสนอแนะรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ

…...……...……..

…...……...……..…

...……...……..

( )

รองผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มบริหารวิชาการ

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

แผนการเรียนรู้เรื่อง กายบริหาร แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยที่ 1 พ. 31102 พลศึกษา 1 ชั้น ม 1 /..... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ความกตัญญูกตเวที		ความมีวินัย			ความซื่อสัตย์				ความขยันอดทน		รวม
		รู้บุญคุณและตอบแทนอย่างเหมาะสม	เป็นสมาชิกที่ดีของชั้นเรียน	สนใจกิจกรรมการเรียน	เข้าเรียนและส่งงานตรงเวลา	รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย	ไม่ลอกการบ้าน	ปฏิบัติตามระเบียบการสอบ	พูดแต่ความจริง	ไม่ลักขโมย	กระตือรือร้นในการเรียน	ทำงานด้วยความเพียรจนสำเร็จ	

แบบทดสอบก่อนเรียน

วิชา พ 31102 พลศึกษา 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

ชื่อ ..... ชั้น ม 1/ ..... เลขที่ .....

คำสั่ง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัจจุบันนักเรียนมีสมรรถภาพทางกายเป็นอย่างไร

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

2. หลังเรียนวิชานี้แล้วนักเรียนจะเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายให้ดีขึ้นได้อย่างไร

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

3. นักเรียนคิดว่าการออกกำลังกาย มีประโยชน์ต่อร่างกายอย่างไร

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

4. หลังเรียนวิชานี้แล้วนักเรียนจะชอบการออกกำลังกายมากขึ้นหรือไม่ เพราะเหตุใด

…….

…….

…….

…….

…….

…….

…….

…….

…….

…….

…….

5. การออกกำลังกาย หรือเล่นกีฬา มีกฎ กติกา มารยาท อย่างไรบ้างที่แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี

…….

…….

…….

…….

…….

…….

…….

…….

…….

…….

…….

…….

…….

แบบทดสอบหลังเรียน

วิชา พ 31102 พลศึกษา 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

ชื่อ ..... ชั้น ม 1/ ..... เลขที่ .....

คำสั่ง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัจจุบันนักเรียนมีสมรรถภาพทางกายเป็นอย่างไร

…...……...……

…...……...……

…...……...……

…...……...……

…...……...……

…...……...……

2. หลังเรียนวิชานี้แล้วนักเรียนได้นำความรู้มาใช้เสริมสร้างสมรรถภาพทางกายให้ดีขึ้นได้อย่างไร

…...……...……

…...……...……

…...……...……

…...……...……

…...……...……

…...……...……

3. นักเรียนคิดว่าการออกกำลังกาย มีประโยชน์ต่อร่างกายอย่างไร

…...……...……

…...……...……

…...……...……

…...……...……

…...……...……

…...……...……

…...……...……

…...……...……

4. หลังเรียนวิชานี้แล้วนักเรียนชอบการออกกำลังกายมากขึ้นหรือไม่ เพราะเหตุใด

…...……

…...……

…...……

…...……

…...……

…...……

…...……

…...……

…...……

…...……

…...……

5. การออกกำลังกาย หรือเล่นกีฬา มีกฎ กติกา มารยาท อย่างไรบ้างที่แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี

…...……

…...……

…...……

…...……

…...……

…...……

…...……

…...……

…...……

…...……

…...……

…...……

…...……

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

กลุ่มสาระ สุขศึกษาและพลศึกษา พ 31102 รายวิชา พลศึกษา 1

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3: สมรรถภาพทางกาย เวลา 3 ชั่วโมง

แผนการเรียนรู้เรื่อง การทดสอบสมรรถทางกาย

สาระสำคัญ

การเสริมสร้างและการบำรุงรักษาสมรรถภาพทางกายเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์เมื่อสุขภาพกายดีก็จะส่งผลให้สุขภาพจิตดีไปด้วย อันจะช่วยส่งเสริมให้บุคคลประกอบภารกิจ และดำรงชีวิตอยู่อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข

มาตรฐานช่วงชั้นที่สอดคล้อง พ 3.1.1 พ 3.1.2 พ 3.1.3 พ 3.2.1 พ 3.2.1 พ 3.2.2 พ 3.2.3 และ พ 3.2.4

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นำหลักพุทธธรรมอิทธิบาท 4 ไปใช้เพื่อทำให้ประสบความสำเร็จในด้านการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายและจิต และสามารถทดสอบสมรรถภาพตนเองได้
2. ปฏิบัติตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน

สาระการเรียนรู้

1. การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายและจิต
2. การทดสอบสมรรถภาพทางกาย

พุทธธรรมที่ใช้

อิทธิบาท 4 ธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

กิจกรรมการเรียนการสอน

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการบูรณาการหลักธรรม อิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ดังนี้

ฉันทะ มีใจรัก คือ พอใจจะทำสิ่งนั้นด้วยความเต็มใจและทำด้วยใจรัก ต้องทำให้เป็นผลสำเร็จ

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มปฏิบัติท่ากายบริหารเพื่ออบอุ่นร่างกาย ด้วยความพร้อมเพรียงกัน 8 - 10 ท่า ครูชมเชยนักเรียนที่ตั้งใจปฏิบัติ

2. นักเรียนอภิปรายประโยชน์และคุณค่าของการเสริมสร้างสมรรถภาพกายและจิต ครูชมเชยนักเรียนที่ออกมาอภิปราย

3. ครูแนะนำเพิ่มเติมและให้นักเรียนได้ซักถาม

วิริยะ พากเพียรทำ คือ ขยัน หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน

4. ครูแจกใบความรู้ที่ 2 การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย และใบความรู้ที่ 3 การทดสอบสมรรถภาพทางกาย

5. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาแบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย

6. ให้นักเรียนจับคู่กันทดสอบสมรรถภาพ โดยสลับกันปฏิบัติ

จิตตะ เอาใจฝักใฝ่ คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งนั้น และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด ทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ

7. นักเรียนทดสอบสมรรถภาพทางกายและบันทึกผลการทดสอบ

8. ปฏิบัติแบบทดสอบให้ครบ 5 รายการแล้วนำผลไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ประมาณ

วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน คือใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ หาเหตุผลตรวจสอบข้อบกพร่องในสิ่งที่ทำนั้นคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงเพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่ง

9. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปผลการปฏิบัติกิจกรรม โดยอภิปรายผลต่าง ๆ ที่ได้รับจากการทดสอบ ซักถามปัญหาและตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึก

10. ครูนัดหมายในคาบเรียนต่อไปให้นักเรียนแต่ละกลุ่มไปคิดเกมนันทนาการ หรือเกมนันทนาการที่นักเรียนรู้จักและชื่นชอบมากลุ่มละหนึ่งเกม

สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

1. ใบความรู้ที่ 2 การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย
2. ใบความรู้ที่ 3 การทดสอบสมรรถภาพทางกาย

อุปกรณ์

1. นาฬิกาจับเวลา
2. แผ่นยางกระโดด
3. กรวยพลาสติก
4. เบาะรองลุกนั่ง
5. เครื่องมือวัดความอ่อนตัว
6. ท่อนไม้ 2 ท่อน

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. ทดสอบสมรรถภาพทางกาย
2. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
3 ประเมินคุณลักษณะตามหลักพุทธธรรม

เครื่องมือวัดผล

1. แบบบันทึกผลการทดสอบสมรรถภาพทางกาย
2. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
3 แบบประเมินคุณลักษณะตามหลักธรรม

เกณฑ์การวัดผล

1. ทดสอบสมรรถภาพทางกาย
    1 หมายถึง ปรับปรุง
    2 หมายถึง พอใช้
    3 หมายถึง ดี
    4 หมายถึง ดีมาก
2. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
    1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย
    2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
    3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ

3. ประเมินคุณลักษณะตามหลักธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย

2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ

บันทึกผลการเรียนรู้และข้อเสนอแนะ

ผลการจัดการเรียนรู้

…...……...……...

…...……...……..

ปัญหา อุปสรรค

…...……...……..

…...……...……..

แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

…...……...……

…...……...……..

(นางเบญจวรรณ สุรินทร์)

ผู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ความเห็น/ข้อเสนอแนะ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

…...……...……..

…...……...……...

(นายวารินทร์ มรรคประเสริฐ)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา

ความเห็น/ข้อเสนอแนะรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ

…...……...……..

…...……...……..

( )

รองผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มบริหารวิชาการ

ใบความรู้ที่ 2
การเสริมสร้างสมรรถภาพ

การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย

สมรรถภาพทางกาย หมายถึง ความสามารถของร่างกายที่จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นด้านความแข็งแรง ความอดทน ความว่องไว ความเร็วและกำลัง

องค์ประกอบของสมรรถภาพทางกาย

องค์ประกอบของสมรรถภาพทางกายมีดังต่อไปนี้

1. ความแข็งแรง (Strength) หมายถึง ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อที่สามารถทำงานหนักได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี กิจกรรมที่แสดงถึงความแข็งแรง ได้แก่ การวัดแรงบีบมือ การวัดกำลังกล้ามเนื้อขา การวัดกำลังเนื้อหลัง ซึ่งจะใช้เครื่องมือในการวัด จะมีหน่วยวัดเป็นกิโลกรัม

2. ความทนทาน(Endurance) มี 2 อย่าง คือ อย่างแรก หมายถึง การที่กล้ามเนื้อสามารถทำงานได้นานกว่าจะเกิดความเมื่อยล้า กิจกรรมที่แสดงถึงความทนทานแบบนี้ได้แก่ การให้กล้ามเนื้อส่วนนั้นทำงานให้นานที่สุด อย่างที่สอง หมายถึง ความสามารถในการทำงานของระบบหัวใจและระบบไหลเวียนของโลหิต กิจกรรมที่แสดงถึงความทนทานแบบนี้ ได้แก่ การวิ่ง 800 - 1500 เมตร

3. ความว่องไว (Agility) หมายถึง ความสามารถของร่างกายในการเคลื่อนที่แล้วเปลี่ยนทิศทางได้อย่างฉับพลัน กิจกรรมที่แสดงถึงความว่องไว ได้แก่ วิ่งเก็บของไปกลับ 4 เที่ยว

4. ความเร็ว (Speed) หมายถึง ความสามารถของร่างกายในการเคลื่อนที่ไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว กิจกรรมที่แสดงถึงความเร็ว ได้แก่ วิ่ง 50 เมตร

5. กำลัง (Power) หมายถึง ความสามารถของร่างกายที่กล้ามเนื้อทำงานได้อย่างมากในเวลาอันสั้น กิจกรรมที่แสดงถึงกำลัง ได้แก่ ทุ่มน้ำหนัก ขว้างจักร พุ่งแหลน ยืนกระโดดไกล

หลักการเสริมสร้างสมรรถภาพทางร่างกาย

การเสริมสร้างสมรรถภาพทางร่างกายต้องอาศัยการปฏิบัติตนให้ถูกต้องหลายประการ ดังนี้

1. การรับประทานอาหาร ต้องมีคุณค่าทางอาหารครบถ้วน มีความสะอาดและปราศจากเชื้อโรค ปริมาณเพียงพอแก่ความต้องการของร่างกายตามวัยและเพศ

2. การหายใจ ต้องหลีกเลี่ยงการหายใจเอาอากาศสกปรกและอากาศเป็นพิษเข้าสู่ร่างกาย

3. การออกกำลังกาย ต้องมีการออกกำลังกายสม่ำเสมอและถูกวิธี อีกทั้งต้องเลือกกิจกรรมการออกกำลังกายให้เหมาะสมกับเพศ วัยและมีระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรมนานพอสมควร

4. การพักผ่อนและนันทนาการ ต้องได้รับการพักผ่อนทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างถูกต้องเพียงพอ เหมาะสมกับเพศและวัย

5. การรักษาสุขภาพจิต ต้องทำจิตใจให้ร่าเริง แจ่มใส ควบคุมอารมณ์ให้มีความมั่นคง สุขุมเยือกเย็น ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี

6. การงดเว้นสิ่งเสพติด ไม่ว่าจะเป็นบุหรี่ สุรา กัญชา ทินเนอร์ เฮโรอีน เป็นต้น เพราะสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นพิษต่อร่างกายทั้งสิ้น

การเสริมสร้างสมรรถภาพทางจิต

สมรรถภาพทางจิต หมายถึง สุขภาพจิตของคนเรานั้นเอง คนที่มีสุขภาพจิตดีนั้นจะเป็นคนที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ คือ สามารถปฏิบัติตนเหมือนคนอื่น ๆ ที่อยู่รอบตัว และถ้าเกิดเหตุการณ์ที่ต้องตกใจ เสียใจก็สามารถปรับจิตใจและสภาพความเป็นอยู่ให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ในขณะนั้นได้

ลักษณะของผู้ที่มีสุขภาพจิตดี

บุคคลจะมีสุขภาพจิตดีหรือไม่ พิจารณาจากลักษณะดังนี้

1. มีความสามารถในการเผชิญความจริง ทั้งความสุขและความทุกข์และพร้อมที่จะรับสถานการณ์

2. มีความคิดที่เป็นอิสระ มีเหตุผลและกล้าตัดสินใจด้วยตนเอง ยอมฟังเหตุผลของคนอื่น ไม่ดื้อรั้นและพร้อมที่จะเผชิญกับผลที่เกิดตามมา

3. มีความรักผู้อื่น คนเรานอกจากจะรักตนเองแล้ว จะต้องรักผู้อื่นด้วย

4. สามารถระงับอารมณ์โกรธ เกลียดได้ การแสดงความโกรธหรือความเกลียด ถือว่าเป็นสิ่งปกติของคนทั่ว ๆไป แต่คนที่สุขภาพจิตดีจะพยายามระงับหรือสะกดการแสดงอารมณ์นี้ได้น้อยลง

5. รู้จักพักผ่อนสมองและอารมณ์เมื่อใช้เวลาในการเรียน การทำงานหรือดำเนินชีวิตประจำวันอย่างเหน็ดเหนื่อย เครียด ก็ต้องรู้จักหยุดพักอย่าพะวงในเรื่องนั้นมาก

6. มีความสามารถในการเรียนรู้การเจริญทางอารมณ์ คือมีความเข้าใจคนอื่นที่มีอารมณ์ หรือความประพฤติบางอย่างที่แตกต่างกันออกไป เพราะทราบว่าทุกคนย่อมไม่เหมือนกัน

7. ไม่เป็นคนมีปัญหามากหรือเจ้าปัญหา

8. เป็นคนที่สามารถทำเรื่องที่มีปัญหามาก ให้เป็นเรื่องที่มีปัญหาน้อย ทำเรื่องปัญหาน้อยให้ไม่มีปัญหา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ทำเรื่องใหญ่ให้เป็นเรื่องเล็ก ทำเรื่องเล็กให้ไม่มีเรื่อง

9. สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี คนทั่วไปจะรักใคร่และพอใจในอัธยาศัยและความประพฤติของบุคคลนั้น

แนวทางปฏิบัติที่จะทำให้เป็นผู้มีสุขภาพจิตที่ดี

แนวทางปฏิบัติที่จะทำให้เป็นผู้มีสุขภาพดีนั้นมีหลายทางต่อไปนี้เป็นเพียงแนวทางปฏิบัติบางส่วนเท่านั้น

1. นั่งสมาธิ หรือพยายามทำจิตใจให้สงบ หยุดนิ่งสักครั้งละ 1 – 5 นาที ปฏิบัติอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง ทำทุกครั้งให้เป็นกิจนิสัย

2. สวดมนต์ไหว้พระก่อนนอน โดยทำเป็นประจำ

3. อ่านหนังสือธรรมะ ดูรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับธรรมะ ฟังเทปเกี่ยวกับธรรมะอยู่เสมอ

4. สรรหาข้อความทางธรรมที่เหมาะสมเป็นเครื่องเตือนสติ เพื่อเสริมสร้างสุขภาพจิต เช่น ทุกข์เป็นสิ่งที่วางได้ ผู้ไม่ถูกนินทาไม่มีในโลก ความอดทนเป็นเครื่องประดับของนักปราชญ์ การคิดถึงความดีเป็นการบริหารจิต โกรธ คือ โง่ โมโห คือ บ้า เป็นต้น

5. มองโลกในแง่ดี จงมองคนแต่ในแง่ดี ส่วนที่ไม่ดีของเขาควรมองข้ามไปหรืออย่าไปใส่ใจ

6. ทำตนเองให้เป็นคนที่รู้จักเสียสละ ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

7. ปฏิบัติกิจกรรมนันทนาการที่ตนเองสนใจ เช่น ดูโทรทัศน์ ฟังเพลง ไปเที่ยว เล่นกีฬา เล่นดนตรีเป็นต้น

8. ทำจิตใจให้ร่าเริงอยู่เสมอ

9. ฝึกหัดเป็นคนมีอารมณ์ขัน

ใบความรู้ที่ 3

การทดสอบสมรรถภาพทางกาย

1. วิ่ง 50 เมตรทดสอบความเร็ว

อุปกรณ์ นาฬิกาจับเวลาที่สามารถบอกเลขทศนิยมตัวแรกของวินาที รายชื่อผู้รับการทดสอบ ลู่วิ่งที่ถูกต้องขนาด 50 เมตร ปืนปล่อยตัว เส้นเริ่มและเส้นชัย

วิธีปฏิบัติ เมื่อมีคำสัญญาณว่า เข้าที่ ให้ผู้รับการทดสอบยืนเท้าหนึ่งเท้าใดจรดเส้นเริ่ม (ไม่ต้องย่อตัวเหมือนท่าออกวิ่ง) เมื่อพร้อมแล้วให้สัญญาณปล่อยตัว ให้ผู้รับการทดสอบวิ่งเต็มที่ไปตามทางกำหนดจนถึงเส้นชัย

การคิดคะแนน ใช้เวลาต่ำที่สุดเป็นเกณฑ์ และดูที่ทศนิยมตัวแรกของวินาทีเลือกเอาเวลาที่ดีที่สุดจากการประลอง 3 ครั้ง

ระเบียบการทดสอบ

1. ควรใช้ปืนยิงในการปล่อยตัว (หากปฏิบัติไม่ได้ให้ใช้ทัศนสัญญาณเพื่อให้ผู้จับเวลาที่อยู่ใกล้เส้นชัยสามารถเห็นสัญญาณได้)
2. ไม่ควรใช้รองเท้าตะปู
3. อนุญาตให้วิ่งได้ 2 ครั้ง แล้วบันทึกเวลาที่ดีที่สุดไว้
4. จัดผู้จับเวลาประจำผู้วิ่งแต่ละคนได้ยิ่งดี (ผู้จับเวลาที่ชำนาญและว่องไวสามารถจับเวลานักวิ่งได้ทีละ 2 คน โดยใช้นาฬิกาที่มีเข็มแยกเวลา)
5. ทางวิ่งควรเรียบตรงและอยู่ในสภาพที่ดี
6. อากาศไม่ควรให้เกิดผลในการเปรียบเทียบได้ เช่น ไม่มีลมแรง และอุณหภูมิไม่ต่ำหรือสูงเกินไป

2. ยืนกระโดดไกล (ทดสอบความมีกำลัง)

อุปกรณ์ ใช้พื้นที่เรียบและไม่ลื่น เทปวัดระยะ ไม้อักษร T แปรงปัดฝุ่น หรือผ้าเช็ดพื้น รายชื่อผู้รับการทดสอบและทำเส้นเริ่มและขึ้นเทปวัดระยะไว้กับพื้นข้างที่จะกระโดดให้พร้อมที่จะอ่านคะแนนได้ทันที

วิธีปฏิบัติ ให้ผู้รับการทดสอบยืนโดยปลายเท้าทั้งสองอยู่หลังเส้นเริ่ม หลังจากซ้อมเหวี่ยงแขนทั้งสองไปข้างหลังและก้มตัวลงไปข้างหน้าแล้วเมื่อได้จังหวะก็เหวี่ยงแขนทั้งสองไปข้างหน้าอย่างแรงพร้อมกับกระโดดด้วยเท้าทั้งสองไปข้างหน้าให้ไกลที่สุดเท่าที่จะไกลได้ การคิดคะแนนถือระยะทางที่กระโดดเป็นเซนติเมตร

ระเบียบการทดสอบ

1. ให้ประลองได้ 3 ครั้ง เลือกครั้งที่ดีที่สุด

2. ให้วัดจากระยะเส้นเริ่มไปยังรอยส้นเท้าข้างที่ไกลที่สุด ถ้าผู้รับการทดสอบเสียหลักหงายหลังมือแตะพื้น ถือว่าใช้ไม่ได้ ให้ประลองใหม่

3. เท้าทั้งสองต้องอยู่บนพื้นจนถึงขณะที่กระโดดออกไป

3. ลุกนั่ง 30 วินาที (ทดสอบความแข็งแกร่งและความคล่องแคล่วว่องไว)

อุปกรณ์ นาฬิกาจับเวลา เบาะและรายชื่อผู้รับการทดสอบ

วิธีปฏิบัติ ให้ผู้รับการทดสอบนอนหงายบนเบาะ หรือพื้นราบ เท้าวางห่างกัน 30 เซนติเมตร เข่างอตั้งเป็นมุมฉาก ให้ใช้มือทั้งสองข้างสอดประสานกันที่ท้ายทอย ผู้ควบคุมคุกเข่าอยู่ระหว่างเท้าผู้รับการทดสอบ โดยกดหลังเท้าของผู้รับการทดสอบไว้ เพื่อให้ส้นเท้าทั้งสองข้างนั้นติดกับเบาะ เมื่อพร้อมแล้วให้สัญญาณเริ่ม ให้ผู้รับการทดสอบดึงตัวลุกขึ้นสู่ท่านั่งพร้อมกับก้มศีรษะลงในระหว่างเข่าทั้งสองพร้อมกับหุบศอกไปข้างหน้าและทำต่ออย่างรวดเร็ว ให้ผู้รับการทดสอบนอนลงโดยให้หลังและมือจรดเบาะแล้วกลับลุกขึ้นสู่ท่านั่งอีก ทำเช่นนี้ต่อกันไปเรื่อย ๆอย่างรวดเร็วให้ได้จำนวนครั้งมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ภายใน 30 วินาที

การคิดคะแนน นับจำนวนครั้งของการลุกนั่งที่ถูกลักษณะบริบูรณ์ใน 30 วินาที

ระเบียบการทดสอบ

1. ให้ทำการทดสอบเป็นคู่ ๆ โดยผู้รับการทดสอบนอนหงายและอีกคนหนึ่งเป็นคู่เป็นผู้นั่งกดเท้าผู้รับการทดสอบให้ส้นเท้าติดกับเบาะหรือพื้นเสมอ

2 . นิ้วมือทั้งสองของผู้นอนต้องสอดประสานกันอยู่ที่ท้ายทอยตลอดเวลาในการทดสอบ

3. เข่าอยู่ในท่างอเป็นมุมฉากตลอดการทดสอบ

4. หลังและคอจะต้องกลับไปอยู่ตำแหน่งที่เริ่มต้นทุกครั้ง โดยให้หลังมือสัมผัสพื้น ดังนั้นพื้นที่ที่เหมาะสุดที่จะใช้เป็นพื้นรองจึงควรเป็นเบาะหรือสนามหญ้า

5. ต้องทำติดต่อกันเรื่อยไปโดยไม่หยุดพัก แต่ถ้าจำเป็นต้องหยุดพักนิดหน่อยก็ไม่เสียสิทธิ

6. อาจทดสอบได้ครั้งละหลาย ๆ คน โดยให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4 . วิ่งเก็บของ (ทดสอบความว่องไว)

อุปกรณ์ นาฬิกาจับเวลาที่สามารถบอกทศนิยมตัวแรกของวินาที ทางวิ่งเรียบระยะ 100 เมตร ระยะเส้นขนาน 2 เส้น ที่หลังเส้นขนานทั้งสองมีวงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 50 เซนติเมตร สัมผัสอยู่ ท่อนไม้ขนาด 5 X 5 X 10 เซนติเมตร 2 ท่อน รายชื่อผู้รับการทดสอบและโต๊ะผู้บันทึกพร้อมเก้าอี้

วิธีปฏิบัติ เมื่อมีสัญญาณ เข้าที่ ให้ผู้รับการทดสอบยืนหลังเส้น เริ่มโดยให้ปลายเท้าข้างหนึ่งจรดเส้นเริ่ม เมื่อพร้อมแล้วสั่งไป ผู้รับการทดสอบออกวิ่งไปยังเส้นปลายทางห่าง 10 เมตร เก็บไม้ที่วางอยู่ในวงกลมนอกเส้นปลายทางมาท่อนหนึ่งแล้ววิ่งกลับไปทางท่อนไม้ในวงกลมหลังเส้นเริ่ม และรีบวิ่งกลับไปยังเส้นปลายทางหยิบไม้ท่อนที่สอง นำมาวางไว้ที่วงกลมหลังเส้นเริ่มอีก

การคิดคะแนน จดเวลาทศนิยมตัวแรกของวินาที ตั้งแต่เริ่มออกวิ่งจนถึงขณะที่นำไม้ท่อนที่สองกลับไปวางในวงกลมหลังเส้นเริ่มเรียบร้อยแล้ว

ระเบียบการทดสอบ อนุญาตทดสอบได้ 3 ครั้ง และเก็บเวลาที่ดีที่สุดไว้ การจับเวลาผู้วิ่งแต่ละคนควรมีผู้ช่วยคอยดูว่าผู้รับการทดสอบวางท่อนไม้ลงในวงกลมถูกต้องหรือไม่ และควรปรับทางวิ่งให้เรียบและอยู่ในสภาพที่ไม่ลื่น

5. นั่งก้มตัว (เป็นท่าสำหรับผู้หญิงและเด็กสำหรับทดสอบความอดทน และความมีกำลัง)

อุปกรณ์ เครื่องวัดความอ่อนตัว

วิธีปฏิบัติ ให้ผู้ทดสอบนั่ง ให้เท้าทั้งสองยันเครื่องมือ ขาเหยียดตึง ให้มือทั้งสองเรียงชิดกันโดยมีระดับหัวแม่มือเท่ากัน และใช้นิ้วกลางของฝ่ามือทั้งสองดันสลักไปข้างหน้าพร้อมกับโน้มตัวไปให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การคิดคะแนน คิดเป็นเซนติเมตรตามเครื่องวัดบอก

วิ่ง 50 เมตร ชาย (วินาที)

อายุ / คะแนน	10	11	12	13	14	15	16	17	18
10	8.4	8.4	8.2	8.1	7.6	7.6	7.0	7.0	7.1
9	8.7	8.7	8.5	8.2	7.8	7.8	7.1	7.1	7.4
8	9.0	8.9	8.7	8.4	8.1	8.0	7.2	7.3	7.7
7	9.3	9.2	9.0	8.6	8.3	8.2	7.4	7.4	7.9
6	9.5	9.4	9.2	8.7	8.5	8.4	7.5	7.5	8.1
5	9.8	9.8	9.5	8.9	8.8	8.6	7.6	7.7	8.3
4	10.1	10.1	9.8	9.1	9.1	8.8	7.8	7.8	8.5
3	10.4	10.3	10.0	9.3	9.3	9.0	7.9	7.9	8.8
2	10.6	10.6	10.3	9.4	9.5	9.1	8.0	8.0	9.0
1	10.9	10.9	10.5	9.6	9.8	9.2	8.1	8.2	9.2
0	11.2	11.2	10.8	9.8	10.1	9.4	8.3	8.4	9.5

วิ่ง 50 เมตร หญิง (วินาที)

อายุ / คะแนน	10	11	12	13	14	15	16	17	18
10	9.2	9.1	8.7	8.4	8.5	9.0	8.7	8.8	8.4
9	9.5	9.3	9.1	8.7	8.8	9.2	8.9	9.1	9.0
8	9.8	9.6	9.4	8.9	9.1	9.5	9.2	9.5	9.5
7	10.1	9.9	9.7	9.2	9.4	9.8	9.4	9.8	10.0
6	10.4	10.2	10.0	9.4	9.7	10.0	9.6	10.2	10.5
5	10.7	10.5	10.3	9.7	10.0	10.3	9.9	10.6	11.0
4	11.0	10.7	10.7	10.0	10.1	10.6	10.1	11.0	11.5
3	11.3	11.0	11.0	10.2	10.5	10.8	10.3	11.4	12.0
2	11.6	11.3	11.3	10.4	10.8	11.0	10.5	11.7	16.6
1	11.9	11.6	11.6	10.6	11.0	11.2	10.6	12.0	13.1
0	12.8	11.9	12.0	10.9	11.3	11.5	10.9	12.0	13.6

ยืนกระโดดไกล ชาย (เซนติเมตร)

อายุ / คะแนน	10	11	12	13	14	15	16	17	18
10	160	172	178	190	208	212	209	215	225
9	157	169	175	187	203	208	207	212	222
8	154	166	173	183	198	205	205	210	219
7	151	162	170	180	193	201	203	207	215
6	148	158	167	176	188	197	201	204	212
5	145	154	164	173	183	193	199	202	208
4	142	150	160	170	178	189	197	199	204
3	138	146	157	166	172	185	194	196	200
2	135	141	153	163	166	180	192	193	196
1	132	137	150	159	163	175	189	190	192
0	129	133	147	155	160	170	186	187	188

ยืนกระโดดไกล หญิง (เซนติเมตร)

อายุ / คะแนน	10	11	12	13	14	15	16	17	18
10	155	163	165	169	174	169	174	171	164
9	151	160	161	165	170	167	171	167	160
8	147	156	158	161	166	165	167	163	156
7	142	153	155	158	162	162	163	158	152
6	138	149	151	154	157	159	159	154	148
5	133	145	147	150	153	157	155	150	144
4	129	141	144	145	148	154	151	145	140
3	125	137	140	141	143	150	147	141	136
2	120	133	136	137	139	147	143	136	132
1	116	129	132	133	134	143	139	131	128
0	112	125	128	129	130	139	135	127	124

ลุก – นั่ง ชาย (ครั้ง)

อายุ / คะแนน	10	11	12	13	14	15	16	17	18
10	19	20	20	22	22	23	24	24	25
9	18	19	19	21	21	22	23	23	24
8	17	18	18	20	20	21	22	22	23
7	16	16	17	19	19	20	21	21	22
6	15	15	16	18	18	19	20	20	21
5	14	14	15	17	17	18	19	19	20
4	13	13	14	15	16	17	18	18	19
3	12	12	13	14	14	15	17	17	18
2	11	11	12	13	13	14	16	16	17
1	10	10	11	12	12	13	15	15	16
0	9	9	10	11	11	12	14	14	15

ลุก – นั่ง หญิง (ครั้ง)

อายุ / คะแนน	10	11	12	13	14	15	16	17	18
10	16	16	16	15	17	16	14	17	16
9	15	15	15	14	16	15	13	16	15
8	14	14	14	13	15	14	12	15	14
7	13	13	13	12	14	13	11	13	13
6	12	12	12	11	13	12	10	12	12
5	11	11	11	10	12	11	9	11	11
4	10	10	10	9	11	10	8	9	9
3	9	9	9	8	10	9	7	8	8
2	7	8	8	7	8	7	6	7	7
1	6	7	7	6	7	6	5	5	5
0	5	6	6	5	6	5	4	4	4

วิ่งเก็บของ ชาย (วินาที)

อายุ / คะแนน	10	11	12	13	14	15	16	17	18
10	11.9	11.5	11.2	11.3	10.5	10.7	10.5	10.7	10.2
9	12.3	11.6	11.4	11.4	10.8	10.9	10.7	10.9	10.4
8	12.6	18.8	11.6	11.6	11.1	11.2	10.9	11.1	10.6
7	13.0	11.9	11.7	11.7	11.3	11.5	11.2	11.3	10.8
6	13.4	12.1	11.9	11.9	11.5	11.7	11.4	11.6	10.9
5	13.7	12.2	12.0	12.0	11.7	12.0	11.6	11.8	11.0
4	14.1	12.3	12.1	12.2	11.9	12.3	11.8	12.0	11.2
3	14.5	12.5	12.3	12.3	12.1	12.5	12.0	12.2	11.4
2	14.8	12.6	12.4	12.5	12.3	12.7	12.2	12.5	11.7
1	15.2	12.8	12.6	12.7	12.5	12.9	12.4	12.7	12.0
0	15.6	13.0	12.8	12.8	12.7	13.1	12.6	12.9	12.3

วิ่งเก็บของ หญิง (ครั้ง)

อายุ / คะแนน	10	11	12	13	14	15	16	17	18
10	12.5	11.9	11.9	12.0	11.9	12.3	11.8	11.7	11.7
9	13.0	12.2	12.1	12.2	12.2	12.5	12.0	11.9	12.0
8	13.4	12.4	12.3	12.4	12.4	12.7	12.2	12.2	12.2
7	13.9	12.7	12.6	12.7	12.7	12.9	12.4	12.4	12.4
6	14.3	12.9	12.8	12.9	13.0	13.1	12.6	12.6	12.6
5	14.8	13.2	13.0	13.1	13.2	13.2	12.8	12.8	12.9
4	15.2	13.4	13.3	13.4	13.5	13.4	13.0	13.1	13.1
3	15.7	13.7	13.5	13.6	13.7	13.6	13.3	13.3	13.3
2	16.1	13.9	13.7	13.8	14.0	13.8	13.5	13.5	13.6
1	16.6	14.2	14.0	14.1	14.2	14.0	13.7	13.7	13.8
0	17.0	14.4	14.2	14.3	14.4	14.2	14.0	13.9	14.0

นั่งงอตัว หรือยืนก้มตัว ชาย (เซนติเมตร)

อายุ / คะแนน	10	11	12	13	14	15	16	17	18
10	5.7	7.2	7.5	8.6	9.3	12.8	16.0	14.2	10.0
9	5.2	6.6	6.9	8.0	8.6	11.7	15.1	13.7	9.5
8	4.7	6.0	6.3	7.4	7.9	10.6	14.2	13.2	9.0
7	4.2	5.4	5.7	6.8	7.2	9.5	13.3	12.7	8.5
6	3.7	4.8	5.1	6.2	6.5	8.4	12.4	12.2	8.0
5	3.2	4.2	4.5	5.6	5.8	7.4	11.5	11.7	7.5
4	2.7	3.6	3.9	5.0	5.4	6.5	10.6	10.2	7.0
3	2.2	3.0	3.3	4.4	5.1	5.7	9.7	9.7	6.5
2	1.7	2.4	2.7	3.8	3.7	4.4	8.8	9.2	6.0
1	1.2	2.0	2.1	3.2	3.0	3.4	7.9	8.7	5.5
0	0.7	1.4	1.5	2.6	2.3	2.4	7.0	8.2	5.0

นั่งงอตัว หรือยืนก้มตัว หญิง (เซนติเมตร)

อายุ / คะแนน	10	11	12	13	14	15	16	17	18
10	7.6	9.3	9.7	11.0	12.7	12.1	13.5	12.7	14.4
9	7.1	8.6	9.0	10.4	11.8	11.3	12.6	12.0	13.4
8	6.6	7.9	8.4	9.8	10.8	10.5	11.7	11.3	12.4
7	6.1	7.2	7.7	9.2	9.9	9.7	10.8	10.6	11.4
6	5.6	6.5	7.0	8.6	9.0	8.9	9.9	9.9	10.4
5	5.1	5.8	6.3	7.8	8.2	8.1	9.0	9.2	9.6
4	4.6	5.1	5.6	7.0	7.4	7.3	8.1	8.5	8.8
3	4.1	4.4	4.9	6.0	6.6	6.9	7.2	7.8	8.0
2	3.6	3.7	4.2	5.4	5.8	5.7	6.3	7.1	7.2
1	3.1	3.0	3.5	4.6	5.0	4.9	5.4	6.4	6.4
0	205	2.3	2.8	3.8	4.2	4.1	4.5	5.7	5.6

แบบบันทึกผลการทดสอบสมรรถภาพทางกาย

แผนการเรียนรู้เรื่อง สมรรถภาพทางกาย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

หน่วยที่ 3 พ 31102 พลศึกษา 1 ชั้น ม 1 /..... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

ชื่อ – สกุล ..... ชั้น ม.1/..... เลขที่ .....

เพศ ..... อายุ ..... ปี ส่วนสูง ..... เซนติเมตร น้ำหนัก ..... กิโลกรัม

รายการทดสอบ	ผลการทดสอบ			ระดับความสามารถ			
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ดี ที่สุด	ดีมาก	ดีมาก	พอใช้	ปรับปรุง
1. วิ่ง 50 เมตร	....วินาที	....วินาที	....วินาที				
2.ยืนกระโดดไกล	.....ซ.ม.	.....ซ.ม.	.....ซ.ม.				
3.ลุก –นั่งใน 30 วินาที	.....ครั้ง	.....ครั้ง	.....ครั้ง				
4. วิ่งเก็บของ	....วินาที	....วินาที	....วินาที				
5.นั่งก้มตัว	.....ซ.ม.	.....ซ.ม.	.....ซ.ม.				
คะแนนเต็ม 20 คะแนน ได้คะแนนรวม				..... คะแนน			

สรุปผล O ผ่าน O ไม่ผ่าน

ผู้ประเมิน ..... นักเรียน

..... ผู้สอน

หมายเหตุ เกณฑ์การประเมินเป็นคะแนน ดังนี้

ดีมาก = 4 คะแนน

ดี = 3 คะแนน

พอใช้ = 2 คะแนน

ปรับปรุง = 1 คะแนน

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

แผนการเรียนรู้เรื่อง สมรรถภาพทางกาย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

หน่วยที่ 3 พ 31102 พลศึกษา 1 ชั้น ม 1 /..... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ความกตัญญูกตเวที		ความมีวินัย			ความซื่อสัตย์				ความขยันอดทน		รวม
		รู้บุญคุณและตอบแทนอย่างเหมาะสม	เป็นสมาชิกที่ดีของชั้นเรียน	สนใจกิจกรรมการเรียน	เข้าเรียนและส่งงานตรงเวลา	รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย	ไม่ลอกการบ้าน	ปฏิบัติตามระเบียบการสอบ	พูดแต่ความจริง	ไม่ลักขโมย	กระตือรือร้นในการเรียน	ทำงานด้วยความเพียรจนสำเร็จ	

แบบประเมินหลักธรรมอิทธิบาท 4 หลักธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

แผนการเรียนรู้เรื่อง สมรรถภาพทางกาย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

หน่วยที่ 3 พ 31102 พลศึกษา 1 ชั้น ม 1 /..... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ-สกุล	รักการเสริมสร้างสุขภาพ			หมั่นออกกำลังกาย			เอาใจใส่ต่อสุขภาพ			ร่างกายแข็งแรง			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	

ภาคผนวก ฉ

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

รายวิชา ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ประมวลการสอน (Course Syllabus)

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549

รายวิชา: ดนตรีกับชีวิต รหัส 31101 **ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**

กลุ่มสาระการเรียนรู้: ศิลปะ **จำนวน 80 ชั่วโมง/ปี**

ผู้สอน นางสาวชบาไพร ธรรมวาสี

สอดคล้องกับมาตรฐานช่วงชั้น ศ 2.1.1 ศ 2.1.2 ศ 2.1.3 ศ 2.1.4 ศ 2.1.5 ศ 2.1.6 ศ 2.2.1 และ ศ 2.2.2

คำอธิบายรายวิชา (Course Description)

ศึกษาประวัติความเป็นมาของดนตรี ความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับมนุษย์ เครื่องดนตรีท้องถิ่น เครื่องดนตรีไทยและสากล การขับร้องและบรรเลงดนตรี วิธีการใช้และเก็บรักษาเครื่องดนตรีที่ถูกต้อง ตลอดจนการนำความรู้และหลักการทางดนตรีมาใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และในชีวิตประจำวันโดยใช้หลักธรรมในการคิดพิจารณาให้เกิดความขยันหมั่นเพียรในการฝึกซ้อมการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการร้องและบรรเลงเพลง ตลอดจนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปะด้านดนตรี

วัตถุประสงค์รายวิชา

1. มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการร้องและบรรเลงเพลง
2. มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปะด้านดนตรี
3. ปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน

หน่วยการเรียน/สาระการเรียนรู้

หน่วยที่	หน่วยการเรียนรู้/สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	มาตรฐาน (มาตรฐานช่วงชั้น)
	ภาคเรียนที่ 1		
1	สนทนาก่อนเรียน ❁ บอกวัตถุประสงค์รายวิชา ❁ ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนการสอน ❁ บอกวิธีการวัดและประเมินผล ❁ แนะนำการเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ❁ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ❁ ทดสอบก่อนเรียน	2	
2	ตำนานดนตรี ❁ ดนตรีกับชีวิตมนุษย์	4	ศ 2.2.1
3	สุนทรียะของดนตรี ❁ องค์ประกอบของดนตรี ❁ หลักการฟังดนตรี ❁ ฝึกฟังดนตรี	4	ศ 2.1.4 ศ 2.1.5
4	ประเภทของเพลง ❁ เพลงไทย ❋ โน้ตดนตรี ❋ เพลง ❋ การร้องและแสดงท่าประกอบเพลง ❁ เพลงสากล ❋ โน้ตดนตรี ❋ เพลง ❋ การร้องและแสดงท่าประกอบเพลง	 10 4 12 4	 ศ 2.1.2 ศ 2.1.6 ศ 2.2.2 ศ 2.1.2 ศ 2.1.6 ศ 2.2.2

หน่วยที่	หน่วยการเรียนรู้/สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	มาตรฐาน (มาตรฐานช่วงชั้น)
	ภาคเรียนที่ 2		
5	**เครื่องดนตรี**		
	❀ เครื่องดนตรีท้องถิ่น	10	ศ 2.1.2
	❋ เครื่องดนตรี		ศ 2.1.3
	❋ การใช้และดูแลรักษา		ศ 2.1.6
	❋ เพลงท้องถิ่น		ศ 2.2.2
	❋ มารยาทการชมและการเล่นดนตรี		
	❋ ฝึกร้องและเล่นดนตรีท้องถิ่น		
	❀ เครื่องดนตรีไทย	20	ศ 2.1.2
	❋ เครื่องดนตรี		ศ 2.1.3
	❋ การใช้และดูแลรักษา		ศ 2.1.6
	❋ เพลงไทยเดิม		ศ 2.2.2
	❋ มารยาทการชมและการเล่นดนตรี		
	❋ ฝึกร้องและเล่นดนตรีไทย		
	❀ เครื่องดนตรีสากล	10	ศ 2.1.2
	❋ เครื่องดนตรี		ศ 2.1.3
	❋ การใช้และดูแลรักษา		ศ 2.1.6
	❋ เพลงไทยสากล-สากล		
	❋ มารยาทการชมและการเล่นดนตรี		
	❋ ฝึกร้องและเล่นดนตรีสากล		
	รวม	**80**	

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

1. อธิบาย
2. ทดสอบ
3. สาธิต
4. ฝึกปฏิบัติ

สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้/ใบงาน/แบบวัดความรู้และฝึกการเขียนตัวโน้ต
2. หนังสือสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ดนตรี - นาฏศิลป์ ม. 1 - 3 (บุญส่ง วรรัตน์และคณะ)
3. หนังสือสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ดนตรี - นาฏศิลป์ ม. 1- 3 (สุดใจ ทศพรและคณะ)
4. หนังสือเรียน แผนการสอนวิชาศิลปะ ข และวีดิทัศน์ศึกษาเรื่องเครื่องดนตรีไทย ศูนย์พัฒนาการสอน กรมสามัญศึกษา โรงเรียนสตรีวัดระฆัง
5. วิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพมาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน สาระดนตรี ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดสังเวช (ชบาไพร ธรรมวาสี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปี พ.ศ. 2547)

แหล่งเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. บ้านดุริยประณีต
3. http://www.bs.ac.th/musicthai/index.html
4. http://members.thai.net/musicsiam/ankalung1.htm
5. http://61.19.145.7/student/web42104/502/502-07/t2.html
6. http://www.dontrithai.com/
7. http://www.anurakthai.com/
8. http://www.thaikids.com/

การให้คะแนน

1. การทำกิจกรรมกลุ่ม/ใบงาน	10	คะแนน
2. ชิ้นงาน	10	คะแนน
3. การนำเสนอผลงาน	10	คะแนน
4. การร้องเพลงไทย	20	คะแนน
5. การแสดงท่าทางประกอบเพลง	20	คะแนน
6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์	10	คะแนน
7. การร้องและแสดงท่าประกอบเพลงไทยสากล	20	คะแนน

คะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	คะแนน
1. ความกตัญญูกตเวที	2
2. ความมีวินัย	2
3. ความซื่อสัตย์	3
4. ความขยัน อดทน	3

เกณฑ์การประเมินผล

ระดับ	**ร้อยละ**	**เกณฑ์**
4.0	80 - 100	ดีมาก
3.5	75 -79	ดี
3.0	70 - 74	ค่อนข้างดี
2.5	65 - 69	ปานกลาง
2.0	60 - 64	พอใช้
1.5	55 - 59	ค่อนข้างพอใช้
1.0	50 - 54	ผ่าน
0	0 - 49	ปรับปรุง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1: สนทนาก่อนเรียน เวลา 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ การเรียนวิชาดนตรีกับชีวิตให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องศึกษาเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียน เนื้อหา วิธีการเรียนและการวัดและประเมินผล ตลอดจนตรวจสอบความรู้ของตนเองว่าเป็นอย่างไร

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติตนตามที่กำหนดในประมวลการสอน อันเป็นการสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระการเรียนรู้

- จุดประสงค์การเรียนรู้
- ขอบข่ายเนื้อหารายวิชาดนตรีกับชีวิต
- กิจกรรมการเรียนการสอน
- การวัดและประเมินผล

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ครูอธิบายถึงการเรียนรายวิชาดนตรีกับชีวิตเกี่ยวกับรหัสวิชา ชื่อรายวิชา เวลาเรียน ขอบข่ายเนื้อหาที่เรียน จุดประสงค์การเรียนรู้
2. ครูชี้แจงกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการสอดแทรกหรือบูรณาการหลักพุทธธรรมหรือหลักการคุณลักษณศึกษา (Character Education)
3. ครูชี้แจงวิธีการวัดและประเมินผลว่าจะมีการวัดทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ ความเข้าใจในสาระที่เรียน คุณลักษณะตามหลักพุทธธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4 คุณลักษณะ คือ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน
4. นักเรียนทดสอบก่อนเรียน

สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

1. ประมวลการสอน (Course Syllabus)
2. แบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

เครื่องมือวัดผล

1. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

เกณฑ์การวัดผล

1. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
   - 1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย
   - 2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
   - 3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ
2. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
   พิจารณาจากการตรวจและให้คะแนน ดังนี้

การตรวจและให้คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (อัตนัย)

ข้อคำถาม	คะแนน/แนวการตอบ			
	5	4	3	2
1. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับประวัติดนตรีและความสัมพันธ์ของดนตรีกับชีวิตมนุษย์อย่างไรบ้าง อธิบายมาพอสังเขป	- บอกประวัติดนตรีและความสัมพันธ์ของดนตรีกับชีวิตมนุษย์ได้ถูกต้อง	- บอกประวัติดนตรีและความสัมพันธ์ของดนตรีกับชีวิตมนุษย์ได้แต่ไม่ชัดเจน	- บอกประวัติดนตรีและความสัมพันธ์ของดนตรีกับชีวิตมนุษย์ได้พอสมควร	- บอกประวัติดนตรีและความสัมพันธ์ของ ดนตรีกับชีวิตมนุษย์ได้น้อย

การตรวจและให้คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (อัตนัย)

ข้อคำถาม	คะแนน/แนวการตอบ			
	5	4	3	2
2. นักเรียนคิดว่าการร้องเพลงให้ได้นั้นจะต้องฝึกปฏิบัติในเรื่องใดบ้าง อธิบายมาพอสังเขป	- บอกวิธีการฝึกร้องเพลงได้ถูกต้อง	- บอกวิธีการฝึกร้องเพลงได้แต่ไม่ชัดเจน	- บอกวิธีการฝึกร้องเพลงได้พอสมควร	- บอกวิธีการฝึกร้องเพลงได้น้อย
3. นักเรียนคิดว่าการเล่นดนตรีให้ได้ผลดีนั้น จะต้องฝึกปฏิบัติในเรื่องใดบ้าง อธิบายมาพอสังเขป	- อธิบายวิธีการฝึกเล่นเครื่องดนตรีได้ถูกต้อง	- อธิบายวิธีการฝึกเล่นเครื่องดนตรีได้บ้างแต่ไม่ชัดเจน	- อธิบายวิธีการฝึกเล่นเครื่องดนตรีได้พอสมควร	- อธิบายวิธีการฝึกเล่นเครื่องดนตรีได้น้อย
4. นักเรียนคิดว่าการที่จะเป็นนักร้องและนักดนตรีได้ดีนั้นควรมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมอย่างไร	- บอกคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่เหมาะสมของนักร้องและนักดนตรีที่ดีได้	- บอกคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่เหมาะสมของนักร้องและนักดนตรีที่ดีได้แต่ยังไม่ชัดเจน	- บอกคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่เหมาะสมของนักร้องและนักดนตรีที่ดีได้พอสมควร	- บอกคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่เหมาะสมของนักร้องและนักดนตรีที่ดีได้น้อย

บันทึกผลการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะ

ผลการจัดการเรียนรู้

…...……...……...

…...……...……..

…...……...……..

ปัญหา อุปสรรค

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

…...……...……

…...……...……

…...……...……..

(นางสาว ชบาไพร ธรรมวาสี)

ผู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ความเห็น/ข้อเสนอแนะ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

…...……...……..

…...……...……...

…...……...……...

(นางโสภา รัตนวรรณ)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ

ความเห็น/ข้อเสนอแนะรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ

…...……...……..

…...……...……..…

...……...……..

( )

รองผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มบริหารวิชาการ

แบบทดสอบก่อนเรียน

วิชา ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

ชื่อ …… สกุล ……..…. ชั้น ม. 1 /……. เลขที่ ……

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับประวัติดนตรีและความสัมพันธ์ของดนตรีกับชีวิตมนุษย์อย่างไรบ้าง อธิบายมาพอสังเขป

……

……

……

……

……

2. นักเรียนคิดว่า การร้องเพลงให้ได้นั้น จะต้องฝึกปฏิบัติในเรื่องใดบ้าง อธิบายมาพอสังเขป

……

……

……

……

3. นักเรียนคิดว่าการเล่นดนตรีให้ได้ผลดีนั้น จะต้องฝึกปฏิบัติในเรื่องใดบ้าง อธิบายมาพอสังเขป

……

……

……

……

……

4. นักเรียนคิดว่าการที่จะเป็นนักร้องและนักดนตรีได้ดีนั้น ควรมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอย่างไร

……

……

……

แบบทดสอบหลังเรียน

วิชา ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

ชื่อ ..... สกุล ..... ชั้น ม. 1 /..... เลขที่ .....

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับประวัติดนตรีและความสัมพันธ์ของดนตรีกับชีวิตมนุษย์อย่างไรบ้าง อธิบายมาพอสังเขป

.....

.....

.....

.....

.....

2. นักเรียนคิดว่าการร้องเพลงให้ได้นั้น จะต้องฝึกปฏิบัติในเรื่องใดบ้าง อธิบายมาพอสังเขป

.....

.....

.....

.....

3. นักเรียนคิดว่าการเล่นดนตรีให้ได้ผลดีนั้น จะต้องฝึกปฏิบัติในเรื่องใดบ้าง อธิบายมาพอสังเขป

.....

.....

.....

.....

4. นักเรียนคิดว่าการที่จะเป็นนักร้องและนักดนตรีได้ดีนั้น ควรมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอย่างไร

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

แผนการเรียนรู้เรื่อง สนทนาก่อนเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยที่ 1 วิชา ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต ชั้น ม. 1 / .... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ความกตัญญูกตเวที		ความมีวินัย			ความซื่อสัตย์				ความขยันอดทน		รวม
		รู้บุญคุณและตอบแทนอย่างเหมาะสม	เป็นสมาธิดีตลอดชั้นเรียน	สนใจกิจกรรมการเรียน	เข้าเรียนและส่งงานตรงเวลา	รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย	ไม่ลอกการบ้าน	ปฏิบัติตามระเบียบการสอบ	พูดแต่ความจริง	ไม่ลักขโมย	กระตือรือร้นในการเรียน	ทำงานด้วยความเพียรจนสำเร็จ	

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2: ตำนานดนตรี เวลา 4 ชั่วโมง

แผนการเรียนรู้เรื่อง ดนตรีกับชีวิตมนุษย์

สาระสำคัญ เราเรียนรู้เรื่องดนตรีได้จากผู้รู้ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญทางดนตรีและแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ

มาตรฐานช่วงชั้นที่สอดคล้อง ศ 2.2.1

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถนำหลักวุฒิธรรม 4 มาทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน
2. ปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน

สาระการเรียนรู้

ดนตรีกับชีวิตมนุษย์

พุทธธรรมที่ใช้

วุฒิธรรม 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สร้างความเจริญงอกงามแห่งปัญญา

กิจกรรมการเรียนการสอน

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการบูรณาการหลักธรรม วุฒิธรรม 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สร้างความเจริญงอกงามแห่งปัญญา

สัปปุริสสังเสวะ: เสวนาผู้รู้, สัทธัมมัสสวนะ: ฟังดูคำสอน , โยนิโสมนสิการ: วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ หรือคิดแบบเชื่อมโยงหลักการและความมุ่งหมายให้สัมพันธ์กัน

1. ครูแจ้งนักเรียนว่าการเรียนวิชาดนตรีกับชีวิตจะเชิญครูดนตรีไทยซึ่งเป็นศิลปินแห่งชาติมาให้ความรู้แก่นักเรียน

2. ครูแนะนำนักเรียนเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนในการสัมภาษณ์ หรือสนทนาซักถามครูดนตรีไทยซึ่งเป็นศิลปินแห่งชาติ

3. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 7 - 8 คน และช่วยกันคิดคำถามตามแบบสัมภาษณ์

4. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปข้อคำถามที่จะนำไปสนทนา ซักถาม

5. ครูเชิญอาจารย์สุดจิตต์ ดุริยประณีต ครูดนตรีไทยซึ่งเป็นศิลปินแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2536 มาที่โรงเรียน เพื่อให้นักเรียนซักถามตามแบบสัมภาษณ์ที่กำหนด

6. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันบันทึกสิ่งที่สัมภาษณ์ในใบงานที่ 1 การใช้หลักพุทธธรรม วุฒิธรรม 4: เสวนาผู้รู้โดยใช้วิธีคิดแบบอรรถสัมพันธ์ทำให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจถึงหลักการและความมุ่งหมายของการร้องเพลงและการเล่นดนตรีให้ได้ผลนั้น จะต้องรู้และเข้าใจหลักวิธีการฝึกปฏิบัติอย่างไร

ธรรมมานุธรรมปฏิบัติ: ปฏิบัติให้ถูกหลัก

7. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำความรู้ที่ได้จากใบงานที่ 1 มานำเสนอ

8. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความรู้และประโยชน์ที่ได้รับจากการฟังคำสอนของครูดนตรีไทยซึ่งเป็นศิลปินแห่งชาติ

9. ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ นอกจากบ้านดุริยประณีตแล้วมีที่ไหนอีก

10. ครูยกตัวอย่างแหล่งเรียนรู้อื่นที่นักเรียนสามารถสอบถามหรือหาความรู้เพิ่มเติมได้ เช่น มหาวิทยาลัยนาฏศิลป์ พัฒนศิลป์ ศูนย์พัฒนาการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะโรงเรียนสตรีวัดระฆัง และชมรมดนตรีตามที่ต่าง ๆ

สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

- แบบสัมภาษณ์
- ใบงานที่ 1 การใช้หลักพุทธธรรม วุฒิธรรม 4 : เสวนาผู้รู้
- หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ดนตรี - นาฏศิลป์ ม. 1 ของ บุญส่ง วรวัฒน์ และคณะ
- หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ดนตรี - นาฏศิลป์ ม. 1 ของ สุดใจ ทศพร และคณะ

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. ทำใบงานที่ 1
2. สังเกตพฤติกรรมการนำเสนอ
3. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. ประเมินคุณลักษณะตามหลักธรรม

เครื่องมือวัดผล

1. แบบประเมินใบงานที่ 1
2. แบบสังเกตพฤติกรรมการนำเสนอ
3. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. แบบประเมินคุณลักษณะตามหลักธรรม

เกณฑ์การวัดผล

1. การประเมินใบงาน
   - 1 หมายถึง พอใช้
   - 2 หมายถึง ดี
   - 3 หมายถึง ดีมาก
2. การสังเกตพฤติกรรมการนำเสนอ
   - 0 คะแนน หมายถึง ปรับปรุง
   - 1 คะแนน หมายถึง พอใช้
   - 2 คะแนน หมายถึง ดี
3. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
   - 1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย
   - 2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
   - 3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ
4. ประเมินคุณลักษณะตามหลักธรรมที่ทำให้เกิดความเจริญงอกงามแห่งปัญญา
   - 1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย
   - 2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
   - 3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ

บันทึกผลการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะ

ผลการจัดการเรียนรู้

…...……...……...

…...……...……..

…...……...……..

ปัญหา อุปสรรค

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

…...……...……

…...……...……

…...……...……..

(นางสาว ชบาไพร ธรรมวาสี)

ผู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ความเห็น/ข้อเสนอแนะ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

…...……...……..

…...……...……...

…...……...……...

(นางโสภา รัตนวรรณ)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ

ความเห็น/ข้อเสนอแนะรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ

…...……...……..

…...……...……..…

...……...……..

( )

รองผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มบริหารวิชาการ

แบบสัมภาษณ์

การใช้หลักพุทธธรรม วุฒิธรรม 4: เสวนาผู้รู้

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ตำนานดนตรี แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต ชั้น ม. 1/ … ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

1. เรื่องที่นักเรียนอยากรู้

……

……

……

……

……

……

2 บุคคลที่นักเรียนต้องการไปสัมภาษณ์

……

……

……

……

……

……

3. ประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์

……

……

……

……

……

……

…… ผู้สัมภาษณ์

เมื่อวันที่ …… เดือน…… พ.ศ. ……

ใบงานที่ 1

การใช้หลักพุทธธรรม วุฒิธรรม 4: เสวนาผู้รู้

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ตำนานดนตรี แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต ชั้น ม. 1/ … ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

คำสั่ง: ให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ชื่อบุคคลที่สัมภาษณ์

……..……

…….

…….

2. เรื่องที่สัมภาษณ์

…..……..……..

……...

…….

……..……..…..

……..……...

3. ประเด็นที่นักเรียนได้จากการสัมภาษณ์

…….

……..……..…

……..……...

…….

4. ความรู้ที่ได้จากการสัมภาษณ์

……...

……..…

…..……...

…….

……..……...

……..……...

แบบประเมินใบงานที่ 1

การใช้หลักพุทธธรรม วุฒิธรรม 4 : เสวนาผู้รู้

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ตำนานดนตรี แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต ชั้น ม. 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับดนตรี			สัมภาษณ์เรื่องที่เกี่ยวกับดนตรี			ได้ประเด็นที่เกี่ยวกับดนตรี			ได้ความรู้เกี่ยวกับดนตรี			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	12

แบบสังเกตพฤติกรรมการนำเสนอ

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ตำนานดนตรี แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต ชั้น ม. 1/ … ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ – สกุล	รายการประเมิน/คะแนน					รวม
		รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	บุคลิก /ท่าทาง	เนื้อหาเกี่ยวกับดนตรี	ใช้ภาษาถูกต้อง	สนใจและมีส่วนร่วม	
		2	2	2	2	2	10

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

แผนการเรียนรู้เรื่อง ตำนานดนตรี แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยที่ 2 ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต ชั้น ม. 1/ … ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ความกตัญญูกตเวที		ความมีวินัย			ความซื่อสัตย์				ความขยันอดทน		รวม
		รู้บุญคุณและตอบแทนอย่างเหมาะสม	เป็นสมาชิกที่ดีของชั้นเรียน	สนใจกิจกรรมการเรียน	เข้าเรียนและส่งงานตรงเวลา	รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย	ไม่ลอกการบ้าน	ปฏิบัติตามระเบียบการสอบ	พูดแต่ความจริง	ไม่ลักขโมย	กระตือรือร้นในการเรียน	ทำงานด้วยความเพียรจนสำเร็จ	

แบบประเมินหลักธรรมที่ทำให้เกิดความเจริญงอกงามแห่งปัญญา

แผนการเรียนรู้เรื่อง ตำนานดนตรี แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยที่ 2 ศ 31101 ดนตรีกับชีวิต ชั้น ม. 1/ … ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	เลือกสนทนาผู้รู้เกี่ยวกับดนตรี			บันทึกคำสอนเกี่ยวกับดนตรี			วิธีการที่จะร้องเพลงและเล่นดนตรีได้			มีความรู้เกี่ยวกับการร้องเพลงและเล่นดนตรี			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	12

ภาคผนวก ช

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

รายวิชา ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ประมวลการสอน (Course Syllabus)

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549

ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้: คณิตศาสตร์ จำนวน 120 ชั่วโมง/ปี

ผู้สอน นางสุกัญญา พงษ์สุกรี **Email : ……**

มาตรฐานช่วงชั้นที่สอดคล้อง ค 1.1.1 ค 1.1.4 ค 1.2.1 ค 1.2.3 ค 1.2.4 ค 1.3.1 ค 1.4.1 ค 3.1.2 ค 3.1.3 ค 4.1.1 ค 4.2.1 ค 4.2.2 ค 4.2.3 ค 4.2.4 ค 6.1.1 ค 6.1.2 ค 6.2.1 ค 6.3.1 ค 6.4.1 ค 6.4.2 และ ค 6.5.1

คำอธิบายรายวิชา (Course Description)

ศึกษาความรู้พื้นฐานเบื้องต้น ฝึกทักษะการคิดคำนวณ การให้เหตุผล และฝึกการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวันในเรื่อง การหา ห.ร.ม. และ ค.ร.น. ของจำนวนเต็ม และโจทย์ปัญหาเกี่ยวกับการหา ห.ร.ม. และ ค.ร.น. ของจำนวนเต็ม สมบัติต่าง ๆ ในระบบจำนวนเต็ม เกี่ยวกับ การบวก ลบ คูณและหารจำนวนเต็มและนำไปใช้ การเขียนจำนวนในรูปเลขยกกำลังที่มีเลขชี้กำลังเป็นจำนวนเต็มบวก พื้นฐานทางเรขาคณิต ทศนิยมและเศษส่วน การประมาณค่า คู่อันดับและกราฟ การแก้สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว การแก้โจทย์ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างรูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติ โดยนำหลักธรรมที่พัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหาและการทำงานให้ประสบความสำเร็จมาใช้ในการเรียน

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการคิดคำนวณ การให้เหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

วัตถุประสงค์รายวิชา

1. แก้ปัญหาโดยใช้ ห.ร.ม. ค.ร.น. จำนวนเต็ม ทศนิยม เศษส่วน การประมาณค่า เลขยกกำลัง รูปเรขาคณิต กราฟและสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว
2. สามารถนำหลักพุทธธรรมมาทำให้เกิดปัญญา ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน
3. ปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน

หน่วยการเรียน

หน่วยที่	หน่วยการเรียนรู้/เรื่อง	เวลา (ชั่วโมง)	มาตรฐาน (มาตรฐานช่วงชั้น)
1	**สนทนาก่อนเรียน** ● บอกจุดประสงค์ก่อนเรียน ● ชี้แจงรายละเอียดการเรียนการสอน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ● บอกวิธีการวัดและประเมินผล ● ทดสอบก่อนเรียน (ครั้งที่ 1)	**1**	
2	**ห.ร.ม. และ ค.ร.น. ของจำนวนนับ** ● ตัวหารร่วมมาก (ห.ร.ม.)ของจำนวนนับ และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ● ตัวคูณร่วมน้อย (ค.ร.น.) ของจำนวนนับ และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	**6**	**ค 1.4.1 ค 6.1.1 ค 6.1.2 ค 6.4.1 ค 6.4.2**
3	**ระบบจำนวนเต็ม** ● จำนวนเต็มที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ● การบวก ลบ คูณ และหารของจำนวนเต็ม และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ● สมบัติต่าง ๆ ในระบบจำนวนเต็ม และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ● ทำโครงงานเกี่ยวกับจำนวนเต็ม	**24**	**ค 1.1.1 ค 1.2.1 ค1.2.3 ค 1.2.4 ค1.4.1 ค 6.1.1 ค 6.4.2 ค 6.5.1**

หน่วยที่	หน่วยการเรียนรู้/เรื่อง	เวลา (ชั่วโมง)	มาตรฐาน (มาตรฐานช่วงชั้น)
4	**เลขยกกำลัง** ● เลขยกกำลังที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ● การเขียนจำนวนในรูปเลขยกกำลังที่มีเลขชี้กำลังเป็นจำนวนเต็มบวก ● การเขียนแสดงจำนวนในรูปสัญกรณ์วิทยาศาสตร์และการนำไปใช้ ● ค้นคว้าข้อมูลหรือรูปภาพของสิ่งมีชีวิตหรือสิ่งอื่น ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ในรูปสัญกรณ์วิทยาศาสตร์ (ทำเป็นชิ้นงาน)	**13**	**ค 1.1.4 ค 1.2.1 ค 1.2.4 ค 6.2.1 ค 6.3.1 ค 6.4.1 ค 6.5.1**
5	**พื้นฐานทางเรขาคณิต** ● จุด เส้นตรง ส่วนของเส้นตรง รังสี มุมและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ● การสร้างพื้นฐานและการสร้างรูปเรขาคณิตอย่างง่าย ● การสร้างรูปแบบของโครงงานจากพื้นฐานทางเรขาคณิต	**15**	**ค 3.1.2 ค 6.1.1 ค 6.1.2 ค 6.3.1 ค 6.5.1** **(ต่อเนื่องกับหน่วยที่ 3 การทำโครงงาน)**
	ทดสอบหลังเรียน (ครั้งที่ 1)	**1**	
	ทดสอบก่อนเรียน (ครั้งที่ 2)	**1**	

หน่วยที่	หน่วยการเรียนรู้/เรื่อง	เวลา (ชั่วโมง)	มาตรฐาน (มาตรฐานช่วงชั้น)
6	**ทศนิยมและเศษส่วน** ● ทศนิยมและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ● การบวก ลบ คูณ และหารทศนิยม ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ● เศษส่วนและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ● เขียนเศษส่วนในรูปทศนิยมและเขียนทศนิยม ในรูปเศษส่วน ● โจทย์ปัญหาหรือสถานการณ์เกี่ยวกับทศนิยม เศษส่วนและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	**19**	**ค 1.1.1 ค 1.2.1 ค 1.2.3 ค 1.2.4 ค 6.1.1 ค 6.4.2**
7	**การประมาณค่า** ● ค่าประมาณ การปัดเศษ การประมาณค่า และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ● ค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ จากสื่อที่ใช้ในชีวิตประจำวันมาสร้างสถานการณ์การประมาณค่า(ทำเป็นชิ้นงาน)	**7**	**ค 1.2.4 ค 1.3.1 ค 6.4.1 ค 6.4.2**
8	**คู่อันดับและกราฟ** ● คู่อันดับ กราฟของคู่อันดับและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ● การสร้างกราฟของโครงงาน ● แบบรูปและความสัมพันธ์และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	**8**	**ค 4.2.3 ค 4.2.4 ค 6.2.1 ค 6.5.1** **(ต่อเนื่องกับหน่วยที่ 3 การทำโครงงาน)**

หน่วยที่	หน่วยการเรียนรู้/เรื่อง	เวลา (ชั่วโมง)	มาตรฐาน (มาตรฐานช่วงชั้น)
	● การแก้สมการและการแก้โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวและการนำไปใช้ ● การนำสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวไปใช้สร้างเกมโดมิโนแปลงกาย		
9	**ความสัมพันธ์ระหว่างรูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติ** ● ภาพหน้าตัดของรูปเรขาคณิตสามมิติ ภาพที่ได้จากการมองทางด้านหน้า ด้านข้างและด้านบนของรูปเรขาคณิตสามมิติ และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	**9**	**ค 3.1.3 ค 6.1.1** **ค 6.1.2 ค 6.3.1** **ค 6.4.1 ค 6.4.2**
	● การประดิษฐ์โมบายรูปทรงลูกบาศก์แสนสวยจากวัสดุเหลือใช้		
	ทดสอบหลังเรียน (ครั้งที่ 2)	**1**	
	ทดสอบปลายภาคเรียน	**1**	
	รวม	**120**	

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

1. อธิบาย ซักถามนักเรียน
2. แบ่งกลุ่มทำใบกิจกรรม/ใบงาน
3. ศึกษาใบความรู้
4. ทำโครงงานตามหัวข้อที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้
5. ค้นคว้า ข้อมูลต่าง ๆ จากสื่อที่ใช้ในชีวิตประจำวันมาสร้างสถานการณ์ต่าง ๆ
6. ประดิษฐ์โมบายรูปทรงลูกบาศก์แสนสวยจากวัสดุเหลือใช้
7. ทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนรู้

1. ใบงาน/ใบความรู้
2. ผลงานโครงงาน
3. ผลงานชิ้นงาน
4. ผลงานการประดิษฐ์รูปทรงลูกบาศก์
5. หนังสือสาระการเรียนรู้พื้นฐาน คณิตศาสตร์ เล่ม 1 ชั้น ม.1

แหล่งเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. ห้องศูนย์คณิตศาสตร์
3. http://www. yindii.com / edu / maththt.htm
4. http://www.udomsuksa.ac.th/Latphrao/Link/picture/math.htm
5. http://www.mc41.com/

การให้คะแนน

1. การทำกิจกรรมกลุ่มจากใบงาน	10	คะแนน
2. ชิ้นงาน	10	คะแนน
3. โครงงาน	10	คะแนน
4. การทดสอบย่อย	10	คะแนน
5. ทดสอบกลางภาค	20	คะแนน
6. ทดสอบปลายภาค	30	คะแนน
7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์	10	คะแนน

คะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	คะแนน
1. ความกตัญญูกตเวที	2
2. ความมีวินัย	2
3. ความซื่อสัตย์	3
4. ความขยัน อดทน	3

เกณฑ์การประเมินผล

ระดับ	**ร้อยละ**	**เกณฑ์**
4.0	80 – 100	ดีมาก
3.5	75 -79	ดี
3.0	70 – 74	ค่อนข้างดี
2.5	65 – 69	ปานกลาง
2.0	60 – 64	พอใช้
1.5	55 – 59	ค่อนข้างพอใช้
1.0	50 – 54	ผ่าน
0	0 – 49	ปรับปรุง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 สนทนาก่อนเรียน เวลา 1 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การทำความเข้าใจและปฏิบัติตามข้อกำหนดของการเรียนการสอนจะทำให้เราประสบความสำเร็จในการเรียน

จุดประสงค์การเรียนรู้

ปฏิบัติตนตามที่กำหนดในประมวลการสอนจนประสบความสำเร็จในการเรียนได้

สาระการเรียนรู้

- จุดประสงค์รายวิชา
- ขอบข่ายเนื้อหา
- กิจกรรมการเรียนการสอน
- การวัดและการประเมินผล

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ครูสนทนาซักถามนักเรียนถึงการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ชี้แจงขอบข่ายเนื้อหาที่เรียน จุดประสงค์การเรียนรู้
2. ครูชี้แจงกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการสอดแทรกหรือบูรณาการหลักพุทธธรรม หรือหลักการคุณลักษณศึกษา (Character Education)
3. ครูชี้แจงการวัดและประเมินผลว่าจะมีการวัด 3 ด้าน คือ ความรู้ความเข้าใจในสาระที่เรียนหลักพุทธธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในด้าน ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน
4. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน

สื่อการเรียนรู้

1. ประมวลการสอน (Course Syllabus)
2. แบบทดสอบก่อนเรียน

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผล

ทดสอบก่อนเรียน

เครื่องมือวัดผล

แบบทดสอบก่อนเรียน

บันทึกผลการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะ

ผลการจัดการเรียนรู้

…...……...……...

…...……...……..

…...……...……..

ปัญหา อุปสรรค

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

…...……...……

…...……...……

…...……...……..

(นางสุกัญญา พงษ์สุกรี)

ผู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ความเห็น/ข้อเสนอแนะหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

…...……...……..

…...……...……...

…...……...……...

(นางวิไลชาติ คิดรอบ)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์

ความเห็น/ข้อเสนอแนะรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ

…...……...……..

…...……...……...…

...……...……..

( )

รองผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มบริหารวิชาการ

แบบทดสอบก่อนเรียน

วิชา ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ชั้น ม.1

ชื่อ ..... สกุล ..... ชั้น ...../..... เลขที่.....

จงเลือกคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียวโดยกาเครื่องหมาย × ลงในช่องตัวเลือกในกระดาษคำตอบ

1. การแยกตัวประกอบข้อใด**ถูกต้อง**

ก. $180 = 2 \times 2 \times 9 \times 5$ ข. $660 = 2 \times 2 \times 3 \times 5 \times 11$

ค. $945 = 3 \times 7 \times 5 \times 8$ ง. $1540 = 1 \times 2 \times 2 \times 5 \times 7 \times 11$

2. จำนวนที่มากที่สุดที่หาร 1,504 ได้ลงตัว แต่หาร 1,697 เหลือเศษ 1 คือข้อใด

ก. 4 ข. 8 ค. 16 ง. 32

3. ห.ร.ม. และ ค.ร.น. ของ 2 , 3 , 11 , 45 ต่างกันเท่าไร

ก. 1 ข. 898 ค. 989 ง. 990

4. ชาวสวนต้องการล้อมรั้วรอบสวนรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง 20 วา ยาว 32 วา และต้องการปักเสาให้มีระยะห่างเท่ากันตามแนวรั้ว โดยให้ใช้ต้นเสาน้อยที่สุด จะต้องปักเสาแต่ละต้นห่างกันเท่าไร

ก. 1 วา ข. 2 วา ค. 4 วา ง. 8 วา

5. ระฆัง 3 ใบ ใบหนึ่งตีทุก ๆ 24 นาที ใบที่สองตีทุก ๆ 36 นาที ใบที่สามตีทุก ๆ 45 นาที ถ้าเริ่มตีพร้อมกันครั้งหนึ่ง แล้วอีกนานเท่าไร ระฆังทั้ง 3 ใบ จึงจะตีพร้อมกันอีกครั้งหนึ่ง

ก. 5 ชั่วโมง ข. 6 ชั่วโมง ค. 7 ชั่วโมง ง. 8 ชั่วโมง

6. ประโยคข้อใด **<u>เป็นจริง</u>**

ก. 0 ไม่ใช่จำนวนเต็ม ข. 0 เป็นจำนวนเต็มบวก

ค. 0 ไม่ใช่จำนวนนับ ง. จำนวนนับที่มีค่าน้อยที่สุดคือ 0

7. ข้อใด **<u>ไม่ใช่</u>** สมบัติของจำนวนเต็ม

ก. $a(b+c) = ab + ac$ ข. $a + (b + c) = (a + b) + c$

ค. $a + b = b + a$ ง. $a - b = b - a$

8. $[(4+3)-(-5)] \times 0$ มีผลลัพธ์เท่ากับข้อใด

ก. 0 ข. 1 ค. 2 ง. 12

9. ข้อใดเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก

ก. -1 , -3 , -5 , -7 , -9 ข. 0 , -1 , 1 , -2 , 2

ค. 2 , 1 , 0 , -1 , -2 ง. -2 , -1 , 0 , 1 , 2

10. $25 + (-33) + (-17)$ มีผลลัพธ์เท่ากับข้อใด

ก. -25 ข. 9 ค. 25 ง. 75

11. $[\,32-(\,-71\,)\,]\times[\,(\,-75\,)\div 5\,]$ มีผลลัพธ์ตรงกับข้อใด

ก. 103 ข. 515 ค. -1,545 ง. 1,554

12. $\left(\frac{1}{2}\right)^6$ แทนจำนวนใด

ก. $\frac{1}{12}$ ข. $\frac{1}{32}$ ค. $\frac{1}{64}$ ง. $\frac{1}{128}$

13. ผลลัพธ์ของ $5^0+0^5+1^5+(-1)^5$ มีค่าตรงกับข้อใด

ก. 0 ข. 1 ค. -1 ง. 3

14. จำนวน 149.52 เขียนให้อยู่ในรูป $A\times 10^n$ เมื่อ $1\le A<10$ และ n เป็นจำนวนเต็มใด ๆ มีค่าตรงกับข้อใด

ก. 1.4952×10^{-2} ข. 1.4952×10^{-1} ค. 1.4952×10^{2} ง. 1.4952×10^{3}

15. จำนวน 0.0000045 เขียนให้อยู่ในรูป $A\times 10^n$ เมื่อ $1\le A<10$ และ n เป็นจำนวนเต็มใด ๆ มีค่าตรงกับข้อใด

ก. 4.5×10^{-5} ข. 4.5×10^{-6} ค. 4.5×10^{5} ง. 4.5×10^{6}

16. จงหาผลลัพธ์ $\frac{3^5\times 3^{-7}}{(-3)^0}$ ตรงกับข้อใด

ก. 0 ข. $\frac{1}{3}$ ค. $\frac{1}{9}$ ง. $-\frac{1}{9}$

17. ถ้าต้องการแบ่งส่วนของเส้นตรงเป็นส่วน ๆ ให้แต่ละส่วนมีความยาวเท่ากัน โดยการแบ่งครึ่งส่วนของเส้นตรงซ้ำหลาย ๆ ครั้ง เราสามารถแบ่งเป็นส่วนที่ยาวเท่ากันได้กี่ส่วนบ้าง

ก. 2 , 3 , 4 , 5 , ... ส่วน ข. 2 , 4 , 6 , 8 , ... ส่วน

ค. 3 , 5 , 7 , 9 , ... ส่วน ง. 2 , 4 , 8 , 16 , ... ส่วน

18. มุมรอบจุด หมายถึงมุมที่มีขนาดเท่าใด

ก. 0 องศา ข. 90 องศา ค. 180 องศา ง. 360 องศา

19. มุมที่มีขนาดมากกว่า 180 องศา แต่น้อยกว่า 360 องศา เป็นมุมชนิดใด

ก. มุมป้าน ข. มุมกลับ ค. มุมแหลม ง. มุมตรง

20. ถ้ากำหนดจุด 5 จุด โดยไม่มีสามจุดใด ๆ อยู่บนเส้นตรงเดียวกันจะสามารถลากเส้นตรงเชื่อมจุดเหล่านี้ได้ทั้งหมดกี่เส้น

ก. 5 เส้น ข. 8 เส้น ค. 10 เส้น ง. 15 เส้น

แบบทดสอบหลังเรียน

วิชา ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ชั้น ม.1

ชื่อ ..... สกุล ..... ชั้น ...../..... เลขที่.....

จงเลือกคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียวโดยกาเครื่องหมาย × ลงในช่องตัวเลือกในกระดาษคำตอบ

1. การแยกตัวประกอบข้อใด**ถูกต้อง**

ก. $180 = 2 \times 2 \times 9 \times 5$ ข. $660 = 2 \times 2 \times 3 \times 5 \times 11$

ค. $945 = 3 \times 7 \times 5 \times 8$ ง. $1540 = 1 \times 2 \times 2 \times 5 \times 7 \times 11$

2. จำนวนที่มากที่สุดที่หาร 1,504 ได้ลงตัว แต่หาร 1,697 เหลือเศษ 1 คือข้อใด

ก. 4 ข. 8 ค. 16 ง. 32

3. ห.ร.ม. และ ค.ร.น. ของ 2 , 3 , 11 , 45 ต่างกันเท่าไร

ก. 1 ข. 898 ค. 989 ง. 990

4. ชาวสวนต้องการล้อมรั้วรอบสวนรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง 20 วา ยาว 32 วา และต้องการปักเสาให้มีระยะห่างเท่ากันตามแนวรั้ว โดยให้ใช้ต้นเสาน้อยที่สุด จะต้องปักเสาแต่ละต้นห่างกันเท่าไร

ก. 1 วา ข. 2 วา ค. 4 วา ง. 8 วา

5. ระฆัง 3 ใบ ใบหนึ่งตีทุก ๆ 24 นาที ใบที่สองตีทุก ๆ 36 นาที ใบที่สามตีทุก ๆ 45 นาที ถ้าเริ่มตีพร้อมกันครั้งหนึ่ง แล้วอีกนานเท่าไร ระฆังทั้ง 3 ใบ จึงจะตีพร้อมกันอีกครั้งหนึ่ง

ก. 5 ชั่วโมง ข. 6 ชั่วโมง ค. 7 ชั่วโมง ง. 8 ชั่วโมง

6. ประโยคข้อใด **<u>เป็นจริง</u>**

ก. 0 ไม่ใช่จำนวนเต็ม ข. 0 เป็นจำนวนเต็มบวก

ค. 0 ไม่ใช่จำนวนนับ ง. จำนวนนับที่มีค่าน้อยที่สุดคือ 0

7. ข้อใด **<u>ไม่ใช่</u>** สมบัติของจำนวนเต็ม

ก. $a(b+c) = ab + ac$ ข. $a + (b + c) = (a + b) + c$

ค. $a + b = b + a$ ง. $a - b = b - a$

8. $[(4+3)-(-5)] \times 0$ มีผลลัพธ์เท่ากับข้อใด

ก. 0 ข. 1 ค. 2 ง. 12

9. ข้อใดเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก

ก. -1 , -3 , -5 , -7 , -9 ข. 0 , -1 , 1 , -2 , 2

ค. 2 , 1 , 0 , -1 , -2 ง. -2 , -1 , 0 , 1 , 2

10. $25 + (-33) + (-17)$ มีผลลัพธ์เท่ากับข้อใด

ก. -25 ข. 9 ค. 25 ง. 75

11. $[\,32-(\,-71\,)\,]\times[\,(\,-75\,)\div 5\,]$ มีผลลัพธ์ตรงกับข้อใด

ก. 103 ข. 515 ค. -1,545 ง. 1,554

12. $\left(\frac{1}{2}\right)^6$ แทนจำนวนใด

ก. $\frac{1}{12}$ ข. $\frac{1}{32}$ ค. $\frac{1}{64}$ ง. $\frac{1}{128}$

13. ผลลัพธ์ของ $5^0+0^5+1^5+(-1)^5$ มีค่าตรงกับข้อใด

ก. 0 ข. 1 ค. -1 ง. 3

14. จำนวน 149.52 เขียนให้อยู่ในรูป $A\times 10^n$ เมื่อ $1\le A<10$ และ n เป็นจำนวนเต็มใด ๆ มีค่าตรงกับข้อใด

ก. 1.4952×10^{-2} ข. 1.4952×10^{-1} ค. 1.4952×10^{2} ง. 1.4952×10^{3}

15. จำนวน 0.0000045 เขียนให้อยู่ในรูป $A\times 10^n$ เมื่อ $1\le A<10$ และ n เป็นจำนวนเต็มใด ๆ มีค่าตรงกับข้อใด

ก. 4.5×10^{-5} ข. 4.5×10^{-6} ค. 4.5×10^{5} ง. 4.5×10^{6}

16. จงหาผลลัพธ์ $\frac{3^5\times 3^{-7}}{(-3)^0}$ ตรงกับข้อใด

ก. 0 ข. $\frac{1}{3}$ ค. $\frac{1}{9}$ ง. $-\frac{1}{9}$

17. ถ้าต้องการแบ่งส่วนของเส้นตรงเป็นส่วน ๆ ให้แต่ละส่วนมีความยาวเท่ากัน โดยการแบ่งครึ่งส่วนของเส้นตรงซ้ำหลาย ๆ ครั้ง เราสามารถแบ่งเป็นส่วนที่ยาวเท่ากันได้กี่ส่วนบ้าง

ก. 2 , 3 , 4 , 5 , ... ส่วน ข. 2 , 4 , 6 , 8 , ... ส่วน

ค. 3 , 5 , 7 , 9 , ... ส่วน ง. 2 , 4 , 8 , 16 , ... ส่วน

18. มุมรอบจุด หมายถึงมุมที่มีขนาดเท่าใด

ก. 0 องศา ข. 90 องศา ค. 180 องศา ง. 360 องศา

19. มุมที่มีขนาดมากกว่า 180 องศา แต่น้อยกว่า 360 องศา เป็นมุมชนิดใด

ก. มุมป้าน ข. มุมกลับ ค. มุมแหลม ง. มุมตรง

20. ถ้ากำหนดจุด 5 จุด โดยไม่มีสามจุดใด ๆ อยู่บนเส้นตรงเดียวกันจะสามารถลากเส้นตรงเชื่อมจุดเหล่านี้ได้ทั้งหมดกี่เส้น

ก. 5 เส้น ข. 8 เส้น ค. 10 เส้น ง. 15 เส้น

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2: ห.ร.ม. และ ค.ร.น. ของจำนวนนับ เวลา 2 ชั่วโมง

เรื่อง ค.ร.น. ของจำนวนนับกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สาระสำคัญ

ตัวคูณร่วมน้อย (ค.ร.น.) คือ จำนวนที่น้อยที่ทุก ๆ จำนวนไปหารลงตัว สามารถหาได้หลายวิธีคือ วิธีพิจารณาพหุคูณ วิธีแยกตัวประกอบ และวิธีตั้งหาร ความรู้เกี่ยวกับการหา ค.ร.น. นำไปใช้แก้โจทย์ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

มาตรฐานช่วงชั้นที่สอดคล้อง ค 1.4.1 ค 6.1.1 ค 6.1.2 ค 6.4.1 และ ค 6.4.2

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นำโยนิโสมนสิการ วิธีคิดแบบอริยสัจ 4 มาทำให้เกิดปัญญาในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับ ค.ร.น. ของจำนวนนับกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2. ปฏิบัติตามคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความขยัน อดทน และความซื่อสัตย์สุจริต

สาระการเรียนรู้

ตัวคูณร่วมน้อย (ค.ร.น.) และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

พุทธธรรมที่ใช้

โยนิโสมนสิการ วิธีคิดแบบอริยสัจ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่แสวงหาความรู้โดยคิดค้นวิธีการแก้ปัญหา

กิจกรรมการเรียนการสอน

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการบูรณาการหลักธรรมโยนิโสมนสิการ วิธีคิดแบบอริยสัจ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่แสวงหาความรู้โดยคิดค้นวิธีการแก้ปัญหา ดังนี้

ทุกข์: การกำหนดปัญหา

1. ครูกำหนดโจทย์ปัญหา ดังนี้

มีชาวประมง 2 คนเป็นพี่น้องกัน ชื่อ นายเอก และนายโต นายเอกจะนำเรือออกหาปลาและกลับเข้าฝั่งทุก ๆ 4 วัน ส่วนนายโตซึ่งมีเรือประมงที่ใหญ่กว่าจะออกหาปลาและกลับมาทุก 5 วัน ถ้าทั้งสองคนออกหาปลาพร้อมกันเมื่อวันที่ 1 มกราคม อยากทราบว่าทั้งสองคนจะนำเรือกลับเข้าฝั่งพร้อมกันได้หรือไม่ ถ้ากลับเข้าฝั่งพร้อมกันได้ควรจะเป็นวันที่เท่าไรบ้าง

สมุทัย: ตั้งสมมุติฐาน หาเหตุปัจจัย

2. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4 คน คละความสามารถกัน พร้อมแจกใบงานที่ 6 การวิเคราะห์โจทย์ โดยให้อ่านและวิเคราะห์โจทย์ แล้วเขียนตอบลงในใบงาน

3. ครูประเมินการวิเคราะห์โจทย์จากงานที่นักเรียนเขียนตอบลงในใบงานที่ 6

นิโรธ: ทดลองและเก็บข้อมูล

4. ครูให้นักเรียนแก้ปัญหาโจทย์ใบงานที่ 6 หลังจากได้วิเคราะห์โจทย์แล้ว

มรรค: วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

5. ครูให้นักเรียนนำผลงานที่ได้มาติดบนกระดาน ครูและนักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ความถูกต้องและนำมาอภิปรายร่วมกัน

6. ครูตรวจผลงานของนักเรียนทีละกลุ่มและชมเชยกลุ่มที่ทำได้ถูกต้อง จากนั้นให้นักเรียนช่วยกันสรุปเรื่อง ค.ร.น. ของจำนวนนับและวิธีการหา ค.ร.น. ของจำนวนนับ

7. ครูแจกใบงานที่ 7 ถอดรหัส ค.ร.น. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม แล้วให้นักเรียนใช้วิธีการที่ครูสอนมาแก้ปัญหาโจทย์ เมื่อได้คำตอบแล้วส่งให้ครูตรวจสอบความถูกต้อง กลุ่มใดทำได้ถูกต้องครูให้คำชมเชย จากนั้นให้นักเรียนทุกคนศึกษาจากใบความรู้ที่ 4 ค.ร.น. ของจำนวนนับและการแก้โจทย์ปัญหาอีกครั้ง

8. นักเรียนทำแบบฝึกหัด 1.2 หน้า 17 ข้อ 1 - 6 จากหนังสือสาระการเรียนรู้พื้นฐานคณิตศาสตร์ เล่ม 1 ชั้น ม.1 เพื่อทบทวนอีกครั้ง

สื่อการเรียนรู้

1. ใบงานที่ 6 การวิเคราะห์โจทย์
2. ใบงานที่ 7 ถอดรหัส ค.ร.น.
3. ใบความรู้ที่ 4 ค.ร.น. ของจำนวนนับและการแก้โจทย์ปัญหา
4. หนังสือสาระการเรียนรู้พื้นฐานคณิตศาสตร์ เล่ม 1 ชั้น ม.1
5. ผลงานนักเรียน

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. ประเมินการวิเคราะห์โจทย์
2. ประเมินใบงาน/แบบฝึกหัด
3. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. ประเมินคุณลักษณะตามหลักพุทธธรรม

เครื่องมือวัดผล

1. แบบประเมินการวิเคราะห์โจทย์
2. แบบประเมินใบงาน/แบบฝึกหัด
3. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. แบบประเมินคุณลักษณะตามหลักพุทธธรรม

เกณฑ์การวัดผล

1. การวิเคราะห์โจทย์

โจทย์ถามอะไร

1 หมายถึง บอกได้ไม่ครบถ้วนว่าโจทย์ถามอะไร

2 หมายถึง บอกได้ครบถ้วนว่าโจทย์ถามอะไร

โจทย์ให้ข้อมูลอะไร

1 หมายถึง บอกได้ไม่ครบถ้วนว่าโจทย์ให้ข้อมูลอะไร

2 หมายถึง บอกได้ครบถ้วนว่าโจทย์ให้ข้อมูลอะไร

วิธีการแก้ปัญหาโจทย์

1 - 2 หมายถึง บอกวิธีการแก้ปัญหาโจทย์ได้เล็กน้อย

3 - 4 หมายถึง บอกวิธีการแก้ปัญหาโจทย์ได้ไม่ครบถ้วน

5 - 6 หมายถึง บอกวิธีการแก้ปัญหาโจทย์จนหาคำตอบได้

2. ใบงาน/แบบฝึกหัด

หา ค.ร.น. ของจำนวนนับ

1 หมายถึง หา ค.ร.น. ของจำนวนนับ ได้ 60 - 79 %

2 - 3 หมายถึง หา ค.ร.น. ของจำนวนนับ ได้ 80 - 89 %

4 - 5 หมายถึง หา ค.ร.น. ของจำนวนนับ ได้ตั้งแต่ 90 % ขึ้นไป

สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1 หมายถึง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ 60 - 79 %

2 - 3 หมายถึง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ 80 - 89 %

4 - 5 หมายถึง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ตั้งแต่ 90 % ขึ้นไป

3. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติ หรือปฏิบัติได้น้อย

2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ

4. การประเมินคุณลักษณะตามหลักพุทธธรรมที่แสวงหาความรู้โดยคิดค้นวิธีการแก้ปัญหา

1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติ หรือปฏิบัติได้น้อย

2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ

บันทึกผลการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะ

ผลการจัดการเรียนรู้

…...……...……...

…...……...……..

…...……...……..

ปัญหา อุปสรรค

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

…...……...……

…...……...……

…...……...……..

(นางสุกัญญา พงษ์สุกรี)

ผู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ความเห็น/ข้อเสนอแนะ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

…...……...……..

…...……...……...

…...……...……...

(นางวิไลชาติ คิดรอบ)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์

ความเห็น/ข้อเสนอแนะรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ

…...……...……..

…...……...……...…

...……...……..

( )

รองผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มบริหารวิชาการ

ใบงานที่ 6
การวิเคราะห์โจทย์

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านโจทย์และวิเคราะห์ แล้วเขียนตอบในใบงาน ดังนี้

มีชาวประมง 2 คนเป็นเพื่อนกัน ชื่อ นายเอก และนายโต นายเอกจะนำเรือออหาปลาและกลับเข้าฝั่งทุก ๆ 4 วัน ส่วนนายโตซึ่งมีเรือประมงที่ใหญ่กว่าจะออกหาปลาและกลับมาทุก 5 วัน ถ้าทั้งสองคนออกหาปลาพร้อมกันเมื่อวันที่ 1 มกราคม อยากทราบว่าทั้งสองคน จะนำเรือกลับเข้าฝั่งพร้อมกันได้หรือไม่ ถ้ากลับเข้าฝั่งพร้อมกันได้ควรจะเป็นวันที่เท่าไรบ้าง

1. โจทย์ถามอะไร ?

.....

.....

.....

2. โจทย์ให้ข้อมูลอะไร ?

.....

.....

.....

3. โจทย์ปัญหานี้ต้องแก้ปัญหาด้วยวิธีใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อกลุ่ม ..... ชั้น ม.1 / .....

รายชื่อสมาชิก 1..... เลขที่ .....

2..... เลขที่ .....

3..... เลขที่ .....

4..... เลขที่ .....

ใบงานที่ 7

ถอดรหัส ค.ร.น.

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำกิจกรรมต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนหา ค.ร.น. ของจำนวนในแต่ละข้อทั้ง 2 ชุด
2. นำคำตอบที่ได้ในแต่ละข้อไปเปรียบเทียบกับตารางที่กำหนดให้ว่าตรงกับอักษรตัวใด
3. นำอักษรที่ได้ไปใส่ในตารางคำตอบที่กำหนดให้ พร้อมทั้งบอกความหมายด้วย

1. 72 , 48
2. 264 , 504
3. 104 , 56 , 72
4. 375 , 300 , 675
5. 39 , 52 , 91 , 117

6,552	13,500	5,544	144	3,276
G	E	I	T	R

ข้อ	1	2	3	4	5		
						แปลว่า	

ชุด 2

1. 75 , 105
2. 1,176 , 1,960
3. 450 , 720 , 1,170
4. 7,644 , 4,368 , 2,184
5. 180 , 90 , 126 , 36

5,880	46,800	1,260	525	30,576
O	U	E	M	S

ข้อ	1	2	3	4	5		
						แปลว่า	

ใบความรู้ที่ 4

ค.ร.น. ของจำนวนนับและการแก้โจทย์ปัญหา

ตัวคูณร่วมน้อย (ค.ร.น.) ของจำนวนนับ

จำนวนนับที่น้อยที่สุดที่มีจำนวนนับสองจำนวนใด ๆ เป็นตัวประกอบ จะเรียกจำนวนนับนั้นว่า **ตัวคูณร่วมน้อยที่สุด** หรือ **ค.ร.น.** ของจำนวนนับทั้งสองนั้น

การหา ค.ร.น. ของจำนวนนับสองจำนวนใด ๆ ทำได้หลายวิธี ดังนี้

วิธีที่ 1 หา ค.ร.น. โดยการพิจารณาพหุนาม (พหุคูณ คือ จำนวนนับที่หารจำนวนนับที่กำหนดให้ได้ลงตัว)

ตัวอย่าง 1 จงหา ค.ร.น. ของ 12 และ 16 (โดยวิธีพิจารณาพหุคูณ)

วิธีทำ จำนวนที่เป็นพหุคูณของ 12 คือ 12 , 24 , 36 , (48) , 60 , ...

จำนวนที่เป็นพหุคูณของ 16 คือ 16 , 32 , (48) , 64 , 80 , ...

48 เป็นจำนวนนับที่น้อยที่สุดที่ 12 และ 16 เป็นตัวประกอบ

ดังนั้น ค.ร.น. ของ 12 และ 16 คือ 48 **ตอบ**

วิธีที่ 2 หา ค.ร.น. โดยวิธีแยกตัวประกอบ

ตัวอย่าง 2 จงหา ค.ร.น. ของ 12 และ 16 (โดยวิธีแยกตัวประกอบ)

วิธีทำ

12	=	2	×	2	×	3		
16	=	2	×	2	×	2	×	2

ดังนั้น ค.ร.น. ของ 12 และ 16 คือ $2 \times 2 \times 3 \times 2 \times 2 = 48$ **ตอบ**

วิธีที่ 3 หา ค.ร.น. โดยวิธีตั้งหาร

ตัวอย่าง 3 จงหา ค.ร.น. ของ 12 และ 16 (โดยวิธีตั้งหาร)

วิธีทำ

2) 12 16

2) 6 8

3 4

ดังนั้น ค.ร.น. ของ 12 และ 16 คือ $2 \times 2 \times 3 \times 4 = 48$ **ตอบ**

<u>ข้อสังเกต</u>

ห.ร.ม. ของ 12 และ 16 คือ 4

ค.ร.น. ของ 12 และ 16 คือ 48

ผลคูณของจำนวนนับทั้งสอง คือ $12 \times 16 = 192$

ผลคูณของ ห.ร.ม. และ ค.ร.น. ของ 12 และ 16 คือ $4 \times 48 = 192$

สรุปว่า ผลคูณของจำนวนนับทั้งสองเท่ากับผลคูณของ ห.ร.ม. และ ค.ร.น. ของจำนวนนับทั้งสองนั้น

การใช้ ค.ร.น. ในการแก้โจทย์ปัญหา

1. ใช้ในการบวก – ลบ เศษส่วนที่มีตัวส่วนไม่เท่ากัน

โดย ค.ร.น. เป็นตัวทำให้เศษส่วนที่มีตัวส่วนเท่ากัน สามารถบวก – ลบ กันได้

<u>ตัวอย่าง 1</u> จงหาผลลัพธ์ของ $\frac{3}{4} + \frac{6}{7} - \frac{5}{8} = \square$

วิธีทำ ค.ร.น. ของ 4 , 7 และ 8 คือ 56

$$\frac{3}{4} + \frac{6}{7} - \frac{5}{8} = \frac{(3\times14)+(6\times8)-(5\times7)}{56}$$

$$= \frac{42 + 48 - 35}{56}$$

$$= \frac{55}{56}$$ **ตอบ**

2. ใช้หาจุดที่พร้อมกันอีกครั้งหนึ่งของกิจกรรมที่เริ่มพร้อมกัน แต่ใช้ช่วงเวลาของกิจกรรมต่างกัน

<u>ตัวอย่าง 2</u> นาฬิกาเรือนแรกตีทุก ๆ 30 นาที นาฬิกาเรือนที่สองตีทุก ๆ 45 นาที นาฬิกาเรือนที่สามตีทุก ๆ 60 นาที ถ้านาฬิกาทั้งสามเรือนตีครั้งแรกพร้อมกันเวลา 8.00 น. อยากทราบว่านาฬิกาทั้งสามเรือนนี้จะตีพร้อมกันต่อไปเวลาเท่าไร

วิธีทำ ระยะเวลาที่นาฬิกาทั้งสามจะตีพร้อมกันอีกครั้งก็คือ

ค .ร.น. ของ 30 , 45 และ 60

5) 30 45 60

3) 6 9 12

2) 2 3 4

1 3 2

ดังนั้น ค.ร.น. คือ $5 \times 3 \times 2 \times 1 \times 3 \times 2 = 180$ นาที

ดังนั้น นาฬิกาทั้งสามเรือนจะตีพร้อมกันเมื่อเวลาผ่านไป 180 นาที หรือ 3 ชั่วโมง นั่นคือ เวลา 11.00 น. <u>ตอบ</u>

<u>ตัวอย่าง 3</u> จงหาจำนวนที่น้อยที่สุด ที่หารด้วย 108 , 54 , 45 และ 18 แล้วเหลือเศษ 8 เท่ากัน

วิธีทำ ตัวหารจำนวนนับที่หารด้วย 108 , 54 , 45 และ 18 ได้ลงตัวก่อน **คือ ค.ร.น.** ของ 108 , 54 , 45 และ 18 หาได้ดังนี้

3) 108 54 45 18

3) 36 18 15 6

3) 12 6 5 2

2) 4 2 5 2

2 1 5 1

ค.ร.น. ของ 108 , 54 , 45 และ 18 คือ $3 \times 3 \times 3 \times 2 \times 2 \times 5 = 540$

จำนวนนับที่หารด้วย 108 , 54 , 45 และ 18 ได้ลงตัวคือ 540

ดังนั้น จำนวนที่น้อยที่สุดที่หารด้วย 108 ,54 , 45 และ 18 แล้วเหลือเศษ 8 เท่ากัน คือ $540 + 8 = 548$ <u>ตอบ</u>

แบบประเมินใบงานที่ 6

การวิเคราะห์โจทย์

แผนเรื่อง ค.ร.น.ของจำนวนนับกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 หน่วยที่ 2 ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ชั้น ม.1 /..... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ – สกุล	รายการประเมิน			รวม (10คะแนน)
		โจทย์ถามอะไร (2)	โจทย์ให้ข้อมูลอะไร (2)	โจทย์ปัญหานี้ต้องแก้ปัญหาด้วยวิธีใด (6)	

แบบประเมินใบงาน/แบบฝึกหัด

แผนเรื่อง ค.ร.น.ของจำนวนนับกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4
หน่วยที่ 2 ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ชั้น ม.1 /..... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ – สกุล	หา ค.ร.น. ของจำนวนนับ	สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	รวม

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

แผนเรื่อง ค.ร.น.ของจำนวนนับกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

หน่วยที่ 2 ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ชั้น ม.1 /..... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ – สกุล	ความกตัญญูกตเวที		ความมีวินัย			ความซื่อสัตย์				ความขยันอดทน		รวม
		รู้บุญคุณและตอบแทนด้วยความเหมาะสม	เป็นสมาชิกที่ดีของชั้นเรียน	สนใจกิจกรรมการเรียน	เข้าเรียนและส่งงานตรงเวลา	รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย	ไม่ลอกการบ้าน	ปฏิบัติตามระเบียบการสอบ	พูดแต่ความจริง	ไม่ลักขโมย	กระตือรือร้นในการเรียน	ทำงานด้วยความเพียรจนสำเร็จ	

แบบประเมินหลักธรรมที่แสวงหาความรู้โดยคิดค้นวิธีการแก้ปัญหา

แผนเรื่อง ค.ร.น.ของจำนวนนับกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

หน่วยที่ 2 ค 31101 คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ชั้น ม.1 /..... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ – สกุล	ทุกข์	สมุทัย	นิโรธ	มรรค	รวม
		รู้ปัญหาว่าหากไม่สามารถหา ค.ร.น. ได้แล้วจะทำให้เกิดปัญหาอะไรบ้าง	วิเคราะห์โจทย์ หาเหตุปัจจัยได้	รู้วิธีการหา ค.ร.น.	หา ค.ร.น. ของจำนวนนับได้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	

ภาคผนวก ซ

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

รายวิชา ว 32101 วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ประมวลการสอน (Course Syllabus)

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549

ว 32101 วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้ : วิทยาศาสตร์ จำนวน 120 ชั่วโมง/ปี

ผู้สอน นางสาวพรสวรรค์ เตชะดี Email : ……

สอดคล้องกับมาตรฐานช่วงชั้น ว 1.1.3 ว 1.1.4 ว 1.1.5 ว 1.1.6 ว 1.1.7 ว 1.2.1 ว 1.2.2 ว 2.1.1 ว 2.1.2 ว 3.2.1 ว 3.2.2 ว 3.2.3 และ ว 3.2.4

คำอธิบายรายวิชา (Course Description)

ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้าง หน้าที่ ความสัมพันธ์ การเปลี่ยนแปลงของระบบต่าง ๆ ในร่างกายของเรา อาหาร สารอาหาร สารเสพติด โครงสร้าง หน้าที่ ความสัมพันธ์ การเปลี่ยนแปลงของระบบต่าง ๆ ในร่างกายสัตว์ เทคโนโลยีกับการขยายพันธุ์ ปรับปรุงพันธุ์สัตว์ สารและการเปลี่ยนแปลง ปฏิกิริยาเคมีต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม กระบวนการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม ความหลากหลายของพืชและสัตว์ในท้องถิ่น ความก้าวหน้าและผลของเทคโนโลยีชีวภาพกับการเปลี่ยนแปลง ระบบนิเวศในท้องถิ่นกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความสัมพันธ์ของวิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ นำทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และหลักธรรมมาใช้ในการตัดสินใจ นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์รายวิชา

1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความสัมพันธ์ของวิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. สามารถนำหลักพุทธธรรมมาทำให้เกิดปัญญา ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน
3. ปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในด้านความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน

หน่วยที่	หน่วยการเรียนรู้/เรื่อง	เวลา (ชั่วโมง)	มาตรฐาน (มาตรฐานช่วงชั้น)
1	**สนทนาก่อนเรียน** ● บอกจุดประสงค์ก่อนเรียน ● ชี้แจงรายละเอียดการเรียนการสอน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ● บอกวิธีการวัดและประเมินผล ● ทดสอบก่อนเรียน (ครั้งที่ 1)	**2**	
2	**ร่างกายของเรา**	**27**	ว 1.1.3 ว 1.1.4 ว 1.1.5 ว 1.1.6 ว 1.1.7
	● การจัดระบบในร่างกาย	3	
	● ระบบย่อยอาหาร	3	
	● ระบบหมุนเวียนเลือด	3	
	● ระบบหายใจ	3	
	● ระบบขับถ่าย	3	
	อาหาร สารอาหาร และการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย	6	
	สารเสพติดและผลต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย	6	
3	**ชีวิตสัตว์**	**27**	ว 1.2.1 ว 1.2.2
	● โครงสร้าง หน้าที่ ความสัมพันธ์ การเปลี่ยนแปลงของระบบต่าง ๆ ในร่างกายสัตว์	9	
	● พฤติกรรมการตอบสนองของสัตว์	9	
	● เทคโนโลยีชีวภาพที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการขยายพันธุ์และปรับปรุงพันธุ์สัตว์	9	

หน่วยที่	หน่วยการเรียนรู้/เรื่อง	เวลา (ชั่วโมง)	มาตรฐาน (มาตรฐานช่วงชั้น)
4	**สารและการเปลี่ยนแปลง**	**24**	ว 3.2.1 ว 3.2.2 ว3.2.3 ว 3.2.4
	● ธาตุและสารประกอบ	6	
	● การเปลี่ยนสถานะและการเกิดสารละลาย	6	
	● ปฏิกิริยาเคมี	6	
	● ปฏิกิริยาเคมีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม	6	
5	**พันธุกรรมและความหลากหลายทางชีวภาพ**	**18**	ว 1.1.4 ว 1.1.5
	● กระบวนการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม	6	
	● เทคโนโลยีชีวภาพกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม	6	
	● ความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่น	6	
6	**ชีวิตและสิ่งแวดล้อม**	**20**	ว 2.1.1 ว 2.2.1
	● ระบบนิเวศในท้องถิ่น	6	
	● ประชากรและทรัพยากรธรรมชาติ	6	
	● อิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม	8	
7	**ประเมินผลและทดสอบหลังเรียน**	**2**	

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

1. อธิบาย ซักถามนักเรียน
2. แบ่งกลุ่มทำใบกิจกรรม/ใบงาน
3. ศึกษาใบความรู้
4. ทำโครงงานตามหัวข้อที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้
5. ค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ จากสื่อที่ใช้ในชีวิตประจำวันมาสร้างสถานการณ์ต่าง ๆ
6. ทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนรู้

1. ใบกิจกรรม/ใบงาน/ใบความรู้
2. ผลงานโครงงาน
3. ผลงานชิ้นงาน
4. ผลงานการประดิษฐ์
5. หนังสือสาระการเรียนรู้พื้นฐานวิทยาศาสตร์

แหล่งเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. ห้องศูนย์วิทยาศาสตร์
3. ห้องศูนย์วิทยบริการ

การให้คะแนน

1.	การทำกิจกรรมกลุ่ม ใบงานหรือใบกิจกรรม	10	คะแนน
2.	ชิ้นงาน	10	คะแนน
3.	โครงงาน	10	คะแนน
4.	การทดสอบย่อย	10	คะแนน
5.	ทดสอบกลางภาค	20	คะแนน
6.	ทดสอบปลายภาค	30	คะแนน
7.	คุณลักษณะอันพึงประสงค์	10	คะแนน

คะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	คะแนน
1. ความกตัญญูกตเวที	2
2. ความมีวินัย	2
3. ความซื่อสัตย์	3
4. ความขยัน อดทน	3

เกณฑ์การประเมินผล

ระดับ	ร้อยละ	เกณฑ์
4.0	80 - 100	ดีมาก
3.5	75 -79	ดี
3.0	70 - 74	ค่อนข้างดี
2.5	65 - 69	ปานกลาง
2.0	60 - 64	พอใช้
1.5	55 - 59	ค่อนข้างพอใช้
1.0	50 - 54	ผ่าน
0	0 - 49	ปรับปรุง

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ว 32101 วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 สนทนาก่อนเรียน เวลา 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ถ้าผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามข้อที่กำหนดของการเรียนการสอนได้จะทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียน

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติได้ตามประมวลการสอนอันเป็นการสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จในการเรียน

สาระการเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้

ขอบข่ายเนื้อหา

กิจกรรมการเรียนการสอน

วิธีวัดและการประเมินผล

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ครูสนทนาซักถามนักเรียนถึงการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับรหัสวิชา ชื่อรายวิชา เวลาเรียน ขอบข่ายเนื้อหาที่เรียน จุดประสงค์การเรียนรู้
2. ครูชี้แจงกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการสอดแทรก หรือบูรณาการหลักพุทธธรรม หรือหลักการคุณลักษณศึกษา (Character Education)
3. ครูชี้แจงวิธีวัดและประเมินผลว่าจะมีการวัด 3 ด้าน คือ ความรู้ ความเข้าใจ ในสาระที่เรียน การสร้างปัญญา ความรู้ ความเข้าใจด้วยหลักพุทธธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4 คุณลักษณะ คือ ความกตัญญู ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความขยัน อดทน
4. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน

สื่อการเรียนรู้ / แหล่งเรียนรู้

1. ประมวลการสอน (Course Syllabus)
2. ทดสอบก่อนเรียน

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. แบบทดสอบก่อนเรียน

เครื่องมือวัดผล

1. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. แบบทดสอบ

เกณฑ์การวัดผล

1. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
   1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย
   2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
   3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ
2. การตรวจและให้คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน (อัตนัย)

ข้อคำถาม	คะแนน/แนวการตอบ			
	5	4	3	2
1. อาหารที่เรารับประทานเข้าไปนั้นจะผ่านขบวนการย่อยอย่างไรบ้าง อธิบายให้เข้าใจ	- บอกอวัยวะและหน้าที่ของระบบย่อยอาหารได้ถูกต้อง	- บอกอวัยวะและหน้าที่ของระบบย่อยอาหารได้บ้าง	- บอกอวัยวะของระบบย่อยอาหารได้ถูกต้อง	- บอกอวัยวะของระบบย่อยอาหารได้บ้าง
2.. ระบบไหลเวียนเลือดมีโครงสร้างและหน้าที่การทำงานอย่างไร	- บอกอวัยวะและหน้าที่ของระบบไหลเวียนเลือดได้ถูกต้อง	- บอกอวัยวะและหน้าที่ของระบบไหลเวียนเลือดได้บ้าง	- บอกอวัยวะของระบบไหลเวียนเลือดได้ถูกต้อง	- บอกอวัยวะของระบบไหลเวียนเลือดได้บ้าง
3 . ระบบหายใจมีโครงสร้างและหน้าที่อย่างไร	- บอกอวัยวะและหน้าที่ของระบบหายใจได้ถูกต้อง	- บอกอวัยวะและหน้าที่ของระบบหายใจได้บ้าง	- บอกอวัยวะของระบบหายใจได้ถูกต้อง	- บอกอวัยวะของระบบหายใจได้บ้าง

ข้อคำถาม	คะแนน/แนวการตอบ			
	5	4	3	2
4. การทำงานของระบบขับถ่ายของเสียมีโครงสร้างและหน้าที่อย่างไรบ้าง	- บอกอวัยวะและหน้าที่ของระบบขับถ่ายได้ถูกต้อง	- บอกอวัยวะและหน้าที่ของระบบขับถ่ายได้บ้าง	- บอกอวัยวะของระบบขับถ่ายได้ถูกต้อง	- บอกอวัยวะของระบบขับถ่ายได้บ้าง
5. เพื่อเป็นการป้องกันการขาดสารอาหาร นักเรียนควรเลือกรับประทานอาหารอย่างไรใน 1 สัปดาห์	- บอกวิธีการเลือกรับประทานอาหารได้ถูกต้อง 7 วัน	- บอกวิธีการเลือกรับประทานอาหารได้ถูกต้อง 5 วัน	- บอกวิธีการเลือกรับประทานอาหารได้ถูกต้อง 3 วัน	- บอกการเลือกรับประทานอาหารได้บ้าง
6. สารเสพติดให้โทษคืออะไร นักเรียนจะดูแลตนเองและคนใกล้ชิดมิให้ยุ่งเกี่ยวได้อย่างไร	- บอกโทษของสารเสพติดและวิธีดูแลตนเองและคนใกล้ชิดได้ดี	- บอกโทษของสารเสพติดและวิธีดูแลตนเองและคนใกล้ชิดได้บ้าง	- บอกโทษของสารเสพติดและวิธีดูแลตนเองได้	- บอกโทษของสารเสพติดได้
7. จงบอกประโยชน์ของเทคโนโลยีชีวภาพในด้านต่างๆ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ	- บอกประโยชน์และยกตัวอย่างเทคโนโลยีชีวภาพได้ถูกต้อง	- บอกประโยชน์และยกตัวอย่างเทคโนโลยีชีวภาพได้บ้าง	- บอกประโยชน์ของเทคโนโลยีชีวภาพได้ถูกต้อง	- บอกประโยชน์ของเทคโนโลยีชีวภาพได้บ้าง
8. จงบอกความแตกต่างระหว่างธาตุและสารประกอบมาเป็นข้อๆ	- อธิบายธาตุและสารประกอบ และบอกความแตกต่างได้ถูกต้อง	- อธิบายธาตุและสารประกอบ และบอกความแตกต่างได้บ้าง	- อธิบายธาตุและสารประกอบได้ถูกต้อง	- อธิบายธาตุและสารประกอบได้
9. พันธุวิศวกรรมเป็นอย่างไรมีขั้นตอนการทำอย่างไร	- รู้จักพันธุวิศวกรรมและบอกขั้นตอนการทำได้ถูกต้อง	- รู้จักพันธุวิศวกรรมและบอกขั้นตอนการทำได้บ้าง	- รู้จักพันธุวิศวกรรมได้ดี	- รู้จักพันธุวิศวกรรมบ้าง

ข้อคำถาม	คะแนน/แนวการตอบ			
	5	4	3	2
10. ทำอย่างไรจึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการเกิดมลพิษมีสาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างไรบ้าง	- บอกคุณลักษณะของนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บอกสาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ถูกต้อง	- บอกคุณลักษณะของนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บอกสาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้นได้บ้าง	- บอกคุณลักษณะของนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ดี	- บอกคุณลักษณะของนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้บ้าง

บันทึกผลการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะ

ผลการจัดการเรียนรู้

…...……...……...

…...……...……..

…...……...……..

ปัญหา อุปสรรค

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

…...……...……

…...……...……

…...……...……..

(นางสาวพรสวรรค์ เตชะดี)

ผู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ความเห็น/ข้อเสนอแนะหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

…...……...……..

…...……...……...

…...……...……...

(นางสาวอรุณี ซึมใส)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์

ความเห็น/ข้อเสนอแนะรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ

…...……...……..

…...……...……...…

...……...……..

( )

รองผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มบริหารวิชาการ

แบบทดสอบก่อนเรียน

วิชา ว 32101 ชั้น ม. 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

ชื่อ ..... สกุล ..... ชั้น ...../..... เลขที่.....

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. อาหารที่เรารับประทานเข้าไปนั้นจะผ่านขบวนการย่อยอย่างไรบ้าง อธิบายให้เข้าใจ

.....

.....

.....

.....

2. ระบบไหลเวียนเลือด มีโครงสร้างและหน้าที่การทำงานอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. ระบบหายใจมีโครงสร้างและหน้าที่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. การทำงานของระบบขับถ่ายของเสียมีโครงสร้างและหน้าที่อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

5. เพื่อเป็นการป้องกันการขาดสารอาหาร นักเรียนควรเลือกรับประทานอาหารอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

6. สารเสพติดให้โทษคืออะไร นักเรียนจะดูแลตนเองและคนใกล้ชิดมิให้ยุ่งเกี่ยวได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

7. จงบอกประโยชน์ของเทคโนโลยีชีวภาพในด้านต่างๆ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

.....

.....

.....

.....

8. จงบอกความแตกต่างระหว่างธาตุและสารประกอบมาเป็นข้อๆ

.....

.....

.....

.....

9. พันธุวิศวกรรมเป็นอย่างไรมีขั้นตอนการทำอย่างไร

.....

.....

.....

.....

10. ทำอย่างไรจึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการเกิดมลพิษมีสาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบหลังเรียน

วิชา ว 32101 ชั้น ม. 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

ชื่อ ..... สกุล ..... ชั้น ...../..... เลขที่.....

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. อาหารที่เรารับประทานเข้าไปนั้นจะผ่านขบวนการย่อยอย่างไรบ้าง อธิบายให้เข้าใจ

.....

.....

.....

.....

2. ระบบไหลเวียนเลือด มีโครงสร้างและหน้าที่การทำงานอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. ระบบหายใจมีโครงสร้างและหน้าที่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. การทำงานของระบบขับถ่ายของเสียมีโครงสร้างและหน้าที่อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

5. เพื่อเป็นการป้องกันการขาดสารอาหาร นักเรียนควรเลือกรับประทานอาหารอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

6. สารเสพติดให้โทษคืออะไร นักเรียนจะดูแลตนเองและคนใกล้ชิดมิให้ยุ่งเกี่ยวได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

7. จงบอกประโยชน์ของเทคโนโลยีชีวภาพในด้านต่างๆ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

.....

.....

.....

.....

8. จงบอกความแตกต่างระหว่างธาตุและสารประกอบมาเป็นข้อๆ

.....

.....

.....

.....

9. พันธุวิศวกรรมเป็นอย่างไรมีขั้นตอนการทำอย่างไร

.....

.....

.....

.....

10. ทำอย่างไรจึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการเกิดมลพิษมีสาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

แผนการเรียนรู้เรื่อง สนทนาก่อนเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยที่ 1 วิชา ว 32101 ชั้น ม. 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ความกตัญญูกตเวที		ความมีวินัย			ความซื่อสัตย์				ความขยันอดทน		รวม
		รู้บุญคุณและตอบแทนอย่างเหมาะสม	เป็นสมาชิกที่ดีของชั้นเรียน	สนใจกิจกรรมการเรียน	เข้าเรียนและส่งงานตรงเวลา	รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย	ไม่ลอกการบ้าน	ปฏิบัติตามระเบียบการสอบ	พูดแต่ความจริง	ไม่ลักขโมย	กระตือรือร้นในการเรียน	ทำงานด้วยความเพียรจนสำเร็จ	

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ว 32101 วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2: ร่างกายของเรา เวลา 3 ชั่วโมง

แผนการเรียนรู้เรื่อง การจัดระบบของร่างกาย

สาระสำคัญ

ร่างกายของมนุษย์ประกอบด้วยเนื้อเยื่อ อวัยวะและระบบต่าง ๆ ที่ทำให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้

สอดคล้องมาตรฐานช่วงชั้น ว 1.1.3

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถนำหลักพุทธธรรม โยนิโสมนสิการวิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ มาใช้เพื่อทำให้เกิดปัญญา ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน
2. ปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านกตัญญู ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยันอดทน

สาระการเรียนรู้

ความหมายและหน้าที่ของเนื้อเยื่อ อวัยวะและระบบต่างๆของร่างกาย

พุทธธรรมที่ใช้

โยนิโสมนสิการ วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ

กิจกรรมการเรียนการสอน

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการบูรณาการหลักธรรมโยนิโสมนสิการ วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ เป็นวิธีคิดมุ่งเพื่อเข้าใจสิ่งต่างๆ ตามสภาวะของมันซึ่งตามธรรมดาสิ่งทั้งหลาย เกิดจากส่วนประกอบย่อย ๆ มารวมกันเข้า เมื่อแยกแยะกระจายออกไปให้เห็นองค์ประกอบย่อย ๆ ต่าง ๆ ได้แล้ว จึงจะรู้จักสิ่งนั้นได้ถูกต้อง

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่มให้ร่วมกันวิเคราะห์ร่างกายของมนุษย์ว่า ถูกจัดระเบียบออกเป็น 4 ระดับ จาก ต่ำไปหาสูง คือ ระดับเซลล์ เนื้อเยื่อ อวัยวะ และระบบ ได้อย่างไรบ้าง เพราะเหตุใด แล้วเขียนข้อความลงในใบงาน ที่ 1
2. นักเรียนนำเสนอ
3. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปการจัดระบบของร่างกาย

สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

1. ใบงานที่ 1
2. หนังสือเรียนวิทยาศาสตร์ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 เล่ม 1 ของสำนักพิมพ์ อักษรเจริญทัศน์

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. ประเมินใบงานที่ 1
2. สังเกตการนำเสนอ
3. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. ประเมินคุณลักษณะตามหลักพุทธธรรม

เครื่องมือวัดผล

1. แบบประเมินใบงานที่ 1
2. แบบสังเกตพฤติกรรมการนำเสนอ
3. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. แบบประเมินคุณลักษณะตามหลักพุทธธรรม

เกณฑ์การวัดผล

1. ใบงาน

   พิจารณาจากการอธิบายการจัดระบบของร่างกาย

   5-6 หมายถึง ปรับปรุง

   7-8 หมายถึง พอใช้

   9-10 หมายถึง ดี

2. การสังเกตพฤติกรรมการนำเสนอ

   1 หมายถึง ปรับปรุง

   2 หมายถึง พอใช้

   3 หมายถึง ดี

3. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

   1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติ หรือปฏิบัติได้น้อย

   2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

   3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ

4. ประเมินคุณลักษณะตามหลักพุทธธรรมที่ใช้วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ

   1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติ หรือปฏิบัติได้น้อย

   2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

   3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ

บันทึกผลการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะ

ผลการจัดการเรียนรู้

…...……...……...

…...……...……..

…...……...……..

ปัญหา อุปสรรค

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

…...……...……

…...……...……

…...……...……..

(นางสาวพรสวรรค์ เตชะดี)

ผู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ความเห็น/ข้อเสนอแนะหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

…...……...……..

…...……...……...

…...……...……...

(นางสาวอรุณี ซึมใส)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์

ความเห็น/ข้อเสนอแนะรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ

…...……...……..

…...……...……..…

...……...……..

( )

รองผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มบริหารวิชาการ

ใบงานที่ 1

ความรู้เรื่องการจัดระบบของร่างกาย

แผนการเรียนรู้เรื่อง การจัดระบบของร่างกาย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยที่ 2 ว 32101 วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง ชั้น ม. 2 / ... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

ชื่อ .....นามสกุล ..... ชั้น ม. 2 /.....เลขที่ .....

1. ให้นักเรียนเขียนผังความคิดในการจัดระบบร่างกายของมนุษย์พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ระบบต่าง ๆ ในร่างกายมนุษย์ต้องทำงานประสานกันอยู่ตลอดเวลา จงอธิบายว่าระบบแต่ละระบบมีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. หู เป็นอวัยวะชนิดหนึ่ง ให้นักเรียนอธิบายว่าเพราะเหตุใดจึงจัดหูเป็นอวัยวะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินใบงานที่ 1

แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การจัดระบบของร่างกาย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยที่ 2 ว 32101 วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง ชั้น ม. 2 / .... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ความเข้าใจในการจัดระบบ			ความสัมพันธ์ของระบบในร่างกาย			ยกตัวอย่างประกอบ			อธิบายเรื่องหู			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	12

แบบสังเกตพฤติกรรมการนำเสนอ

แผนการเรียนรู้ เรื่อง การจัดระบบของร่างกาย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยที่ 2 ว 32101 วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง ชั้น ม. 2 / .... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมิน/คะแนน					รวม
		รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	บุคลิก ท่าทาง	เมื่อพูดเกี่ยวกับการจัดระบบร่างกาย	ยกตัวอย่างประกอบได้เข้าใจ	ความร่วมมือในกลุ่ม	
		2	2	2	2	2	10

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

แผนการเรียนรู้ เรื่อง การจัดระบบของร่างกาย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยที่ 2 ว 32101 วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง ชั้น ม. 2 /....ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ความกตัญญูกตเวที		ความมีวินัย			ความซื่อสัตย์				ความขยันอดทน		รวม
		รู้บุญคุณและตอบแทนอย่างเหมาะสม	เป็นสมาชิกที่ดีของชั้นเรียน	สนใจกิจกรรมการเรียน	เข้าเรียนและส่งงานตรงเวลา	รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย	ไม่ลอกการบ้าน	ปฏิบัติตามระเบียบการสอบ	พูดแต่ความจริง	ไม่ลักขโมย	กระตือรือร้นในการเรียน	ทำงานด้วยความเพียรจนสำเร็จ	

แบบประเมินหลักธรรมที่ทำให้รู้จักแยกแยะองค์ประกอบ

แผนการเรียนรู้ เรื่อง การจัดระบบของร่างกาย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยที่ 2 ว 32101 วิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลง ชั้น ม. 2./... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	อธิบายเกี่ยวกับการจัดระบบ			อธิบายความเกี่ยวข้องของระบบ			ยกตัวอย่างประกอบได้ถูกต้อง			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	9

ภาคผนวก ฌ

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

รายวิชา ส 32101 โลกตะวันออก กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ประมวลการสอน (Course Syllabus)

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549

ส 32101 โลกตะวันออก **ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**

กลุ่มสาระการเรียนรู้ : สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม **จำนวน 80 ชั่วโมง/ปี**

ผู้สอน นางสาวพรรณทิพย์ หิรัญบัฏ **Email :** Phantip127@yahoo.com

มาตรฐานช่วงชั้นที่สอดคล้อง: ส 2.1.3 ส 3.2.1 ส 3.2.2 ส 3.2.3 ส 3.2.4 ส 3.2.5 ส 4.1.1 ส 4.1.2 ส 4.1.3 ส 4.2.1 ส 4.2.2 ส 4.2.3 ส 4.3.3 ส 5.1.1 ส 5.1.2 ส 5.1.3 ส 5.2.1 ส 5.2.2 ส 5.2.3 และ ส 5.2.4

คำอธิบายรายวิชา (Course Description)

ศึกษาประวัติศาสตร์ สภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคม วัฒนธรรม ศาสนาและประเพณีของผู้คนในซีกโลกตะวันออกและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคโลกตะวันออกกับประเทศไทย โดยใช้ทักษะกระบวนการทางสังคมศาสตร์และหลักธรรมที่นำไปสู่ความเข้าใจ ความรอบรู้และความสำเร็จในการศึกษา

เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตในสังคมที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ตลอดจนมีความรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์รายวิชา

1. มีความรู้ ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ สภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมวัฒนธรรม ศาสนาและประเพณีของผู้คนในซีกโลกตะวันออก
2. สามารถนำหลักพุทธธรรมมาทำให้เกิดปัญญา ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน
3. ปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในด้านความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน

หน่วยการเรียน

หน่วยที่	หน่วยการเรียนรู้/สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	มาตรฐาน (มาตรฐานช่วงชั้น)
1	**ปฐมนิเทศ**	1	
2	**ประวัติศาสตร์ในโลกตะวันออก**		
	● อารยธรรมเมโสโปเตเมีย	5	ส 4.1.1- ส 4.1.3
	● อารยธรรมอินเดีย	4	ส 4.2.1- ส 4.2.3
	● อารยธรรมจีน	4	ส 4.3.3
	● อารยธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	4	
3	**ภูมิศาสตร์ในโลกตะวันออก**		
	● ทวีปเอเชีย	4	ส 5.1.1 - ส 5.1.3
	● เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	3	ส 5.2.1- ส 5.2.4
	● เอเชียตะวันออก	2	
	● เอเชียใต้	3	
	● เอเชียตะวันตกเฉียงใต้	3	
	● เอเชียกลาง	2	
	● ออสเตรเลียและโอเชียเนีย	3	
	ทดสอบกลางภาค	2	
4	**สังคมในโลกตะวันออก**		
	● ประชากรและวัฒนธรรม	10	ส 2.1.3, ส 2.2.5,
	● ศาสนา	8	ส 3.2.1- ส 3.2.5,
	● เศรษฐกิจ	10	ส 4.2.3, ส 5.2.1
	● การเมืองและการปกครอง	10	
	ทดสอบปลายภาค	2	

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

1. อธิบาย ซักถามนักเรียน
2. แบ่งกลุ่มทำใบกิจกรรม/ใบงาน
3. ศึกษาใบความรู้
4. ทำโครงงาน
5. ค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ จากสื่อที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
6. ทำแบบฝึกหัด

สื่อการเรียนรู้

1. ใบกิจกรรม/ใบงาน/ใบความรู้
2. แผนที่
3. ลูกโลก
4. หนังสือสาระการเรียนรู้พื้นฐาน สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

แหล่งเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. ศูนย์สังคมศึกษา
3. ศูนย์วิทยบริการ

การให้คะแนน

1. การทำกิจกรรมกลุ่ม ใบงาน หรือใบกิจกรรม	10	คะแนน
2. ชิ้นงาน หรือโครงงาน	10	คะแนน
3. การทดสอบย่อย (2 ครั้ง)	30	คะแนน
4. ทดสอบกลางภาค	20	คะแนน
5. ทดสอบปลายภาค	20	คะแนน
6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์	10	คะแนน

คะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	คะแนน
1. ความกตัญญูกตเวที	2
2. ความมีวินัย	2
3. ความซื่อสัตย์	3
4. ความขยัน อดทน	3

เกณฑ์การประเมินผล

ระดับ	**ร้อยละ**	**เกณฑ์**
4.0	80 - 100	ดีมาก
3.5	75 -79	ดี
3.0	70 - 74	ค่อนข้างดี
2.5	65 - 69	ปานกลาง
2.0	60 - 64	พอใช้
1.5	55 - 59	ค่อนข้างพอใช้
1.0	50 - 54	ผ่าน
0	0 - 49	ปรับปรุง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ส 32101 โลกตะวันออก

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1: ปฐมนิเทศ เวลา 1 ชั่วโมง

สาระสำคัญ การทำความเข้าใจกระบวนการเรียนการสอนอย่างถ่องแท้จะทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้

ปฏิบัติตนตามประมวลการสอนจนประสบความสำเร็จในการเรียน

สาระการเรียนรู้

- จุดประสงค์รายวิชา
- ขอบข่ายเนื้อหา
- กิจกรรมเรียนการสอน
- การวัดผลและการประเมินผล

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ครูสนทนาซักถามนักเรียนถึงการเรียนรายวิชาโลกตะวันออกเกี่ยวกับ รหัสวิชา ชื่อรายวิชา เวลาเรียน ขอบข่ายเนื้อหาที่เรียน จุดประสงค์การเรียนรู้
2. ครูชี้แจงกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการสอดแทรก หรือบูรณาการหลักพุทธธรรม หรือหลักการคุณลักษณศึกษา (Character Education)
3. ครูชี้แจงการวัดและประเมินผลว่าจะมีการวัด 3 ด้าน คือ ความรู้ความเข้าใจในสาระที่เรียน คุณลักษณะตามหลักพุทธธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในด้านความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน
4. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม โดยคละความสามารถและให้แต่ละกลุ่มจับสลากหัวข้อที่ต้องไปศึกษาค้นคว้าจากที่กำหนดให้ 4 เรื่อง คือ

กลุ่ม 1 อารยธรรมเมโสโปเตเมีย

กลุ่ม 2 อารยธรรมอินเดีย

กลุ่ม 3 อารยธรรมจีน

กลุ่ม 4 อารยธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ประเด็นสำคัญในการค้นคว้า

- ปัจจัยพื้นฐานในการกำเนิดอารยธรรม
- พัฒนาการอารยธรรมในโลกตะวันออก

แล้วนำมาปรึกษาครูผู้สอนเพื่อพิจารณาความถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วนแล้วจัดทำเป็นรายงานเพื่อนำเสนอต่อไป

5. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน

สื่อการเรียนรู้ / แหล่งเรียนรู้

1. ประมวลการสอน (Course Syllabus)
2. แบบทดสอบก่อนเรียน

การวัดผลและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. ทดสอบก่อนเรียน
2. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

เครื่องมือวัดผล

1. แบบทดสอบก่อนเรียน
2. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

เกณฑ์การประเมินผล

1. แบบทดสอบก่อนเรียน แนวการตอบ
   1. นักเรียนสามารถบอกอารยธรรมเกี่ยวกับโลกตะวันออกได้
   2. นักเรียนสามารถบอกภูมิศาสตร์ของโลกตะวันออกได้
   3. นักเรียนสามารถบอกความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ได้
   4. นักเรียนสามารถบอกความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ได้
   5. นักเรียนสามารถอธิบายเกี่ยวกับการประพฤติและปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยได้

เกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน (อัตนัย)

ข้อคำถาม	คะแนน/แนวการตอบ			
	4	3	2	1
1. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอารยธรรมของโลกตะวันออกอย่างไรบ้าง	- บอกอารยธรรมของโลกตะวันออกได้ถูกต้องครบถ้วน	- บอกอารยธรรมของโลกตะวันออกได้ถูกต้อง	- บอกอารยธรรมของโลกตะวันออกได้พอสมควร	- บอกอารยธรรมของโลกตะวันออกได้เล็กน้อย
2. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ของโลกตะวันออกเรื่องอะไรบ้าง	- บอกภูมิศาสตร์ของโลกตะวันออกได้ถูกต้องครบถ้วน	- บอกภูมิศาสตร์ของโลกตะวันออกได้ถูกต้อง	- บอกภูมิศาสตร์ของโลกตะวันออกได้พอสมควร	- บอกภูมิศาสตร์ของโลกตะวันออกได้เล็กน้อย
3. หลังจากเรียนวิชานี้แล้วนักเรียนได้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์อย่างไรบ้าง	- บอกความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ได้ถูกต้องครบถ้วน	- บอกความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ได้ถูกต้อง	- บอกความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ได้พอสมควร	- บอกความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ได้เล็กน้อย
4. หลังจากเรียนวิชานี้แล้วนักเรียนได้ความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์อย่างไรบ้าง	- บอกความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ได้ถูกต้องครบถ้วน	- บอกความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ได้ถูกต้อง	- บอกความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ได้พอสมควร	- บอกความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ได้เล็กน้อย
5. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิชานี้ไปประพฤติปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยได้อย่างไร	- บอกความประพฤติและการปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยได้อย่างถูกต้องครบถ้วน	บอกความประพฤติและการปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยได้อย่างถูกต้อง	บอกความประพฤติและการปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยได้พอสมควร	บอกความประพฤติและการปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยได้เล็กน้อย

2. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย

2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ

บันทึกผลการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะ

ผลการจัดการเรียนรู้

…...……...……...

…...……...……..

…...……...……..

ปัญหา อุปสรรค

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

…...……...……

…...……...……

…...……...……..

(นางสาวพรรณทิพย์ หิรัญบัฏ)

ผู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ความเห็น/ข้อเสนอแนะหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

…...……...……..

…...……...……...

…...……...……...

(นายสุทธิ สำเภาเงิน)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ความเห็น/ข้อเสนอแนะรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ

…...……...……..

…...……...……..…

...……...……..

( )

รองผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มบริหารวิชาการ

แบบทดสอบก่อนเรียน

ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ในโลกตะวันออก

ชื่อ ..... เลขที่ ..... ชั้น ม 2/ .....

คำสั่ง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอารยธรรมของโลกตะวันออกอย่างไรบ้าง

……....

……....

……....

……....

2. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ของโลกตะวันออกเรื่องอะไรบ้าง

……....

……....

……....

……....

3. หลังจากเรียนวิชานี้แล้วนักเรียนได้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์อย่างไรบ้าง

……....

……....

……....

……....

……

4. หลังจากเรียนวิชานี้แล้วนักเรียนได้ความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์อย่างไรบ้าง

……....

……....

……....

……....

5. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิชานี้ไปประพฤติปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยได้อย่างไร

……....

……....

……....

……....

แบบทดสอบ หลังเรียน

ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ในโลกตะวันออก

ชื่อ ..... เลขที่ ..... ชั้น ม 2/ .....

คำสั่ง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอารยธรรมของโลกตะวันออกอย่างไรบ้าง

……

……

……

……

2. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ของโลกตะวันออกเรื่องอะไรบ้าง

……

……

……

……

3. หลังจากเรียนวิชานี้แล้วนักเรียนได้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์อย่างไรบ้าง

……

……

……

……

……

4. หลังจากเรียนวิชานี้แล้วนักเรียนได้ความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์อย่างไรบ้าง

……

……

……

……

5. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิชานี้ไปประพฤติปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยได้อย่างไร

……

……

……

……

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

แผนการเรียนรู้เรื่อง ปฐมนิเทศ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

ส 32101 โลกตะวันออก ชั้น ม. 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ความกตัญญูกตเวที		ความมีวินัย			ความซื่อสัตย์				ความขยันอดทน		รวม
		รู้บุญคุณและตอบแทนอย่างเหมาะสม	เป็นสมาชิกที่ดีของชั้นเรียน	สนใจกิจกรรมการเรียน	เข้าเรียนและส่งงานตรงเวลา	รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย	ไม่ลอกการบ้าน	ปฏิบัติตามระเบียบการสอบ	พูดแต่ความจริง	ไม่ลักขโมย	กระตือรือร้นในการเรียน	ทำงานด้วยความเพียรจนสำเร็จ	

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ส 32101 โลกตะวันออก

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3: ภูมิศาสตร์ในโลกตะวันออก เวลา 4 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ทวีปเอเชีย

สาระสำคัญ ทวีปเอเชียมีความแตกต่างกันเกือบทุกด้าน เช่น ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ลักษณะพืชพรรณธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้ด้วยการมีที่ตั้งอยู่บริเวณ ศูนย์สูตรจนจรดขั้วโลกเหนือ กอปรกับความกว้างใหญ่ของพื้นที่ทวีป

มาตรฐานช่วงชั้นที่สอดคล้อง ส 5.1.1 - ส 5.1.3 และ ส 5.2.1 - ส 5.2.4

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นำอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จไปใช้ในการเรียนการสอนให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับทวีปเอเชีย

2 ปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในด้านความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน

สาระการเรียนรู้

1. 5 หัวข้อสำคัญของการศึกษาเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ได้แก่ ที่ตั้ง (Location) สถานที่ (Place) ประชากรกับสิ่งแวดล้อม (Human/Environmental Interaction) การเคลื่อนย้าย (Movement) และอาณาเขต (Regions)

2. ทวีปเอเชีย

พุทธธรรมที่ใช้

อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ครูชี้แจงให้นักเรียนทราบว่าการทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องภูมิศาสตร์นักเรียนจะต้องเข้าใจแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภูมิศาสตร์อยู่ 5 ประเด็น คือ

1) ที่ตั้ง (Location)

- ที่ตั้งเฉพาะ ตั้งอยู่ละติจูด ลองติจูดใด
- ที่ตั้งทั่วไป ตั้งอยู่เขตปักปันดินแดนเท่าใด การนับเวลา ทิศทาง และระยะทางจากสถานที่ที่อ้างถึง

2. สถานที่ (Place)

- ลักษณะประชากร
- สภาพภูมิศาสตร์

3. ประชากรกับสิ่งแวดล้อม (Human/Environmental Interaction)

- คนปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม
- คนปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อม
- คนขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม

4. การเคลื่อนย้าย (Movement)

- ประชากร
- สินค้า
- แนวความคิด เช่น แฟชั่น ความชอบ หรือไม่ชอบ

5. อาณาเขต(Regions)

- อาณาเขตทางการ เช่น รัฐบาล หรือขอบเขตการบริหารประเทศ
- ภาระหน้าที่
- การแบ่งเป็นภาคต่าง ๆ

2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการบูรณาการหลักธรรม อิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่จะนำชีวิตไปสู่ความสำเร็จในการศึกษา

ฉันทะ: มีใจรัก

1. ครูนำบัตรคำที่สุดในทวีปเอเชียมาให้นักเรียนจับคู่

ประเทศที่มีเกาะมากที่สุดในโลก	ประเทศฟิลิปปินส์ 7,100 เกาะ
ประเทศที่ใหญ่ที่สุดในโลก	ประเทศรัสเซีย เนื้อที่ 47,800,500 ตารางไมล์
ประเทศที่มียอดเขาที่สูงที่สุดในโลก	ประเทศเนปาล ชื่อเอเวอเรสต์ สูง 29,142 ฟุต
ประเทศที่มีน้ำทะเลที่เค็มที่สุดในโลก	ประเทศอิสราเอล ทะเลเดดซี
ประเทศที่มีที่ราบที่สูงที่สุดในโลก	ประเทศธิเบต (ที่ราบปาร์มี)
ประเทศที่มีภูเขาไฟมากที่สุดในโลก	ประเทศอินโดนีเซีย
ประเทศที่เกิดแผ่นดินไหวมากที่สุดในโลก	ประเทศญี่ปุ่น

2. จากความเป็นที่สุดในโลกของทวีปเอเชียด้านธรรมชาตินักเรียนคิดว่าส่งผลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนบริเวณนั้นหรือไม่อย่างไร ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น

วิริยะ: พากเพียรทำ และจิตตะ: เอาใจฝักใฝ่

3. ครูอธิบายที่ตั้งและอาณาเขตทวีปเอเชีย โดยใช้แผนที่และลูกโลก
4. ให้นักเรียนชี้และอธิบายตำแหน่งที่เราอยู่ว่าอยู่บริเวณใดในแผนที่และมีลักษณะภูมิอากาศและภูมิประเทศอย่างไร ให้นักเรียนอธิบายพร้อมให้เหตุผลประกอบ
5. ครูให้นักเรียนทำใบงานที่ 6 ที่ตั้งและอาณาเขตทวีปเอเชีย
6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปลงในใบงานที่ 7 แหล่งน้ำสำคัญในทวีปเอเชียและใบงานที่ 8 ภูมิภาคของทวีปเอเชีย

วิมังสา: ใช้ปัญญาสอบสวน

7. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 5 กลุ่ม แต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าข่าวปัญหาสิ่งแวดล้อมในทวีปเอเชียแล้วนำเสนอดังนี้
   - ปัญหาสิ่งแวดล้อมในข่าวคืออะไร
   - สาเหตุของปัญหาคืออะไร
   - ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาคืออะไร
   - แนวทางการแก้ไขและป้องกันปัญหาคืออะไร
8. ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ผลที่ได้รับจากปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาคืออะไร ทำลงใบงานที่ 9 ปัญหาสิ่งแวดล้อมในทวีปเอเชีย

สื่อการเรียนรู้ / แหล่งเรียนรู้

1. แผนที่โลก ทวีปเอเชีย
2. ลูกโลก
3. หนังสือสาระการเรียนรู้พื้นฐาน สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดย รศ.ผ่องศรี จั่นห้าวและคณะ สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

การวัดผลและประเมินผล

วิธีการวัดผล

1. สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
2. ตรวจใบงานที่ 6 - 9
3. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. ประเมินคุณลักษณะตามหลักธรรม

เครื่องมือวัดผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
2. แบบประเมินใบงานที่ 6 - 9
3. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. แบบประเมินคุณลักษณะตามหลักธรรม

เกณฑ์การประเมิน

1. การสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
   - 3 หมายถึง ดีมาก
   - 2 หมายถึง ดี
   - 1 หมายถึง ปรับปรุง
2. การทำใบงานที่ 6 - 9
   - 3 หมายถึง ดีมาก
   - 2 หมายถึง ดี
   - 1 หมายถึง ปรับปรุง
3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์
   - 3 หมายถึง ดีมาก
   - 2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
   - 1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย

4. คุณลักษณะตามหลักพุทธธรรม

3 หมายถึง ดีมาก

2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติ หรือปฏิบัติได้น้อย

บันทึกผลการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะ

ผลการจัดการเรียนรู้

…...……...……..

…...……...……..

ปัญหา อุปสรรค

…...……...……..

…...……...……..

แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

…...……...……

…...……...……..

(นางสาวพรรณทิพย์ หิรัญบัฏ)

ผู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ความเห็น/ข้อเสนอแนะหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

…...……...……...

…...……...……...

(นายสุทธิ สำเภาเงิน)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ความเห็น/ข้อเสนอแนะรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ

…...……...……...…

...……...……..

( )

รองผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มบริหารวิชาการ

ใบงานที่ 6 ที่ตั้งและอาณาเขตทวีปเอเชีย

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ทวีปเอเชีย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ส 32101 โลกตะวันออก ชั้น ม. 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบายสีทวีปเอเชีย แล้วตอบคำถามลงในช่องว่าง

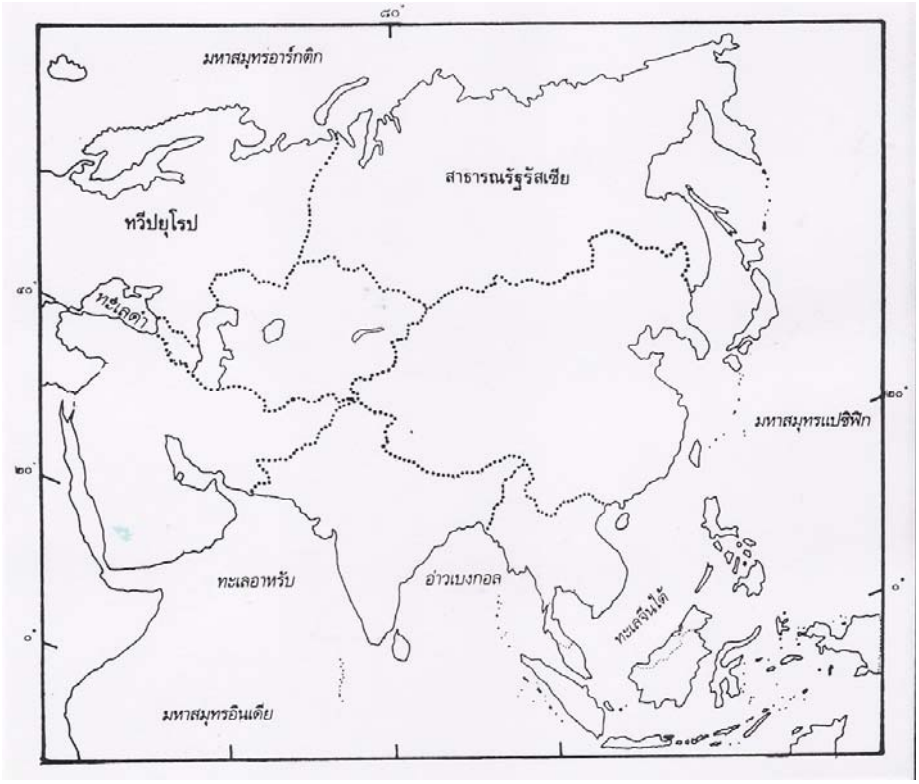

ทวีปเอเชีย ตั้งอยู่บริเวณ.....

.....

ทิศเหนือจด .....

ทิศตะวันออกจด .....

ทิศใต้จด .....

ทิศตะวันตกจด .....

จุดเหนือสุดของทวีป คือ.....จุดใต้สุดของทวีป คือ.....

จุดตะวันออกสุดของทวีป คือ .....จุดตะวันตกสุดของทวีป คือ.....

****

ใบงานที่ 7 แหล่งน้ำสำคัญในทวีปเอเชีย

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ทวีปเอเชีย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ส 32101 โลกตะวันออก ชั้น ม. 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนชื่อแม่น้ำ อ่าว ทะเลและมหาสมุทร ตามหมายเลขที่กำหนด

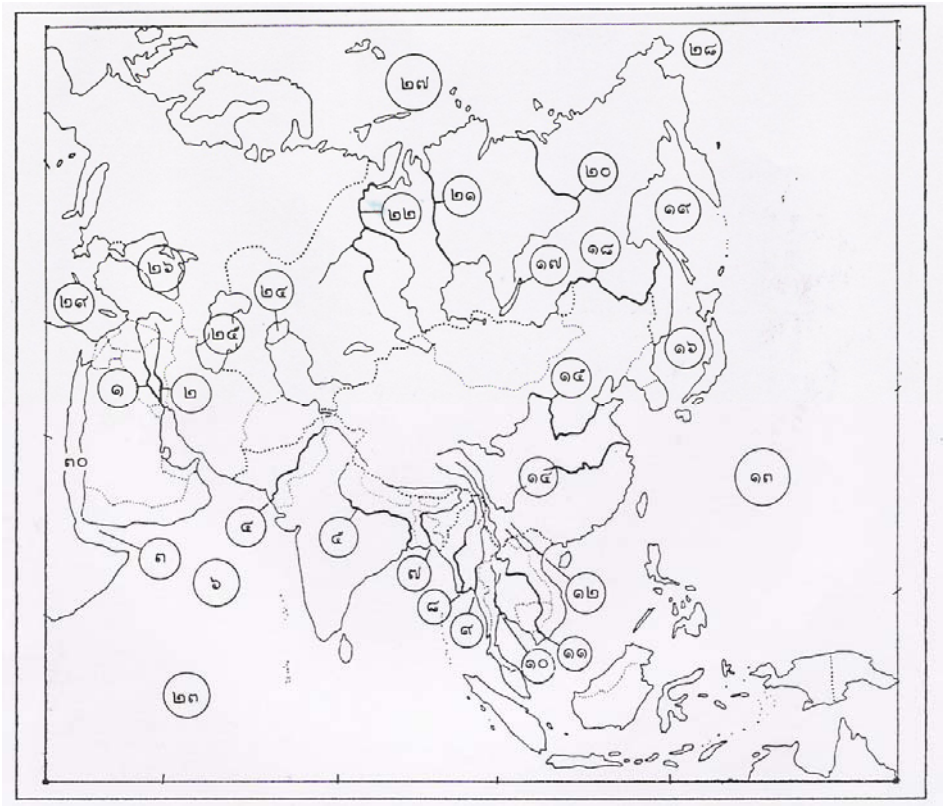

1 แม่น้ำ.....
2 แม่น้ำ.....
3 อ่าว.....
4 แม่น้ำ.....
5 แม่น้ำ.....
6 ทะเล.....
7 แม่น้ำ.....
8 แม่น้ำ.....
9 แม่น้ำ.....
10 แม่น้ำ.....
11 แม่น้ำ.....
12 แม่น้ำ.....
13 มหาสมุทร.....
14 แม่น้ำ.....
15 แม่น้ำ.....
16 ทะเล.....
17 ทะเลสาบ.....
18 แม่น้ำ.....
19 ทะเล.....
20 แม่น้ำ.....
21 แม่น้ำ.....
22 แม่น้ำ.....
23 มหาสมุทร.....
24 ทะเลสาบ.....
25 ทะเล.....
26 ทะเล.....
27 มหาสมุทร.....
28 ช่องแคบ.....
29 ทะเล.....
30 ทะเล.....

ใบงานที่ 8 ภูมิภาคของทวีปเอเชีย

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ทวีปเอเชีย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ส 32101 โลกตะวันออก ชั้น ม. 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบายสีในภูมิภาคให้ถูกต้องดังนี้ แล้วตอบคำถามลงในช่องว่าง

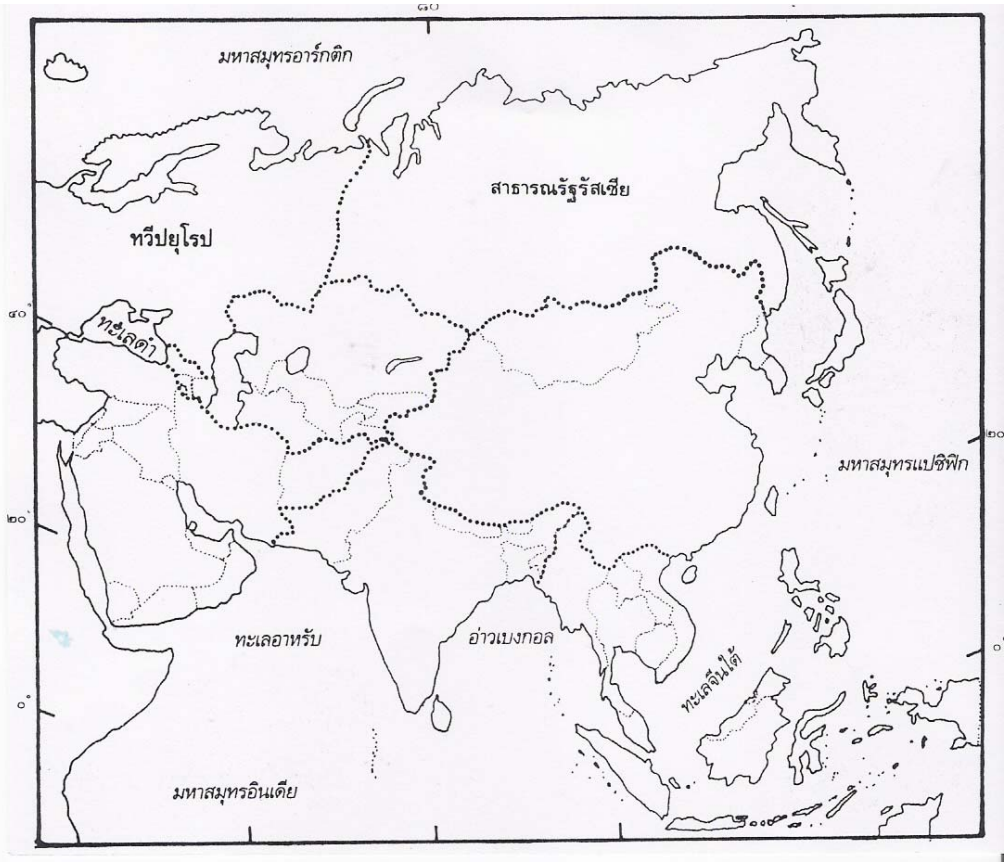

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สีเหลือง เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ สีเขียว

เอเชียกลาง สีม่วง เอเชียตะวันออก สีส้ม เอเชียใต้ สีชมพู

1. ภูมิภาคที่มีขนาดใหญ่ที่สุด คือ ....
2. ภูมิภาคที่มีขนาดเล็กสุด คือ.....
3. ภูมิภาค.....มีจำนวนประเทศมากที่สุด.....ประเทศ
4. ภูมิภาค.....เป็นภูมิภาคที่จัดตั้งขึ้นใหม่ มี.....ประเทศ
5. พื้นที่ด้านบนสุดของทวีปเอเชีย อยู่ในดินแดนของประเทศ.....
6. ดินแดนส่วนใต้สุดของทวีปเอเชียอยู่ในภูมิภาค .....

****

ใบงานที่ 9 ปัญหาสิ่งแวดล้อมในทวีปเอเชีย

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ทวีปเอเชีย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ส 32101 โลกตะวันออก ชั้น ม. 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

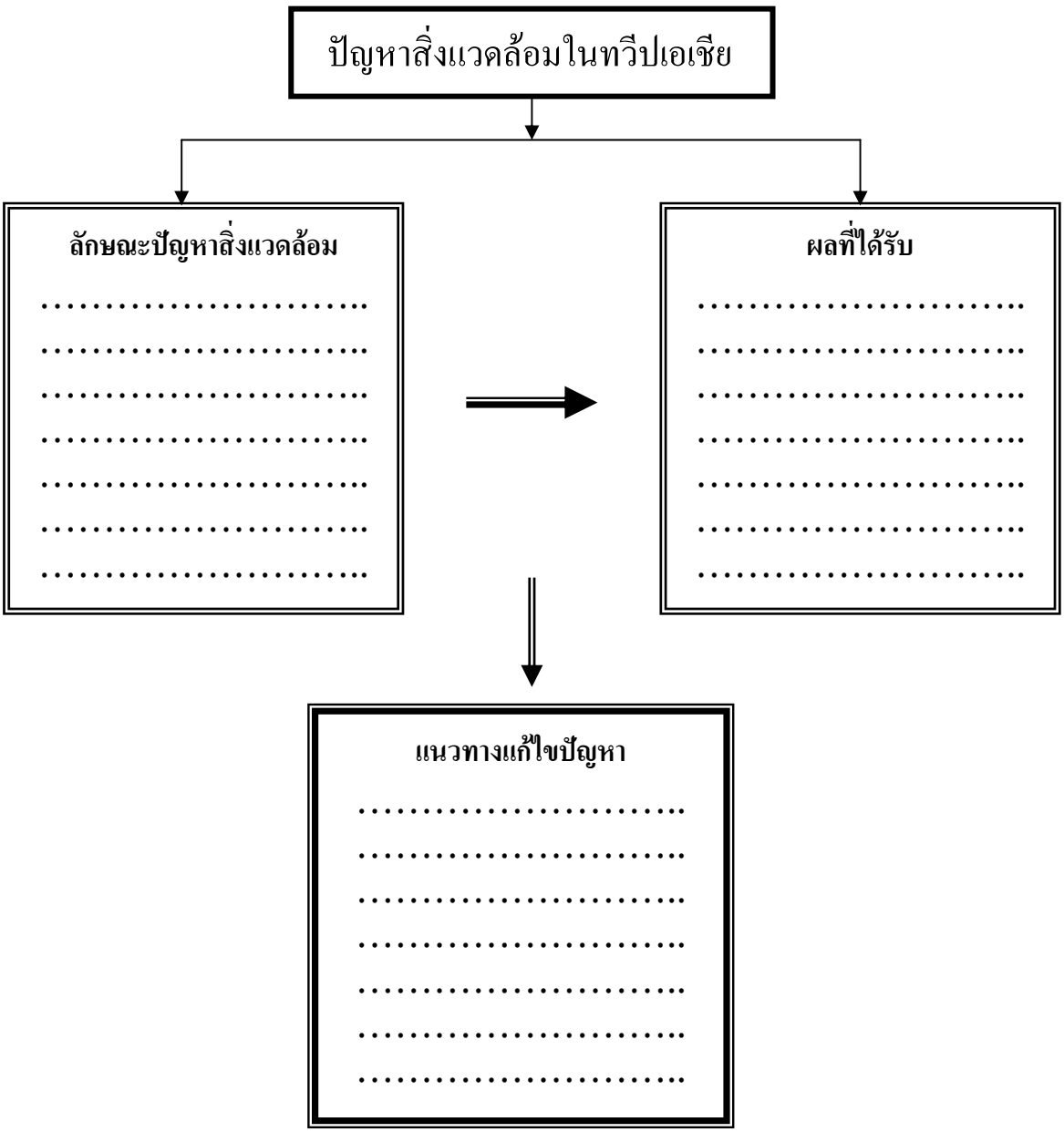

แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในการทำงานกลุ่ม

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ทวีปเอเชีย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ส 32101 โลกตะวันออก ชั้น ม.2/..... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	การตรงต่อเวลา			สนใจเรียน			การยอมรับฟังความคิดเห็น			ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้			ทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	15

แบบประเมินใบงานที่ 6 ที่ตั้งและอาณาเขตทวีปเอเชีย

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ทวีปเอเชีย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ส 32101 โลกตะวันออก ชั้น ม.2/..... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ถูกต้อง			สวยงาม			ตรงเวลา			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	**9**

แบบประเมินใบงานที่ 7 แหล่งน้ำสำคัญในทวีปเอเชีย

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ทวีปเอเชีย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ส 32101 โลกตะวันออก ชั้น ม.2/..... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ถูกต้อง			สวยงาม			ตรงเวลา			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	**9**

แบบประเมินใบงานที่ 8 ภูมิภาคของทวีปเอเชีย

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ทวีปเอเชีย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ส 32101 โลกตะวันออก ชั้น ม.2/..... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	**ชื่อ - สกุล**	**ถูกต้อง**			สวยงาม			**ตรงเวลา**			**รวม**
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	**9**

แบบประเมินใบงานที่ 9 ปัญหาสิ่งแวดล้อมในทวีปเอเชีย

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ทวีปเอเชีย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ส 32101 โลกตะวันออก ชั้น ม.2/..... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ถูกต้อง			สวยงาม			ตรงเวลา			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	9

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ทวีปเอเชีย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ส 32101 โลกตะวันออก ชั้น ม.2/..... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ความกตัญญูกตเวที		ความมีวินัย			ความซื่อสัตย์				ความขยันอดทน		รวม
		รู้บุญคุณและตอบแทนอย่างเหมาะสม	เป็นสมาชิกที่ดีของชั้นเรียน	สนใจกิจกรรมการเรียน	เข้าเรียนและส่งงานตรงเวลา	รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย	ไม่ลอกการบ้าน	ปฏิบัติตามระเบียบการสอบ	พูดแต่ความจริง	ไม่ลักขโมย	กระตือรือร้นในการเรียน	ทำงานด้วยความเพียรจนสำเร็จ	

แบบประเมินหลักธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ทวีปเอเชีย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ส 32101 โลกตะวันออก ชั้น ม.2/..... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	**ชื่อ – สกุล**	ชอบศึกษาทวีปเอเชีย			มุ่งมั่นศึกษาเรื่องของทวีปเอเชีย			ศึกษาทวีปเอเชียอยู่เสมอ			มีความรู้เกี่ยวกับทวีปเอเชีย			**รวม**
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	12

ภาคผนวก ญ

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

รายวิชา อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 (English for Super Goal 2)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ประมวลการสอน (Course Syllabus)

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549

กลุ่มสาระการเรียนรู้ : ภาษาต่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 (English for Super Goal 2) จำนวน 120 ชั่วโมง/ปี

ผู้สอน นางอรพรรณ หงษ์ทอง Email : hongthongorapun@yahoo.com

มาตรฐานช่วงชั้นที่สอดคล้อง ต 1.1(1-4), ต 1.2(1-4), ต 1.3(1-4), ต 2.1(1-5), ต 3.1(1-2), และ ต 4.1(1-4)

คำอธิบายรายวิชา (Course Description)

ศึกษากระบวนการฟัง พูด อ่าน เขียน คิดวิเคราะห์และฝึกให้รู้จักและเข้าใจผู้คนวัฒนธรรมของสังคมที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารที่แตกต่างกันกับประเทศไทย สามารถสื่อสารกันได้ตามสาระของหนังสือ Super Goal 2 ที่เกี่ยวกับภาษาท่าทาง มารยาททางสังคม ความรู้สึกนึกคิดและการดำเนินชีวิตประจำวันตามสภาพแวดล้อมในชุมชน แสวงหาเพิ่มพูนความรู้ของตนเองได้ ใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือและสามารถใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลาย

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการสื่อสารด้านการฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาอังกฤษได้เหมาะสม กับโอกาสและสถานการณ์และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

วัตถุประสงค์รายวิชา

1. มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการสื่อสารด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาอังกฤษได้เหมาะสม กับโอกาสและสถานการณ์และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
2. สามารถนำหลักพุทธธรรมมาทำให้เกิดปัญญา ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน
3. ปฏิบัติตนตามคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ในด้านความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน

หน่วยการเรียน

หน่วยที่	หน่วยการเรียน/เรื่อง	เวลา (ชั่วโมง)	มาตรฐาน (มาตรฐานช่วงชั้น)
1	**Personal Identification**	7	ต 1.1(1), 1.2(1), 1.2(3), 2.2(1), 2.2(3), 2.2(5), 4.1(1-2)
2	**Entertainment**	8	ต 1.1(1-4), 1.2(2), 1.2(4), 1.3(1-3), 2.1(1), 2.1(3), 2.2(2), 3.1(1), 4.2(2-4)
3	**Occupation**	6	ต 1.1(1-4), 1.2(1-4), 1.3(1-3) 2.2(1), 3.1(1)
4	**Free time & entertainment**	6	ต 1.1(1), 1.1(2), 1.1(4), 1.2(1-3), 1.3(1-3), 2.1(1-2), 2.2(2-3), 3.1(1,2), 4.2(4)
5	**Food and drinks**	6	ต 1.1(1-2), 1.2(1-3), 1.3(1,4), 2.2(2-3), 3.1(1-2)
6	**Entertainment**	7	ต 1.1(1,3,4), 1.2(1-2), 1.3(1,3), 2.1(1), 2.2(2), 3.1(1)
7	**Relation with other people**	7	ต 1.1(1-2), 1.2(1,3), 1.3(1), 2.1(1)
8	**Health**	10	ต 1.1(1-4), 1.2(1-4), 1.3(2-3), 2.1(1), 3.1(1-2), 4.1(1)

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

1. อธิบาย
2. ฝึกเป็นคู่
3. ฝึกเป็นกลุ่ม
4. ฝึกทั้งชั้น
5. กิจกรรมการสอนแบบสื่อสาร ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน

สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

1. แบบเรียน
2. Workbook
3. แถบบันทึกเสียง
4. เครื่องเล่นแถบบันทึกเสียง
5. พจนานุกรม
6. ของจริง

การให้คะแนน

1.	Workbook	10	คะแนน
2.	การปฏิบัติทักษะ ฟัง พูด อ่าน เขียน	40	คะแนน
3.	การอ่าน คิด วิเคราะห์	10	คะแนน
4.	ชิ้นงาน	10	คะแนน
5.	คุณลักษณะอันพึงประสงค์	10	คะแนน
6.	สอบปลายภาค	20	คะแนน

คะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	คะแนน
1. ความกตัญญูกตเวที	2
2. ความมีวินัย	2
3. ความซื่อสัตย์	3
4. ความขยัน อดทน	3

เกณฑ์การประเมินผล

ระดับ	**ร้อยละ**	**เกณฑ์**
4.0	80 - 100	ดีมาก
3.5	75 -79	ดี
3.0	70 - 74	ค่อนข้างดี
2.5	65 - 69	ปานกลาง
2.0	60 - 64	พอใช้
1.5	55 - 59	ค่อนข้างพอใช้
1.0	50 - 54	ผ่าน
0	0 - 49	ปรับปรุง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 (English for Super Goal 2)

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1: Personal Identification เวลา 7 ชั่วโมง

เรื่อง Are you here on vacation?

สาระสำคัญ การพูดทักทาย แนะนำตนเองและผู้อื่น การกล่าวลา ขอโทษ ขอบคุณและสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลเป็นพื้นฐานในการสื่อสารและมีที่ใช้ในชีวิตจริงมาก การพูดได้ถูกต้องทำให้การสื่อสารเป็นไปได้ดี

สอดคล้องกับมาตรฐาน ต 1.1(1), 1.2(1), 1.2(3), 2.2(1), 2.2(3), 2.2(5) และ 4.1(1-2)

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นำองค์คุณของพหูสูตซึ่งเป็นหลักพุทธธรรมที่ฝึกให้นักเรียนสร้างความรู้ความเข้าใจและมีทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ในเรื่อง การพูดทักทาย แนะนำตนเองและผู้อื่น การกล่าวลา ขอโทษ ขอบคุณและสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูล
2. ปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริตและความขยัน อดทน

สาระการเรียนรู้

1. Functions
   - Greet people
   - Introduce people
   - Apologize
   - Take one's leave
   - Express thanks
   - Ask for and give one's personal information
2. Grammar
   - Present Simple Tense (verb to be)
   - Question word

พุทธธรรมที่ใช้

องค์คุณของพหูสูต คือ ฟังมาก จำได้ คล่องปาก เจนใจและขบได้ด้วยทฤษฎี

กิจกรรมการเรียนการสอน

ชั่วโมงที่ 1

1. นักเรียนทำกิจกรรมคู่ สำรวจหนังสือเรียนของตนเอง Textbook Survey เช่น
    1. How many pages does it have?
    2. How many units are there?
    3. How many expansions are there?
    4. Does it have the vocabulary list?
    5. Can you see the scope and sequence of the text? On which page is it?
2. นักเรียนและครูช่วยกันตรวจสอบคำตอบและสรุปรูปแบบและวิธีการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้จะได้ผลดียิ่งขึ้น
3. ครูชี้แจงกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการสอดแทรกหรือบูรณาการหลักพุทธธรรมหรือหลักการคุณลักษณศึกษา (Character Education)
4. ครูชี้แจง วิธีวัดและประเมินผลว่าจะมีการวัดทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ความเข้าใจในสาระที่เรียน คุณลักษณะตามหลักพุทธธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4 คุณลักษณะ คือ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน
5. นักเรียนทำ Placement test เพื่อตรวจสอบความรู้เดิม

ชั่วโมงที่ 2-7

ขั้นที่ 1 ฟังมาก

6. ให้นักเรียนฟังแถบบันทึกเสียงการสนทนาระหว่างพนักงานต้อนรับและแขกสองคน พร้อมทั้งดูบรรยากาศในภาพว่าเป็นสถานที่ไหน มีใครบ้าง และนักเรียนเคยไปหรือไม่
7. นักเรียนฟังแถบบันทึกเสียงอีกครั้งหนึ่งแล้วให้ช่วยกันบอกว่า เป็นการสนทนาในสถานการณ์ใด เช่น Greet people, Introduce people, Leave taking, Apologize เป็นต้น
8. นักเรียนฟังแถบบันทึกเสียงครั้งที่สามเพื่อฝึกออกเสียงตามสถานการณ์ต่าง ๆ แล้วนักเรียนฝึกพูดด้วยการทำกิจกรรมคู่ตามสถานการณ์นั้น ๆ

ขั้นที่ 2 จำได้

9. นักเรียนตอบคำถาม Comprehension เพื่อตรวจสอบความเข้าใจ

10. จากภาพสถานการณ์ต่างๆ ที่นักเรียนดูและฟังแล้ว ให้นักเรียนบอกว่า แต่ละสถานการณ์ใช้คำพูดอย่างไรบ้าง เช่น Greeting จะพูดว่า Good evening, Hi. เป็นต้น

11. นักเรียนรวบรวมคำพูดเหล่านี้แล้วหาวิธีจดจำไว้

ขั้นที่ 3 คล่องปาก

12. นักเรียนฝึกพูดแนะนำ – ทักทาย ดังนี้ ครูเริ่มต้นพูดว่า

Teacher says. "Hi. This is my student, Supa."

The class says. "Nice to meet you, Supa."

Supa says. "Nice to meet you too." แล้วสุภาก็พูดแนะนำเพื่อนคนอื่น ๆ ต่อไป และให้ฝึกทักทายทุกคน

13. นักเรียนฝึกการถามข้อมูลส่วนตัว โดยนักเรียนบางคนจะได้แบบฟอร์มที่มีข้อมูลของแขกที่มาพักซึ่งเป็นชาวต่างชาติที่มาจากต่างประเทศให้นักเรียนท่องบทของตัวเอง ส่วนนักเรียนบางคนจะได้แบบฟอร์มเปล่าให้เป็นพนักงานต้อนรับ ให้นักเรียนคนที่เป็นแขกมาพักไปลงทะเบียนโดยตอบคำถามของนักเรียนที่เป็นพนักงานต้อนรับ ซึ่งจะเขียนข้อมูลนั้นลงไปเสร็จแล้วสลับบทบาทสลับคู่

Last name…….**First name**…….
Address……**City**……
Zip code…….**Country**……...
Nationality……..
Telephone…….**E-mail**……...

Last name Smith **First name** Mary
Address 210 Chesnut Road **City** Boston,MA
Zip code 02116 **Country** USA
Nationality American
Telephone 01-2345678 **E-mail** Smi_m@hotmail.com

ขั้นที่ 4 เจนใจ

14. นักเรียนดูบัตรเครดิตการ์ด (ส่วนใหญ่นักเรียนรู้จักแล้ว) และดูภาพ Key Card จากนั้นฟังการสนทนา ระหว่างแขกที่มาพักและ Receptionist ให้นักเรียนสังเกตว่ามีสำนวนภาษาที่ทำให้การสนทนาเป็นจริงตามธรรมชาติของการติดต่อสื่อสารอะไรบ้าง เช่น Your credit card, please. เป็นต้น นักเรียนพูดทบทวนสำนวนเหล่านี้

15. ครูสมมติสถานการณ์ว่านักเรียนทุกคน Check in เข้าโรงแรมและจะได้ยินการสนทนาระหว่างแขกที่มาพักชื่อ Monica และพนักงานโรงแรมคนหนึ่ง bellhop (ซึ่งนักเรียนไม่เห็นข้อความนี้) ฟังแล้วเขียนข้อมูล เช่น

- Monica's nationality
- the floor her room is on
- the purpose of her visit
- and the number of days she will be staying at the hotel

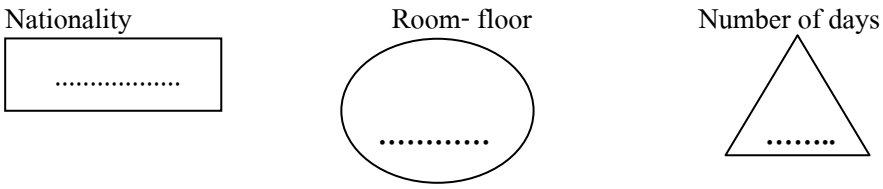

ขั้นที่ 5 ขบได้ด้วยทฤษฎี

16. นักเรียนทำกิจกรรม Your Turn โดยจับฉลากว่านักเรียนจะได้บทบาทไหน เช่น

A guest	**A receptionist**
Greet people	Fill in a form
A bellhop	**A guest**
Apologize	Introduce yourself

ให้เวลานักเรียนไปเลือกคู่แสดงบทบาทตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนด

สื่อการเรียนรู้

- แบบฟอร์มข้อมูล
- แถบบันทึกเสียง
- เครื่องเล่นแถบบันทึกเสียง
- หนังสือเรียน หน้า 2 - 5

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. ทำ Placement test
2. สังเกตการฟัง พูด อ่าน และเขียน
3. ทำ Workbook
4. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
5. ประเมินคุณลักษณะตามหลักพุทธธรรม

เครื่องมือวัดผล

1. Placement test
2. แบบสังเกตการฟัง พูด อ่าน และเขียน
3. แบบประเมิน Workbook
4. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
5. แบบประเมินคุณลักษณะตามหลักธรรม

เกณฑ์การวัดผล

1. Placement test พิจารณาจาก
   การเลือกรูปภาพได้ตรงกับประโยค
   การตอบคำถามได้ถูกต้อง
2. การฟัง พูด อ่าน และเขียน
   การฟัง
   3 หมายถึง ฟังเรื่องเกี่ยวกับการพูดทักทาย แนะนำตนเองและผู้อื่น การกล่าวลา ขอโทษ ขอบคุณ และสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูลได้เข้าใจถูกต้องดีมาก
   2 หมายถึง ฟังเรื่องเกี่ยวกับการพูดทักทาย แนะนำตนเองและผู้อื่น การกล่าวลา ขอโทษ ขอบคุณ และสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูลได้เข้าใจดี
   1 หมายถึง ฟังเรื่องเกี่ยวกับการพูดทักทาย แนะนำตนเองและผู้อื่น การกล่าวลา ขอโทษ ขอบคุณ และสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูลได้เข้าใจพอใช้

การพูด

3 หมายถึง พูดทักทาย แนะนำตนเองและผู้อื่น การกล่าวลา ขอโทษ ขอบคุณ และสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูล โดยออกเสียง สำเนียง และใช้ภาษาได้ถูกต้องคล่องแคล่ว

2 หมายถึง พูดทักทาย แนะนำตนเองและผู้อื่น การกล่าวลา ขอโทษ ขอบคุณ และสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูล โดยออกเสียง สำเนียง และใช้ภาษาได้ดี

1 หมายถึง พูดทักทาย แนะนำตนเองและผู้อื่น การกล่าวลา ขอโทษ ขอบคุณ และสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูล โดยออกเสียง สำเนียง และใช้ภาษาได้พอใช้

การอ่าน

3 หมายถึง อ่านคำและประโยค เกี่ยวกับการพูดทักทาย แนะนำตนเองและผู้อื่น การกล่าวลา ขอโทษ ขอบคุณ และสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูลโดยออกเสียงเน้นหนัก (Stress) และออกเสียงสูง ต่ำ (Intonation) ได้ถูกต้องคล่องแคล่ว

2 หมายถึง อ่านคำและประโยค เกี่ยวกับการพูดทักทาย แนะนำตนเองและผู้อื่น การกล่าวลา ขอโทษ ขอบคุณ และสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูล โดยออกเสียงเน้นหนัก (Stress) และออกเสียงสูง ต่ำ (Intonation) ได้ดี

1 หมายถึง อ่านคำและประโยค เกี่ยวกับการพูดทักทาย แนะนำตนเองและผู้อื่น การกล่าวลา ขอโทษ ขอบคุณ และสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูล โดยออกเสียงเน้นหนัก (Stress) และออกเสียงสูง ต่ำ (Intonation) ได้พอใช้

การเขียน

3 หมายถึง เขียนเกี่ยวกับการพูดทักทาย แนะนำตนเองและผู้อื่น การกล่าวลา ขอโทษ ขอบคุณ และสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูล โดยใช้อักษรตัวใหญ่ ตัวเล็ก สะกด และใช้เครื่องหมายวรรคตอนได้ถูกต้องตามโครงสร้างทางภาษา

2 หมายถึง เขียนเกี่ยวกับการพูดทักทาย แนะนำตนเองและผู้อื่น การกล่าวลา ขอโทษ ขอบคุณ และสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูล โดยใช้อักษรตัวใหญ่ ตัวเล็ก สะกด และใช้เครื่องหมายวรรคตอนได้ดี

1 หมายถึง เขียนเกี่ยวกับการพูดทักทาย แนะนำตนเองและผู้อื่น การกล่าวลา ขอโทษ ขอบคุณ และสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูล โดยใช้อักษรตัวใหญ่ ตัวเล็ก สะกด และใช้เครื่องหมายวรรคตอนได้พอใช้

3. การทำ Workbook
    1 หมายถึง พอใช้
    2 หมายถึง ดี
    3 หมายถึง ดีมาก
4. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
    1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติ หรือปฏิบัติได้น้อย
    2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
    3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ
5. ประเมินคุณลักษณะตามหลักธรรมที่ฝึกให้สร้างความรู้ ความเข้าใจให้แจ่มแจ้งชัดเจน
    1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติ หรือปฏิบัติได้น้อย
    2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
    3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ

บันทึกผลการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะ

ผลการจัดการเรียนรู้

…...……...……

…...……...……

…...……...……

ปัญหา อุปสรรค

…...……...……

…...……...……

…...……...……

แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

…...……...……

…...……...……

…...……...……

(นางอรพรรณ หงษ์ทอง)

ผู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ความเห็น/ข้อเสนอแนะหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

…...……...……

…...……...……

(นายนรพันธ์ วิทยารักษ์)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ

ความเห็น/ข้อเสนอแนะกลุ่มบริหารวิชาการ

…...……...……

…...……...……

( )

รองผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มบริหารวิชาการ

แบบสังเกตการฟัง พูด อ่านและเขียน

แผนการเรียนรู้เรื่อง Are you here on vacation? แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยที่ 1 อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 ชั้น ม. 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	การฟัง			การพูด			การอ่าน			การเขียน			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	**12**

แบบประเมิน Workbook

แผนการเรียนรู้เรื่อง Are you here on vacation? แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยที่ 1 อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 ชั้น ม. 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ – สกุล	ความถูกต้อง			ความสะอาด			การตรงเวลา			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	**9**

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

แผนการเรียนรู้เรื่อง Are you here on vacation? แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยที่ 1 อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 ชั้น ม. 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ความกตัญญูกตเวที		ความมีวินัย			ความซื่อสัตย์				ความขยันอดทน		รวม
		รู้บุญคุณและตอบแทนอย่างเหมาะสม	เป็นสมาชิกที่ดีของชั้นเรียน	สนใจกิจกรรมการเรียน	เข้าเรียนและส่งงานตรงเวลา	รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย	ไม่ลอกการบ้าน	ปฏิบัติตามระเบียบการสอบ	พูดแต่ความจริง	ไม่ลักขโมย	กระตือรือร้นในการเรียน	ทำงานด้วยความเพียรจนสำเร็จ	

แบบประเมินหลักพุทธธรรมองค์คุณของพหูสูต

แผนการเรียนรู้เรื่อง Are you here on vacation? แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยที่ 1 อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 ชั้น ม. 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ฟังเรื่องการพูดทักทาย แนะนำตนเอง การกล่าวลา ขอโทษ ขอบคุณ และสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูล มาอย่างหลากหลาย			**จำเรื่องการพูดทักทาย แนะนำตนเอง การกล่าวลา ขอโทษ ขอบคุณ และสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลได้**			**พูดทักทาย แนะนำตนเอง การกล่าวลา ขอโทษ ขอบคุณ และสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลได้ถูกต้องแคล่วคล่อง**			**รู้ เข้าใจการพูดทักทาย แนะนำตนเอง การกล่าวลา ขอโทษ ขอบคุณ และสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลตามหลักและทฤษฎี**			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	12

PLACEMENT TESTS

Name …….. Class …….. No. …….

Part 1 : Grammar Test (Units 1 to 8)

Read each sentence. Find the picture for it. Write the letter of the picture next to the sentence.

_____ 1. He didn't go out on the weekend.

_____ 2. She' s bored because nothing ever happens.

_____ 3. There aren't any cookies on the menu.

_____ 4. Larry, this is my friend Steve.

_____ 5. He' s worried because he lost his keys.

_____ 6. She can bake cookies really well.

_____ 7. Joe' s job is stressful.

_____ 8. She' s fixing her hair.

a.

b.

c.

d.

e.

f.

g.

h.

Part 2 : Questions (Units 1 to 8)

Write the answers to these questions.

1. What's your last name?

_____

2. What are you doing right now?

_____

3. What do you want to be?

_____

4. What do you like to do in your free time?

_____

5. What would you like to eat for dinner tonight?

_____

6. What did you do last weekend?

_____

7. When do you get angry?

_____

8. How do you feel when you have nothing to do?

_____

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 2

อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 (English for Super Goal 2)

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2: Entertainment เวลา 8 ชั่วโมง

เรื่อง Lights, Camera, Action!

สาระสำคัญ การใช้ภาษาในการออกคำสั่ง การแสดงความเห็นด้วย ไม่เห็นด้วยและการพูดถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นมีที่ใช้ในชีวิตจริงมาก การพูดได้ถูกต้องทำให้การสื่อสารเป็นไปได้ด้วยดี

สอดคล้องกับมาตรฐาน ต 1.1(1,2,3) 1.2(2,3,4) 1.3(1,2,3,4) 2.1(1,2) 3.1(1) และ 4.2(2,3)

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นำองค์คุณของพหูสูต ซึ่งเป็นหลักพุทธธรรมที่ฝึกให้นักเรียนสร้างความรู้ความเข้าใจในการฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน เกี่ยวกับการออกคำสั่ง การแสดงความเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยและการพูดถึงเหตุการณ์ ที่กำลังเกิดขึ้น
2. ปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริตและความขยัน อดทน

สาระการเรียนรู้

1. Grammar
   - Present Progressive Tense
   - Imperative
   - Wh-Questions
2. Function
   - Talk about ongoing actions and facts
   - Give commands
   - Express approach and disapproval

พุทธธรรมที่ใช้

องค์คุณของพหูสูต คือ ฟังมาก จำได้ คล่องปาก เจนใจ และขบได้ด้วยทฤษฎี

กิจกรรมการเรียนการสอน

ชั่วโมงที่ 1- 2

1. ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับชื่อเรื่องเพื่อนักเรียนจะได้เข้าใจสถานการณ์ของเรื่องที่จะเรียนได้ชัดเจนมากขึ้น แล้วตรวจหาคำศัพท์ที่นักเรียนรู้จัก เช่น

What is the title of this unit?

Yes, Lights, Camera, Action! What's it about?

Yes, it's about movies. They're making a movie.

ขั้นที่ 1 ฟังมาก

2. นักเรียนฟังแถบบันทึกเสียงบทสนทนาของบุคคลในภาพ ครั้งที่ 1

3. นักเรียนฟังแถบบันทึกเสียงบทสนทนาของบุคคลในภาพ ครั้งที่ 2 แล้วขีดเส้นใต้กริยาที่เติม ing เช่น doing, arriving, getting, etc.

4 . นักเรียนฟังแถบบันทึกเสียง ครั้งที่ 3 พร้อมกับฝึกออกเสียงตามไปด้วย

ขั้นที่ 2 จำได้

5. นักเรียนอ่าน Cast of characters (บทบาทของนักแสดง) ครูใช้คำถามเพื่อตรวจสอบความจำและความเข้าใจเกี่ยวกับบุคคลในภาพ เช่น

Where's the husband?	He's standing near the coach.
What is he doing?	He's waiting for his wife.

ขั้นที่ 3 คล่องปาก และ ขั้นที่ 4 เจนใจ

6. นักเรียนพูดประโยคที่เกี่ยวกับการกระทำของนักแสดงในภาพจากหนังสือ หน้า 6 ข้อ 1 Comprehension และเมื่อพอจะจำภาพได้แล้ว ให้นักเรียนปิดหนังสือ พูดประโยคตามครู ถ้าครูพูดถูกต้องตามภาพ ให้นักเรียนพูดตาม ถ้าพูดผิด นักเรียนไม่ต้องพูด แต่ให้ช่วยครูแก้ไขให้ถูกต้อง ครูยกตัวอย่างเช่น

T: The sheriff is taking a thief to jail.

S: No. The sheriff is taking a thief into the saloon.

7. ครูถามคำถามหลากหลายเพื่อฝึกโครงสร้าง Present Progressive Tense เช่น

What is the woman on the street doing?

Is the driver carry a suitcase?

8. ให้นักเรียนเลือกบทบาทเป็นนักแสดงที่ชอบ รวมทั้งเป็นผู้กำกับด้วย นักเรียนจินตนาการว่าอยู่ในฉากถ่ายทำภาพยนตร์ ครูหรือนักเรียนอาสาสมัคร จะถามผู้กำกับว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้างในศัพท์สำนวนที่เรียนไปแล้ว หรือคิดเองก็ได้

ขั้นที่ 5 ขบได้ด้วยทฤษฎี

9. นักเรียนและครูช่วยกันสรุปกฎของการเติม ing หลังคำกริยาและโครงสร้างประโยค Present Progressive Tense

10. ทบทวนบทเรียนโดยการทำแบบฝึกหัดที่ 3 Grammar ข้อ C ในหนังสือเรียน หน้า 9 โดยการใช้ Grammar chart ในหนังสือเรียน หน้า 8 เป็นคู่มือ

11. นักเรียนช่วยกันตรวจแก้ไข ครูคอยช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ชั่วโมงที่ 3- 4

ขั้นที่ 1 ฟังมาก

12. นักเรียนดูภาพในแบบฝึกหัดที่ 3 Grammar ข้อ B ในหนังสือเรียน หน้า 9 และจะได้ฟังประโยคคำสั่งที่ใช้กับบุคคลในภาพ ให้จับคู่บทฟัง กับประโยคในแบบฝึกหัดที่ 4 Listening ในหนังสือเรียน หน้า 9 โดยการเขียนหมายเลข 1-6 หน้าประโยค

12.1 การฟังครั้งที่ 1 นักเรียนฟัง ประโยคและดูภาพเพื่อจับคู่บทฟัง กับภาพ

12.2 การฟังครั้งที่ 2 นักเรียนฟัง ประโยคแล้วเขียนหมายเลข 1-6 หน้าแบบฝึกหัดแล้วตรวจสอบคำตอบกับเพื่อน

12.3 การฟังครั้งสุดท้ายเพื่อตรวจคำตอบโดยครูจะหยุดแถบบันทึกเสียงเมื่อต้องการความชัดเจน

ขั้นที่ 2 จำได้ ขั้นที่ 3 คล่องปาก และ ขั้นที่ 4 เจนใจ

13. ครูแจก Listening script แล้วนักเรียนฟัง แถบบันทึกเสียงพร้อมกับฝึกออกเสียง 2-3 ครั้ง

LISTENING SCRIPT :

1. Stop! Stop! Don’t run after the car!

2. My favorite song is playing. I’m not paying attention to things around me.

3. Go faster! The police are chasing us.

4. Get off my flower! You’re ruining them.

5. Oh, I’m happy that I got on the sidewalk. These cars are coming fast. Oops! I’m riding into the director’s chair.

6. Excuse me. What’shappening on the street ? Is it a scene for a film ?

ขั้นที่ 5 ขบได้ด้วยทฤษฎี

14. นักเรียนฝึกการใช้ประโยค Imperative จากแบบฝึกหัดใน Workbook หน้า 3 และสรุปโครงสร้างประโยค

ชั่วโมงที่ 5-6

ขั้นที่ 1 ฟังมาก

15 . นักเรียนดูภาพในแบบฝึกหัดที่ 6 Conversation ในหนังสือเรียน หน้า 10 แล้วบอกครูเกี่ยวกับภาพนั้น เช่น

There are four people.

A man is trying to get on a horse.

The woman in pink is Shirley.

The man in black is bald.

ถ้านักเรียนพูดไม่ได้ครูอาจจะช่วยด้วยการตั้งคำถาม เช่น

- How many people are there?
- What is the man at the horse doing?
- What is the woman in the pink dress called?

16. นักเรียนปิดหนังสือเรียน ฟัง แถบบันทึกเสียงบทสนทนาระหว่าง reporter และ Shirley แล้วตอบคำถาม Yes/No Questions ง่ายๆ เช่น

- Is Shirley happy with the movie?
- Is she working in the scene?

ขั้นที่ 2 จำได้ ขั้นที่ 3 คล่องปาก และขั้นที่ 4 เจนใจ

17. นักเรียนเปิด หนังสือเรียน ฟัง แถบบันทึกเสียงและฝึกออกเสียงตามไปด้วย

18. นักเรียนทำงานเป็นคู่ ฝึกบทสนทนาโดยการใช้วิธีการ Read and Look

19. นักเรียนตอบคำถามเกี่ยวกับบทสนทนาเพื่อจะได้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น

ขั้นที่ 5 ขบได้ด้วยทฤษฎี

20. นักเรียนทำแบบฝึกหัดใน Workbook หน้า 6 ข้อ E Reading เป็นการบ้าน

ชั่วโมงที่ 7 -8

ขั้นที่ 1 ฟังมาก

21. นักเรียนฟังแถบบันทึกเสียงซึ่งเป็นเสียงของพิธีกรและเสียงอื่นๆในบรรยากาศของงานจากหนังสือเรียน หน้า 10 แล้วให้นักเรียนเดาว่าเป็นงานอะไร ครูถามคำถาม

What are they doing?

Where are they?

Tell me the words you hear. ,etc.

22. ครูถามนักเรียนว่า What do you know about the Academy Award?

ครูอาจจะได้คำตอบจากนักเรียนบางคนที่สนใจเรื่องนี้

23. นักเรียนเปิด หนังสือเรียนหน้า 11 และดูภาพจากเรื่องที่จะอ่านครูถามคำถามเป็นการช่วยนำไปสู่เนื้อหามากยิ่งขึ้น

What are in the hands of the people in the first picture on the top?

What's the second picture called?

Which one is the reporter? ,etc.

24. นักเรียนอ่านเรื่องโดยการใช้วิธีการ scanning เพื่อขีดเส้นใต้คำกริยาที่เป็น action verb เช่น speaking, waiting, arriving, walking, wearing, shaking.

ขั้นที่ 2 จำได้

25. นักเรียนอ่านในใจอีกครั้งหนึ่งเพื่อจะได้เข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้นครูถามคำถามจากในแบบฝึกหัดอ่าน เช่น

When is the ceremony happened?

Where is it held?

Are there a lot of people?

ขั้นที่ 3 คล่องปาก และขั้นที่ 4 เจนใจ

26. นักเรียนฟัง แถบบันทึกเสียงและฝึกออกเสียงตามไปด้วย พยายามฝึกการออกเสียงให้ใกล้เคียงกับ Karen Schultz ให้มากที่สุด

27. นักเรียนทำงานคู่ เลือกบทพูดของ Karen ในหนังสือเรียนหน้า 11 ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ตอน คือ ย่อหน้าแรกจนจบที่คุยกับแขกจาก Nebraska และย่อหน้าที่ 2 ไปจนจบเรื่อง

ขั้นที่ 5 ขบได้ด้วยทฤษฎี

28. นักเรียนสรุปโครงสร้างประโยค - Present Progressive Tense และ Imperative โดยรวบรวมประโยคที่เรียนในหน่วยนี้ทั้งหมดเป็นงาน 1 ชิ้น

สื่อการเรียนรู้

- แถบบันทึกเสียง
- เครื่องเล่นแถบบันทึกเสียง
- หนังสือเรียน หน้า 6 - 11
- พจนานุกรม

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. สังเกตการฟัง พูด อ่าน และเขียน
2. ทำ Workbook
3. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. ประเมินคุณลักษณะตามหลักธรรม

เครื่องมือวัดผล

1. แบบสังเกตการฟัง พูด อ่าน และเขียน
2. แบบประเมิน Workbook
3. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. แบบประเมินคุณลักษณะตามหลักธรรม

เกณฑ์การวัดผล

1. การฟัง พูด อ่าน และเขียน

การฟัง

3 หมายถึง ฟังเรื่องเกี่ยวกับการออกคำสั่ง การแสดงความเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และการพูดถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นได้เข้าใจถูกต้องดีมาก

2 หมายถึง ฟังเรื่องเกี่ยวกับการออกคำสั่ง การแสดงความเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และการพูดถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นได้เข้าใจได้ดี

1 หมายถึง ฟังเรื่องเกี่ยวกับการออกคำสั่ง การแสดงความเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และการพูดถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นได้เข้าใจได้พอใช้

การพูด

3 หมายถึง พูดออกคำสั่ง การแสดงความเห็นด้วย ไม่เห็นด้วยและการพูดถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นได้ถูกต้องคล่องแคล่ว

2 หมายถึง พูดออกคำสั่ง การแสดงความเห็นด้วย ไม่เห็นด้วยและการพูดถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นได้ดี

1 หมายถึง พูดออกคำสั่ง การแสดงความเห็นด้วย ไม่เห็นด้วยและการพูดถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นได้พอใช้

การอ่าน

3 หมายถึง อ่านคำและประโยค เกี่ยวกับการออกคำสั่ง การแสดงความเห็นด้วย ไม่เห็นด้วยและการพูดถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น โดยออกเสียงเน้นหนัก (Stress) และ ออกเสียงสูง ต่ำ (Intonation) ได้ถูกต้องคล่องแคล่ว

2 หมายถึง อ่านคำและประโยค เกี่ยวกับการออกคำสั่ง การแสดงความเห็นด้วย ไม่เห็นด้วยและการพูดถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น โดยออกเสียงเน้นหนัก (Stress) และออกเสียงสูง ต่ำ (Intonation) ได้ดี

1 หมายถึง อ่านคำและประโยค เกี่ยวกับการออกคำสั่ง การแสดงความเห็นด้วย ไม่เห็นด้วยและการพูดถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น โดยออกเสียงเน้นหนัก (Stress) และออกเสียงสูง ต่ำ (Intonation) ได้พอใช้

การเขียน

3 หมายถึง เขียนเกี่ยวกับการออกคำสั่ง การแสดงความเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และการพูดถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น โดยใช้อักษรตัวใหญ่ ตัวเล็ก สะกด และใช้เครื่องหมายวรรคตอน ได้ถูกต้องตามโครงสร้างทางภาษา

2 หมายถึง เขียนเกี่ยวกับการออกคำสั่ง การแสดงความเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และการพูดถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น โดยใช้อักษรตัวใหญ่ ตัวเล็ก สะกด และใช้เครื่องหมายวรรคตอนได้ดี

1 หมายถึง เขียนเกี่ยวกับการออกคำสั่ง การแสดงความเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และการพูดถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น โดยใช้อักษรตัวใหญ่ ตัวเล็ก สะกด และใช้เครื่องหมายวรรคตอนได้พอใช้

2. การทำ Workbook
   1 หมายถึง พอใช้
   2 หมายถึง ดี
   3 หมายถึง ดีมาก
3. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
   1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย
   2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
   3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ

4. ประเมินคุณลักษณะตามหลักธรรมที่ฝึกให้สร้างความรู้ ความเข้าใจให้แจ่มแจ้งชัดเจน
   1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย
   2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
   3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ

บันทึกผลการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะ

ผลการจัดการเรียนรู้

…...……...……

…...……...……

ปัญหา อุปสรรค

…...……...……

…...……...……

แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

…...……...……

…...……...……

(นางอรพรรณ หงษ์ทอง)
ผู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ความเห็น/ข้อเสนอแนะหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

…...……...……

…...……...……

(นายนรพันธ์ วิทยารักษ์)
หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ

ความเห็น/ข้อเสนอแนะกลุ่มบริหารวิชาการ

…...……...……

( )
รองผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มบริหารวิชาการ

แบบสังเกตการฟัง พูด อ่าน และเขียน

แผนการเรียนรู้เรื่อง Lights, Camera, Action! แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยที่ 2 อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 ชั้น ม. 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ – สกุล	การฟัง			การพูด			การอ่าน			การเขียน			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	**12**

แบบประเมิน Workbook

แผนการเรียนรู้เรื่อง Lights, Camera, Action! แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยที่ 2 อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 ชั้น ม. 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ – สกุล	ความถูกต้อง			ความสะอาด			การตรงเวลา			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

แผนการเรียนรู้เรื่อง Lights, Camera, Action! แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยที่ 2 อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 ชั้น ม. 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ความกตัญญูกตเวที		ความมีวินัย			ความซื่อสัตย์				ความขยันอดทน		รวม
		รู้บุญคุณและตอบแทนอย่างเหมาะสม	เป็นสมาชิกที่ดีของชั้นเรียน	สนใจกิจกรรมการเรียน	เข้าเรียนและส่งงานตรงเวลา	รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย	ไม่ลอกการบ้าน	ปฏิบัติตามระเบียบการสอบ	พูดแต่ความจริง	ไม่ลักขโมย	กระตือรือร้นในการเรียน	ทำงานด้วยความเพียรจนสำเร็จ	

แบบประเมินหลักพุทธธรรมองค์คุณของพหูสูต

แผนการเรียนรู้เรื่อง Lights, Camera, Action! แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยที่ 2 อ 32101 ภาษาอังกฤษสู่เป้าหมาย 2 ชั้น ม. 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ฟังเรื่องการออกคำสั่ง การแสดงความเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และการพูดถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นมาอย่างหลากหลาย			จำเรื่องการออกคำสั่ง การแสดงความเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และการพูดถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นได้			พูดเรื่องการออกคำสั่ง การแสดงความเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และการพูดถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นได้ถูกต้องแคล่วคล่อง			รู้ เข้าใจ การออกคำสั่ง การแสดงความเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และการพูดถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นตามหลักและทฤษฎี			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	12

ภาคผนวก ฎ

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

รายวิชา ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ประมวลการสอน (Course Syllabus)

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549

ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้ : การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 40 ชั่วโมง/ปี

ผู้สอน นางสาวสำอาง เภาสูตร

สอดคล้องกับมาตรฐานช่วงชั้น ง 1.1.1 ง 1.1.2 ง 1.2.2 ง 1.2.4 ง 1.2.5 ง 2.1.1 ง 2.1.2 และ ง 2.1.3

คำอธิบายรายวิชา (Course Description)

ศึกษาแนวคิดพณิชยกรรมเพื่อการตลาดเกี่ยวกับความสำคัญของการขาย ประเภทและลักษณะของการขาย ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ กิจการ ลูกค้า คู่แข่งขัน และเทคนิคการขาย คุณสมบัติและจรรยาบรรณของพนักงานขาย โอกาสความก้าวหน้าของพนักงานขาย ความรู้ทางเทคโนโลยีทันสมัยที่เกี่ยวข้องกับงานขาย

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเทคนิคการขายพื้นฐาน มีทักษะในงานขาย มีประสบการณ์ในงานอาชีพสุจริต มีคุณธรรมและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ และเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพสุจริต

วัตถุประสงค์รายวิชา

1. มีความรู้ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับการตลาดและการขาย
2. สามารถนำหลักพุทธธรรมมาทำให้เกิดปัญญา ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน
3. ปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในด้าน กตัญญู ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความขยันอดทน

หน่วยการเรียน

หน่วยที่	หน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	มาตรฐาน (มาตรฐานช่วงชั้น)
	ภาคเรียนที่ 1		
1	ปฐมนิเทศ ■ บอกวัตถุประสงค์รายวิชา ■ ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนการสอน ■ บอกวิธีการวัดและประเมินผล ■ ทดสอบก่อนเรียน	**2**	
2	**ความรู้เกี่ยวกับการขายและการตลาด** ■ ความหมายและความสำคัญของการขาย ■ ความหมายและความสำคัญของการตลาด ■ แนวคิดเกี่ยวกับการตลาด	 **2** **2**	 **ง 1.1 1** **ง 1.2 2**
3	**ความรู้เกี่ยวกับงานขาย** ■ พนักงานขายที่ประสบผลสำเร็จ	**4**	**ง 1.1 1** **ง 1.2 2**
4	**ความรู้พื้นฐานของพนักงานขาย** ■ ความรู้เกี่ยวกับลูกค้า ■ ความรู้เกี่ยวกับสินค้า ■ ความรู้เกี่ยวกับกิจการ	**4**	**ง 1.1 1** **ง 1.2 2**
5	**คุณสมบัติและจรรยาบรรณของพนักงานขาย** ■ คุณสมบัติของพนักงานขาย ■ จรรยาบรรณของพนักงานขาย	**4**	
	ทดสอบหลังภาคเรียนที่ 1	**2**	

หน่วยที่	หน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	มาตรฐาน (มาตรฐานช่วงชั้น)
	ภาคเรียนที่ 2		
	ทดสอบก่อนเรียนภาคเรียนที่ 2	**1**	
6	ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการขาย ■ การแสวงหาลูกค้าอนาคต ■ การเตรียมก่อนเข้าพบและการเข้าพบเพื่อเสนอขาย ■ การเสนอขายและการจัดการกับข้อโต้แย้ง ■ การปิดการขายและการติดตามผล	**4**	**ง 1.1 1 ง1.1.2** **ง 1.2 4 ง .1.2.5** **ง 2.1 1**
7	**ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยทางการขาย** ■ พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ■ ประเภทของสินค้าในพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	**4**	**ง 2.1.2 ง 2.1.3**
8	การฝึกปฏิบัติการขาย	**10**	**ง 1.2 5**
9	**ทดสอบหลังเรียนครั้งที่ 2**	**1**	

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

1. อธิบาย ซักถามนักเรียน
2. แบ่งกลุ่มทำใบกิจกรรม/ใบงาน
3. ทำโครงงาน
4. ฝึกปฏิบัติการขายจริง
5. ค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ จากสื่อที่ใช้ในชีวิตประจำวันมาสร้างสถานการณ์ต่าง ๆ

สื่อการเรียนรู้

1. ใบกิจกรรม/ใบงาน/ใบความรู้/โครงงาน
2. ผลการปฏิบัติการขาย
3. หนังสือ การขาย 1
4. สื่อทางอินเตอร์เน็ต

แหล่งเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. ศูนย์วิทยบริการ
3. สหกรณ์ร้านค้าโรงเรียนวัดสังเวช

การให้คะแนน

1	ใบงาน/ แบบฝึกหัด	10	คะแนน
2	ฝึกปฏิบัติการขาย	30	คะแนน
3.	โครงงาน	10	คะแนน
4.	ทำแบบทดสอบย่อย	10	คะแนน
5.	ทำแบบทดสอบกลางภาค	10	คะแนน
6.	ทำแบบทดสอบปลายภาค	20	คะแนน
7.	คุณลักษณะอันพึงประสงค์	10	คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน

1. ใบงาน/ แบบฝึกหัด (10 คะแนน)

คะแนน	รายละเอียด
8 – 10	ทำได้ถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วน ใช้ได้ดีมาก
7	เนื้อหาทำได้ครบ ผิดพลาดเล็กน้อย ใช้ได้ดี
6	เนื้อหาทำได้ไม่ครบ มีผิดพลาดบ้าง ต้องแก้ไขบางส่วน
5	เนื้อหาทำได้ไม่ครบ มีผิดพลาดและต้องแก้ไขค่อนข้างมาก
0 – 4	เนื้อหาทำได้ไม่ครบ มีผิดพลาดมากกว่าถูกต้อง

2. ฝึกปฏิบัติงานขาย (30 คะแนน)

ข้อความ	คะแนน
1. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	6
2. มารยาทในการขาย	6
3. กระบวนการทำงาน	6
4. ความขยันหมั่นเพียร	6
5. การตรงต่อเวลา	6

3. โครงงาน (10 คะแนน)

ข้อความ	คะแนน
1. เนื้อหาตรงประเด็น	2
2. ความถูกต้องของเนื้อหา	2
3. กระบวนการทำงาน	2
4. ความชัดเจนและถูกต้องของรายงาน/จัดป้ายนิเทศ	2
5. ความถูกต้อง ชัดเจนของการนำเสนอของนักเรียน	2

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (10 คะแนน)

ข้อความ	คะแนน
1. กตัญญูกตเวที	2
2. ความมีวินัย	3
3. ซื่อสัตย์	2
4. ความขยัน อดทน	3

5. เกณฑ์การประเมินผล

ระดับ	ร้อยละ	เกณฑ์
4.0	80 - 100	ดีมาก
3.5	75 -79	ดี
3.0	70 - 74	ค่อนข้างดี
2.5	65 - 69	ปานกลาง
2.0	60 - 64	พอใช้
1.5	55 - 59	ค่อนข้างพอใช้
1.0	50 - 54	ผ่าน
0	0 - 49	ปรับปรุง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 ชั้นมัธยมศึกษาที่ปี 3

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1: สนทนาก่อนเรียน เวลา 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ ความสามารถในการปฏิบัติตนในการเรียนตามข้อกำหนดจะทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติตนตามที่กำหนดในประมวลการสอน อันเป็นการสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระการเรียนรู้

- จุดประสงค์การเรียนรู้
- ขอบข่ายเนื้อหารายวิชาพณิชยกรรมเพื่อการตลาด
- กิจกรรมการเรียนการสอน
- การวัดและประเมินผล

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ครูอธิบายถึงการเรียนรายวิชาพณิชยกรรมเพื่อการตลาด รหัสวิชา ชื่อรายวิชา เวลาเรียน ขอบข่ายเนื้อหาที่เรียน จุดประสงค์การเรียนรู้
2. ครูชี้แจงกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการสอดแทรกหรือบูรณาการหลักพุทธธรรมหรือหลักการคุณลักษณศึกษา (Character Education)
3. ครูชี้แจง วิธีวัดและประเมินผลว่าจะมีการวัดทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ ความเข้าใจ ในสาระที่เรียน คุณลักษณะตามหลักพุทธธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4 คุณลักษณะคือ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความขยัน อดทน
4. นักเรียนทดสอบก่อนเรียน

สื่อการเรียนรู้ / แหล่งเรียนรู้

1. ประมวลการสอน (Course Syllabus)
2. แบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน

การวัดผลและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. ทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน

เครื่องมือวัดผล

1. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. แบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน

เกณฑ์การวัดผล

1. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
   1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย
   2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
   3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ
2. แบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน
   พิจารณาจากการตรวจและให้คะแนนตามแบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน

การตรวจและให้คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน

คำถาม	คะแนน/แนวการตอบ			
	5	4	3	2
1. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการขาย และการตลาดอย่างไร อธิบายมาพอสังเขป	- บอกความหมายของการขายและการตลาดได้ถูกต้อง	- บอกความหมายของการขายและการตลาดได้แต่ไม่ครบถ้วน	-บอกความหมายของการขายและการตลาดได้พอสมควร	-บอกความหมายของการขายและการตลาดได้น้อย
2. นักเรียนคิดว่าพนักงานขายที่ดีนั้นจะต้องปฏิบัติในเรื่องใดบ้าง อธิบายมาพอสังเขป	-บอกวิธีการปฏิบัติในเรื่องพนักงานขายที่ดีได้ถูกต้อง	-บอกวิธีการปฏิบัติในเรื่องพนักงานขายที่ดีได้แต่ไม่ครบถ้วน	-บอกวิธีการปฏิบัติในเรื่องพนักงานขายที่ดีได้พอสมควร	-บอกวิธีการปฏิบัติในเรื่องพนักงานขายได้น้อย
3. นักเรียนคิดว่าการขายของให้ได้นั้นจะต้องฝึกปฏิบัติในเรื่องใดบ้าง อธิบายมาพอสังเขป	-บอกวิธีการฝึกปฏิบัติการขายของได้ถูกต้อง	-บอกวิธีการฝึกปฏิบัติการขายของได้ไม่ครบถ้วน	-บอกวิธีการฝึกปฏิบัติการขายของได้พอสมควร	-บอกวิธีการฝึกปฏิบัติการขายของได้น้อย
4. นักเรียนคิดว่าการขายให้ได้ผลดีนั้น จะต้องฝึกปฏิบัติในเรื่องใดบ้าง อธิบายมาพอสังเขป	-บอกวิธีขั้นตอนในการขายได้ถูกต้อง	-บอกวิธีขั้นตอนในการขายได้ไม่ครบถ้วน	-บอกวิธีขั้นตอนในการขายได้พอสมควร	-บอกวิธีขั้นตอนในการขายได้น้อย
5. นักเรียนคิดว่าพนักงานขายที่ดี ควรมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอย่างไร	-บอกคุณสมบัติและจรรยาบรรณของพนักงานขายได้ถูกต้อง	-บอกคุณสมบัติและจรรยาบรรณของพนักงานขายได้ไม่ครบถ้วน	-บอกคุณสมบัติและจรรยาบรรณของพนักงานขายได้พอสมควร	-บอกคุณสมบัติและจรรยาบรรณของพนักงานขายได้พอสมควร

บันทึกผลการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะ

ผลการจัดการเรียนรู้

…...……...……...

…...……...……..

…...……...……..

ปัญหา อุปสรรค

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

…...……...……

…...……...……

…...……...……..

(นางสาวสำอาง เภาสูตร)

ผู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ความเห็น/ข้อเสนอแนะหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

…...……...……..

…...……...……...

…...……...……...

(นางจิราภรณ์ เกษตระกูล)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ความเห็น/ข้อเสนอแนะรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ

…...……...……..

…...……...……..…

...……...……..

( )

รองผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มบริหารวิชาการ

แบบทดสอบก่อนเรียน

ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด

ชื่อ …… สกุล ……. ชั้น ม. 3 /……. เลขที่…….

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการขาย และการตลาดอย่างไร อธิบายมาพอสังเขป

……....

……....

……....

……....

2. นักเรียนคิดว่าพนักงานขายที่ดีนั้น จะต้องปฏิบัติในเรื่องใดบ้าง อธิบายมาพอสังเขป

……....

……....

……....

……....

3. นักเรียนคิดว่าการขายของให้ได้นั้นจะต้องฝึกปฏิบัติในเรื่องใดบ้าง อธิบายมาพอสังเขป

……....

……....

……....

……....

4. นักเรียนคิดว่าการขายให้ได้ผลดีนั้น จะต้องฝึกปฏิบัติในเรื่องใดบ้าง อธิบายมาพอสังเขป

……....

……....

……....

……....

5. นักเรียนคิดว่าพนักงานขายที่ดี ควรมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอย่างไร

……....

……....

……....

……....

แบบทดสอบหลังเรียน

ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด

ชื่อ …… สกุล ……. ชั้น ม. 3 /……. เลขที่…….

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการขาย และการตลาดอย่างไร อธิบายมาพอสังเขป

……....

……....

……....

……....

2. นักเรียนคิดว่าพนักงานขายที่ดีนั้น จะต้องปฏิบัติในเรื่องใดบ้าง อธิบายมาพอสังเขป

……....

……....

……....

……....

3. นักเรียนคิดว่าการขายของให้ได้นั้นจะต้องฝึกปฏิบัติในเรื่องใดบ้าง อธิบายมาพอสังเขป

……....

……....

……....

……....

4. นักเรียนคิดว่าการขายให้ได้ผลดีนั้น จะต้องฝึกปฏิบัติในเรื่องใดบ้าง อธิบายมาพอสังเขป

……....

……....

……....

……....

5. นักเรียนคิดว่าพนักงานขายที่ดี ควรมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอย่างไร

……....

……....

……....

……....

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

แผนการเรียนรู้เรื่อง สนทนาก่อนเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยที่ 1 ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ความกตัญญูกตเวที		ความมีวินัย			ความซื่อสัตย์				ความขยันอดทน		รวม
		รู้บุญคุณและตอบแทนอย่างเหมาะสม	เป็นสมาชิกที่ดีของชั้นเรียน	สนใจกิจกรรมการเรียน	เข้าเรียนและส่งงานตรงเวลา	รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย	ไม่ลอกการบ้าน	ปฏิบัติตามระเบียบการสอบ	พูดแต่ความจริง	ไม่ลักขโมย	กระตือรือร้นในการเรียน	ทำงานด้วยความเพียรจนสำเร็จ	

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

กลุ่มสาระ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 ชั้นมัธยมศึกษาที่ปี 3

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 คุณสมบัติและจรรยาบรรณของพนักงานขาย เวลา 4 ชั่วโมง

แผนการเรียนรู้เรื่อง คุณสมบัติ และจรรยาบรรณของพนักงานขาย

สาระสำคัญ พนักงานขายที่ดีนั้นต้องมีคุณสมบัติและจรรยาบรรณของพนักงานขาย

มาตรฐานช่วงชั้นที่ สอดคล้อง ง 1.2 .4 และ ง 1.2 .5

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถนำหลักพุทธธรรมโยนิโสมนสิการ วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออกมาทำให้เกิดปัญญา ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณสมบัติและจรรยาบรรณของพนักงานขาย
2. ปฏิบัติตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านความกตัญญู ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความขยันอดทน

สาระการเรียนรู้

- คุณสมบัติของพนักงานขายและจรรยาบรรณของพนักงานขาย

พุทธธรรมที่ใช้

โยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ใช้ วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก

กิจกรรมการเรียนการสอน

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการบูรณาการหลักธรรมโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ใช้ วิธีคิดแบบคุณโทษ และทางออก ทำให้มองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงมองให้ครบทั้งข้อดี ข้อเสีย และทางแก้ไข หาทางออกให้หลุดรอด ปลอดพ้น จากข้อบกพร่องต่าง ๆ ดังนี้

1. ครูแบ่งนักเรียนเป็น 6 กลุ่ม ให้ศึกษาความรู้เรื่องคุณสมบัติและจรรยาบรรณ ของพนักงานขาย จากหนังสือการขาย 1 อุบลรัตน์ ไวปรีชี หน้า 97 - 117 แล้วร่วมกันอภิปราย คุณสมบัติและจรรยาบรรณของพนักงานขาย ที่ดี หรือ ที่เป็นจุดแข็ง และที่ไม่ดี หรือ มีจุดอ่อน

2. ให้อภิปรายถึงทางออกที่จะแก้ไขพนักงานขายที่ขาดคุณสมบัติและไร้จรรยาบรรณ และกรอกลงในใบงานที่ 5 แล้วนำเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

3. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป

สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

- ใบงานที่ 5 คุณสมบัติและจรรยาบรรณของพนักงานขาย
- หนังสือเรียน การขาย1 ของอุบลรัตน์ ไวปรีชี

การวัดผลและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. ทำใบงานที่ 5
2. การนำเสนอ
3. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. ประเมินคุณลักษณะตามหลักพุทธธรรม

เครื่องมือวัดผล

1. แบบประเมินใบงานที่ 5
2. แบบสังเกตพฤติกรรมการนำเสนอ
3. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. แบบประเมินคุณลักษณะตามหลักพุทธธรรม

เกณฑ์การวัดผล

1. ใบงาน

   พิจารณาจากการตรวจและให้คะแนนตามแบบประเมินใบงานที่ 5

2. การสังเกตพฤติกรรมการนำเสนอ

   0 หมายถึง ปรับปรุง

   1 หมายถึง พอใช้

   2 หมายถึง ดี

   3 หมายถึง ดีมาก

3. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

   1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย

   2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

   3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ

4. ประเมินคุณลักษณะตามหลักธรรม ที่ใช้วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก

1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย

2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ

บันทึกผลการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะ

ผลการจัดการเรียนรู้

…...……...……...

…...……...……..

ปัญหา อุปสรรค

…...……...……..

…...……...……..

แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

…...……...……

…...……...……..

(นางสาวสำอาง เภาสูตร)

ผู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ความเห็น/ข้อเสนอแนะหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

…...……...……..

…...……...……...

…...……...……...

(นางจิราภรณ์ เกษตระกูล)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ความเห็น/ข้อเสนอแนะรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ

…...……...……..

…...……...……..…

...……...……..

( )

รองผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มบริหารวิชาการ

ใบงานที่ 5

คุณสมบัติและจรรยาบรรณของพนักงานขาย

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง คุณสมบัติและจรรยาบรรณของพนักงานขาย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด ชั้น ม. 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

ชื่อ ..... สกุล ..... ชั้น ม. 3 / ..... เลขที่ .....

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. พนักงานขายที่ดีควรมีคุณสมบัติและจรรยาบรรณอะไรบ้างและการเป็นพนักงานขายที่ดีจะมีผลดีอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. พนักงานขายที่ขาดคุณสมบัติ หรือไร้จรรยาบรรณจะมีโทษอย่างไร และจะมีผลเสียอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. พนักงานขายที่ขาดคุณสมบัติและไร้จรรยาบรรณจะมีทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

\

การตรวจและให้คะแนนแบบประเมินใบงานที่ 5

ข้อคำถาม	คะแนน/แนวการตอบ			
	5	4	3	2
1. พนักงานขายที่ดีควรมีคุณสมบัติและจรรยาบรรณอะไรบ้าง และการเป็นพนักงานขายที่ดีจะมีผลดีอย่างไรบ้าง	- บอกคุณสมบัติจรรยาบรรณและผลดีของการเป็นพนักงานขายที่ดีได้ถูกต้อง	- บอกคุณสมบัติจรรยาบรรณและผลดีของการเป็นพนักงานขายที่ดีได้แต่ไม่ชัดเจน	- บอกคุณสมบัติจรรยาบรรณและผลดีของการเป็นพนักงานขายที่ดีได้พอสมควร	- บอกคุณสมบัติจรรยาบรรณและผลดีของการเป็นพนักงานขายที่ดีได้น้อย
2. พนักงานขายที่ขาดคุณสมบัติหรือไร้จรรยาบรรณจะมีโทษและผลเสียอย่างไร	- บอกโทษและผลเสียของพนักงานขายที่ขาดคุณสมบัติหรือไร้จรรยาบรรณได้ถูกต้อง	- บอกโทษและผลเสียของพนักงานขายที่ขาดคุณสมบัติหรือไร้จรรยาบรรณได้แต่ไม่ชัดเจน	- บอกโทษและผลเสียของพนักงานขายที่ขาดคุณสมบัติหรือไร้จรรยาบรรณได้พอสมควร	- บอกโทษและผลเสียของพนักงานขายที่ขาดคุณสมบัติหรือไร้จรรยาบรรณได้น้อย
3. พนักงานขายที่ขาดคุณสมบัติและไร้จรรยาบรรณจะมีทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างไร	- บอกทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาของพนักงานขายที่ขาดคุณสมบัติและไร้จรรยาบรรณได้ถูกต้อง	- บอกทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาของพนักงานขายที่ขาดคุณสมบัติและไร้จรรยาบรรณได้บ้างแต่ไม่ชัดเจน	- บอกทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาของพนักงานขายที่ขาดคุณสมบัติและไร้จรรยาบรรณได้พอสมควร	- บอกทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาของพนักงานขายที่ขาดคุณสมบัติและไร้จรรยาบรรณได้น้อย

แบบประเมินใบงานที่ 5

คุณสมบัติและจรรยาบรรณของพนักงานขาย

แผนการเรียนรู้เรื่อง คุณสมบัติและจรรยาบรรณของพนักงานขาย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

หน่วยที่ 5 ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด ชั้น ม. 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ-สกุล	บอกคุณสมบัติและจรรยาบรรณของพนักงานขาย			บอกข้อดีของพนักงานขายที่มีคุณสมบัติ			บอกข้อเสียของพนักงานขายที่ขาดคุณสมบัติ			บอกแนวทางแก้ไขพนักงานขายที่ไร้จรรยาบรรณ			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	12

แบบสังเกตพฤติกรรมการนำเสนอ

แผนการเรียนรู้เรื่อง คุณสมบัติและจรรยาบรรณของพนักงานขาย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 หน่วยที่ 2 ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด ชั้น ม. 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมิน/คะแนน					รวม
		รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	บุคลิก /ท่าทาง	เนื้อหาเกี่ยวกับคุณสมบัติและจรรยาบรรณ	ใช้ภาษาถูกต้อง	ตั้งใจและมีส่วนร่วม	
		2	2	2	2	2	10

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

แผนการเรียนรู้เรื่อง คุณสมบัติและจรรยาบรรณของพนักงานขาย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6
หน่วยที่ 5 ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด ชั้น ม. 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ความกตัญญูกตเวที		ความมีวินัย			ความซื่อสัตย์				ความขยันอดทน		รวม
		รู้บุญคุณและตอบแทนอย่างเหมาะสม	เป็นสมาชิกที่ดีของชั้นเรียน	สนใจกิจกรรมการเรียน	เข้าเรียนและส่งงานตรงเวลา	รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย	ไม่ลอกการบ้าน	ปฏิบัติตามระเบียบการสอบ	พูดแต่ความจริง	ไม่ลักขโมย	กระตือรือร้นในการเรียน	ทำงานด้วยความเพียรจนสำเร็จ	

แบบประเมินหลักธรรมที่ใช้วิธีคิดแบบคุณโทษทางออก

แผนการเรียนรู้เรื่อง คุณสมบัติและจรรยาบรรณ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

หน่วยที่ 5 ง 33102 พณิชยกรรมเพื่อการตลาด ชั้น ม. 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	**ชื่อ-สกุล**	คุณสมบัติและจรรยาบรรณของพนักงานขาย			ข้อดีของพนักงานขายมีคุณสมบัติอย่างไร			ข้อเสียของพนักงานขายที่ขาดคุณสมบัติ			แนวทางแก้ไขพนักงานขายที่ไร้จรรยาบรรณ			**รวม**
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	12

ภาคผนวก ฏ

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

รายวิชา ท 33101 ภาษาไทยในโลกความเป็นจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ประมวลการสอน (Course Syllabus)

โรงเรียนวัดสังเวช ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

ท 33101 ภาษาไทยในโลกความเป็นจริง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้: ภาษาไทย จำนวน 3 ชั่วโมง/สัปดาห์

ผู้สอน นางวัชรินทร์ ตรีกมล จำนวน 120 ชั่วโมง

มาตรฐานช่วงชั้นที่สอดคล้อง ท 1.1.1 ท 1.1.2 ท 1.1.3 ท 2.1.1 ท 2.1.2 ท 3.1.1 ท 3.1.2 ท 4.1.1 ท 4.1.2 ท 4.1.3 ท 4.1.4 ท 4.1.5 ท 4.1.6 ท 4.2.1 ท 4.2.1 ท 4.2.2 ท 4.2.3 และ ท 5.1.1

คำอธิบายรายวิชา (Course Description)

ศึกษาการใช้ภาษาในโลกของความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และเทคโนโลยี จากการฟัง การดูข่าวสาร การอ่านวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา และวรรณกรรมทั่วไป ประเภทบทความ บทวิเคราะห์ ตำรา นวนิยาย อินเตอร์เน็ต โคลงและฉันท์ การพูดแสดงความคิดเห็น พูดเชิญชวน พูดโน้มน้าว เขียนบันทึก เรียงความ และเรื่องสั้น

เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดทักษะการใช้หลักภาษาในการฟัง ดู พูด อ่านและเขียนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และเทคโนโลยี สามารถนำมาใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

วัตถุประสงค์รายวิชา

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการใช้หลักภาษาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ การอาชีพ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และเทคโนโลยี ด้วยการฟัง การดู การพูด การเขียน และการอ่าน
2. สามารถนำหลักพุทธธรรมมาทำให้เกิดปัญญา ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน
3. ปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในด้านความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความขยัน อดทน

หน่วยการเรียน/สาระการเรียนรู้

หน่วยที่	หน่วยการเรียนรู้/สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	มาตรฐาน (มาตรฐานช่วงชั้น)
ภาคเรียนที่ 1			
1	**ปฐมนิเทศ** ❖ แนะนำตัว ❖ แนะนำเนื้อหาวิชา ❖ จุดประสงค์รายวิชา ❖ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ❖ การวัดประเมินผล ❖ ทดสอบก่อนเรียน	2	
2	**ภาษากับเศรษฐกิจการอาชีพ** ❖ การฟัง ❖ การดู ❖ การอ่าน ❖ การพูด ❖ การเขียน	28 4 4 12 8	ท 1.1.1 ท 1.1.2 ท 1.1.3 ท 2.1.1 ท 2.1.2 ท 3.1.1 ท 3.1.2 ท 4.1.1 ท 4.1.2 ท 4.1.3 ท 4.1.4 ท 4.1.5 ท 4.2.1 ท 4.2.2 ท 4.2.3 ท 5.1.1
3	**ภาษากับการเมือง** ❖ การฟัง ❖ การดู ❖ การอ่าน ❖ การพูด ❖ การเขียน	28 4 4 10 10	ท 1.1.1 ท 1.1.2 ท 1.1.3 ท 2.1.1 ท 2.1.2 ท 3.1.1 ท 3.1.2 ท 4.1.1 ท 4.1.2 ท 4.1.3 ท 4.1.4 ท 4.1.5 ท 4.2.1 ท 4.2.2 ท 4.2.3 ท 5.1.1
ทดสอบหลังเรียน		**2**	

หน่วยที่	หน่วยการเรียนรู้/สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	มาตรฐาน (มาตรฐานช่วงชั้น)
ภาคเรียนที่ 2			
ทดสอบก่อนเรียน		**2**	
4	**ภาษากับสังคมไทย**	20	ท 1.1.1 ท 1.1.2 ท 1.1.3
	❖ การฟัง	4	ท 2.1.1 ท 2.1.2
	❖ การดู	4	ท 3.1.1 ท 3.1.2
	❖ การอ่าน	4	ท 4.1.1 ท 4.1.2 ท 4.1.3
	❖ การพูด	4	ท 4.1.4 ท 4.1.5
	❖ การเขียน	4	ท 4.2.1 ท 4.2.2 ท 4.2.3 ท 5.1.1
5	**ภาษาในวัฒนธรรมไทย**	18	ท 1.1.1 ท 1.1.2 ท 1.1.3
	❖ การฟัง	4	ท 2.1.1 ท 2.1.2
	❖ การดู	2	ท 3.1.1 ท 3.1.2
	❖ การอ่าน	4	ท 4.1.1 ท 4.1.2 ท 4.1.3
	❖ การพูด	4	ท 4.1.4 ท 4.1.5
	❖ การเขียน	4	ท 4.2.1 ท 4.2.2 ท 4.2.3 ท 5.1.1
6	**ภาษากับโลกเทคโนโลยี**	18	ท 1.1.1 ท 1.1.2 ท 1.1.3
	❖ การฟัง	4	ท 2.1.1 ท 2.1.2
	❖ การดู	2	ท 3.1.1 ท 3.1.2
	❖ การอ่าน	4	ท 4.1.1 ท 4.1.2 ท 4.1.3
	❖ การพูด	4	ท 4.1.4 ท 4.1.5
	❖ การเขียน	4	ท 4.2.1 ท 4.2.2 ท 4.2.3 ท 5.1.1
ทดสอบหลังเรียน		**2**	
	รวม	**120**	

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

1. ฟัง ดู และอ่านวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา และวรรณกรรมทั่วไป ประเภทบทความ บทวิเคราะห์ ตำรา นวนิยาย อินเตอร์เน็ต โคลงและฉันท์ ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และเทคโนโลยี แล้วสามารถสรุปความจับประเด็นสำคัญ วิเคราะห์ วินิจฉัย ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และจุดประสงค์ของเรื่อง
2. พูดแสดงความคิดเห็น พูดเชิญชวน พูดโน้มน้าว
3. เขียนบันทึก เรียงความ และเรื่องสั้น
4. แบ่งกลุ่มศึกษา ค้นคว้า ปฏิบัติ สาธิต นำเสนอผลงาน
5. ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเกิดทักษะการใช้หลักภาษาในการฟัง ดู พูด อ่านและเขียน ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และเทคโนโลยี
6. นำมาใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

สื่อการเรียนรู้

1. วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา และวรรณกรรมทั่วไป ประเภทบทความ บทวิเคราะห์ ตำรา นวนิยาย อินเตอร์เน็ต โคลงและฉันท์ ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และเทคโนโลยี
2. หนังสือเรียนวรรณสารวิจักษ์
3. แถบบันทึกเสียง วีดิทัศน์ วิทยุ คอมพิวเตอร์ โทรทัศน์

แหล่งเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. ศูนย์วิทยบริการโรงเรียน
3. วิทยากรเกี่ยวกับขนบประเพณีวัฒนธรรมไทยจากวัดสังเวชและชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน
4. อาจารย์ผู้สอนวิชาอื่น ๆ
5. Internet

การให้คะแนน

1.	กิจกรรมกลุ่ม	20	คะแนน
2.	การนำเสนอผลงาน	15	คะแนน
3.	การทำใบงาน	10	คะแนน
4.	ตรวจสมุดบันทึก	10	คะแนน
5.	การค้นคว้างาน	15	คะแนน
6.	คุณลักษณะอันพึงประสงค์	10	คะแนน
7.	แบบทดสอบ	20	คะแนน

คะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	คะแนน
1. ความกตัญญูกตเวที	2
2. ความมีวินัย	2
3. ความซื่อสัตย์	3
4. ความขยัน อดทน	3

เกณฑ์การประเมินผล

ระดับ	**ร้อยละ**	**เกณฑ์**
4.0	80 - 100	ดีมาก
3.5	75 -79	ดี
3.0	70 - 74	ค่อนข้างดี
2.5	65 - 69	ปานกลาง
2.0	60 - 64	พอใช้
1.5	55 - 59	ค่อนข้างพอใช้
1.0	50 - 54	ผ่าน
0	0 - 49	ปรับปรุง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระ ภาษาไทย ท 33101 ภาษาไทยในโลกของความเป็นจริง

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1: ปฐมนิเทศ เวลา 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การทำความเข้าใจและปฏิบัติตามข้อกำหนดของการเรียนการสอนจะทำให้เราประสบความสำเร็จในการเรียน

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติตนได้ตามประมวลการสอน จนประสบผลสำเร็จในการเรียน

สาระการเรียนรู้

- ปฐมนิเทศ
- แนะนำตัว
- แนะนำเนื้อหาวิชา
- จุดประสงค์รายวิชา
- การวัดประเมินผล
- ทดสอบก่อนเรียน

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ครูแนะนำตัว อธิบายถึงการเรียนรายวิชาภาษาไทยในโลกของความเป็นจริง เกี่ยวกับรหัสวิชา ชื่อรายวิชา เวลาเรียน ขอบข่ายเนื้อหาที่เรียน จุดประสงค์การเรียนรู้
2. ครูชี้แจงกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการสอดแทรกหรือบูรณาการหลักพุทธธรรม หรือหลักการคุณลักษณศึกษา (Character Education)
3. ครูชี้แจงการวัดและประเมินผลว่าจะมีการวัด 3 ด้าน คือ ความรู้ความเข้าใจในสาระที่เรียน คุณลักษณะตามหลักพุทธธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน

สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

1. ประมวลการสอน (Course Syllabus)
2. แบบทดสอบก่อนเรียน

การวัดและประเมินผล

แบบทดสอบก่อนเรียน

เกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบ

1.	ตอบถูกต้องครบถ้วน	4	คะแนน
2.	ลำดับขั้นตอนเรื่องราวก่อน-หลังได้ถูกต้อง	4	คะแนน
3.	เขียนสะกดการันต์ถูกต้อง สะอาด สวยงาม	4	คะแนน

บันทึกผลการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะ

ผลการจัดการเรียนรู้

…...……...……...

…...……...……...

…...……...……...

ปัญหา อุปสรรค

…...……...……...

…...……...……...

…...……...……...

แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

…...……...……...

…...……...……...

…...……...……...

(นางวัชรินทร์ ตรีกมล)

ผู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ความเห็น/ข้อเสนอแนะหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

…...……...……...

…...……...……...

…...……...……...

(นางสาวสุนีนารถ รุจิรวรรณคีรี)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย

ความเห็น/ข้อเสนอแนะรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ

…...……...……...

…...……...……...

…...……...……...

( )

รองผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มบริหารวิชาการ

แบบทดสอบก่อนเรียน

ชื่อ.....เลขที่.....ห้อง...../.....

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. การจับใจความสำคัญจากการฟัง การดู ผู้ฟังจะต้องปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะจับใจความสำคัญได้ครบถ้วน ถูกต้อง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. สิ่งสำคัญที่สุดของการฟังคือต้องทำอย่างไรจึงจะเป็นการฟังที่สัมฤทธิ์ผล

.....

.....

.....

.....

.....

3. หลักการพูด ก่อนพูดผู้พูดต้องทำอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. การเขียนที่ดีต้องมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบหลังเรียน

ชื่อ.....เลขที่.....ห้อง...../.....

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนตอบคำถามต่อไปนี้

5. การจับใจความสำคัญจากการฟัง การดู ผู้ฟังจะต้องปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะจับใจความสำคัญได้ครบถ้วน ถูกต้อง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. สิ่งสำคัญที่สุดของการฟังคือต้องทำอย่างไรจึงจะเป็นการฟังที่สัมฤทธิ์ผล

.....

.....

.....

.....

.....

7. หลักการพูด ก่อนพูดผู้พูดต้องทำอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. การเขียนที่ดีต้องมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

กลุ่มสาระ ภาษาไทย ท 33101 ภาษาไทยในโลกของความเป็นจริง

โรงเรียนวัดสังเวช ปีการศึกษา 2549 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2: ภาษากับเศรษฐกิจการอาชีพ เวลา 4 ชั่วโมง

แผนการเรียนรู้เรื่อง การฟัง การดู การเขียน

สาระสำคัญ

การจับใจความสำคัญของเรื่องที่ฟัง ดู และการเขียน เป็นสิ่งสำคัญจำเป็นที่ทำให้เราเกิดความรู้และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

มาตรฐานช่วงชั้นที่สอดคล้อง ท 2.1.1 และ ท 2.1.2

จุดประสงค์การเรียนรู้

สามารถนำหลักพุทธธรรม โยนิโสมนสิการ: วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ มาใช้จับใจความสำคัญของข่าวและเขียนข่าวเกี่ยวกับเศรษฐกิจการอาชีพ โดยปฏิบัติตามคุณลักษณะด้านความกตัญญู ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความขยัน อดทนได้

สาระการเรียนรู้

การจับใจความสำคัญจากการฟัง/การดูเกี่ยวกับเศรษฐกิจการอาชีพในการดำรงชีวิต โดยใช้หลักธรรมโยนิโสมนสิการ วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ฟังและดู และการเขียนข่าวเรื่องราวต่าง ๆ

พุทธธรรมที่ใช้

โยนิโสมนสิการ วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์

กิจกรรมการเรียนการสอน

จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

คาบที่ 1

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเศรษฐกิจและอาชีพต่าง ๆ
2. ครูให้ความรู้ในความหมายของคำว่า “เศรษฐกิจ” และความสัมพันธ์กับชีวิตและอาชีพของคนเรา
3. นักเรียนฟัง/ดูข่าวเศรษฐกิจการอาชีพจากสื่อต่าง ๆ
4. นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ 1 การจับใจความสำคัญ
5. นักเรียนจับใจความสำคัญของข่าวที่ฟัง/ดู แล้วเขียนลงในใบงานที่ 1 การจับใจความสำคัญ

คาบที่ 2

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนจับใจความสำคัญ และการเขียนข่าวจากการฟังและการดูที่บูรณาการใช้หลักธรรมโยนิโสมนสิการ วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ ซึ่งเป็นหลักธรรมในการคิดตามหลักการและความมุ่งหมายในระดับปฏิบัติการ หรือลงมือทำ โดยรู้และเข้าใจหลักการความมุ่งหมายของเรื่องนั้น ๆ จะดำเนินไป เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้และปฏิบัติสำเร็จผลตามต้องการ ดังนี้

คิดเป็นหลักธรรม: มองตามหลักการและความมุ่งหมาย

6. นักเรียนอ่านข่าวที่หามา ครูยกตัวอย่างจุดมุ่งหมายของข่าวที่นักเรียนอ่าน
7. นักเรียนช่วยกันหาจุดมุ่งหมายของข่าว
8. นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ 2 เรื่องหลักการเขียนข่าว
9. ครูบอกหลักการเขียนข่าวเพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการนำเสนอข่าว
10. นักเรียนเขียนข่าวให้สอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมาย ลงในใบงานที่ 2 การเขียนจุดมุ่งหมาย หลักการของข่าว และการเขียนข่าว

คาบที่ 3 - 4

คิดเป็นหลักธรรมการดำเนินงานของเรื่องนั้น ๆ ว่าดำเนินไปอย่างถูกต้องหรืองมงาย เลื่อนลอย

11. นักเรียนร่วมกันพิจารณาดูว่าการนำเสนอข่าวนั้นตรงจุดมุ่งหมายหรือหลักการที่วางไว้หรือไม่ เพราะเหตุใด การเขียนข่าวนั้นถูกต้องตามหลักการเขียนข่าวหรือไม่อย่างไร
12. นักเรียนเขียนสิ่งที่ได้ลงในใบงานที่ 3 การเขียนข่าว
13. นักเรียนนำเสนอผลงานข่าวที่เขียนได้
14. ครูปรับปรุงแก้ไขผลงานนักเรียน สรุปงาน
15. นักเรียนจดบันทึกความรู้ที่ได้ลงสมุดบันทึก

สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้ที่ 1 การจับใจความสำคัญ
2. ใบความรู้ที่ 2 หลักการเขียนข่าว
3. ใบงานที่ 1 การจับใจความสำคัญของข่าว
4. ใบงานที่ 2 การเขียนจุดมุ่งหมาย หลักการของข่าว และการเขียนข่าว
5. ใบงานที่ 3 การเขียนข่าว
6. วิทยุ โทรทัศน์ Internet

แหล่งเรียนรู้

1. ห้องสมุดโรงเรียน
2. ห้องศูนย์วิชาภาษาไทย
3. ศูนย์วิทยบริการโรงเรียน

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. ทำใบงานที่ 1 - 3
2. จดบันทึกในสมุดจดงาน
3. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. ประเมินคุณลักษณะตามหลักพุทธธรรม

เครื่องมือวัดผล

1. แบบประเมินใบงานที่ 1 - 3
2. แบบประเมินสมุดจดงาน
3. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. แบบประเมินคุณลักษณะตามพุทธธรรม

เกณฑ์การวัดผล

1. ใบงาน

ใบงานที่ 1

หัวข้อข่าว

3 หมายถึง เขียนหัวข้อข่าวได้ถูกต้อง เขียนสะกดการันต์ถูกต้อง

2 หมายถึง เขียนหัวข้อข่าวไม่ถูกต้อง เขียนสะกดการันต์ถูกต้อง

1 หมายถึง เขียนหัวข้อข่าวไม่ถูกต้อง เขียนสะกดการันต์ไม่ถูกต้อง

ประเภทของข่าว

3 หมายถึง เขียนประเภทของข่าวได้ถูกต้อง เขียนสะกดการันต์ถูกต้อง

2 หมายถึง เขียนประเภทของข่าวไม่ถูกต้อง เขียนสะกดการันต์ถูกต้อง

1 หมายถึง เขียนประเภทของข่าวไม่ถูกต้อง เขียนสะกดการันต์ไม่ถูกต้อง

จับใจความสำคัญ

3 หมายถึง จับใจความสำคัญของข่าวได้ถูกต้อง เขียนสะกดการันต์ถูกต้อง

2 หมายถึง จับใจความสำคัญของข่าวไม่ถูกต้อง เขียนสะกดการันต์ถูกต้อง

1 หมายถึง จับใจความสำคัญของข่าวไม่ถูกต้อง เขียนสะกดการันต์ไม่ถูกต้อง

ใบงานที่ 2

จุดมุ่งหมายของข่าว

3 หมายถึง เขียนจุดมุ่งหมายของข่าวได้ถูกต้อง เขียนสะกดการันต์ถูกต้อง

2 หมายถึง เขียนจุดมุ่งหมายของข่าวไม่ถูกต้อง เขียนสะกดการันต์ถูกต้อง

1 หมายถึง เขียนจุดมุ่งหมายของข่าวไม่ถูกต้อง เขียนสะกดการันต์ไม่ถูกต้อง

หลักการของข่าว

3 หมายถึง เขียนหลักการของข่าวได้ถูกต้อง เขียนสะกดการันต์ถูกต้อง

2 หมายถึง เขียนหลักการของข่าวไม่ถูกต้อง เขียนสะกดการันต์ถูกต้อง

1 หมายถึง เขียนหลักการของข่าวไม่ถูกต้อง เขียนสะกดการันต์ไม่ถูกต้อง

เขียนข่าว

3 หมายถึง มีส่วนประกอบของข่าวครบถ้วน ได้ถูกต้อง ใช้ภาษาดี

2 หมายถึง มีส่วนประกอบของข่าวไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ใช้ภาษาดี

1 หมายถึง มีส่วนประกอบของข่าวไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ใช้ภาษาไม่ดี

ใบงานที่ 3

จุดมุ่งหมายของข่าว

3 หมายถึง บอกคำตอบได้ถูกต้อง และบอกเหตุผลได้ถูกต้อง เหมาะสม

2 หมายถึง บอกคำตอบได้ถูกต้อง แต่บอกเหตุผลไม่ถูกต้อง เหมาะสม

1 หมายถึง บอกคำตอบไม่ถูกต้อง และบอกเหตุผลไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม

หลักการของข่าว

3 หมายถึง เขียนหลักการของข่าวได้ถูกต้อง และบอกเหตุผลได้ถูกต้อง เหมาะสม

2 หมายถึง เขียนหลักการของข่าวได้ถูกต้อง และบอกเหตุผลไม่ถูกต้อง เหมาะสม

1 หมายถึง เขียนหลักการของข่าวไม่ถูกต้อง และบอกเหตุผลไม่ถูกต้อง เหมาะสม

การเขียนข่าวถูกต้องตามหลักการเขียนข่าว

3 หมายถึง เขียนข่าวได้ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นจริง น่าเชื่อถือตามหลักการเขียนข่าว

2 หมายถึง เขียนข่าวได้ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน เป็นจริง ไม่น่าเชื่อถือตามหลักการเขียนข่าว

1 หมายถึง เขียนข่าวไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน เป็นจริง ไม่น่าเชื่อถือตามหลักการเขียนข่าว

2. การประเมินสมุดจดงาน

เนื้อหาความรู้

3 จดถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจน

2 จดถูกต้อง ไม่ครบถ้วน ชัดเจน

1 จดไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน ไม่ชัดเจน

ความสวยงาม

3 จดด้วยตัวอักษรที่ถูกแบบ สะอาด เป็นระเบียบ สวยงาม

2 จดด้วยตัวอักษรที่ไม่ถูกแบบ สะอาด แต่ไม่เป็นระเบียบ

1 จดด้วยตัวอักษรไม่ถูกแบบ ไม่สะอาด ขาดระเบียบ ไม่สวยงาม

การตรงต่อเวลา

3 ส่งงานตามกำหนดเวลา งานครบถ้วนเรียบร้อย

2 ส่งช้ากว่ากำหนดเวลา แต่งานครบถ้วนเรียบร้อย

1 ส่งช้ากว่ากำหนดเวลา และงานไม่เสร็จ ไม่เรียบร้อย

3. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติ หรือปฏิบัติได้น้อย

2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ

4. การประเมินคุณลักษณะตามพุทธธรรมที่ทำให้รู้และเข้าใจหลักการและความมุ่งหมาย

1 หมายถึง พอใช้

2 หมายถึง ดี

3 หมายถึง ดีมาก

บันทึกผลการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะ

ผลการจัดการเรียนรู้

…...……...……...

…...……...……..

…...……...……..

ปัญหา อุปสรรค

…...……...……..

…...……...……..

…...……...……..

แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

…...……...……

…...……...……

…...……...……..

(นางวัชรินทร์ ตรีกมล)

ผู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ความเห็น/ข้อเสนอแนะหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

…...……...……..

…...……...……...

…...……...……...

(นางสาวสุนีนารถ รุจิรวรรณคีรี)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย

ความเห็น/ข้อเสนอแนะรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ

…...……...……..

…...……...……...…

...……...……..

( )

รองผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มบริหารวิชาการ

ใบความรู้ที่ 1

การจับใจความสำคัญ

การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ เป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ เป็นประโยชน์สำหรับการจดจำและทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของเรื่องที่อ่าน จึงควรฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ สามารถจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านทุกประเภท ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง สารคดีและบันเทิงคดี

หลักการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสามารถจับใจความสำคัญแต่ละย่อหน้าได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ

ใจความสำคัญได้แก่ ข้อความที่ทำหน้าที่ครอบคลุมใจความของข้อความอื่น ๆ ในตอนนั้น ๆ ไว้หมด ข้อความที่เหลือเป็นเพียงรายละเอียด หรือส่วนขยายใจความสำคัญเท่านั้น

ใจความสำคัญส่วนมากมีลักษณะเป็นประโยค อาจเป็นประโยคเดี่ยว หรือซ้อนก็ได้แล้วแต่กรณี และมักจะปรากฏอยู่ต้นข้อความ ส่วนที่เหลือเป็นใจความแฝงหรือรายละเอียด เป็นที่น่าสังเกตว่าในหนึ่งข้อความหรือหนึ่งย่อหน้า จะมีใจความสำคัญเพียงประการเดียว

การพิจารณาใจความสำคัญ ผู้อ่านจะต้องเข้าใจอย่างถ่องแท้เสียก่อนว่า ใจความสำคัญอยู่ตรงไหน ความเข้าใจจะช่วยบอกเองว่า ใจความสำคัญนั้นจะเป็นข้อความตอนที่ทำให้เรื่องต่าง ๆ ดำเนินไปได้ ถ้าขาดใจความสำคัญแล้ว เรื่องอื่น ๆ ก็จะไม่เกิดตามมา มีข้อสังเกตว่า ใจความสำคัญนอกจากปรากฏอยู่ในแต่ละย่อหน้าแล้ว อาจสังเกตได้อีกว่าบางครั้งอยู่ตอนต้น (ซึ่งเป็นส่วนมาก) บางทีอยู่ตอนท้าย บางครั้งอยู่ตอนกลาง และบางครั้งอยู่ทั้งตอนต้นและตอนท้าย นอกนั้นเป็นความสำคัญรองและรายละเอียด

(หลักนักอ่าน ของ สมบัติ จำปาเงิน, สำเนียง มณีกาญจน์)

หลักการอ่านที่ดี

อ่านในใจ

1. ต้องมีสมาธิในขณะอ่าน ไม่ปล่อยให้เกิดอาการใจลอย
2. ไม่ทำปากขมุบขมิบ หรือปล่อยให้เสียงลอดออกมา
3. ไม่ใช้นิ้วหรือสิ่งอื่น ๆ ชี้ไปตามตัวหนังสือที่กำลังอ่านตามลำดับ
4. รู้จักค้นหาศัพท์ด้วยตนเองโดยอาศัยพจนานุกรมเป็นหลัก

5. ใช้สายตามจับข้อความกว้าง ๆ ล่วงหน้า และกวาดไปอย่างรวดเร็ว

6. รู้จักจับใจความสำคัญและใช้วิจารณญาณ ตีความหมายที่ยากและซับซ้อนได้ว่า สิ่งใดควรเชื่อสิ่งใดไม่ควรเชื่อ

7. ทำบันทึกสรุปหัวข้อสำคัญ

อ่านออกเสียง

1. อ่านออกเสียงอย่างเสียงพูดธรรมดา
2. อ่านด้วยจังหวะธรรมดาไม่เร็วหรือช้าเกินไป
3. เว้นวรรคให้ถูกต้อง อ่านให้ได้ความเป็นประโยค ไม่อ่านทีละคำ
4. อ่านออกเสียงแต่ละคำให้ถูกต้องชัดเจนตามหลักอักขรวิธีและความนิยม
5. อ่านออกเสียงหนักเบาเข้ากับเนื้อเรื่อง
6. ถ้าเป็นร้อยกรองต้องแบ่งจังหวะการอ่านให้ถูกต้องตามแผนบังคับของคำประพันธ์แต่ละชนิด

(ภาษาไทย ท 204 ประหยัด สุวัฒนา)

หลักการจับใจความสำคัญ

ข้อความประกอบด้วยย่อหน้า อาจมีตั้งแต่ย่อหน้าเดียวจนถึงหลาย ๆ ย่อหน้า ย่อหน้าหนึ่ง ๆ มีใจความสำคัญประการเดียว ใจความสำคัญนี้ปรากฏอยู่ในประโยคใดประโยคหนึ่ง ประโยคที่แสดงใจความสำคัญ เรียกว่าประโยคใจความสำคัญ โดยทั่วไปประโยคใจความสำคัญมักอยู่ต้นย่อหน้า ในบางกรณีอาจอยู่ท้ายหรือกลางย่อหน้าก็ได้ ย่อหน้าหนึ่งจึงประกอบด้วยใจความสำคัญหนึ่งประโยคและประโยคอื่น ๆ ซึ่งประกอบประโยคใจความสำคัญนั้น ประโยคประกอบหรือประโยครองอาจมีมากหรือน้อยสุดแต่ใจความ ข้อความของประโยคประกอบเหล่านี้ เรียกว่า พลความหรือใจความรอง

ในกรณีที่ข้อความมีหลายย่อหน้า องค์ประกอบของแต่ละย่อหน้าก็เป็นเช่นเดียวกับที่กล่าวมาข้างต้น คือ มีประโยคใจความสำคัญและประโยคประกอบ ข้อความแต่ละย่อหน้ารวมกันเข้าภายในหลักเกณฑ์สำคัญ 2 ประการ คือ เอกภาพ และสัมพันธภาพ

เอกภาพของข้อความหลายย่อหน้า ได้แก่ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของข้อความแต่ละย่อหน้า ใจความแต่ละย่อหน้าจะต้องเป็นเรื่องเดียวกันทั้งหมด ย่อหน้าใดย่อหน้าหนึ่งจะมีใจความต่างหากออกไปจากชื่อเรื่องไม่ได้

สัมพันธภาพ ของข้อความหลายย่อหน้า ได้แก่ลำดับความสัมพันธ์อันเหมาะสมของแต่ละย่อหน้า กล่าวคือ ย่อหน้าใดควรอยู่ต้น ย่อหน้าใดควรอยู่ถัดไป และย่อหน้าใดควรอยู่ท้ายก็เป็นไปตามลำดับที่กลมกลืนสอดคล้องต้องกัน

(หลักและการใช้ภาษาไทย เสนีย์ วิลาวรรณ)

ใบความรู้ที่ 2
หลักการเขียนข่าว

ข่าว: News คือ “การรายงาน เสนอเรื่องราวเพื่อสื่อความหมายเกี่ยวกับเหตุการณ์ข้อเท็จจริง ความคิดและสิ่งต่าง ๆ ที่มีความแปลกใหม่ เด่น เป็นความรู้และน่าสนใจซึ่งเกิดขึ้นอย่างปัจจุบัน ทันเวลาไปสู่ผู้อ่าน ผู้ดู ผู้ฟัง ให้ได้ทราบสิ่งนั้น” (ดร.วิษณุ สุวรรณเพิ่ม)

ประเภทข่าว

1. ข่าวสงคราม - การปฏิวัติ โจรแยกดินแดน การรบ การบุกรุกดินแดน
2. ข่าวอาชญากรรม - ฆาตกรรม โจรกรรม วินาศกรรม
3. ข่าวเหตุการณ์ - การเดินขบวน การเมือง การประชุม ครม.
4. ข่าวกามารมณ์ - เพศ ความผิดปกติทางเพศของมนุษย์,สัตว์
5. ข่าววิทยาศาสตร์ - การประดิษฐ์สิ่งใหม่ ยารักษาโรค เครื่องจักร
6. ข่าวบริการ - รายงานอากาศ สินค้า การกุศล
7. ข่าวกีฬา - การแข่งขัน
8. ข่าวโศกนาฏกรรม - ภัยธรรมชาติ อุบัติเหตุ
9. ข่าวลึกลับ - เรื่องหวาดเสียว ตื่นเต้น หวาดกลัว ผี ไหลตาย
10. ข่าวสังคม - ดารา ผู้หญิง นักธุรกิจ
11. ข่าวราชการ - ข่าวรัฐบาล ราชสำนัก กระทรวง ทบวง กรม
12. ข่าวการศึกษา - เกษตร แพทย์ ครู ศาสนา วัฒนธรรม

หลักการเขียนข่าว

การเขียนข่าวนั้นต้องมีหลักการเขียนส่วนประกอบของข่าวทั้งหมดคือ

1. เขียนหัวข่าว (Headline)
2. ความนำ (Lead)
3. ส่วนเชื่อม (Neck)
4. เนื้อข่าว (Body)

หลักในการเขียนหัวข่าว

1. เขียนประโยคสมบูรณ์
2. ไม่เขียนกริยานำหน้าประโยค หากจำเป็นต้องเขียนไว้บรรทัดแรก
3. คำสำคัญต้องอยู่บรรทัดแรก
4. เขียนประโยคเป็น Active Voice
5. เขียนประโยคเป็นอนาคต
6. ใช้คำที่มีชีวิต (Vivid)

7. ไม่ใช้คำสงสัย คลุมเครือ (Confusing or Ambiguous)
8. ข่าวประเภท Feature Satires ใช้คำให้เบาสมองได้
9. ไม่ใช้คำซ้ำ
10. มีความหมายเฉพาะ ชี้นำความคิดผู้อ่านได้
11. ใช้คำสั้นมีความหมายสุด
12. ไม่ใช้คำสะแลงที่ผู้อ่านทั่วไปไม่เข้าใจ
13. ไม่ใช้คำยาก จนผู้อ่านไม่เข้าใจ
14. ไม่ใช้เครื่องหมายอัญประกาศคู่เน้นคำที่หัวข่าว
15. คำย่อต้องรู้โดยทั่วไป
16. ชื่อบุคคลต้องเป็นที่รู้โดยทั่วไป เช่น “ชวน” ยุบสภาแล้ว
17. อย่าให้ความเห็นเอง
18. คำหน้านามไม่ใช้คำที่ตั้งเอง
19. หลีกเลี่ยงความไม่รู้แจ้ง จะทำให้เกิดคดีหมิ่นประมาท
20. ไม่ใช้คำย่อ วัน เดือน ยกเว้นมีวันที่ก็ย่อได้
21. ไม่เขียนหัวข่าวสอนผู้อ่าน
22. ไม่ใช้คำถาม
23. เขียนให้มีความหมายทางบวก
24. หัวข่าวต่างแบบ ควรจัดไว้คนละบรรทัด
25. ไม่แยกคำทุกชนิดหรือไว้ต่างบรรทัดกัน

ความนำ เป็นส่วนที่บอกข้อเท็จจริงที่สำคัญแก่ผู้อ่านคล้ายเป็นข้อความที่ย่อเนื้อข่าวไว้ทั้งหมด

ความนำที่ดี

1. ถูกต้อง
2. เที่ยงตรง
3. ดึงดูดความสนใจ
4. ใช้ภาษาที่ชวนอ่าน
5. ตอบคำถามสำคัญสุดก่อน
6. บอกแหล่งข่าว
7. ให้ผู้อ่านเกิดความใกล้ชิดข่าว
8. มีความชัดเจน
9. กะทัดรัด
10. ผู้เขียนวางตัวเป็นกลาง

ส่วนเชื่อม (NECK)

จะเป็นการเขียนขยายเนื้อหาจากความนำ เป็นส่วนขยายความนำกับเนื้อข่าว มีข้อเท็จจริงรองจากความนำเพื่อให้รายละเอียดของข่าวชัดเจนขึ้น มักเขียนไว้ตอนท้ายของความนำเพื่อให้เชื่อมต่อกับเนื้อข่าวนั่นเอง

เนื้อข่าว ได้แก่ ตัวเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ผู้รายงานข่าวต้องอธิบายข้อเท็จจริง โดยขยายจากความนำข่าวโดยให้รายละเอียดชัดเจนมากขึ้นนั่นเอง

จุดมุ่งหมายการตั้งหัวเรื่อง ก็เพื่อ

1. ดึงดูดความสนใจผู้อ่าน
2. จัดระดับข่าวสาร
3. ขายเรื่อง
4. บอกข้อเท็จจริง
5. ตกแต่งหน้าให้ดูงาม

หลักการเขียนหัวเรื่อง

1. ใช้คำหลัก (key words) เช่นไฟ, น้ำ, เลือกตั้ง ไม่ใช้คำรอง คือ อัคคี, อุทก, ประชาธิปไตย เขียนหัวเรื่องโดยเฉพาะหัวข่าว
2. คำนึงถึงไวยากรณ์ – หัวข่าวประโยคต้องเป็นปัจจุบัน ส่วนชื่อเรื่องจะมีวิธีการดังนี้

ชื่อเรื่องที่ดี ต้องมีลักษณะดังนี้

1. เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านทั่วไป
2. สั้น อ่านง่าย ถูกต้อง
3. ใช้คำ Key word
4. มีรสนิยม
5. เป็นสิ่งใหม่ สะดุดตา เร้าความรู้สึก

หลักการเขียนข่าว

การเขียนข่าวหนังสือพิมพ์ ต้องบอกสิ่งที่สำคัญที่สุดก่อน แล้วจึงบอกสิ่งที่สำคัญรองลงมา การเขียนข่าวจะมีองค์ประกอบสำคัญเรียงลำดับ คือ พาดหัว (Headline) วรรคนำ (Lead) ส่วนเชื่อม (Neck) และเนื้อข่าว (Body)

วรรคนำ จะเป็นประเด็นสำคัญของเรื่อง คือต้องตอบความสนใจของผู้อ่านว่า Who What When Where Why How การเขียนต้องพิถีพิถันเล็กน้อย ควรเขียนด้วยประโยคสรุปเรื่องหรือสรุปประเด็นสำคัญ

ส่วนเชื่อม จะเป็นตัวเชื่อมระหว่างวรรคนำกับเนื้อข่าวส่วนใหญ่เป็นข้อความที่ขยายประเด็นของเรื่อง อาจเป็นการให้รายละเอียดของ W ตัวใดตัวหนึ่งเพิ่มเติม

เนื้อข่าว เป็นการบอกเรื่องที่เหลือจากที่บอกไว้แล้วในวรรคนำ เป็นข้อเท็จจริงที่สนับสนุนหรือขยายความ หรือช่วยให้วรรคนำได้ความแจ่มชัด

สิ่งที่ควรระวังในการเขียนข่าว

- ชื่อและนามสกุลต้องสะกดให้ถูกต้อง
- ยศ ตำแหน่ง ต้องระบุให้ตรงกับความเป็นจริงขณะนั้น
- คำนำหน้าชื่อ และบรรดาศักดิ์ต้องระบุเรียงลำดับให้ถูกต้อง
- การใช้อักษรย่อ หรือตัวย่อต่างๆ ควรตรวจสอบให้ดี
- ไม่สอดแทรกความคิดเห็นของตนเองเข้าไป
- การเขียนตัวเลขจำนวนมากอาจใช้ตัวอักษรแทน ถ้าไม่ใช่ตัวเลขที่แน่นอนควรใช้คำว่าประมาณ
- หลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์เทคนิคที่ยากต่อความเข้าใจ

ใบงานที่ 1

การจับใจความสำคัญของข่าว

คำสั่ง

ให้นักเรียนนำข่าวเกี่ยวกับเศรษฐกิจการอาชีพที่ได้ฟัง/ดูมาจากแหล่งเรียนรู้มาเขียนบอกสิ่งต่อไปนี้ลงในใบงาน

หัวข้อข่าว

.....

.....

ประเภทของข่าว

.....

.....

ใจความสำคัญของข่าว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 2

การเขียนจุดมุ่งหมาย หลักการของข่าว และการเขียนข่าว

คำสั่ง

ให้นักเรียนนำข่าวเกี่ยวกับเศรษฐกิจการอาชีพที่ได้ฟัง/ดูมาจากแหล่งเรียนรู้มาเขียนบอกสิ่งต่อไปนี้ลงในใบงาน

จุดมุ่งหมายของการนำเสนอข่าว

.....

.....

.....

หลักการของข่าว

.....

.....

.....

เขียนข่าว 1 ข่าว ให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและหลักการของการนำเสนอข่าว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 3
การเขียนข่าว

คำสั่ง

ให้นักเรียนเขียนข่าวเกี่ยวกับเศรษฐกิจ ตามหลักการเขียนข่าว 1 ข่าว

หัวเรื่อง

.....

.....

วรรคนำ

.....

.....

.....

.....

เนื้อข่าว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินใบงานที่ 1

การจับใจความสำคัญ

แผนการเรียนรู้เรื่อง การฟัง การดู การเขียน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยที่ 2 ท 33101 ภาษากับเศรษฐกิจการอาชีพ ชั้น ม. 3/..... ภาคเรียนที่ 1 การศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ-สกุล	หัวข้อข่าว			ประเภทข่าว			ใจความสำคัญ			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	9

แบบประเมินใบงานที่ 2

การใช้หลักธรรม โยนิโสมนสิการ : วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์

คิดเป็นหลักธรรม : มองตามหลักการและความมุ่งหมาย

แผนการเรียนรู้เรื่อง การฟัง การดู การเขียน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยที่ 2 ท 33101 ภาษากับเศรษฐกิจการอาชีพ ชั้น ม. 3/..... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ-สกุล	จุดมุ่งหมายของการนำเสนอข่าว			หลักการของข่าว			เขียนข่าว			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	9

แบบประเมินใบงานที่ 3

การใช้หลักธรรม โยนิโสมนสิการ : วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์

คิดเป็นหลักธรรมการดำเนินงานของเรื่องนั้น : ดำเนินไปถูกต้องหรืองมงาย เลื่อนลอย

แผนการเรียนรู้เรื่อง การฟัง การดู การเขียน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยที่ 2 ท 33101 ภาษากับเศรษฐกิจการอาชีพ ชั้น ม. 3/..... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ-สกุล	หัวเรื่อง			วรรคนำ			เนื้อข่าว			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	9

แบบประเมินสมุดจดงาน

แผนการเรียนรู้เรื่อง การฟัง การดู การเขียน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยที่ 2 ท 33101 ภาษากับเศรษฐกิจการอาชีพ ชั้น ม. 3/..... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ-สกุล	เนื้อหาความรู้			ความสวยงาม			การตรงต่อเวลา			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	9

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

แผนการเรียนรู้เรื่อง การฟัง การดู การเขียน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยที่ 2 ท 33101 ภาษากับเศรษฐกิจการอาชีพ ชั้น ม. 3/..... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ – สกุล	ความกตัญญูกตเวที		ความมีวินัย			ความซื่อสัตย์				ความขยันอดทน		รวม
		รู้บุญคุณและตอบแทนอย่างเหมาะสม	เป็นสมาชิกที่ดีของชั้นเรียน	สนใจกิจกรรมการเรียน	เข้าเรียนและส่งงานตรงเวลา	รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย	ไม่ลอกการบ้าน	ปฏิบัติตามระเบียบการสอบ	พูดแต่ความจริง	ไม่ลักขโมย	กระตือรือร้นในการเรียน	ทำงานด้วยความเพียรจนสำเร็จ	

แบบประเมินหลักธรรมที่ทำให้รู้และเข้าใจหลักการ ความมุ่งหมาย

แผนการเรียนรู้เรื่อง การฟัง การดู การเขียน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยที่ 2 ท 33101 ภาษากับเศรษฐกิจการอาชีพ ชั้น ม. 3/..... ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

เลขที่	ชื่อ – สกุล	เข้าใจหลักการฟัง ดู เขียน เรื่องที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจการอาชีพ			รู้ความมุ่งหมายเกี่ยวกับเศรษฐกิจการอาชีพ			รวม
		3	2	1	3	2	1	6

ภาคผนวก ฐ

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ

กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนวัดสังเวช
กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ปีการศึกษา 2549

หลักการและเหตุผล

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กำหนดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม รวมทั้งการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพ (กรมวิชาการ, 2545ก: 6) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ก็เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนกิจกรรมหนึ่งที่มุ่งปลูกฝัง ระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ ให้ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามจารีตประเพณีของชาติ บ้านเมืองและตามอุดมคติ อุดมการณ์ของลูกเสือ เนตรนารี เพื่อการอยู่ร่วมกันในสภาพชีวิตต่าง ๆ นำไปสู่พื้นฐานการทำประโยชน์ให้แก่สังคม และวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

แนวทางดำเนินการ

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี โรงเรียนวัดสังเวชมีแนวทางการดำเนินการโดยได้ร่วมกับผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา กำหนดและให้คำนิยามความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนตามลำดับความสำคัญไว้ 6 คุณลักษณะ คือ

1. ความกตัญญูกตเวที
2. ความมีวินัย
3. ความซื่อสัตย์
4. ความขยัน อดทน
5. ความเมตตากรุณา
6. ความประหยัด

สำหรับปีการศึกษา 2549 โรงเรียนวัดสังเวชกำหนดพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4 คุณลักษณะ ตามความต้องการของผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา กล่าวคือ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความขยัน อดทน โดยการนำมาสอดแทรกและบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระ นำมาจัดสภาพแวดล้อมและ

บรรยากาศของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้และปลูกฝังให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และนำมาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ด้วยการกำหนดให้มีการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นรายเดือน ดังนี้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	**เดือน**	**ระยะเวลาดำเนินการ**
1. ความกตัญญูกตเวที	พฤษภาคม	16 พฤษภาคม – 15 มิถุนายน 2549
2. ความมีวินัย	มิถุนายน	16 มิถุนายน – 15 กรกฎาคม 2549
3. ความซื่อสัตย์	กรกฎาคม	16 กรกฎาคม – 15 สิงหาคม 2549
4. ความขยัน อดทน	สิงหาคม	16 สิงหาคม – 15 กันยายน 2549

กำหนดการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี

วัน/เดือน/ปี	**กิจกรรมการเรียนการสอน**	**ผู้รับผิดชอบ**	**กลุ่มการเรียน**	**สถานที่**	**หมายเหตุ**
16 พ.ค. - 15 มิ.ย. 49 เดือนแห่งการส่งเสริมความกตัญญูกตเวที					
17 พ.ค. 49	ประชุมชี้แจงและแบ่งหมู่	อาจารย์ทุกท่าน	รวม	สนาม	
24 พ.ค. 49	กิจกรรมปลูกฝังและส่งเสริมความกตัญญูกตเวที ครั้งที่ 1 ❖ ฐาน 1: ศรัทธายึดมั่น ชาติ ศาสน์ กษัตริย์และวัฒนธรรม ❖ ฐาน 2: สนองพระคุณบิดามารดาและผู้มีพระคุณ ❖ ฐาน 3: เทิดทูนเกียรติคุณ สถานศึกษา บูชาพระคุณครูอาจารย์	อาจารย์ประจำฐาน	หมู่ลูกเสือเนตรนารี	สนาม ชั้น 7 โรงยิม	

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรมการเรียนการสอน	ผู้รับผิดชอบ	กลุ่มการเรียน	สถานที่	หมายเหตุ
31 พ.ค. 49	กิจกรรมปลูกฝังและส่งเสริมความกตัญญูกตเวที ครั้งที่ 2 ❖ ฐาน 1: ศรัทธายึดมั่นชาติ ศาสน์ กษัตริย์และวัฒนธรรม ❖ ฐาน 2: สนองพระคุณบิดามารดาและผู้มีพระคุณ ❖ ฐาน 3: เทิดทูนเกียรติคุณสถานศึกษา บูชาพระคุณครูอาจารย์	อาจารย์ประจำฐาน	หมู่ลูกเสือเนตรนารี	สนามชั้น 7 โรงยิม	
7 มิ.ย. 49	กิจกรรมปลูกฝังและส่งเสริมความกตัญญูกตเวที ครั้งที่ 3 ❖ ฐาน 1: ศรัทธายึดมั่นชาติ ศาสน์ กษัตริย์และวัฒนธรรม ❖ ฐาน 2: สนองพระคุณบิดามารดาและผู้มีพระคุณ ❖ ฐาน 3: เทิดทูนเกียรติคุณสถานศึกษา บูชาพระคุณครูอาจารย์	อาจารย์ประจำฐาน	หมู่ลูกเสือเนตรนารี	สนามชั้น 7 โรงยิม	
14 มิ.ย. 49	**สรุปผล**	อาจารย์ทุกท่าน	รวม	ชั้น 7	

แผนการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ส่วน คือ

1. ส่วนที่ 1 กิจกรรมปลูกฝังและส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. ส่วนที่ 2 การวัดผลและประเมินผล

ส่วนที่ 1 กิจกรรมปลูกฝังและส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์

กิจกรรมปลูกฝังและส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แบ่งเป็น

1. กิจกรรมปลูกฝังและส่งเสริมความกตัญญูกตเวที
2. กิจกรรมปลูกฝังและส่งเสริมความมีวินัย
3. กิจกรรมปลูกฝังและส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริต
4. กิจกรรมปลูกฝังและส่งเสริมความขยัน อดทน

1. กิจกรรมปลูกฝังและส่งเสริมความกตัญญูกตเวที

จัดกิจกรรมให้ลูกเสือ เนตรนารี หมุนเวียนสับเปลี่ยนกันเข้าทำกิจกรรมโดยแบ่งเป็นฐานดังนี้

ฐานที่ 1 ศรัทธายึดมั่น ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ลูกเสือ เนตรนารี

1. ตระหนักในความสำคัญ มีความรัก ศรัทธา ยึดมั่น ในชาติ ศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรมอันดีงามของไทย
2. มีส่วนร่วมในกิจกรรม งานพิธีการ การทำประโยชน์ การสร้างคุณงามความดี การป้องกันภัยที่มาคุกคาม ชาติ ศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์และวัฒนธรรมอันดีงามของไทย
3. ประพฤติปฏิบัติตนจนนำไปสู่ความเจริญและสันติสุข

สาระของกิจกรรม

1. ชาติ ศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรมอันดีงามของไทย
2. การประพฤติปฏิบัติตนจนนำไปสู่ความเจริญและสันติสุข

กิจกรรม

1. แบ่งนักเรียนเป็นหมู่ ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงความสำคัญขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่สร้างความเป็นชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรมที่ดีงามของไทย
2. ให้นักเรียนบอกถึงสิ่งที่พบเห็นของการมีส่วนร่วมหรือช่วยเหลืองานที่เกี่ยวข้องกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรมที่ดีงามของไทย
3. ให้นักเรียนบอกถึงบุญคุณของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรมที่ดีงามของไทย และจะมีวิธีตอบแทนอย่างไร

ฐานที่ 2 สนองพระคุณบิดา มารดา และผู้มีพระคุณ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ลูกเสือ เนตรนารี

1. ตระหนักในพระคุณบิดา มารดา และผู้มีพระคุณ
2. ตอบแทนพระคุณบิดา มารดา และผู้มีพระคุณ ด้วยการ ช่วยเหลืองาน สร้างความผาสุกในครอบครัว นำคำสอน ความมุ่งหวัง ความปรารถนาดี มาประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อตนเอง ครอบครัวและวงศ์ตระกูล

สาระของกิจกรรม

1. พระคุณบิดา มารดา และผู้มีพระคุณ
2. การตอบแทนพระคุณบิดา มารดา และผู้มีพระคุณ

กิจกรรม

1. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงพระคุณบิดา มารดา และผู้มีพระคุณและควรตอบแทนพระคุณบิดา มารดา และผู้มีพระคุณ อย่างไรบ้าง
2. ให้นักเรียนไปแสดงการตอบแทนพระคุณบิดา มารดา และผู้มีพระคุณ แล้วมารายงานให้สมาชิกในหมู่ทราบ

ฐานที่ 3 เทิดทูนเกียรติคุณสถานศึกษา บูชาพระคุณครู อาจารย์

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ลูกเสือ เนตรนารี

1. ตระหนักในพระคุณสถานศึกษา และครู อาจารย์
2. ตอบแทนพระคุณสถานศึกษา และครู อาจารย์ ด้วยการมีความผูกพัน ความรับผิดชอบ ปกป้อง มิให้เกิดความเสียหายขึ้นกับสถานศึกษา ร่วมงานช่วยเหลืองานและร่วมพัฒนาสถานศึกษา สร้างชื่อเสียงเกียรติคุณ นำคำสอน ความปรารถนาดีมาประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อตนเองและสถานศึกษา

สาระของกิจกรรม

1. ตระหนักในพระคุณสถานศึกษา และครู อาจารย์
2. ตอบแทนพระคุณสถานศึกษา และครู อาจารย์

กิจกรรม

1. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงพระคุณสถานศึกษา และครู อาจารย์ และควรตอบแทนพระคุณสถานศึกษา และครู อาจารย์ อย่างไรบ้าง
2. ให้นักเรียนไปแสดงการตอบแทนพระคุณสถานศึกษา และครู อาจารย์ แล้วมารายงานให้สมาชิกในหมู่ทราบ

ส่วนที่ 2 การวัดผลและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การวัดผลและประเมินผล

ผู้เรียนต้องเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

1. เข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่า 80%
2. ปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์
3. ผ่านการประเมินตามแบบที่กำหนด

วิธีการวัดผล

ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4 ด้าน คือ

1. ความกตัญญูกตเวที
2. ความมีวินัย
3. ความซื่อสัตย์
4. ความขยัน อดทน

เครื่องมือวัดผล

ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4 ด้าน คือ

1. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายบุคคล: ความกตัญญูกตเวที
2. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายบุคคล: ความมีวินัย
3. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายบุคคล: ความซื่อสัตย์
4. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายบุคคล: ความขยัน อดทน

ขั้นตอนและเกณฑ์การประเมินผล

การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละครั้งให้พิจารณาพฤติกรรมตัวบ่งชี้ที่ตรงกับคุณลักษณะของนักเรียน เป็นระดับคุณภาพ ซึ่งแต่ละระดับคุณภาพมีความหมาย ดังนี้

1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติหรือปฏิบัติได้น้อย

2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ

การหาค่าเฉลี่ยสามารถทำได้วิธีใดวิธีหนึ่งดังนี้

- ถ้าระดับคุณภาพที่เป็นพฤติกรรมตัวบ่งชี้แต่ละครั้งมีความถี่มากที่สุด ค่าเฉลี่ยให้ใช้ฐานนิยม

- ถ้าระดับคุณภาพที่เป็นพฤติกรรมตัวบ่งชี้แต่ละครั้งมีความถี่มากที่สุดเท่ากัน ค่าเฉลี่ยให้ใช้มัธยฐาน

การสรุปผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้นให้นำค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพพฤติกรรมตัวบ่งชี้ทุกตัวมาพิจารณาหาค่าเฉลี่ย ซึ่งดำเนินการคล้ายกับการหาค่าเฉลี่ยพฤติกรรมตัวบ่งชี้ ซึ่งแปลความหมายได้ ดังนี้

1 หมายถึง ควรปรับปรุง

2 หมายถึง ดี

3 หมายถึง ดีเยี่ยม

เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ประเมินจากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 4 คุณลักษณะ ดังนี้

ควรปรับปรุง หมายถึง มีพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 6 คุณลักษณะ มีความถี่สูงสุดในระดับคุณภาพ 1 ระดับควรปรับปรุง หรือตามมติของคณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน

ดี หมายถึง มีพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 6 คุณลักษณะ มีความถี่สูงสุดในระดับคุณภาพ 2 ระดับดี

ดีเยี่ยม หมายถึง มีพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 6 คุณลักษณะ มีความถี่สูงสุดในระดับคุณภาพ 3 ระดับดีเยี่ยม โดยที่ไม่มีพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ระดับควรปรับปรุงคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่ง

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

16 พ.ค. - 15 มิ.ย. 49 เดือนแห่งการส่งเสริมความกตัญญูกตเวที

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายบุคคล: ความกตัญญูกตเวที

ชื่อ ..... สกุล ..... ชั้น ม. ...../..... เลขที่ ..... ครูประจำชั้น .....

ที่	ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความกตัญญูกตเวที	ครั้งที่								ค่าเฉลี่ย
		1	2	3	4	5	6	7	8	
1	รัก เคารพ และช่วยเหลืองานครอบครัวสม่ำเสมอ									
2	แสดงออกซึ่งการตอบแทนพระคุณพ่อแม่ ผู้ปกครอง อย่างเหมาะสม									
3	ระลึกถึงพระคุณของครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณ และอาสาช่วยเหลืองาน									
4	แสดงออกซึ่งการตอบแทนพระคุณครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณ อย่างเหมาะสม									
5	แสดงความนับถือ ยกย่อง เชิดชูบูชาคารี และผู้มีพระคุณ									
6	ร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชน อย่างสม่ำเสมอ									
ค่าเฉลี่ย										
ผลการประเมิน	○ **ควรปรับปรุง** ○ **ดี** ○ **ดีเยี่ยม**									

ผู้ประเมิน

☐ นักเรียน

ข้าพเจ้าคิดว่า ข้าพเจ้าเป็นผู้ ○ มี ○ ไม่มี ความกตัญญูกตเวที เพราะ ……...……..

……

☐ ครูสอนกิจกรรมลูกเสือ

เห็นว่า นักเรียนเป็นผู้ ○ มี ○ ไม่มี ความกตัญญูกตเวที เพราะ ……..……...

……

กรุณาส่งคืนที่ครูประจำชั้น ภายในวันที่ 19 มิถุนายน 2549

คำตอบของท่านเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนวัดสังเวช

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล	นายสวัสดิ์ เพชรบูรณ์
วัน เดือน ปี ที่เกิด	วันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2501
สถานที่เกิด	จังหวัดกำแพงเพชร
ประวัติการศึกษา	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (คณิตศาสตร์-เคมี) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
	พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)
	สาขา การบริหารงานบุคคล สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้อำนวยการโรงเรียนสิริรัตนาธร
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสิริรัตนาธร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
	กรุงเทพมหานคร เขต 1